

H

IOANNIS
BERNARDI
DIAZ DE LVCO,

Decretorum Doctoris, Hispani, Episcopi Calagurritani, PRACTICA CRIMINALIS CANONICA, in qua omnia ferè flagitia, quæ à clericis committi possunt, cum eorum pœnis describuntur.

Qua his notis [] plurima interclusimus, huic postremæ editioni ab Autore adiecta sunt.

*Romæ
Reperit.*

*S. M. S. S.
Audi
fratrum
Doctores
St. M. S. S.
Monticelli*

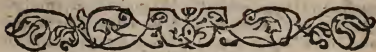
*ex libris P.
Lodovici Romæ
in*

PERMISSV SVPERIORVM.

Romæ, Apud Vincentium Accoltum.
M D LXXXI.

13-16-A-40

REVERENDO IN CHRIS-
 to patri ac domino, D. Ioanni Bernardo
 Diaz à Luco, Calagurritana ecclesie
 Præsuli dignissimo, Cuiusmodi Rouillius
 felicitatem precatur.

AB ET hoc eximium, Præsul amplissi-
 me, illustrium hominum virtus, vt vel
 ignotissimum quenque in sui admiratio-
 nem rapiat, eorumque animos coniun-
 gat, quorum corpora longissimo locorū
 dirimuntur interuallo. Idque si aliās vn-
 quā, proximis certè hisce annis, qui-
 bus ex diuinis ingenii tui monumentis,
 quæ superato Pyrenæo, amplissimi tui nominis splendore
 bonam Europæ partem adimplerunt, singulares animi tui
 dotes degustare cœpimus, admirabilemque virtutum tua-
 rum concentum vel per nos ipsi perspicere, vel ex aliis qui
 istic negotiantur, studiosè cognoscere, quouis Sibyllæ folio
 vetius esse comperi. Tanta enim ex eo tempore Amplitudi-
 nis tuæ admiratio, & quædam quasi veneratio, animo meo in-
 cessit, vt omnes mihi deinde occasiones aucupandas duxerim,
 quò quacunque tibi ratione innotescerem, nostrique erga te
 animi propensionem qualiquā officio declararem. Qua in re
 dum anxie me, sed frustra, discriuo, nulla se offerente occasio-
 ne, quæ tanto Amplitudinis tuæ splendore non multò infe-
 rior videretur: percommodè & propè diuinitus mihi cecidit,
 vt istinc ad nos reuersus vir ornatissimus Gaspar Trechel, &
 clarissimi tui nominis studiosissimus, & mihi ætè affinitatis
 vinculo coniunctus, tuo mihi nomine reddiderit duo eximia

felicissimi tui ingenii opera, Practicam nimirum, criminalem,
 & Regulas iuris, ambo vt multò accuratiore lima abs te reco-
 gnita, ita auctario minimè pœnitendo locupletata: nihil me ti-
 bi in præsentia gratius facere posse affirmās, quàm si ea quàm
 primum, & quàm accuratissimè typis meis excudenda cura-
 rem. Quam tam obuiam incundæ abs te gratiæ occasionem eo
 mihi audius arripiendam putavi, quòd opera ea sanè insignia
 esse constaret, placèque digna, quæ diligentius, typisque elegā-
 tioribus excusa, omnium manibus tererentur: quippe in qui-
 bus præter absolutissimam quandam disciplinæ omnium
 cognitionem, non obscura etiam verè pietatis studia elucerēt.
 Vt interim ceteras verè heroicæ animi tui dotes prætermittā,
 quibus Carolus Imperator, perspicacissimi princeps ingenii,
 tantum deferendum putavit, vt te intimis suis consiliis adhibi-
 tum, earum curarū, quibus latissima ista regna regūtur, partici-
 pem esse voluerit, & Calagurritani Præsulatus fastigio insigni-
 tum, ad Tridentinum Concilium de maximis Reipubli. Chri-
 stianæ commodis tractaturum amplissima cum potestate legan-
 dum putarit: id nimirum ratus, quod res est, paucos se prudē-
 tia pares, superiorem habere neminem, cui tantam rerum mo-
 lem concrederet. Sed dabitur aliàs, Præsul amplissime, vberior
 laudes tuas prædicandi occasio: quas si vel maximè hic profe-
 qui velimus, tam angusto tamen epistolæ spatio excluderemur.
 Reliquum est, vt hoc clientis tui officium boni consulas, om-
 niaque à nobis, quæ vel industria consequi, vel labore perfec-
 te poterimus, & postules & expectes. Vale.

5

P R O O E M I U M .

SICUTI dignum & sacra scriptu-
 re consonum fuit, legibus huma-
 nis eximere eos, qui in sortem Do-
 mini vocari meruerunt (quos cle-
 ricos appellamus) nec pari earum
 seueritate puniri, si quando eos labi
 fecerit humana fragilitas (qua cu-
 iusvis ordinis suscepti, seu professionis amplexatæ regu-
 lis, nusquam sic potest subiugari, quin aliquando resi-
 liat) sic etiam necessarium fuit (ne clerici tali immuni-
 tate insolentes effecti effrenatè viuerent) sanctionibus
 sacris noxios eorum affectus compescere, & in earum
 transgressores animaduertere. Quamobrem in aurea ac
 florentissima illa militantis ecclesie ætate, per religiosis-
 simos suos gubernatores, aduersus omnia ferè (quæ à
 clericis possunt perpetrari facinora) descriptæ extant
 ultiones ac pœnæ. Tantus insuper fuit in illis antiquis
 ac sanctis patribus clericalis honestatis zelus, vt ali-
 quando leuia etiam & parum perniciosa crimina sub
 grauibus pœnis prohibuerint. Sic tandem clericorum
 excessibus pœnas condignas statuerunt, vt nisi execu-
 torum tepiditas ac segnities illas parum metuendas
 reddiderit, non minus illæ clericos omnes à perpetra-
 tione criminum cohibere possert, quàm sibi subditorum
 vitia reprimunt Casaræ leges, quæ membrorum trun-
 cationes, ac vitæ periculum comminantur. Itaque sepe
 mecum sanctorum illorum patrum zelum considerauit,
 huius autem tempestatis incuriam contemplatus sum,

qua pristina illa ac pia instituta non modo ob non usum abrogata, sed per contrarium usum contempta, ac irrita cuius licet intueri. Præterea quæ in clericali statu hinc successerint incommoda, ac quantus censurarum adsit contemptus, quali: morum peruersio subsit, pensitavi quàm pluries. Et summo quodam ardens desiderio, ut sacrarum illarum sanctionum gladius (Iudicum inertia, ac tepiditate, ne dicam vitiosa, muneribusq; redempta dissimulatione, magna infectus rubigine) purgatus splendeat, ac sese offerendo clericorum oculis ac mentibus, timorem ingerat delinquendi, libellum hunc componere statui: quò iudices ecclesiastici facilius instruantur, ac expergesacti à somno vitiorum, gravitatem, clarioribus mentis oculis intelligant, intellecta celerius ac debitis pænis coerceant, utq; clerici omnes in eo, in quibus delinquere possint, agnoscant, ac errâtes, quales decesserunt, pertimescere pænas perpendant. Vidi namq; sæpius in clericis minima puniri acriter, leuia tautius quandoq; vitari, magna verò, aut dissimulari, aut leuiter corrigi, vnde accidit in grauiâ eos facile labi, & sine metu pæne torpere, ex quo ecclesiastici ordinis facies non parum deformata conspicitur. Quod Bernardus reprehendit dicens, Prælati nostri culicem ligant, & camelum deglutiunt, dum maiora prætermittentes, minora discutiunt. In hoc igitur paruo libello quisque presulum, aut eius vicem gerens breui tempore leget quæ possunt clerici committere crimina, quantiâ illa faciât canonica iura. Quas insuper ex antiquis sanctionibus atate illa editis (qua & fortiora corpora, & maiora merita conoscebantur) fragilius seculum succedens temperauerit. Quidve doctores pænalia iura

canonica exponentes tradiderint. Quò fiet, ut qui zelo corrigendi estuant iudices, quo facilius desiderium expleant, adinuciant, discant etiam qualiter de cet eos zelum suum sacris canonibus adæquare, ne tum periculo animæ suæ, ac subditorum dispendio in crudelitatem ac asperitatem quandam conuertant, instarq; imperiti ac crudelis chirurgi vulneribus minimis, & quibus leuibus valet mederi pharmacis, carnis adustione, aut rescacatione medeantur. Sunt enim plerique iudices, qui suæ prauæ temperaturæ impercus, & quasi insitam rabiem, iustitia zelum reputantes, semota omni humanitate (quæ nec ipsis desuit pecudibus) in captos quosque desaniunt, illisq; defensionis copia subtrahita, ac iuris ordine peruerso, asperius infligant supplicium, quàm pro ratione culpæ, legali censura decernat. Ac insuper sic dolent reum aliquem innoxium reperire ac declarare, velut si accusati liberatione, ipsi rei efficerentur. Est & alia iudicum species, non parum perniciosa Reipublicæ, qui inquirendi pigritiam, corrigendiq; socordiam, misericordiæ cuiquam adscribere nituntur, quiq; dum impijs miserentur, sceleratissimis hominibus vrbes ac loca replent. Hi forsàn, perlecto libello hoc, ineptam illam ac crudelem clementiam deponent, considerantesq; quanti fecerint clericorum facinora pères antiqui, quantumve ad Christianam religionem propagandam censuerint illi conducere vitam honestam clericorum, non sic segniter illa punient, nec facile quibusuis oblati sibi precibus aut munusculis, dissimulabunt. Pollentes præterea iudices doctrina, zelo, ac prudentia in officijs requisitis (nec aliorum excessuum neglecta correctio, sibi interitum parturiat, ut ac-

cidit Heli summo sacerdoti) hoc opusculo prouocati,
 ad reformandos clericorum mores, accingentur. Quo
 fiet, vt illis reformatis, laicorum etiam vitam. (qui
 exemplo quopiam pernicioso à clericis habito, plura si-
 bi alia quantumuis grauià licere contendunt) purgari,
 ac perfici meritò sperandum crit : aut si hoc saltem bo-
 num defuerit : non enim videri continget aliquã-
 do, in magnam Christianorum perniciem, cle-
 ricos sceleratiores esse laicis: cum &
 diuus ille Hieronymus dixerit,
 Quòd vehementer destruit
 Ecclesiam Dei, laicos
 meliores esse quã
 clericos.

9

A V T O R O P E R I S
L E C T O R I

S. P. D.

Non me praterit, candidissime Lector, tibi ad calcem nostri operis peruenienti contigisse id quod alicuius oppidi pulchros & excelsos muros prospicienti, euenire solet, vbi demum perlustrato eo, humiles domos, & angustos calles intuetur. Nam cum in nostri huius opusculi vestibulo tam amplam denunciationem criminum, ac poenarum varietate refertam legeris, longam tibi examinationem singulorum promittentem, viderisq; in singulis capitibus plura quae dici poterant & debebant, pratermissa: alia discussa secus quam decebat, aut res ipsa patiebatur, merito te spe concepta frustratum dicere poteris, Autoremq; incusabis, quod non paria aedificio fundamenta iecerit, aut iactis condigna aedificia
constru-

construxerit. Sed noli quæso contemnere ob-
 latum munusculum, & autoris animum, si
 non lectorum votis ac pericia materiesq̄, fœ-
 cunditati satisfecerit. Optavi, mihi crede,
 hoc præstare, si non obstitisset sacerdotij mu-
 nus, Consilij regij onus, ac inquietudo curia,
 ubi nec animi quies datur, nec librorum co-
 piam (ad hoc maximè necessariam) licet
 asportare: præcipuè quòd post trigintaduos
 annos & amplius in solo Pontificio ac Cæsa-
 reo iure consumptos, non illæ adsunt corporis
 vires, quas negocia exigunt, & veritatis stu-
 diosus inuestigator exoptat. Statueram equi-
 dem huius intellectualis filij emancipationẽ
 differre, ne cum eiusdem periculo, ac patris
 dedecore, sui iuris effectus, tantum orbem
 peragraret. Sed institerunt amicorum pre-
 ces, qui propria & communis utilitatis effe-
 ctu atatis veniam postularunt, quam eadem
 à me obtinuerunt, tum ut illis rem quam opi-
 nabantur equam, non negarem (Cui enim
 aliquoties non contingit proprijs commodis

& honori amicorum petita præferre?) tum
 etiam (ut verum fatear) quòd cum mors
 omnibus quotidie minetur, meq̃ posset (ut
 alios plures amicos & socios, etiam etate mi
 nores & valetudine prosperiore) interciperet;
 timui, ne illa superueniente, & eo quod scri
 ptum est, & quod ipse in hoc opere desideras,
 frustrareris. Suscipe ergo, & lege benigne
 libellum hunc, Lector amice, malisq̃ eum
 adhuc infantulū in obsequio recipere, quàm
 parentis morte succedente, eum tanquam
 abortiuum (cum alijs pluribus ingenij facti
 bus, quibus secula nostra carent ob autorum
 immaturam mortem) sepultura tradere.
 Sæc enim tibi sit, quòd si vacat, & iuris pe
 riculi suppetit, poteris illum tot additionibus
 ornare, ut lectorum omnium desideria ex
 pleas, non minimam inde laudem compara
 turus. Intelligesq̃, cum tu id fueris aggres
 sus, quàm non sit leue ex varijs libris ac au
 toribus veras excerpere conclusiones, om
 niumq̃ oculis perpetuò iudicandas exponere,
 nulla

nulla alia ob id mercede recepta, nisi ut ali-
qua pars temporis (de quo ratio red-
denda est) proficienda rei-
publica insumere-
tur. Vale.

D E N U N C I A T I O

C A P V T I.

ORAM vobis Domino N. Offi-
 ciali ac Vicario generali ego N.
 presbyter promotor seu fiscalis cu-
 ria vestra, denuncio quod Colube-
 rius & Serpelson diocesis huius
 originarii, in ea domicilium habē-
 es, & beneficia, graua & plura perpetrarunt facino-
 ra. Cū enim laici essent, sine ordinibus ministrare,
 & celebrare sunt ausi. Tandem verò excommunica-
 ti, illegitimi, rebaptizati, bigami, serui sine dominorū
 licentia, & illiterati, & post peractam pœnitē-
 tiam solennem, per saltum, furtiuè, extra tempora, &
 ante etatem debitam, & ab alieno episcopo, ac simo-
 niaco, excommunicatoque, hæretico, & à collatio-
 ne ordinum suspensio, & qui episcopatu renunciaue-
 rit, ad sacros ordines sunt promoti, ac suspensionis,
 & excommunicationis, ac interdicti censura nodati, nō
 iuni, ac in die sœpius, & sine aqua & igne, vel in
 pane fermentato, & calice ligneo, & super altari nō
 consecrato, ac in priuatis locis sine licentia episcopi
 celebrarunt, missamq; pro requie defunctorum pro-
 vulgatam pro viuis celebrarunt hominibus, vt illi
 mortis incurrerent periculum, Eucharistiā ob ebri-
 etatem ac voracitatem euouerunt, ac ob negligentia
 ipso-

ipforum aliquid sanguinis stillauit in terra & in altari, aliquoties in super celebrando corpus & sanguine domini non percipiebant, super rebus aptis ad faciendam sortilegia & ad illum effectum tantum vnam, vel plures missas scienter celebrarunt, adhibitis nephariis precibus, & verbis superstitiosis, in custodia Eucharistię desides. Commendatumque sibi infirmum baptizare noluerunt, beneficia plura possident, quorum aliqua patres eorum nullo mediante possederunt, & in pluribus eorum intrusi sunt, viuis eorum possessoribus, & occasione laicę recognitionis, non requisita episcopi audientia, beneficia ecclesiastica sibi presumpserunt vendicare, & in nullo beneficiorum resident, quumque parochiales ecclesias habeant, intra annum non fuerunt promoti. Officium insuper diuinum, prout tenentur, non recitarunt, negotiatores, ac alienę rei conductores, proxenetę illicitorum contractuum, Laicorum ministri, ac in rebus eorum procuratores existentes, tabellionatus officium exercentes, ac leges & Physicam audientes, villarum procuraciones suscipientes, ac principum & secularium virorum iustitiarum, contra ecclesias a quibus beneficia obtinent, aduocati vel procuratores extiterunt. Instituti heredes rogati de restituendo hereditatem incapaci, tacitam fidem dederunt. Calumniatores, maledici, venatores, ioculatores, goliardi, seu buffones. Carnificum seu macellariorum, aut tabernariorum officium publice & personaliter exercentes. Aleatores, ac bona ecclesię dilapidantes, publicis spectaculis, ac clandestinis nuptiis interessentes, nuptias secundas benedicentes, virgatis ac partitis, & aliis prohibi-

is vestibis publicè vtentes, ac comam nutrientes si-
 ae relaxantes, ebrij, fornicarij, concubinarij, ac matri-
 monium de facto contrahentes. Monialibus & spiri-
 tualibus filiabus se commiscuentes, stupri, incestus,
 adulterij, ac criminis nephandi rei, sacrilegi, vsurarij,
 manifestis vsurariis oblationes recipientes, eosque
 ecclesiasticę sepulturę tradentes, fures, simoniaci, per-
 iuri, ac falsi testimonij rei, homicide, venefici, parrici-
 dę, & per assassinos alios interfici mandantes, trunca-
 tionesque membrorum per se facientes seu iudican-
 tes, duellum aliis sponte offerentes, seu oblatum susci-
 piunt, naues ad pugnam gubernantes, & conflictũ
 personaliter exercentes, aliosque ad pugnam incitan-
 tes, violentiæque illatores, literas ad alios directas ape-
 nientes, & aduersariis ostendentes. Ecclesiasticos vi-
 os vt sua resignent beneficia, ac ne citati ad curiam
 accedant, capientes. Incendiarij, ac raptorum & eccle-
 siarum violatorum non satisfaciendum sepulturis in-
 teressentes, eorumque eleemosynas recipientes, ac de
 eorum rapina participantes. Sortilegi, consulentesque;
 ruspices, incantatores, ariolos, augures, sortilegos, ac
 eos qui artem magicam profitentur, & peccatores
 qui sibi confessi fuerunt, signo aut verbo prodentes,
 asphemi, apostatę, schismatici, heretici, ac hereticis
 ceptatoribus, defensoribus, & fautoribus eorum
 ecclesiastica adhibentes sacramenta, ac eos christianę
 sepulturę tradentes, & eorum eleemosynas ac obla-
 tiones recipientes Falsarij, conspiratores ac læsę ma-
 iestatis rei, seque de suis criminibus gloriantes. Qua
 peto præmissorum habita informatione summa-
 a, eos citari personaliter, aut capi, ab ecclesiis ad
 quas

quas confugerunt extrahi, incarcerari, tortura, siue iuramento, præmissis interrogari, confessionibus propriis, aut testibus conuictos ab ingressu ecclesiæ interdicti, suspendi, beneficiis priuari, ac bonorum publicatione puniri, verberari, in exilium mitti, deponi, ac in arctum monasterium detrudi, in perpetuum carcerem damnari, ac exigentibus culpis, aut data incorrigibilitate degradari, ac seculari curiæ tradi, pœnisve aliis pecuniariis, vel corporalibus, canonicis, vel synodalibus: consuetudinariis, siue arbitrariis puniri, aliquo lapsu temporis non obstante. Deficiente verò legitima probatione ob vulgatam infamiam, graue scandalum, vehementem suspicionem ex testium dictis obortam, illis purgationem indici,

in qua si defecerint, vti conuictos puniri. Si

verò capi non potuerint, absentes eos pœ-

nis damnari condignis. Pro quibus

omnibus ac in necessariis eo-

rum, vestrum imploro

officium, ac expen-

sas protestor

& peto.

Quoties enim ad expurgandam ecclesiasticam
 Rempubl. facinorosis clericis alicuius eorum
 delictum nunciandum est, decet ut id in presentia
 iudicis fiat. Sic enim & iudex ipse perpendere pote-
 rit, quæ sit personæ qualitas contra quam denuncia-
 tio fit, quæ insuper delicti species ac gravitas, ut iux-
 ta illam quæ futura sunt ordinet ac præcipiat, intel-
 gatque quo animi motu, quave certitudine delicti,
 fiscalis suus, aut quiuis alius denunciaturus accedit,
 & an etiam negotium id de quo agitur notario qui
 tunc se illi offert, tuto committi valeat. Non enim in
 criminalibus causis minima cura iudicis debet esse
 personam notarij eligere, ac variare iuxta casuum &
 negotiorum occurrence, cum præcipue inter plu-
 res optio datur. Multum namque impedit delicto-
 rum correctionem tabellionum animus corruptus
 precibus aut pretio, seu particulari quadam affectio-
 ne, vnde sæpius causarum secreta reuelant, testes ne-
 gligenter, & non ut decet, examinant, & iudices ipsos
 notarijs persuasionibus & fictionibus ad suæ prauæ in-
 tentionis tramitem inclinare satagunt, aut aptis im-
 portunitatibus oppugnant, eorum insuper torpore
 & segnitie (cum a iudicibus seu fiscalibus in simili-
 bus causis nihil accipiant, quo ad laborem scribendi
 & sollicitudinem instigentur) perit sæpius probatio-
 num copia, & reorum pauperum defensio. Oportet
 etiam de omnibus curiæ tabellionibus diffidere,
 quando illos certioraturos malefactorem de his, quæ
 eruntur, iudex probabiliter suspicatur, extraneum-
 que quærere notarium, quo præsentem denunciatio

fiat, & per quem summarie informationis testes examinentur, ac mandatum capturæ subscribatur. Proderit præterea quòd iudice præfente denunciationes fiant cõtra reos, nam ex hoc ipse facilius illorum memoriam conseruabit, & melius rationem criminaliũ causarum. & status earum ab officialibus exiget, nec eis licebit, aliquorum prosequi causas, & reliquas pro arbitrio silentio præterire.

Officiali ac vicario generali. Cap. III.

HIduo termini officialis, ac vicarius inter se differunt, vt notat Gulielmus in clemen. j. de offic. vicar. quem refert Federic. de Senis in consi. 302. incipien. Reuerende pater dicitur in iure, in colum. fin. Nam quicquid potest officialis, potest & vicarius, sed non conuertitur: & officialis non habet potestatem circa actus spirituales extraiudiciales, quia illud pertinet ad vicarium in spiritualibus, & vicarius potest punire & corrigere, non tamen officialis. Quando autem episcopus vnum solum vicarium constituit, credit Federic. vbi supra, quòd transit in eum quicquid transit in officialem, & quicquid transire potuit in vicarium in spiritualibus. Ioan. Andr. tamen in addit. ad Specul. in rubr. de officio vicarij, dicit quòd ista vocabula sunt synonyma, & sic idem est dicere officialis, quod vicarius, & quòd dimittenda est ista diuersitas vocabulorum consuetudinibus patriæ, quem refert Barbat. in clemen. Et si principalis. de rescr. in 1. colum. qui dicit quòd ista opinio Ioan. Andr. videtur verior, & sic quòd nulla sit differentia in effectu, sed solum in nomine, reiecta opinione Guliel. vbi supra,
qui

qui nititur facere differentiam inter ea quę sunt grati-
 a; & iustitię, & iurisdictionis voluntarię, prout la-
 tius ipse refert. Pręter alia autem quę in his qui creā-
 ti sunt officiales adesse debent, tanquam quibus to-
 tius diocęsis moderatio ac regimen committenda
 sunt, aut saltem committi solent (licet verius ij coad-
 iutores, non vero excusatores episcoporum esse debe-
 rent) vt crimina corrigere & punire possent, pœnam-
 que depositionis infligere, non sufficit quod solum
 aliquis in officialem creetur, sed requiritur quod sibi
 expressę prędicta committantur: vt sanxit Bonifacius
 huius nominis pontifex viij. in cap. licet, de officio vi-
 carij, libro sexto. Sufficeret etiā iuxta gloss. ibi quod
 expressis aliquibus casibus ex requirentibus speciale
 mandatum, cętera sub generali clausula committerē-
 tur. Aduerte tamen quod talis officialis ex generali
 mandato posset inquirere, vt notant Io. mona. Lopus,
 & Domin. contra Ioan. And. ibi. & vide notabile ver-
 bum in ista materia per Marian. in cap. Qualiter. lo 2.
 de accusat. quęst. 5. art. 14. quod refert Felin. in cap.
 Non potest. de re iudicat. in 4. col. vbi dicit quod li-
 cet vicarius episcopi ex generali mandato non potest
 punire, tamen sicut potest inquirere vt supra, ita pos-
 set inquisitum absoluerē absque alia relatione ad su-
 periores: & dicetur facta inquisitio & absolutio ex
 potestate ordinaria vicarij, quę non impeditur, per d.
 cap. licet, quod dicit dictum peregrinum & nūquam
 obliuiscendum. Et quamuis Ripa in l. condemnare.
 in 3. col. nu. pen. ff. de re iudi. referat hanc conclusio-
 nem Maria. & Feli. & dicat quod ista decisio non vi-
 detur vera, quia vicarius non prohibetur condemna-
 re criminosos fauore ipsorum delinquentium, sed de-

fectu potestatis iurisdictionis. Vnde cum vicarius careat potestate, non videt quomodo possit absoluere. Ego credo eorum opinionem esse veram in terminis in quibus ipsi loquuntur, quia dicunt, quòd sicut permittitur vicario facere inquisitionem ad effectum remittendi culpabiles inquisitos ad episcopum, sequendo decisio. Rotæ 66. in nouis. ita si post inquisitionem inuenerit eos innocetes, potest absoluere. Nam in isto casu sententia absolutoria vicarij non est a crimine, vnde non operatur exceptionem rei iudicate, ad quam pronunciandam necessaria esset iurisdiction, sed est solum absolutoria ab inquisitione per eum formata, ad quam sufficit eadem potestas qua potuit inquisitionem formare, & eundem quem absoluit ad episcopum remittere, si fuerat inuentus culpabilis. Et isto modo non obstat regula negatiua, Quòd qui non potest condemnare, non potest absoluere: in qua etiam videtur fundari Ripa, dum impugnat prædictos doctores. An autem quando officialis episcopi fecit compositionem pecuniariam super adulterio posset præiudicare episcopo, quo minus possit iterum cognoscere, & debita pœna clericum criminofum punire, vide Paul. de Cast. conf. 348. notandum, in primo volumine. & si quisquam dubitauerit, cur tantorum ac tam grauium criminum causas, coram solo officiali episcopi tractandas, ac ab eo definiendas proposuerim, cum antiqua iura Aegatensium & Carthagenensium conciliorum, statuerint, diaconum a tribus episcopis vicinis, presbyterum a sex, audiendos esse, vt habetur in capit. si quis tumidus. cum duobus sequentibus. 15. quest. 7. præcipue, cum illa tria capitula intellexerit Archidiacono. ibi, in causa criminali, in qua proceditur ad depositionem

sitionem, prout sunt in hac nostra denunciatione plura crimina depositione digna. Huic dubitationi satisfaciendo dicimus, quòd de consuetudine audiunt episcopi per se, vel per officiales suos causas criminales clericorum suorum: vt not. Specul. tit. de accusacione. in §. quarto loco. cuius meminerunt Ioan. And. & Domin. & Philip. in cap. degradatio. de pœn. lib. 6. Vnde solus episcopus sine numero aliorum episcoporum potest clericum verbaliter deponere, vt not. ibi Domin. & Philip. In criminibus autẽ illis in quibus procedendum est ad actualement degradationem, tunc adhibendus est numerus episcoporum: de quo in dictis iuribus in examinatione & definitione causæ, & ad pronunciandam illam verbalem depositionem, quæ debet præcedere actualement degradationem, vt not. Dominicus & Philip. in d. c. degradatio. & scribitur in libro Pontificali, fol. 203. col. 4. Hodie verò in concilio Tridentino in tertia sessione celebrata, Anno Domini millesimo quingentesimo quinquagesimo primo, can. 4. statutum est quòd liceat Episcopo seu eius vicario procedere in dictis criminibus etiam sine requisito numero Episcoporum: subrogatis tamen loco eorum totidem Abbatibus vel personis in Ecclesiastica dignitate constitutis, prout habetur in decreto dicti concilij tenoris sequentis: Episcopo per se, seu illius vicarium in spiritualibus generaliter contra clericum in sacris etiam presbyteratus ordinibus constitutum, etiam ad illius condemnationem, necnon verbalem depositionem, & per seipsum etiã ad actualement atque solemnem degradationem ab ipsis ordinibus & gradibus ecclesiasticis in casibus in quibus aliorum Episcoporum præsentia, in numero

a Canonibus definito requiritur, etiam absque illis procedere liceat, adhibitis tamen & in hoc sibi assistentibus totidem Abbatibus vsu[m] mitrę & baculi ex priuilegio Apostolico habentibus, si in ciuitate aut diocesi reperiri & commode interesse possint. Alioquin alijs personis in ecclesiastica dignitate constitutis, quę ætate grāues, ac iuris scientia commendabiles existant.

Ego N. presbyter. Cap. IIII.

Cum enim in curijs ecclesiasticis officio fiscalis functuri, vltra laicorum crimina, clericorum etiã flagitia accusare, seu denunciare debeant, & laicis interdicitum sit clericos accusare, vt in cap. Laico, & in cap. Sicut sacerdotes. 2. quęst. 7. optime faciunt Prælati, si sacerdotes aut in sacris saltem constitutos viros; similibus præficiunt officijs: illi namque non ea qua seculares viri inuidia, ac infestatione, clericorum flagitia accusabunt, aut iudicibus nuntiabunt, & vitia solum persequentes, reorum personas tanquam in eadem sorte Domini vocatas non abhorrebunt. Fiet insuper vt ad occultanda crimina, non sic facile muneribus corrumpantur. Quod tandem prudenter statutum inueni inter Constitutiones Cæseraugustanę Prouincię, cuius est Ecclesia nostra Calagurcitana, in titulo, de procuratoribus, in Constitutione penult. tenoris sequentis: Nullus de cetero procurator fisci admittatur: nisi in sacris sit ordinibus constitutus, suffraganeis nostris & eorum Officialibus contrarium faciendi potestatem omnimodam adimentes. Deben[t] tamen prælati cauere, ne similia officia illis vel alijs

Alijs sub annuo censu locent. Nam dum hoc fit, fer-
 rent vitijs omnibus reipublicæ, clericique ac laici fa-
 cinorosi, non vitę emendatione, sed pecunię presta-
 tione canonicam ultionem effugiunt, quam prome-
 rentur. Sicque dum quid offerre possint habeant,
 quod in eis aliquid puniri possit, non timent. Cũ præ-
 terea synodaliũ testium vsus insimul cum ipsa sy-
 nodorum celebratione (non paruo christianitatis di-
 pendio) perierit, & eorum loco in singulis diocesi-
 bus ij, quos fiscales vulgus appellat, creati videantur,
 non minima debet esse prælatorum cura, vt ad huius
 officij onus & exercitium prudentes, fideles ac soler-
 es viros eligant, qui subditorum suorum spiritualia
 vulnera valeant inuestigare, illaque iam nota, & pro-
 patione non difficilia prælatis eisdem aut suis vicarijs
 reuelare ignauia non differant, aut perfidia dissimu-
 lent. Et vt hoc diligentius obseruent, aduertant sem-
 per Prælati seu eius Vicarij in creationibus talium fi-
 calium, vt eos faciant ante omnia iurare, quòd offi-
 cium suum fideliter, diligenter, & legaliter exercebũt.
 Cum enim tales censeantur publici denunciatores,
 tenentur in principio sui officij iurare, vt notat Ang.
 in l. si vacantia. de bon. vacan. lib. 10. quem refert Pre-
 po. in c. de accusatione. 2. quæst. 8. col. 65.

Promotor seu fiscalis curię vestre. Cap. V.

Officium huius fiscalis creati a prælato, vel iudi-
 ce, loco officij iudicis succedit, & quod facit iste
 ex mandato iudicis, videtur facere ipse iudex, vt notat
 Prepo. in cap. de accusatione. 2. quæst. 8. in col. 36. &
 col. 39. Vnde non tanquam pars accusans debet iudi-

cari. Pro quo optime facit quod notat Innoc. & alij, vt refert Feli. in col. 2. in cap. Cum clamor. de testib. quòd quando persecutor inquisitionis est datus a iudice, ad ipsam inquisitionem prosequendã, tunc quia talis non est proprie pars, sed minister iudicis, ad eius instantiam possunt testes repeti, quia tunc potius iudicis officio repetuntur. Ex quo ego aliàs dicebam in contingentia facti, quòd sicut iudex procedens ex officio suo; & non ad petitionem partis, præcedente infamia, potest reum cogere ad iurandum de veritate delicti de quo infamatus est, vt notat Abb. in cap. Cũ super. de confes. quasi ad finem. Pari modo poterit hoc facere ad petitionem dicti fiscalis, cum hoc tamen necessario temperamento, videlicet nisi fiscalis prosequeretur talem accusationem, ex qua si vincat, defertur lucrum sibi ab aliqua constitutione synodali, vel consuetudine præscripta, cum tunc videatur sequi proprium interesse, & ad id oporteat probationes habere legitimas.

De nuncio. Cap. VI.

Libuit enim sub denunciationis verbo hanc delictorum congeriem scribere, quia Episcoporum promotores seu fiscales malis denūciatoribus, quàm accusatoribus assimilari par est. Et licet variæ sint in iure denunciationis species, ut declarat Henri. in cap. Nouit. de iudic. fin. col. Et latius ibi prosequitur Abb. & diffusius Præp. in cap. de accusatione. 2. quæst. 8. in col. 56. & pluribus alijs. Illa tamen quæ materiam nostram complectitur est denunciatio, quæ dicitur publica, quam sic diffiniuit seu descripsit Præpo. ubi supra,

pra, in col. 64. Est enim denunciatio, criminis alicuius apud competentem iudicem, per officialem ad hoc deputatum facta delatio, ad pœnam eidem inferendam. Competit namque hæc ex mero iudicis officio procedentis in ea ad denunciationem seu promotionem suorum officialium: secundum prædictos doctores vbi supra, & fundatur ex l. ea quidem. C. de accusatio. & cap. Episcopus in synodo. 35. quæst. 6. & l. diuus. ff. de custodia & exhibitione reorū. cap. præterea. de testibus cogendis. Et nota q̄ ab ista denunciatione repelluntur officiales, si sunt criminosi, vel infames, notat Henricus d. colum. fin. allegat textum. & quod ibi notat Bernar. in dicto cap. Præterea. Et licet in hac materia denunciationis publicæ Doctores, cõmuniter scripserunt in d. cap. nouit, & in dicta l. Ea quidem. quòd notoria tantum crimina denunciari possunt. Communis tamen stylus curiarū ecclesiasticarum admittit, ut indistincte illarū fiscales, seu promotores accusationes suas, vel proprius denunciationes instituant, in quo videtur recepta opinio Salicetū in dicta l. Ea quidem, dum dicebat, quòd etiã non notoria denunciari debent, dummodo probari possint, quod equum videtur: nam si de solis notoriis criminibus clerici p̄ fiscales accusandi essent, plura alia, quæ sæpius occulta, & si probabilia sunt, impunita manerent. Vnum autem consulendum se offert iudicibus ecclesiasticis, vt non permittant de aliquo occulto crimine accusare clericū apud eos per fiscales, nisi delatorem sibi prius obtulerint, aut uideant, q̄ dicti officiales sufficienti probatione, aut legitimis indiciis muniti causam ipsam aggrediuntur. Si enim Reges nostri suis fiscalibus iniungunt ut habeant delatorē,

cur & iis qui ad accusandos clericos creati sunt officiales per episcopos hoc non precipietur? Et quia de delatore mentionem fecimus, & hæc materia Canonistis non est familiaris, ideo circa eam notari debent sequentes conclusiones: Quòd quando iudex delatorem admiserit, ille se obligare debet de probando quòd denuntiat, ita quòd fiscus obtineat; vt probatur in auctentica, de exhibendis reis. §. 1. per quem ita determinat Lucas de Penna, in rubr. de delatoribus. lib. 10. colum. 2. versicu. Ad deferendum. Postquam uerò obligauit se probare quòd detulit, si semiplene probauit, non sufficit quòd minus condemnetur ad pœnam, ad quam se adstrinxit si non probaret, vt cõcludit dictus doctor in l. 2. eiusdem tituli, in 3. colu. versi. Sed pone. Si autem delator probauit crimen, & reus defensiones iustas, tunc si tales erant adeo notæ, quòd delator habuit iustam causam credenti quòd iniue procedebat ad delationem, tunc non excusabitur a pœna. Secus autem quando detulit crimen quòd erat publicè notum, & defensiones totaliter occultæ, & fama in contrarium habebatur, quia tunc delator excusabitur a pœna, si suam, vel suorum iniuriã prosecutus est: Si autem deduxit crimen in delationem, cuius vindicta sua non intererat, tunc puniendus est, quia se ad id adstrinxit quòd sua non intererat. Ita cõcludit idem Lucas in d. col. 3. & sequent. Ego tamen crederem in hoc secundo membro mitius puniendũ delatorem cui delictum fuit notum, & defensiones occulte, quàm in casu præcedenti, quia licet eius non interfuerit ratione suæ vel suorum iniuriæ, potuit moueri zelo iustitiæ & publicæ utilitatis, quæ versatur in expurganda prouincia malis hominibus. Quãdo ue-

reus absolutus fuit, quia testes fuerunt reprobati, propter delictum delatoris producentis, ut quia corrupti pretio, vel alias falsum dixerunt, tunc bene credit Lucas, ubi supra, in 4. colum. puniendum esse delatorem. Et idem dicit, si probatum fuit testes esse inhabiles, aut criminosos, & hoc esse publice notum delatori. Secus tamen si sunt repulsi ex alia causa, sine culpa delatoris, vel quam ipse potuit ignorare: quia tunc non tenetur delator ad poenam, secundum eum. Quod tamen credit verum, ubi delator suam, vel suorum iniuriam prosequitur, alias videtur sibi dicendum quod teneatur, quia non satisfecit ei ad quod se sponte obligavit. Sed ego etiam in hoc casu crederem, arbitrio boni iudicis relinquendum, ut consideret, an delator habuerit iustam causam ignorandi defectus testium, & an publicum fuerit delictum, & numerus testium sufficiens: aliter. n. nullus audebit crimina iudicibus referre, quamcumque illa probare possit timore alicuius occultae defensionis competentis reo accusando. Placet praeterea dicti doctoris sententia in d. l. 2. col. 5. versic. Item quid sit, dum tradit, quod si quis denuntiat plura crimina capitalia, quae se obligat probaturum sub aliqua poena, & ex illis unicum probat sufficiens ad condemnationem capitis, quod non evitabit poenam, quia non implevit quod promissit, & sibi imputet, qui se oneravit ad superflua comprobanda, quod posset praticari in materia nostra, quando quis detulisset plura crimina a depositione, vel aliqua poena canonica digna, & non solum probaret, immo plus asserit dictus doctor, quod qui se astrinxit probaturum crimen sub certa quantitate in denunciatione deducta, quod non excusatur a poena, si non probavit crimen cum eiusdem circumstantiis,

ipforum aliquid sanguinis stillant in terra & in altari, aliquoties in super celebrando corpus & sanguine domini non percipiebant, super rebus aptis ad faciendum sortilegia & ad illum effectum tantum unam, vel plures missas scienter celebrarunt, adhibitis nephariis precibus, & verbis superstitiosis, in custodia Eucharistię desides. Commendatumque sibi infirmum baptizare noluerunt, beneficia plura possident, quorum aliqua patres eorum nullo mediante possederunt, & in pluribus eorum intrusi sunt, viuis eorum possessoribus, & occasione laicę recognitionis, non requisita episcopi audientia, beneficia ecclesiastica sibi presumpserunt vendicare, & in nullo beneficiorum resident, quumque parochiales ecclesias habeant, intra annum non fuerunt promoti. Officium in super diuinum, prout tenentur, non recitarunt, negotiatores, ac alienę rei conductores, proxenetę illicitorum contractuum, Laicorum ministri, ac in rebus eorum procuratores existentes; tabellionatus officium exercentes, ac leges & Physicam audientes, villarum procuraciones suscipientes, ac principum & secularium virorum iustitiarum, contra ecclesias a quibus beneficia obtinent, aduocati vel procuratores extiterunt. Instituti heredes rogati de restituendo hereditatem incapaci, tacitam fidem dederunt. Calumniatores, maledici, venatores, ioculatores, goliardi, seu buffones. Carnificum seu macellariorum, aut tabernariorum officium publice & personaliter exercentes. Aleatores, ac bona ecclesię dilapidantes, publicis spectaculis, ac clandestinis nuptiis interessentes, nuptias secundas benedicentes, virgatis ac partitis, & aliis prohibi-

s vestibus publicè vtentes, ac comam nutrientes si-
 e relaxantes, ebrij, fornicarij, concubinarij, ac matri-
 monium de facto contrahentes. Monialibus & spiri-
 talibus filiabus se commiscētes, stupri, incestus,
 adulterii, ac criminis nephandi rei, sacrilegi, vsurarij,
 manifestis vsurariis oblationes recipientes, eosque
 ecclesiasticę sepulturę tradentes; fures, simoniaci, per-
 iuri, ac falsi testimonij rei, homicide, venefici, parrici-
 dę, & per assassinos alios interfici mandantes, trunca-
 onesque membrorum per se facientes seu iudican-
 tes, duellum alijs sponte offerentes, seu oblatum susci-
 piētes, naues ad pugnam gubernantes, & conflictū
 personaliter exercentes, aliosque ad pugnam incitan-
 tes, violentiæque illatores, literas ad alios directas ape-
 tentes, & aduersariis ostendentes. Ecclesiasticos vi-
 os vt sua resignent beneficia, ac ne citati ad curiam
 accedant, capientes. Incendiarij, ac raptorum & eccle-
 siarum violatorum non satisfaciētium sepulturis in-
 terdissentibus, eorumque eleemosynas recipientes, ac de
 eorum rapina participantes. Sortilegi, consulentesq;
 ruspices, incantatores, ariolos, augures, sortilegos, ac
 magos qui artem magicam profitentur, & peccatores
 qui sibi confessi fuerunt, signo aut verbo prodentes,
 blasphemii, apostatę, schismatici, hęretici, ac hęreticis
 receptatoribus, defensoribus, & fautoribus eorum
 ecclesiastica adhibentes sacramenta, ac eos christianę
 sepulturę tradentes, & eorum eleemosynas ac obla-
 tiones recipientes Falsarij, conspiratores ac læsę ma-
 iestatis rei, seque de suis criminibus gloriantes. Qua-
 re peto præmissorum habita informatione summa-
 ria, eos citari personaliter, aut capi, ab ecclesiis ad
 quas

quas confugerunt extrahi, incarcerari, tortura, siue iuramento, premissis interrogari, confessionibus propriis, aut testibus conuictos ab ingressu ecclesie interdici, suspendi, beneficiis priuari, ac bonorum publicatione puniri, verberari, in exilium mitti, deponi, ac in arctum monasterium detrudi, in perpetuum carcerem damnari, ac exigentibus culpis, aut data incorrigibilitate degradari, ac seculari curie tradi, pœnisve aliis pecuniariis, vel corporalibus, canonicis, vel synodalibus: consuetudinariis, siue arbitrariis puniri, aliquo lapsu temporis non obstante. Deficiente verò legitima probatione ob vulgatam infamiam, graue scandalum, vehementem suspicionem ex testium dictis obortam, illis purgationem indici,

in qua si defecerint, uti conuictos puniri. Si

verò capi non potuerint, absentes eos pœ-

nis damnari condignis. Pro quibus

omnibus ac in necessariis eo-

rum, vestrum imploro

officium, ac expen-

sas protestor

& peto.

Quoties enim ad expurgandam ecclesiasticam
 Rempubl. facinorosis clericis alicuius eorum
 delictum nunciandum est, decet ut id in presentia
 iudicis fiat. Sic enim & iudex ipse perpendere potest
 ut, quæ sit personæ qualitas contra quam denunciatio
 fit, quæ insuper delicti species ac grauitas, ut iuxta
 illam quæ futura sunt ordinet ac præcipiat, intel-
 ligatque quo animi motu, quavè certitudine delicti,
 fiscalis suus, aut quiuis alius denunciaturus accedit,
 & an etiam negocium id de quo agitur notario qui
 tunc se illi offert, tuto committi valeat. Non enim in
 criminalibus causis minima cura iudicis debet esse
 personam notarij eligere, ac variare iuxta casuum &
 negotiorum occurrentiam, cum præcipue inter plu-
 res optio datur. Multum namque impedit delictorum
 correctionem tabellionum animus corruptus
 precibus aut pretio, seu particulari quadam affectio-
 ne, vnde sæpius causarum secreta reuelant, testes ne-
 gligenter, & non ut decet, examinant, & iudices ipsos
 notarijs persuasionibus & fictionibus ad suæ prauæ in-
 tentionis tramitem inclinare satagunt, aut aptis im-
 portunitatibus oppugnant, eorum insuper torpore
 & segnitie (cum a iudicibus seu fiscalibus in simili-
 bus causis nihil accipiant, quo ad laborem scribendi
 & sollicitudinem instigentur) perit sæpius probatio-
 num copia, & reorum pauperum defensio. Oportet
 etiam de omnibus curiæ tabellionibus diffidere,
 quando illos certioraturos malefactorem de his, quæ
 queruntur, iudex probabiliter suspicatur, extraneum-
 que quærere notarium, quo præsentè denunciatio
 fiat,

fiat, & per quem summarie informationis testes examinentur, ac mandatum capturæ subscribatur. Proderit præterea quòd iudice præfente denunciations fiant cõtra reos, nam ex hoc ipse facilius illorum memoriam conseruabit, & melius rationem criminaliũ causarum. & status earum ab officialibus exiget, nec eis licebit, aliquorum prosequi causas, & reliquas pro arbitrio silentio præterire.

Officiali ac vicario generali. Cap. III.

HIduo termini officialis, ac vicarius inter se differunt, vt notat Gulielmus in clemen. j. de offic. vicar. quem refert Federic. de Senis in consi. 302. incipien. Reuerende pater dicitur in iure, in colum. fin. Nam quicquid potest officialis, potest & vicarius, sed non conuertitur: & officialis non habet potestatem circa actus spirituales extraiudiciales, quia illud pertinet ad vicarium in spiritualibus, & vicarius potest punire & corrigere, non tamen officialis. Quando autem episcopus vnum solum vicarium constituit, credit Federic. vbi supra, quòd transit in eum quicquid transit in officialem, & quicquid transire potuit in vicarium in spiritualibus. Ioan. Andr. tamen in addit. ad Specul. in rubr. de officio vicarij, dicit quòd ista vocabula sunt synonyma, & sic idem est dicere officialis, quod vicarius, & quòd dimittenda est ista diuersitas vocabulorum consuetudinibus patriæ, quem refert Barbat. in clemen. Et si principalis. de rescr. in 1. colum. qui dicit quòd ista opinio Ioan. Andr. videtur verior, & sic quòd nulla sit differentia in effectu, sed solum in nomine; reiecta opinione Guliel. vbi supra,

qui

ui nititur facere differentiam inter ea quę sunt gra-
 ię, & iustitię, & iurisdictionis voluntarię, prout la-
 us ipse refert. Pręter alia autem quę in his qui creā-
 i sunt officiales adesse debent, tanquam quibus to-
 us dicecesis moderatio ac regimen committenda
 ant, aut saltem committi solent (licet verius ij coad-
 itores, non vero excusatores episcoporum esse debe-
 ent) vt crimina corrigere & punire possent, pœnam-
 ue depositionis infligere, non sufficit quod solum
 aliquis in officialem creetur, sed requiritur quod sibi
 xpresse p̄dicta committantur: vt sanxit Bonifacius
 ius nominis pontifex viij. in cap. licet, de officio vi-
 arij, libro sexto. Sufficeret etiā iuxta gloss. ibi quod
 xpresse aliquibus casibus ex requirentibus speciale
 mandatum, cętera sub generali clausula committerē-
 ur. Aduerte tamen quod talis officialis ex generali
 mandato possit inquirere, vt notant Io. mona. Lopus,
 & Domin. contra Ioan. And. ibi. & vide notabile ver-
 um in ista materia per Marian. in cap. Qualiter. lo 2.
 de accusat. quęst. 5. art. 14. quod refert Felin. in cap.
 Non potest. de re iudicat. in 4. col. vbi dicit quod li-
 et vicarius episcopi ex generali mandato non potest
 punire, tamen sicut potest inquirere vt supra, ita pos-
 et inquisitum absoluere absque alia relatione ad su-
 iorem: & dicetur facta inquisitio & absolutio ex
 potestate ordinaria vicarij, quę non impeditur, per d.
 ap. licet, quod dicit dictum peregrinum & nūquam
 obliuiscendum. Et quamuis Ripa in l. condemnare.
 in 3. col. nu. pen. ff. de re iudi. referat hanc conclusio-
 nem Maria. & Feli. & dicat quod ista decisio non vi-
 detur vera, quia vicarius non prohibetur condemna-
 re criminosos fauore ipsorum delinquentium, sed de-

fectu potestatis iurisdictionis. Vnde cum vicarius careat potestate; non videt quomodo possit absoluere. Ego credo eorum opinionem esse veram in terminis in quibus ipsi loquuntur, quia dicunt, quòd sicut permittitur vicario facere inquisitionem ad effectum remittendi culpabiles inquisitos ad episcopum, sequendo decisio. Rotæ 66. in nouis. ita si post inquisitionem inuenerit eos innocetes, potest absoluere. Nam in isto casu sententia absolutoria vicarij non est a crimine, vnde non operatur exceptionem rei iudicate, ad quam pronunciandam necessaria esset iurisdictionis, sed est solum absolutoria ab inquisitione per eum formata, ad quam sufficit eadem potestas qua potuit inquisitionem formare, & eundem quem absoluit ad episcopum remittere, si fuerat inuentus culpabilis. Et isto modo non obstat regula negatiua, Quòd qui non potest condemnare, non potest absoluere: in qua etiam videtur fundari Ripa, dum impugnat prædictos doctores. An autem quando officialis episcopi fecit compositionem pecuniariam super adulterio posset præiudicare episcopo, quo minus possit iterum cognoscere, & debita pœna clericum criminosum punire, vide Paul. de Cast. conf. 348. notandum, in primo volumine. & si quisquam dubitauerit, cur tantorum ac tam grauium criminum causas, coram solo officiali episcopi tractandas, ac ab eo definiendas proposuerim, cum antiqua iura Aegatensium & Carthaginensium conciliorum, statuerint, diaconum a tribus episcopis vicinis, presbyterum a sex, audiendos esse, vt habetur in capit. si quis tumidus. cum duobus sequentibus. 15. quæst. 7. præcipue, cum illa tria capitula intellexerit Archidiaconus. ibi, in causa criminali, in qua proceditur ad depositionem-

sitionem, prout sunt in hac nostra denunciatione plura crimina depositione digna. Huic dubitationi satisfaciendo dicimus, quòd de consuetudine audiunt episcopi per se, vel per officiales suos causas criminales clericorum suorum: vt not. Specul. tit. de accusatio-
 ne. in §. quarto loco. cuius meminerunt Ioan. And. & Domin. & Philip. in cap. degradatio. de pœn. lib. 6. Vnde solus episcopus sine numero aliorum episcoporum potest clericum verbaliter deponere, vt not. ibi Domin. & Philip. In criminibus autẽ illis in quibus procedendum est ad actualem degradationem, tunc adhibendus est numerus episcoporum: de quo in dictis iuribus in examinatione & definitione causæ, & ad pronunciandam illam verbalem depositionem, quæ debet præcedere actualem degradationem, vt not. Dominicus & Philip. in d. c. degradatio. & scribitur in libro Pontificali, fol. 203. col. 4. Hodie verò in concilio Tridentino in tertiâ sessione celebrata, Anno Domini millesimo quingentesimo quinquagesimo primo, can. 4. statutum est quòd liceat Episcopo seu eius vicario procedere in dictis criminibus etiam sine requisito numero Episcoporum: subrogatis tamen loco eorum totidem Abbatibus vel personis in Ecclesiastica dignitate constitutis, prout habetur in decreto dicti concilij tenoris sequentis: Episcopo per se, seu illius vicarium in spiritualibus generale contra clericum in sacris etiam presbyteratus ordinibus constitutum, etiam ad illius condemnationem, necnon verbalem depositionem, & per seipsum etiã ad actualem atque solemnem degradationem ab ipsis ordinibus & gradibus ecclesiasticis in casibus in quibus aliorum Episcoporum præsentia, in numero

a Canonibus definito requiritur, etiam absque illis procedere liceat, adhibitis tamen & in hoc sibi assistentibus totidem Abbatibus vsu[m] mitræ & baculi ex privilegio Apostolico habentibus, si in ciuitate aut diocesi reperiri & commode interesse possint. Alioquin alijs personis in ecclesiastica dignitate constitutis, quæ ætate grâues, ac iuris scientia commendabiles existant.

Ego N. presbyter. Cap. IIII.

Cum enim in curijs ecclesiasticis officio fiscalis functuri, ultra laicorum crimina, clericorum etiã flagitia accusare, seu denunciare debeant, & laicis interdictum sit clericos accusare, vt in cap. Laico, & in cap. Sicut sacerdotes. 2. quæst. 7. optime faciunt Prælati, si sacerdotes aut in sacris saltem constitutos viros, similibus præficiunt officijs: illi namque non ea qua seculares viri inuidia, ac infestatione, clericorum flagitia accusabunt, aut iudicibus nuntiabunt, & vitia solum persequentes, reorum personas tanquam in eadem sorte Domini vocatas non abhorrebunt. Fiet insuper vt ad occultanda crimina, non sic facile muneribus corrumpantur. Quod tandem prudenter statutum inueni inter Constitutiones CæsarAugustanæ Prouinciæ, cuius est Ecclesia nostra Calagurcitana, in titulo, de procuratoribus, in Constitutione penul. tenoris sequentis: Nullus de cetero procurator fisci admittatur: nisi in sacris sit ordinibus constitutus, suffraganeis nostris & eorum Officialibus contrarium faciendi potestatem omnimodam adimentes. Debet tamen prælati cauere, ne similia officia illis vel alijs

alijs sub annuo censu locent. Nam dum hoc fit, feruent vitijs omnibus reipublicæ, clericique ac laici facinorosi, non vitæ emendatione, sed pecuniæ præstatione canonicam ultionem effugiunt, quam promerentur. Sicque dum quid offerre possint habeant, quod in eis aliquid puniri possit, non timent. Cû præterea synodaliũ testium vsus insimul cum ipsa synodorum celebratione (non paruo christianitatis dispendio) perierit, & eorum loco in singulis diocesisibus ij, quos fiscales vulgus appellat, creati videantur, non minima debet esse prælatorum cura, vt ad huius officij onus & exercitium prudentes, fideles ac solertes viros eligant, qui subditorum suorum spiritualia vulnera valeant inuestigare, illaque iam nota, & probatione non difficilia prælatis eisdem aut suis vicarijs reuelare ignauia non differant, aut perfidia dissimulent. Et vt hoc diligentius obseruent, aduertant semper Prælati seu eius Vicarij in creationibus talium fiscalium, vt eos faciant ante omnia iurare, quòd officium suum fideliter, diligenter, & legaliter exercebũt. Cum enim tales censeantur publici denunciatores, tenentur in principio sui officij iurare, vt notat Ang. in l. si vacantia. de bon. vacan. lib. 10. quem refert Præpo. in c. de accusatione. 2. quæst. 8. col. 65.

Promotor seu fiscalis curiæ vestræ. Cap. V.

Officium huius fiscalis creati a prælato, vel iudice, loco officij iudicis succedit, & quod facit iste ex mandato iudicis, videtur facere ipse iudex, vt notat Præpo. in cap. de accusatione. 2. quæst. 8. in col. 36. & col. 39. Vnde non tanquam pars accusans debet iudicari.

cari. Pro quo optime facit quod notat Innoc. & alij, vt refert Feli. in col. 2. in cap. Cum clamor. de testib. quòd quando persecutor inquisitionis est datus a iudice, ad ipsam inquisitionem prosequendã, tunc quia talis non est proprie pars, sed minister iudicis, ad eius instantiam possunt testes repeti, quia tunc potius iudicis officio repetuntur. Ex quo ego aliàs dicebam in contingentia facti, quòd sicut iudex procedens ex officio suo; & non ad petitionem partis, præcedente infamia, potest reum cogere ad iurandum de veritate delicti de quo infamatus est, vt notat Abb. in cap. Cũ super. de confes. quasi ad finem. Pari modo poterit hoc facere ad petitionem dicti fiscalis, cum hoc tamen necessario temperamento, videlicet nisi fiscalis prosequeretur talem accusationem, ex qua si vincat, defertur lucrum sibi ab aliqua constitutione synodali, vel consuetudine præscripta, cum tunc videatur sequi proprium interesse, & ad id oporteat probationes habere legitimas.

De nuncio. Cap. VI.

Libuit enim sub denunciationis verbo hanc delictorum congeriem scribere, quia Episcoporum promotores seu fiscales malis denūciatoribus, quàm accusatoribus assimilari par est: Et licet variæ sint in iure denunciationis species, ut declarat Henri. in cap. Nouit. de iudic. fin. col. Et latius ibi prosequitur Abb. & diffusius Præp. in cap. de accusatione. 2. quæst. 8. in col. 56. & pluribus alijs. Illa tamen quæ materiam nostram complectitur est denunciatio, quæ dicitur publica, quam sic diffiniuit seu descripsit Præpo. ubi supra,

pra, in col. 64. Est enim denunciatio, criminis alicuius apud competentem iudicem, per officialem ad hoc deputatum facta delatio, ad pœnam eidem inferendam. Competit namque hæc ex mero iudicis officio procedentis in ea ad denunciationem seu promotionem suorum officialium: secundum prædictos doctores ubi supra, & fundatur ex l. ea quidem. C. de accusatio. & cap. Episcopus in synodo. 35. quæst. 6. & l. diuus. ff. de custodia & exhibitione reorū. cap. præterea. de testibus cogendis. Et nota q̄ ab ista denunciatione repelluntur officiales, si sunt criminosi, vel infames, notat Henricus d. colum. fin. allegat textum. & quod ibi notat Bernar. in dicto cap. Præterea. Et licet in hac materia denunciationis publicæ Doctores, cõmuniter scripserunt in d. cap. nouit, & in dicta l. Ea quidem. quòd notoria tantum crimina denunciari possunt. Communis tamen stylus curiarū ecclesiasticarum admisit, ut indistincte illarū fiscales, seu promotores accusationes suas, vel proprius denunciationes instituant, in quo videtur recepta opinio Salicetū in dicta l. Ea quidem, dum dicebat, quòd etiã non notoria denunciari debent, dummodo probari possint, quod equum videtur: nam si de solis notoriis criminibus clerici p̄ fiscales accusandi essent, plura alia, quæ sæpius occulta, & si probabilia sunt, impunita manerent. Vnum autem consulendum se offert iudicibus ecclesiasticis, vt non permittant de aliquo occulto crimine accusare clericū apud eos per fiscales, nisi delatorem sibi prius obtulerint, aut uideant, q̄ dicti officiales sufficienti probatione, aut legitimis iudiciis muniti causam ipsam aggrediuntur. Si enim Reges nostri suis fiscalibus iniungunt ut habeant delatorē,

cur & iis qui ad accusandos clericos creati sunt officiales per episcopos hoc non precipietur? Et quia de delatore mentionem fecimus, & hæc materia Canonistis non est familiaris, ideo circa eam notari debent sequentes conclusiones: Quòd quando iudex delatorem admiserit, ille se obligare debet de probando quòd denuntiat, ita quòd fiscus obtineat: vt probatur in auctentica, de exhibendis reis. §. i. per quem ita determinat Lucas de Penna, in rubr. de delatoribus. lib. 10. colum. 2. versicu. Ad deferendum. Postquam uerò obligauit se probare quòd detulit; si semiplene probauit, non sufficit quòd minus condemnetur ad pœnam, ad quam se adstrinxit si non probaret, vt còcludit dictus doctor in l. 2. eiusdem tituli, in 3. colū. versu. Sed pone. Si autem delator probauit crimen, & reus defensiones iustas, tunc si tales erant adeo notæ, q̄ delator habuit iustam causam credenti q̄ iniq̄ procedebat ad delationem, tunc non excusabitur a pœna. Secus autem quando detulit crimen quòd erat publicè notum, & defensiones totaliter occultæ, & fama in contrarium habebatur, quia tunc delator excusabitur a pœna, si suam, vel suorum iniuriã prosecutus est: Si autem deduxit crimen in delationem, cuius vindicta sua non intererat, tunc puniendus est, quia se ad id astrinxit quòd sua non intererat. Ita còcludit idem Lucas in d. col. 3. & sequent. Ego tamen crederem in hoc secundo membro mitius puniendū delatorem cui delictum fuit notum, & defensiones occultæ, quàm in casu præcedenti, quia licet eius non interfuerit ratione suæ vel suorum iniuriæ, potuit moueri zelo iustitiæ & publicæ utilitatis, quæ versatur in expurganda prouincia malis hominibus. Quàdo ue-

reus absolutus fuit, quia testes fuerunt reprobati, propter delictum delatoris producentis, ut quia corrupti pretio, vel alias falsum dixerunt, tunc bene credit Lucas, ubi supra, in 4. colum. puniendum esse delatorem. Et idem dicit, si probatum fuit testes esse inhabiles, aut criminosos, & hoc esse publice notum delatori. Secus tamen si sunt repulsi ex alia causa, sine culpa delatoris, vel quam ipse potuit ignorare: quia tunc non tenetur delator ad poenam, secundum eum. Quod tamen credit verum, ubi delator suam, vel suorum iniuriam prosequitur, alias videtur sibi dicendum quod tenetur, quia non satisfecit ei ad quod se sponte obligavit. Sed ego etiam in hoc casu crederem, arbitrio boni iudicis relinquendum, ut consideret, an delator habuerit iustam causam ignorandi defectus testium, & an publicum fuerit delictum, & numerus testium sufficiens: aliter, n. nullus audebit crimina iudicibus referre, quamcumque illa probare possit timore alicuius occultae defensionis competentis reo accusando. Placet praeterea dicti doctoris sententia in d. l. 2. col. 5. versic. Item quid sit, dum tradit, quod si quis denuntiat plura crimina capitalia, quae se obligat probaturum sub aliqua poena, & ex illis unicum probat sufficiens ad condemnationem capitis, quod non evitabit poenam, quia non implevit quod promisit, & sibi imputet, qui se oneravit ad superflua comprobanda, quod posset practicari in materia nostra, quando quis detulisset plura crimina depositione, vel aliqua poena canonica digna, & non solum probaret, immo plus asserit dictus doctor, quod qui se astrinxit probaturum crimen sub certa quantitate in denunciatione deducta, quod non excusatur a poena, si non probavit crimen cum eiusdem circumstantiis,

tiis, & qualitatibus, prout detulit, quãuis crimen probauerit fuisse commissum, vnde in hac materia delatorum iudicibus ecclesiasticis consulo, vt cū eos acciperint, denuntiationem ab illis factam in scriptis redigant, eosq; astringant ad probandum omnia crimina ibi descripta, cum suis qualitatibus sub pœna in obligatione declaranda, monēdo eos vt crimina, quæ probare non possunt, in delatione nō inferant, nulla in eis post monitionem & obligationem pœnitentia recepta: quia aliàs clerici accusati de variis criminibus, infamati manent apud populū, qui cū accusationis notitiã habet, non semper defectū probationis aliquorum capitulorū intelligit. Nec decipiat quosdã iudices pietas quædam nociua quæ eos retrahit a condemnatione expensarū & pœnæ, quia vident delatores aliqua ex his quæ detulerint probasse, magis in hoc amantes susurriones & maleuolos fouere, quàm clericorū honori & famæ consulere. Nec præterea ob id q̄ delatores habeant obligatos ad probandum crimina quæ deferunt, faciles debent esse iudices in captura clericorum, maxime in grauibus delictis, nisi prius sufficientem habeant informationē, quia si postea deficit illa, non satisfactum est captorum clericorum honori, relaxatione a carceribus, & condemnatione expensarū & pœnæ facta contra delatores: cum infamia carcerationis ob famosum crimē vix aliqua relaxatione quantūuis honorabili, possit bene dilui, seu purgari. Et nota præterea in proposito q̄ sentētia absolutoria lata super denūciatis, prodest sicut lata super accusatis. ita notat Præpo. in c. de accusatione. 2. q. 8. in col. 68. vers. quæro an absolutoria. allegat Sali. in l. Ea quidē, ver. 15. quæro. de accusationib. An autē

iudex ecclesiasticus debeat statuere terminū accusare volentibus? Abb. in c. inter. de purg. can. col. 2. distinguit, videlicet q̄ si Episcopus vel superior habet probationes promptas contra infamatū, tunc non est necesse, neq; vtile statuere terminū accusare volētibus, quia posset supponi amicus, & fieri colludiū, & alia rōne de qua per eū. Si tñ non habet illas promptas, p̄t, si vult, sed non est necesse, sufficit. n. q̄ accusator se non offerat. Ego semper tamen intellexi dictā conclusionē Abba. in delictis in quibus non constat q̄ aliqua persona sit offensa ex eis. Aliter. n. bene crederē iudicē ecclesiasticū debere illam requirere, an velit accusare antequam ex officio, vel ad petitionē fiscalis procedat. Nam si inquisitionē ex officio formauerit, vel ad fiscalis petitionē processerit, non requisita parte offensa, & postea superueniat accusator, tunc seruāda esset distinctio Sal. in l. Ea quidē. ver. Quia p̄pter. C. de accus. quā refert, & sequitur Ang. in tract. malefactorū in parte, hæc est quædam inquisitio. fo. 16. in parua impressione. Cuius ēt opinionem dicit cōiter teneri Fel. in c. Qualiter, & quando. el. 2. in §. licet, in fin. de accus. quā distinctionē hic transcribere nolo. Vnum tñ non obmittam in proposito, q̄ si offensus dixit se nolle accusare, & ideo iudex formauit inquisitionem, vel fiscalē audiuit, & postea offensus producat accusationem, tunc accusatio illa non debet audiri nec recipi, quia iudex præuenit eum antequam reuocaret voluntatem suam, vt no. Bal. in l. accusationē. C. qui accu. non pos. quē refert Ang. in addi. ad Ang. in d. fol. 16. Et quia posset aliquis dubitare, vtrum p̄motor aut fiscalis de quo ī huins nostri operis denūciatione meminimus, possit clericum accusare de quocunque

quocunque crimine, nulla facta distinctione priuatū sit an publicum, videtur in hoc dicendum, quòd sic: quia de iure canonico omne crimen est publicum vt nò. gl. in c. infames. 6. q. 1. & sequitur Bald. in rubr. C. qui accu. non pos. in pe. col. & Rom. in singulari 681. Tu audiuiſti, & talis est publici criminis natura, quòd cuius ex populo competat ius accusandi, vt probatur in princ. Inst. de publicis iudicijs, quanto magis competere deberet officiali publico ad accusandum, vel denunciandum crimina deputato? & quia in materia huius capituli placet mihi constitutio prouinciæ Cæsaraugustanæ, quæ habetur in tit. de accusationi. prima in ordine, libuit eam transcribere, cuius tenor talis est: Procurator fisci noster, seu suffraganeorum nostrorum nequaquam ad agendum, seu denunciandum; prætextu officij sui contra aliquem admittatur: donec proposita, seu denunciata credere esse vera, & se posse probare firmauerit iuramento. Quòd si aliquo instigantē per se, vel cum eo processerit ad prædicta, instigator ad expensas se obliget, vel det inde quā poterit cautionem: reus autem & citatus respondere minime compellatur, donec iuratum, & cautum fuerit, vt præfertur. Contra factum sit irritum ipso iure. Consuloque omnibus Episcopis, vt in omnibus suis curijs hoc idem seruari præcipiant, iusta est enim prædicta decisio & quæ honori prospicit subditorum, & fiscales omnes vigilantiores reddit, eorumque leuitatem in accusando compescit.]

Quòd Coluberius & Serpeliõ. Cap. VII.

CVm in hac ficta denunciatione tot scelera aliquibus imponenda essent, qui ex illis inculpantur, placuit

placuit etiam hæc nomina fingere, quæ à colubro & serpente deriuarentur. Qui enim tantis criminibus irretiti essent non hominum quidem, nec quorumuis etiam animalium, sed deteriorum nomen promereri par est, illorum præcipue cuius effigiem demon assumens (qui autor est malorum omnium) parentes primos decepisse, ac vicisse comperimus: libuit hoc etiam & ea ratione, quia & nostri iuris interpretibus placet, effectus aliquos tradere, ex eo quod quis malum nomen habeat, vt per Franc. Bru. in tractatu de iudi. & tor. 12. car. in 3. col. & per Hippol. in lege prima in princ. col. 16. ff. de quæstio. quamuis ego semper credidi doctores prædictos intelligendos esse de malo nomine malis moribus adquisito, non vero de eo quod licet sit malum, qui habet illud non elegit, sed suscepit tempore quo non fuit in eius arbitrio vel potestate repellere. Duo præterea clerici & non vnus in hac denunciatione positi sunt, vt per hoc comperitur habeat iudex ecclesiasticus plures eodem libello accusari posse de eisdem criminibus, vt in l. 1. & ibi Bal. C. Si reus vel accusat. mort. fuer. & in l. Vim passam. §. incesti. ff. de adult. Et notat Specul. in tit. de accusatore. in princ. in versic. item quod non potest.

Huius diæcesis originarij. Cap. VIII.

ORiginis propriæ ratione sortitur quis forum, vt probatur in l. 1. C. de munic. & origi. [lib. 10.] iuncta glo. fi. & in l. origine. iuncta etiam glo. ibi eod. ti. & in l. 1. in prin. & notatur in l. assumptio. ff. ad municip. Spec. in ti. de compe. iudi. adi. in ver. 42. & ibi Bar. in d. l. Assumptio. §. filius, quasi ad fi. vbi post lacobum

cobum de Are. quem refert, concludit, quòd potest quis conueniri in loco originis propriæ uel paternæ, per l. incola. ff. eod. si ibi inueniatur. & ita tenet Bal. in rub. C. Si non a comp. iudi. in fi. loquendo simpliciter de loco originis. & quòd ratione originis suæ fortiatur quis forum, notat Bal. in l. fi. col. 1. C. Si non a compe. iudi. Allegat tex. in c. ex parte, de for. comp. & talis dicitur subditus secundum eum, ratione personæ tantum. & vide Alex. in d. l. Assumptio. in addit. ad Bar. qui dicit hanc esse communem sententiam, uidelicet quòd si ibi non inueniatur, non potest conueniri, nisi quo ad finem distribuendi bona ibi sita. In criminalibus autem causis Bald. in sua margarita, in vers. iudex. in 5. col. dicit, quòd iudex originis potest procedere contra suum subditum de delicto alibi commisso, per l. 3. cum l. sequen. ff. de inter. & allegat Bar. in l. Sepulchri. ff. de sepul. violat. & gl. sing. in l. relegatorum. §. interdicere. ff. de interdi. & relegat. Idem voluit Bar. in l. si cui. §. si. ff. de accus. per l. j. C. vbi de crim. agi oportet. Vide etiam Alciat. in c. 1. de offi. ord. super gl. in verbo iudicare. in princ. vbi dicitur quod communis opinio est, quòd si quis non puniatur in loco delicti, poterit puniri in loco originis secundum formam statutorum loci, in quo deliquit, per l. Saccularij. §. sunt quidam. ff. de extraord. crim. Et per norata per Moder. in l. cunctos populos. C. de summa Trinit. & fide cath. Ex quo videtur inferri posse, quod iudex ecclesiasticus originis propriæ, vel paternæ potest procedere contra clericum originarium, si ibi reperiatur fuerit ratione delicti alibi commissi. Pro quo etiam facit tex. in c. Cum nullus. de tēp. ordi. lib. 6. vbi probatur quòd Episcopus loci originis, dicitur proprius,

vt quis

ut quis possit ab illo ordines recipere. Quod procederet siue per viam accusationis, siue inquisitionis agatur contra clericū, per ea quæ infra dicentur in seq. §.

In ea domicilium habentes . Cap. IX.

Domicilij forus generalior est omnibus aliis. Vnde Card. Ant. & Abb. in c. Cū contingat. de foro compe. concludunt, quòd iudex domicilij potest cognoscere de delictis suorum clericorum etiam alibi commissis. & idem tenet Ioan. Calde. in repet. cap. de illis. de rapto. in col. 6. in quæstic. 6. qui respondet ad fundamenta, quæ in contrarium videbantur vrgere. & vide Bart. in l. Relegatorum. §. interdicerè. ff. de interd. & relegat. qui notat ex text. quòd iudex loci vnde quis est incola, potest quem punire de delicto alibi commisso: quod dicit esse notandum. & vide Abb. in cap. si. de foro compet. in col. 13. versicu. Sed circa primam. Vbi cōcludit, quòd iudex domicilij potest exercere omnimodā iurisdictionem in sibi subditum ratione domicilij, si ibi reperitur, etiam in criminibus alibi commissis. Et vide Ioan. And. in cap. Vt animarum. de constit. in 6. qui dicit quòd siue subditus delinquat extra dioccesim, siue in loco exempto diocesis, potest ratione fori conueniri coram iudice suo. & idem tenet Ioan. de Lign. in clem. pastoralis. de re iudi. quod refert Andr. Siculus in d. cap. Cū contingat, in col. 5. vbi respondet ad d. c. Vt animarum. qui huic sententiæ videtur aliquantulum aduersari. Et tandem refert Ioan. And. post Odofr. in addi. ad Specu. tenentē q̄ hæc sententia procedat, quando proceditur per viam accusationis, secus si per viam inquisitionis: quia tunc iudex ad vindi-

etiam, & sua non interest, ex quo non deliquit in suo territorio, & hoc attento iure ciuili. Secundum verò iura canonica vtraque via iudex procedere poterit, & postea refert Anto. Cinum, & Bart. volentes q̄ etiam de iure ciuili hoc procederet, & Abb. in consil. [24. uolum. 1. incipienti Rodolphus, num. 1.] qui in contingencia facti ita cōsultuit fieri posse, & vide Abb. in col. 2. in d. c. Cū contingat, qui tenet opinionem Ant. & Bart. & tandē Barba. ibi, in col. 7. & 8. sustinet opinionem Ioan. Andr. & Odofr. contra Cinum & Barth. & residet in eorum opinione, & credit, q̄ in practica sua tenetur opinio, quia æquior, & fortioribus innititur rationibus. Et vide Gandin. in tractatu maleficiorum, in fin. vbi hanc quæstionem disputat, & tandem concludit quòd iudex domicilij non potest procedere per inquisitionem contra delinquētē propter delictum alibi commissum, & in si. colum. dicit quòd licet aliud obtineat de iure canonico, tamen hoc procedit de iure ciuili, & sic videtur tenere opinionem Ioan. Andr. de qua supra, in additio. ad Specul. licet eum non referat. Et vide Hippol. in sua practica criminali in §. Constante, in col. 14. vbi mouent hanc quæstionē, & dicit quòd doctores in ea sunt varij, & pro vtraque parte remissiuè refert plures doctores, & tandem dicit quòd magis communis opinio est, quòd iudex originis nō possit inquirere, & sic opinio Ioan. Andr. de qua supra, quem ipse allegat in primo loco pro ista sententia. Et aduerte quòd quando fit mentio de domicilio in dubio, intelligitur de domicilio habitationis, per gloss. notabil. in cap. Statutum. §. Cū verò. in verbo, vnam diætā. de rescript. lib. 6. Notant doctores in c. fin. de for. competen. Bald. in l. fin. colū. 11. de edict. diui

Adrian. Iason in l. Cunctos populos. C. de summa Trinita. & fide cathol. in colum. 6. Si tamen clericus est vagabundus, tunc videtur q̄ vbiunque fuerit re-
 pertus poterit puniri, iuxta gl. in l. 1. C. Vbi de crimi. agi oport. quam allegat Gandi. in tracta. maleficiorum, in rub. ubi puniatur delinquens, circa principium.

Et beneficia. Cap. X.

AN Clericus, ratione beneficij, quod habet, dicatur habere domicilium in loco illius? Sufficiat referre breuiter, quæ tradit latè Fel. in c. Dilectus, el 2. de rescr. in 1. col. vbi materiam istam, more suo, per cōclusiones resoluit, videlicet q̄ si clericus habet beneficiū, non requirens residentiam, non censetur illic habere domicilium secundum Innoc. Anto. & Abb. in c. Ex ore, de priuilegiis. Si verò requirit residentiam, sortitur ibi domicilium secundum omnes doctores ibi, & in d. c. Ex ore. & alios quos ibi refert: quod procedit, licet ibi non resideat, si secum non est dispensatū super residentia, ut per eūdem Fel. ibi in 2. col. in 4. conclusione. Qui post multa concludit, quòd talis de facto nō residens, fingitur ibi habere domicilium in loco beneficij in onerosis. Vnde habens plura beneficia requirentia residentiam, dicitur habere plura domicilia secundū eum ibi, in tertia conclusione, allegando gl. in cap. Primatus. 71. dist. & in c. Quoniam. 11. quæstio. 2. Et in c. Quia in tantum. de præben. quod intelligit quando quasi æqualiter in vtroque residet: secus tamē si in altero seruit vicarius eius, quia tūc habet domicilium tantū vbi residet. & hoc etiam tenet Abb. in cap. Postulasti. de foro competen. colum. 1. Imò plus dicit

Idem Feli. ubi suprâ in 3. col. in 6. conclusione, quòd licet clericus possit habere domicilium alibi; tamen principale dicitur esse in loco beneficij pro quo refert Innoc. in d. c. Ex ore, & alios, & idem not. ipse in d. c. Postulasti. in princ. Ex quibus omnibus sic breuiter collectis, etsi diffusius illa prædictus doctor scripserit, videtur quòd possit inferri ad nostrum propositum, quòd prælatus diœcesis (in qua quis habet beneficium, in quo tenetur residere, licet non resideat) potest punire talem clericum inuentum in sua diœcesi, de delicto alibi commisso, tanquam sibi subditum ratione domicilij, quamuis nullum aliud domicilium in sua diœcesi habeat. [Et in materia huius capituli, vide Decium in cap. Quia in tantum, de præben. circa finem. vbi inter alia ponderat tex. in cap. 3. de tempo. ordin. in 6. contra communem conclusionem & tandem in fine respondet.]

Gravia & plura perpetrarunt facinora. Cap. XI.

QVia ex qualitate delictorum in dispositione sacrorum canonum pœnæ minuuntur, vel augentur, & in his quæ ad iudicis arbitrium relinquuntur, parimodo aggruari vel moderari debent: ideo de clericorum delictis tractaturi opportunum est, vt aperiamus quæ leuia, graua, grauiora, seu grauissima iudicentur. Et in hoc Panor. in c. Tuq̄ de pœnis. scripsit, q̄ leuia dicuntur, ubi dolus non requiritur, vt quâdo aliquid contingit per imperitiam, vel culpam sine dolo: vel quando dolus interuenit circa rem modicam. Cui adde Ang. in l. Non solum. §. Si mādato. ff. de ini. & in l. leuia. ff. de accu. ad hoc videlicet q̄ dicantur crimina

crimina leuia, vel non. Et vide August. in Addi. ad Ange. de Aret. in verbo, hæc est quedã inquisitio. in addi. 5. in fi. quæ per glo. in c. Cùm illorum, de senten. excommunic. dicit quòd hoc relinquitur arbitrio iudicis : & q̄ secundùm vulgi opinionem ista veniunt in consideratione . Item q̄ grauia sunt in quibus exigitur dolus, & tendunt in graue præiudiciũ alterius, seu reipublicæ : & magna pœna imponitur, vt in furto, periurio, & similibus . Grauiora sunt publica, & quando nõ imponitur pœna mortis . Grauiissima ubi imponitur pœna mortis. Pro leuibus secundùm eundem Panorm. non debet deponi clericus, nec priuari beneficio, sed poterit ad tempus suspēdi, vel aliter corripri ad arbitrium superioris. Pro grauibus potest deponi. & adde Feli. in c. At si clerici. de iudi in princ. in colum. pen. qui dicit quòd quæ dicantur crimina grauia statuit arbitrio iudicis, & refert ad hoc Abba. vbi suprã . Pro grauioribus quãquam non sint publica, poterit yltra depositionem detrudi in monasteriũ. Pro grauiissimis vbi de iure ciuili puniretur pœna mortis, potest deponi, & damnari ad perpetuum carcerẽ. Et quia qualitas cuiusque criminis latius in quolibet eorum infrã declarabitur, ista sufficiant pro commẽto huius particule.

Cum laici essent, sine ordinibus ministrare ac celebrare sunt ausi. Cap. XII.

QVÆ pœna sit imponenda laicis missam vel aliud sacrum ministerium celebrantibus hucusq; canonica Iura non statuerunt : forsã enim antiqui illi patres non crediderunt tantam futuram esse aliquo-

rum hominum temeritatem, vt tantum nefas (quale est sine ordinibus missam celebrare) committerent, & si iam hodie dignum esset hoc speciali sanctione punire, cum temporibus istis hoc aliquando accidisse comperimus. Cum ergo casus acciderit, hoc arbitrio iudicis puniendum videtur, in quo oportebit considerare ea, quæ in arbitrariis inferiori suo loco consideranda describimus Bald. tamen in l. Qui sub pre-textu. C. de sacrosanc. Eccle. notat, qd dicens se clericum, & ingerens se actibus clericorum, cum non sit, est falsarius, quem refert Felin. in c. Tertio loco. de probat. in princ. [6. etiam Felin. in proemio decreta. in nume. 37. ubi dicit, quod mentiens se clericum, punitur arbitrio iudicis, & ultra hoc faciens actus clericales punitur pena falsi.] Et vide Præpositum in c. Quod interrogasti, 27. distinct. Clericus autem ministrans in ordine quem non habet, deponendus est, & amplius non ordinandus. tex. in c. 1. de cle. non ordi. minist. qui sic summatur. Diaconus missam celebrans ad sacerdotium non potest promoueri, à diaconatu suspenditur biennio vel triennio, vt in cap. 2. eod. titu. Clericus præterea qui cum non esset ordinatus ministravit in aliquo ordine in apparatu, incurrit irregularitatem, cum quo solus Papa dispensat, tenet Lapsus in allegatione 29. incip. An dispenset, referendo Calderi. in cap. Si celebrat, de cle. excom. Idem tenent Hostien. & Gofré. vt ad maiores ordines ascendat, sed in susceptis dispensat episcopus, vt notant Ange. in summa, in §. 38. inci. Duodecimo incurritur in verbo, irregularitas, & Syluester eod. uerbo, in §. Duodecimo queritur.

Excommunicati. Cap. XIII.

POENA clerici secularis recipientis ordinem dum existit in excommunicatione est, quòd deponatur ab illo ordine. Notat Abb. ex tex. ibi in c. Cum illorum, in 2. nota. de senten. excom. cum quo solus Papa dispensat, vt ibi. Quod procedit, etiam si ab exco- municatione, qua erat ligatus, poterat ab aliquo infe- riori citra Papam absolui, vt concludit Abb. post Ioã. And. vbi suprà, ex ratione quia fuit effectus irregularis, & cum irregularibus solus Papa dispensat. Et idẽ voluit Angel. licet Abb. non referat, in sua summa, in verbo, irregularitas, in §. 2. 2. inci. Secundò cõtrahitur. & Syluester in eodem verbo, in versu. Secundò quaeritur. Hostien. verò in sua summa, tit. de cler. excom. minif. dicit, quòd videtur sibi, quòd quando excom- municatus ab ordinario incurrit irregularitatẽ, quia sententiam eius violauit, posset ordinarius secum di- spensare, dicit tamen quòd consuetudo refragatur. Et aduerte quòd idem est in clerico qui suspensus inter- dictus ordines recipit, vt firmat Ange. & Syluest. vbi suprà, referendo Rai.

Illegitimi. Cap. XIIIII.

VT ab illicita copula retraherentur, seque iustis nuptiis alligarent homines, ex quibus prolem legitimam susciperent, meritò etiam apud ethnicos sancitum ac obseruatum est, vt filij illegitimè nati qu- tumcunq; sine sua culpa labẽ ipsam cõtraxissent, ho- noribus & dignitatibus indigni iudicaretur. Quod nẽpe & si cõsideratione p̄dicta, vt sic fiat nõ repute-

iniquum, licet filiis ipsis (quibus natura negauit ortū suum eligere posse) crudele quodammodo ac durum uideatur. Cum illis tamen illegitimè natis uiris, qui propria uirtute ac bonis actibus, paternam culpam in seipsis abstergunt, pluresq; legitimè natos moribus ac meritis antecellūt, ac reipublicæ seipfos reddunt uiliores, talis iuris asperitas liberaliter & sine pecuniarum exactione temperanda esset, ut sicut parētes ab illicita copula retrahit (si forsan retrahit), filiorum damnū fututum, sic iam natos contra leges filios, spes recuperandi honores, ad uirtutem sequendam impellat. Iustum est enim ut quos aliena culpa honore destituit, propria uirtus, etsi pauperrima sit (ut ferè semper esse solet) ad honores restituat. Quid enim crudelius, ac iniustius quàm quòd naturalis quidam parentum excessus, uirtute sola, quantumuis clara filiorum, in pauperibus reparari non ualeat, in diuitibus tamē qui patrum suorum reatui plura propria addiderunt scelera, hoc facillimè deleat sola præstatio pecuniæ? Prædicta igitur consideratione, etiam sacri canones quibus maxima cura est sancto fauere instituto matrimonij, ac illicita punire connubia, illegitimos quosque à clericali tōsura, cæterisq; ecclesiasticis ordinibus arcet prohibentque, ut in c. 1. de fil. presbyt. Et in c. 1. & 2. 56. distin. & hoc per sex rationes, quas describit Præpo. in d. c. 2. licet Hostien. in summa, de fil. presbyt. in §. Que est causa. solum tres scripserit. Si quis autem illegitimè natus promotus fuerit, licet recipiat characterem, non habet tamen executionem ordinis. probat tex. in c. fin. 56. distin. ex quo notant ibi Domini. & Præpo. quòd licet illegimitas nō inficiat habitum ordinis, sed executionem, sed talis ordinatus recipit caracte-

rem. [& aduerte quòd tales illegitimi ordinati non incurrunt nouam irregularitatem, si ante obtentam dispensationem celebrant, vt notat Nicolaus Plouius in tractatu de irregularitate, & 40. regula, referendo Guliel.& Archid.& hoc dicit seruare curiam.]

Rebaptizati. Cap. XV.

Rebaptizati in tantum odio habentur ab Ecclesia, quòd qui non ignari rebaptizantur, dicuntur quasi iterum crucifigere Christum, vt in cap. Qui bis. de consec. dist. 4. & ideò non sunt ordinandi ad clericatũ vt in c. confirmandum. 50. distin. [& habetur in Concilio Carthagi. quinto, Can. 11.] quòd aded est verum, quòd dicit tex. in d. cap. Qui bis. quòd etiam si ignoranter rebaptizati fuerint ordinari non possunt, vbi gloss. hoc intelligit de ignorantia iuris, quæ non excusat, non autem de ignorantia facti: quia talis rebaptizatio non impediret promotionem. Qui autem ex rebaptizatis ad sacerdotij gradum indignus aspirare contenderit, cum ordinatoribus suis adepti honoris periculo subiacebit, ita disponit Concilium Tolentanum 4. de quo in c. fin. 51. distin. quamuis ille text. non intelligatur de ordinatione ad sacerdotium, sed ad episcopatum, secundum Archi. ibi, quem vide notantem quòd tales scienter rebaptizati censentur perpetuò irregulares, qui responderet ad argumentũ quòd potest obijci, qualiter actus qui non habet effectum, si cut rebaptizatio inducat irregularitatem, & vide glo. in dicto cap. Qui bis.

Bigami. Cap. XVI.

PRæmissis prius quòd bigamia pluribus modis contrahitur, vt per Archi. Florent. in 3. parte, tit. 28. c. 3. vbi octo modos illius scripsit, quos hic referre non curo: transcripsit enim illos Sylues. in sua summa, in verbo bigamia, in princ. bigamos ordinari non posse ex pluribus capitulis, in distin. 34. à Gratiano collectis comprobatur, præcipuè in c. Curandum, & in c. Præcipimus, & in c. Si quis viduam, el. 1. cum duobus sequentibus. Si verò de facto fuerint aliqui ad sacros ordines promoti, illis priuandi sunt, quia in bigamia contra Apostolum dispensare non licet, vt in cap. Super eo. de bigamis. ex quo patet, quòd bigamam recipiunt characterem ordinis. quod etiam probat text. & ibi notat Præpo. ex eo in cap. Si quis viduam. 50. distinctio. Et inter alios casus bigamiæ aduerte ad unum, quod pluries contingit, quòd si maritus adulteram post adulterium illam cognouit, non potest ordinari, ita probat text. [in Can. 8. Concilij Neocæsariensis in 2. editione, & est text.] & illum sic summat Præpo. in c. Si cuius. 34. dist. Cuius ibi bonam distinctionem vide, videlicet quòd cognoscens adulteram scienter, siue ignoranter, repellitur à suscipiendis ordinibus: ab executione verò susceptorum non repellitur, si ignoranter cognouerit, dum tamen possit vxorem de adulterio cõuincere. & eam dimittere. Innòd fortiozem affirmat sententiam ibi Præposi. post Bart. Brixi. Ioan. de Fan. & Host. quòd licet maritus cognoscat adulteram ad mandatù iudicis, sibi præiudicat, licet Inno. in ca. Inquisitioni. de sent. excom. in hoc aliter distinguat.

Serui sine dominorum suorum licentia.

Cap. XVII.

QUOD nulli de seruili conditione ad sacros ordines promoueantur, nisi prius à propriis dominis libertatem consequantur, cautum est in Concilio Triburiensi, & Toletano, de quibus in capitulo, Nulli. & in capitulo, De seruorum. § 4. distinct. & in cap. 1. & 2. de seruis non ordinandis. [est enim irreligiosum obligatos existere seruituti, qui sacri ordinis suscipiunt dignitatem, vt sunt verba Concilij quarti Toletani in Can. 73. Adeo præterea ecclesia olim abhorruit promouendos ad Clerum, alicui subesse seruitutis speciei, vt etiam libertos secularium promoueri vetuerit, vt in Concilio Elibertino Cano. 70. sub his uerbis: Prohibendum vt liberti, quorum patroni in seculo fuerint, ad clerum non prouehantur.] Et nota quòd in hac materia appellatione sacrorum ordinum comprehenduntur etiam minores, vt firmat Præpo. in d. c. Nulli. Aduerte tamè quòd seruitus nõ impedit ordinis susceptione de facto: quia si seruus ordinetur, verè ordinem suscipit. Istam conclusionem ponit Præpo. in summa, 74. dist. post Card. ibi. Attamè si seruus aliquis fugiens dominum suum qualibet caliditate, aut fraude ad gradus puenerit ecclesiasticos, decretum est vt deponatur, & eius dominus eum recipiat, vt in cap. 2. de seruis non ordin. Vbi uide bonam distinct. quam descripsit Abb. post glo. quam nec in substantia referre libet, nec transcribere decet, quia temporibus istis casus hic rarissimè contingit. [Quæ autem pœna puniatur Episcopus, qui sciens seruum ordi-

ordinauit aut qui illi nescienti testimoniū perhibuit, de eo, vide Concil. Aurelianen. 1. in Cano. 10. vbi illa Describitur in hęc verba: Si seruus absente vel nesciente Domino, Episcopo sciente, quòd seruus, Diaconus aut presbyter fuerit ordinatus, ipso in Clericatus officio permanente, Episcopus eum Domino duplici satisfactione compenset. Si verò Episcopus eum seruū nescierit, qui testimonium perhibent, aut supplicauerint ordinari, simili redhibitioni teneantur obnoxij. Quod Concilium transcripsit Gratianus in c. Si seruus. 54 distin.]

Illiterati. Cap. XVIII.

POsteaquā almus ille paracletus Apostolos ac omnes alios, qui primū mundo orthodoxam fidē nostram annūciaturi erant, doctrina sacra perdocuit, ac diuinis imbuit mysteriis, aliosque Ecclesiæ doctores illuminauit, qui doctrinam ab eo inspiratam futuris temporibus pro salute fidelium in scriptis redigerent, iam non sic in quacunq; seculi ætate, nouos edocet Apostolos, aut doctores illuminat. Vnde ecclesiā sanctam gubernaturis onus cernitur iniunctum, ut proprio discant labore, quæ populis valeant prædicare, quoque ignorantes in fide instruant, ac omnes ad Christianos mores obseruandos persuadeant. Pieque constitutū est, vt qui addiscendi laborē non sunt perpassi, gubernandi, ministrādiq. in ecclesia Dei honore non fruantur, præmaximè quidem ad sui regimē viris literatis Ecclesia noscitur indigere, vt inquit tex. in c. Cum ex eo. de elec. in 6. Vnde meritò Gregorius prohibuit ignorantem literas ordinari, vt in c. Præcipimus.

mus. 34. dist. & idem censuit de illiteratis Gelasius, ut
 habetur in c. Illiteratos. 36. dist. [& in c. 1. 55. dist.
 & Hilarius Papa in c. pœnitentes, ea. dist.] Præterea
 Iustinianus Imperator in Auth. de Sancti. Episcopis.
 §. Clericos, col. 9. nisi literas scirent, non permisit cleri-
 cos ordinari, & hodie etiam neque ad primam tonsu-
 ram illiterati viri promoueri possunt, ut in cap. fin. de
 tempor. ordi. in 6 q̄ ibi intelligunt Domin. & Philip.
 impunitius illiterato, per tex. iunctis gloss. in dicto c.
 Præcipimus, & in d. c. Illiteratos, cum quo nō possunt
 dispensare Episcopi ut fiat clericus, ut notat Innoc. in
 c. Dilectus. de tempo. ordin. cui assentiuntur Domi.
 & Philip. ubi supra, [& Phil. in c. per tuam de Simo-
 nu. 3.] & vide Card. de Turrecremata, in c. Si in lai-
 cis. 48. dist. ubi facit firmam conclusionem, quod su-
 per omnimoda ignorantia in sacerdote, nulla potest ca-
 dere dispensatio: quia de iure diuino est, q̄ sacerdos
 habeat scientiam, ut habetur Osee 4. c. Si autē carens
 literis omnino fuerit ordinatus, recipit characterem,
 ut firmiter Inno. & Ioan. Andr. in c. Cum in cunctis.
 de electio. quod refert à Turre cremata, in d. c. Illitera-
 tos, & idem tenet Card. post Lauren. in clem. 1. in fi-
 verbis. de æta. & qualit. qui asserit, q̄ etiam puer vnus
 diei baptizatus si ordinetur, recipit characterē. Pœna
 autē illiterati, qui ad sacros ordines fuerit promotus,
 cū in iure non sit statuta expressè, arbitrio iudicis
 relinquitur, quæ videtur esse conueniens, ut ab ordi-
 nibus suspendatur, donec sufficientiam tali ordini re-
 quisitam habuerit. [Practica præterea prælatorum
 & suorum officialium, qua solent ignorantes cleri-
 cos semipromotos, pœnis condignis, ut studio va-
 cent, compellere, fundamentū habere potest, ex his
 quæ

quæ disposita sunt in Concilio Toletano 8. in Cano. 8. Sub his verbis: Illi sanè qui iam honore dignitatū funguntur, huiusce tamen ignorantiae cæcitate vexantur, aut sponte sumant intentionem necessariā perdiscendi, aut à maioribus ad lectionis exercitia cogantur inuiui. Absurdum siquidem est eos, qui cæteros simpliciores & laicos habent docere, quibus & disciplinæ & uitæ debent esse veluti quoddam speculum, ad alicuius ordinis promoueri statum, qui legem Dei ignorant, nec litterarum saltem mediocritate sunt insigniti.] Si verò omnino illiterato vltra prædictos ordines beneficium fuerit collatum, eo dignè priuari potest: quia collatio beneficij facta tali non tenet: vt notat Philip. in dicto cap. fin. de tempo. ordi. in 6. referendo Innocen. & Ioan. And. in cap. Cùm nostris. de concess. præben. æquiparat enim Inno. ibi illiteratum mulieri ac infanti. [Et facit quod Fel. tenet in c. inquisitioni, de sententia excommu. vbi dicit, quòd si Papa scribat, etiam ex certa scientia pro illiterato, credit, quod non est ei obediendum: quia vitium illiteraturæ est de iure diuino. c. nisi cum pridem, de renuncia. c. literaturæ. 3 8. dist. Et confirmat hoc, quia ius canonicum magis abhorret illiteratum, quàm homicidam, quia collatio facta homicidæ tenet: secus si fiat illiterato, quia est ipso iure nulla, & refert ita tenere expressè Imol. in d. c. cùm nostris. Per quæ verba dicit etiam idem Fel. in c. si quando, colum. 10. num. 30. de rescr. quod omnino illiteratus est incapax dignitatis ipso iure, sicut infans, furiosus, & similes. Et paulò inferius tractando de sufficientia requisita in prælatis, dicit, quod vbi concurrat totalis illiteratura, credit quòd si Papa dispensaret, esset dispensare directe cõtra ius diuinum.

Penitus autem illiterati illi dicuntur, qui nesciunt facere officium ad quod tenentur, ut dicit Domini. in c. sedulo. 38. dist. col. 2.]

Post peractam pœnitentiam solennem.

Cap. X I X.

Solemnia pœnitentia ab antiquis partibus inducta est, ut grauia & scandalosa in populis crimina eui tarentur, quæ quidem etate nostra in usu non est, non tamen peccatorum defectu. Quia verò futuris seculis ecclesia ad pristinum decorem restituta, & ipsa pœnitentia solennis restituenda erit, placuit effectum, quæ operatur in nostra materia, in præsen ti describere, qui talis est: Ut qui sic solennem pœnitentiam egerunt, non admittantur ad clerum, ut disponit Siricius Papa in cap. Illud. 50. dist. & statutum fuit in Concilio Toletano [primo, in Canone 2.] de quo in c. Placuit. ea. distin. Si tamen necessitas aut utilitas Ecclesiæ exegerit, tunc deputari possunt inter ostiarios vel lectores, ita quòd epistolam vel Euangelium non legant, ut in d. c. Placuit. Quod ideo sancitum est propter quatuor rationes. Primo, propter dignitatem sacrorum ordinum. Secundo, propter timorem recidiui. Tertio ob scandalum vitandum, quod posset oriri ex memoria præcedentium peccatorum. Quarto, quia ille qui sic solennem pœnitentiam egit, non haberet frontè alios corrigendi, cum peccatum eius fuerit publicum, quas scripsit Archi. in d. cap. Placuit. Si quis autem ordinatus fuerit, Episcopo ignorante, à clero deponendus est: quia ordinationis tempore non prodidit se fecisse pœnitentiam, ut in Concilio Carthaginien. 4. Cano-

ne 68. de quo in cap. Ex pœnitentibus, eadem distin.
 Episcopus autem qui sciens ordinauerit, nō manebit
 impunitus, quia etiam ipse ab episcopatu suo ordinā
 di duntaxat potestate priuatur, ut ibi. Quod intellige,
 quando ordinauit scienter absque dispensatione, vel
 cū indiscretè dispensauit, secundum Arch. in dicto
 cap. Placuit. Poterit tamen Episcopus dispensare cum
 prædictis ad minores, non autem ad sacros: vt notat
 Syluest. in summa, in verbo pœnitentia, versi. Tertio
 quæritur, per tex. in dicto cap. Placuit. qui tex. de Epi
 scopo nihil dicit, videtur tamen probare opinionem
 Syluest. dum dicit, quòd propter necessitatem vel vti
 litatem possunt inter lectores vel ostiarios deputari.
 Ex quibus verbis posset etiam dici, q̄ Episcopus pro
 hibito voluntatis suæ, non poterit dispensare extra di
 ctos duos casus. Et quòd in tali casu posset dispensa
 re, notat Arch. in d. c. Placuit, referēdo Lauren. & Rai.
 licet ipse hoc simpliciter dicat, non distinguendo in
 ter maiores vel minores ordines. [In materia insuper
 huius capituli, vt melius appareat, quantum impediē
 bat antiquis illis & sanctis temporibus, quemquam
 promoueri ad Clericatum, q̄ publicam receperit pœ
 nitentiam, consideranda sunt verba notanda Conci
 lij Toletani 4. in Canone 53. Quæ sunt tenoris se
 quentis: si qui in discrimine constituti pœnitentiam
 accipiunt, nulla manifesta scelera confitentes, sed tan
 tum se peccatores esse prædicantes huiusmodi si rele
 uauerint, possunt etiam per morum probitatem ad
 gradus ecclesiasticos peruenire. Qui verò ita pœniten
 tiam accipiunt, vt aliquod mortale peccatum perpet
 rasse publicè fateantur, ad Clerum vel honores ec
 clesia-

clericales peruenire, nullatenus poterunt: quia se confessione propria notauerunt.]

Per saltum. Cap. XX.

Clericis prohibitum est per saltum ordines recipere, ut in c. Sollicitudo. § 2. dist. & in c. Vno, de cle. per sal. promo. tenet tamen collatio ordinum præposterè facta, licet fieri non debeat, ut not. Abb. in d. cap. Vno, ex text. ibi, in 1. notabi. & vide Host. in summa eiusdem titu. in §. 1. asserentem, quòd qualiscunque ordo conferatur siue gradatim, siue per saltum, character confertur, non tamen executio. Quod tamen ommissum fuit, est cautè supplendum, ut probatur in dictis iuribus. Pœna autem quam patitur recipiens ordines per saltum est, quòd interdicitur sibi executio ordinis quem suscepit, donec ommissum suppleatur, probat text. in dicto cap. Sollicitudo. & ibi notant Domi. & Præpo. in j. nota. Immò plus dicit Domi, ibi in ultimo nota, quòd est ibi arg. quòd recipiens ordinem per saltum videtur esse inhabilis, ut non possit ad maiores ordines promoueri, etiam post suppletionem ordinis ommissi, nisi secum dispensetur, etiam ut maiores possit suscipere. Et vide postea eundem Domi. ibi in j. q. vbi concludit post Archi. quòd talis non est ipso iure suspensus ab ordine sic recepto, sed per sententiam suspendendus, quòd ibi etiam sequitur Præpo. Vide tamen eosdem Domi. & Præpo. ibi, qui post Hugo. & Archid. tenent, quòd si quis se faceret ordinare scienter per saltum, vel abitionem, vel superbiam, debet omnino deponi, nec

ni, secum dispensaretur, vel saltem non de facili. Nec potest insuper per saltum promotus in ordine sic suscepto ministrare sine dispensatione, vt probat text. in d.c. Vno. & ibi notat Abb. in vltimo nota. Quæ dispensatio potest fieri per Episcopum, quando scienter fuit promotus per saltum, & non ministravit, iniuncta sibi pœnitentia, & facta cauta suppletionem eius, quod omissum est: vt notat Hostien. vbi supra, in §. in. & sequitur Domi. vbi supra post Archid. Domi. tamen refert ibi eundem Hostien. in d. cap. Vno. tenentem in hoc contrarium, imò quòd scienter recipiens ordinem per saltum, quia dolosè offendit mentem tituli, de clerico non ordin. recepto quòd in illo non administrat, cum tali solus Papa dispensat. Et vide Præpo. ibi, qui eadem verba Hostien. refert, & addit, quòd non potest administrare in ordine sic suscepto, & est deponendus. Sed si ministraverit, credens se promotum fore gradatim, licet vicini contrarium asserant, cum talis fuerit promotus in minori ætate dispensat Episcopus secundum Hostien. in dicta summa. Si tamen scienter promotus per saltum, ministraverit in ordine non gradatim recepto, non potest cum eo nisi per sedem Apostolicam dispensari, vt per eundem Hostien. ibi. quia incidit in pœnam tituli de cleric. non ordin. ministr. quod sequitur Domi. vbi supra. Et vide Syluest. in summa, in verbo irregularitas. in §. Undecimò quaritur. vbi facit bonam distinctionem sequendo Hostien. Bonauen. Raimun. & Supplemen. & tenent contra summas Angelicam & Rotellam.

Furtiuè. Cap. XXI.

Furtiuè dicitur quis ordinem recipere, quando sine ordinatione & sententia superioris, & sine examinatione quis ingerit se cum multitudine ordinandorum, ignorante ordinatore, & sic ordines recipit, vt per gl. in c. 1. in verbo, furtiuè, eiusdem tit. & per Host. in summ. §. 1. & latius per Abb. in rub. eiusdem tit. Qui autem tali modo receperit, si erat lata excommunicatio contra illud facientes, non potest in ordine sic suscepto ministrare, vel ad superiorem ascendere sine dispensatione Papæ. Si tamen excommunicatio lata non erat, Episcopus & Abbas poterunt dispensare, vt patet in c. 1. cum duobus sequentibus eiusdem titu. de quo per Ang. in summâ, in verbo, irregularitas. in §. 23. & per Syluest. in summa, in eodem verbo, in §. Tertio quæritur. Item nota quod dicitur quis furtiuè ordinem recipere, quando recipit quatuor minores ordines & subdiaconatum in vna eadem die, vel quando recipit duos ordines sacros simul, vt probatur in c. 2. & fin. de eo qui ordin. furti. suscepit. & notat Host. in d. §. j.

Extra tempora & ante ætatem legitimam, & ab alicno Episcopo. Cap. XXII.

Ordinatus extra tempora suspenditur, donec cum eo dispensetur, vt in c. Cum quidam. de tempo. ordin. Item ordinatus ante legitimam ætatem suspenditur vsque ad eius aduentum, vt in

cap. Vel non est compos. eod. titu. Non tamé est ipso iure suspensus, vt notant Bernar. Ray. Guiliel. Arch. Ant. Paul. de eleazar. & Zabel. in variis locis relatis per Archiepiscopum Florent. in 3. parte. tit. 28. cap. I. in fi. Ordinato insuper sine licentia sui p̄sulis ab alieno Episcopo, interdicatur ordinis executio, vt in cap. Quod translationem, eodem titu. Hodie verò ordinatus aliquo de p̄dictis tribus modi est suspensus ipso iure, & celebrans efficitur irregularis, à solo Papa absoluendus, & beneficijs potest iure priuari, vt habetur in extrauag. Pij. II. quę incip. Cum ad sacrorum ordinum. de qua ad istud propositum meminit celebris memoriæ doctor Hispanus Didacus de Villadiego in tracta. de irregularitate, in c. de suspensione. in 2. col. & refert etiam eam ad hoc Sylues. in sua summa, in verbo, irregularitas, in §. Decimò quæritur. quī allegat regulas Inn. viij. & Alex. vj. Roma. Pontificum, quam etiam extrauagantem seruari p̄cepit Leo x. in suis regulis Cancellariæ, in regula 22. incip. Item de clericis extra tempora. Et Paulus Papa iij. in suis regulis, in regula quæ etiam incipit: Item de clericis, quæ est 24. in ordine. [Vt auté illius extrauagantis plena notitia habeatur, libuit illam inferere: maximè cūm soleat ab aliquibus referri additis quibusdam verbis, quæ in ea non sunt: cuius tenor talis est, Pius &c. Ad futuram rei memoriam. Cūm ex sacrorum ordinum collatione character inuisibilis animæ imprimitur, sacra mysteria dispensantur, vt ipsarum cura tribuatur animarum in eorum susceptione, excessus grauius tanto magis plectendi sunt, quanto ex illis maiora in mentibus fidelium

lium scandala generantur. Cùm itaq; sicut fide digno-
rum relatione non nisi molestè accipimus, nonnulli
celerici extra tempora à iure statuta quidam ante æta-
tem legitimam: aliqui verò sine dimissorijs literis,
contra sanctiones canonicas, se faciant ad sacros or-
dines promoueri: Nos eorundem temeritatem tali
castigatione reprimentes, vt alij in posterum commit-
tendi similia aditus præcludatur, autoritate Aposto-
lica præsentì constitutione perpetuò valitura statui-
mus, & ordinamus, quòd omnes & singuli, qui absq;
dispensatione canonica aut legitima licètia, siue extra
tèpora à iure statuta, siue ante ætatem legitimam, vel
absq; dimissorijs literis, etiam citramontani à citra-
montanis, præterquàm si in hoc vltimo casu per ca-
meram Apostolicà, iuxta ipsius stylum ordinati fue-
rint ad aliquà ex sacris ordinibus se fecerint promo-
ueri, à suorum ordinum executione ipso iure suspèsi
sint: & si huiusmodi suspèsiōne durante, in eisdè ordi-
nibus ministrare præsumpserint, eo ipso irregularita-
tem incurrant, propter quam vltra alias pœnas in ta-
les generaliter à iure inflictas, beneficijs ecclesiasticis,
quæ obtinèt, possint iure priuari. Volumus autem, qd
præsens nostra cōstitutio in Ro. curia existentes post
15. dies: Absentes verò Italicos post duos, alios autè
etià vltimontanos post sex menses ab ipsius in audiè-
tia contradicti & cancellaria Apostolica publicatione
ac affixione ligare incipiat. Nulli ergo si quis etc. Datū
Romæ apud sanctū Petrū Anno incarnationis domi-
nicæ 1461. quintodecimo Kal. Decèbris Anno quar-
to. Aduertendū præterea est, quòd cùm nouissimè in
concilio Tridentino (cui ego etsi indignus Episcopus

Calagurritanus interfui) fuerit inhibitum capitulis Cathedralium ecclesiarum, ne sede vacante licentiam recipiendi ordines cōcedant infra annum aliquibus, sub pœna inibi contrafacientibus imposita, vt habetur in septima sessione illius concilij in canone x. tenoris sequentis: Non liceat capitulis ecclesiarum sede vacante infra annum à die vacationis ordinandi licentiam, aut literas dimissorias, seu reuerendas (vt aliqui vocant) tam ex iuris communis dispositione quam etiam cuiusuis priuilegij, aut consuetudinis vigore, alicui qui beneficij ecclesiastici recepti siue recipiendi occasione arctatus non fuerit concedere: si secus fiat, capitulum contraueniens ecclesiastico subiacet interdicto: & sic ordinati, si in minoribus ordinibus constituti fuerint, nullo priuilegio, clericali præsertim in criminalibus gaudeant: in maioribus autem ab executione ordinum ad beneplacitum futuri prælati sint ipso iure suspensi. Si quis esset promotus ad aliquem sacrum ordinem contra dispositionem concilij, cum ex hoc fuerit ipso iure suspensus ad beneplacitum futuri prælati, si postea celebraret ante obtentum illius beneplacitum, esset irregularis: quamuis suspensionis pœna fuerit ad beneplacitum eligendi Episcopi, & ab illo posset relaxari. Cum enim suspensio hæc sit imposita propter delictum (propter inobedientiam videlicet factam decreto concilij) tunc conclusio communis est, quod celebrans, est irregularis secundum Panor. in c. si celebrat. de cleri. excom. mini. in col. si. per tex. in capi. primo, de senten. excommu. in vj. & in c. cum æterni. de re iudi. eod. li. licet quidam contra tenuerint secundum eum.

eum. Facit quod notat Feli. in cap. Apostolicæ. de except. col. 3. & melius in col. 7. nu. 17. vbi scripsit, q̄ suspensus ab officio celebrans est irregularis, siue suspensus sit à canone, siue ab homine. allegat glos. 2. & 3. & ibi Pau. col. 4. in c. is cui. de senten. excom. lib. 6. & decis. Rotæ 3. in antiquis. eo. tit.] An autē promotus ad sacros ordines ante 14. annum cogatur continere, si postquàm peruenerit ad ætatem legitimam vult contrahere matrimonium, vide Host. in summa. de cle. per sal. promo. in §. 1. in fin. qui mouet quæstionem, refert òpiniones contrarias, & in ea quam vltimo loco scripsit, videtur tenere, quòd talis non cogitur continere. Contrarium tamen videtur tenere glos. in c. Vno. de cle. per sal. promo. in verbo, discretionis, quæ mouet istā quæstionem, vbi tamen Abb. refert Archi. post Hugo. in cap. Pueri. 1. quæst. 1. tenentem, quòd si ordinatus ante pubertatem illa adueniente vult tenere clericatum, & gaudere priuilegio clericali, tunc tenetur continere, aliàs secus: quam opinionem approbat, & dicit hoc fuisse de mente Innoc. & Hostien. & vide Præpo. in c. Subdiaconus. 77. dist. tenentem, quòd Docto. communiter in dicto cap. 1. notant, q̄ si factus maior contradicit non acceptans ordinem, non tenetur continere, ex quo dicit ipse, q̄ resultat monstrum, videlicet, quòd minor recipit characterem ordinis sacri, & tamen si contradicat maior factus, nō tenetur continere, licet Cardin. in clemen. fin. de æta. & qualita. in 1. q. teneat, quòd si talis erat doli capax, tenetur continere, per glos. in d. c. Pueri. 1. quæst. 1. Et idē dicit, si quam primūm peruenit ad doli capacitatem non reclamauit, quia tunc

incipit obligari. Et vide in hoc proposito quod notat Nicolaus de Millis in suo repertorio, in verbo, Clericus promotus, vbi referendo Host. & Inno. in c. vel non est compos. de tēpo. ord. Et Cōpostella. & Ioan. Andr. in c. Vnico. de clē. per sal. promo. Et in d. c. vel non est compos. & Arch. in c. Pueri. 1. quæst. 1. dicit, quòd promotus infra pubertatem inuitus & coactus potest cōtrahere matrimonium, per gl. in d. c. Vnico. & quòd idem est, si non fuerit coactus, dum tamen infra pubertatem contradicat, & perseuerat in contradictione vsque ad pubertatem, vel si infra pubertatem non contradicit, & statim dum cœperit peruenire ad pubertatem contradicat: & quòd illud statim intelligitur intra triduum, & quòd aliàs non auditur, licet glos. in dicto cap. Vnico. & in d. c. vel non est compos. aliter teneat secundum eundem.

Ac simoniaco. Cap. XXIII.

Recipiens ordines ab eo quem scit simoniacū, nō recipit executionem, cū ordinator nō habeat, nec etiam si ignoranter, nisi dispensetur cū eo. ita dicit glos. in c. Per tuas. lo 2. de simo. in gl. fin. in fin. Et not. Host. in summa, de tempo. ord. §. A quo, versic. Quid si episcopum. & tenent etiam Angelus & Syluest. in suis summis, in verbo, irregularitas, in versu. Septimò quæritur. Tu verò vide notabilem distinctionem, quam facit Præpo. in cap. Statuimus. lo 1. in fin. prima quæstione prima, vbi secundum eum multum refert, an quis ordinetur à simoniaco tolerato, quia tunc non est quod imputetur illi, quia
licet

licet sciat eum simoniacum, debet sacramenta ab eo recipere, nisi esset notorium, vel testibus hoc posset probari. An à simoniaco præciso, quia si ignoranter, ex pietate ecclesiæ habetur rata. Si scienter & spontaneè, irrita est eius ordinatio. Si coactè, reus erit vsurpatæ dignitatis: si intra mensem cùm poterit, ad ecclesiam non redierit. Et vide Host. in dicto §. A quo. tenentem, quòd si credo vel scio Episcopum simoniacum, non in suo ordine, sed in collatione ordinis, seu beneficiorum, si possum obtinere, quòd ab alio ordiner, hoc debeo facere, alioquin quamdiu toleratur ab ecclesia, & est occultus, securè recipio, si compellat me non obstante conscientia repugnante.

Excommunicato. Cap. XXVIII.

EXcommunicati vera conferunt sacramenta, dum modo in forma ecclesiæ gerant quod agunt, notat Host. in summa, de tempo. ord. §. A quo, versiculo, Hæc igitur. & ordinationes factæ ab eis, si in forma ecclesiæ fiant, ratæ sunt, quò ad characterè, irritæ verò quò ad executionem secundū eum. Et vide eundem in summa de ordina. ab episcopo qui renuncia. §. si. vbi notat, quòd si scienter quis recipit ordines ab episcopo excommunicato, indignus est dispensatione, [6. gl. in c. si. de ord. ab episcopo qui renun. episc.] Si ignoranter, potest cū eo per proprium episcopum dispensari quò ad executionem quam in eū non transtulit episcopus excommunicatus. Et vide Angel. in sua summa, in verbo, irregularitas. vers. 30. incip. Septimò queritur. & Syluest. in sua summa, in eodè verbo,

verbo, in §. Septimò queritur, vbi tenent q̄ ordinatus ab excommunicato incurrit irregularitatem, & q̄ si fuerit ordinatus ignoranter, dispensat episcopus tam in susceptis, quàm in suscipiendis. Si verò scienter, solum Papa, & idem dicuntur de ordinatis à schismaticis. Aduerte tamē, q̄ si proprius episcopus fuit ordinator, tunc videtur, q̄ etiam cum ignorante non posset ipse dispensare, quia dispēfaret super defectu proprio, & ideo etiam tunc videtur esse recurrendum ad Papam, vel ad Metropolitanum.

Hæretico.

Cap. XXV.

Ordinatus ab episcopo hæretico, forma ecclesiæ seruata, licet recipiat ordinis characterem, nō tamen executionem, neque sacramenti gratiam recipit. Vnde tales non sunt ordinandi de nouo, sed habita dispensatione possunt in ordinibus ministrare, nisi quis ignoranter ordinetur. Si verò forma ecclesiæ non seruetur, neque ipsum characterem recipit. Probantur ista ex tex. & glo. quæ ibi notat Præpo. in cap. Qui perfectionem. 1. quæstio. 1. Et vide Host. in §. A quo, suprâ allegato in cap. proximi. ex quo etiam idem poteris colligere. [Et vide Inno. in c. 1. de schismaticis, & in c. fraternitatis. de hæreti. nume. 2. & 4.]

Et à collatione ordinum suspenso. Cap. XXVI.

Ordinatus à suspenso non recipit executionem ordinis, licet verè ille det ordines, si seruat formam ecclesiæ: ita voluit Host. in summa, de tēpo. ord. in

in d. §. A quo, in d. versic. Hæc igitur. [Et Innoc. in c. fraternitatis, nu. 4. de heret.] & Ang. in sua summa. in verbo irregularitas, in §. 30. incip. Septimo quæritur, quod transcripsit Syluest. in sua summa, in eodẽ verbo, in §. septimo quæritur.

Et qui episcopatu renunciauerat.

Cap. XXVII.

Suscipiens scienter sacros ordines ab eo qui loco simul & dignitati episcopali renunciauit, executio nem officij non habet, vt in c. 1. de ord. ab episcopo qui renuncia. episc. Quando verò non scienter id fecerit, discretus pontifex poterit dispensare, nisi crassa & supina fuerit ignorantia, vt ibi: quia tunc si talis ignorantia præcesserit, vel scientia, solus Papa dispensat, secundum Abb. ibi. Si verò ignorantia est probabilis, inferior potest dispensare, secundum eum. Est autem probabilis ignorantia in ordinato, quando episcopus renunciauit in curia, & veniens dixit, q̄ nõ renũciauit dignitati, vel omnino tacuit renunciationẽ, vt notat Hostien. in summa, de ord. ab episcopis qui renuncia. in §. 1. versic. Quid si à tali. per quem etiam vide quid iudicabitur in dubio, quando simpliciter renunciauit, de quo etiam per Abb. in d. c. 1. prope fin. qui referendo Phili. & Hostien. concludit, q̄ tunc in dubio præsumitur renunciaſſe loco tantum, & nõ dignitati. Et vide Ang. & Syluest. in suis summis, in verbo irregularitas, in versic. Octauo quæritur.

*Suspensionis, excommunicationis, ac interdicti censura
nodati. Cap. XXVIII.*

EXcommunicatus maiori excommunicatione, vel interdictus, aut suspensus ab homine, diuina officia celebrans in ordine suo degradandus est. Hanc conclusionem ponit Host. in sua summa, in tit. de cleri. excom. minist. in col. 1. allegando tex. in c. Latores, eo. titu. ex quo tex. ibi Abb. in 2. nota colligit argumentum, quòd omne crimen inducens irregularitatem est depositione dignum, de quo se remittit ad notata in c. Cum non ab homine, & in c. At si clerici. de iudi. Suspensum verò à canone, puta minori excommunicatione nodatum, vel suspensum à beneficiis, & non ab officiis celebrantes non incurrunt irregularitatem, etsi grauiter delinquant. Idem Host. vbi supra, col. 2. Et quia suspensio se habet multipliciter, vide bonam distinctionem Abb. in c. si. de cle. excō. depo. minist. Ex qua colliges quòd suspensus celebrans sit irregularis, vel non. Et vide et Arch. Flor. in 3. par. tit. 28. c. 1. in §. 1. vbi hoc bene examinat. Et nota quòd licet irregularitas contrahatur in casibus ipso iure, tamen pœna depositionis qua punitur irregularis infligitur per sententiam vt not. Io. And. in c. 3. de cleri. excommunica. minist. quæ sequitur Turrecrema. in c. Si quis episcopus. 11. q. 3.

Non ieiuni. Cap. XIX.

Sacramenta altaris non nisi à ieiunis hominibus celebrari à Carthaginensi concilio prohibitum est,
quod

quod fuit transcriptum à Gratiano in c. Sacramenta. de conse. dist. 1. Contrafacienti autem nulla ibi pœna statuta fuit. Qui autem post cibum & potum est minimū diuina celebrauerit, excōicationi subiacebit: [vt in Conc. Toletano 7. in canone 2. quē retulit Gratia. in c. nihil. 7. q. 1. in §. nullus post cibum. Concilium n̄ Bracharēce secundū in Canone x. seuerius animaduertit disponens, q̄ presbyter in hoc delinquens continuo ab officio suo priuatus à proprio deponat Episcopo. Item talis celebrans,] nisi præmissa dormitione, priuandus est beneficio suo, vt in c. Si constiterit. de accusa. secundum Hostien. in summa, in titu. de cō. ecclē. vel alta. in §. Et qualiter ieiuno. Vide tamen Card. in c. Ex parte. de celebra. missa. in 4. quæst. ubi dicit q̄ celebrans post cibum vel potum potest deponi. allegat d. c. Si constiterit. & quia in illo tex. nulla fit mentio de depositione, intelligenda sunt verba Card. iuxta id quod notat Aret. in d. cap. Si constiterit. in 3. nota. dum dicit. Tertio tene menti hunc tex. q̄ si presbyter celebrat post cibū sumptum ante dormitionē, istud dicitur crimen graue, & dignum depositione à beneficio. Sed aduerte q̄ ego credo q̄ per illum text. non posset dari pœna priuationis beneficij clerico nō ieiuno celebranti, quia secundum Abb. ibi post Host. vera causa priuationis fuit, quia ebriosus celebrauit, quod præsumitur, quia per totam noctē stetit in potatione, & mane incontinenti celebrauit. Iudex ergo tentata personæ & excessus qualitate, ac facti publicitate, pœna carceris aut suspēisionis in delinquentem circa hoc poterit animaduertere. [Quia hodie seruati Concilium illud Bracharense, esset nimis rigidū.]

Vnum tamen nota in isto proposito, q̄ somnus non est de substantia digestionis, vt quis dicatur ieiunus, sed satis est q̄ sit perfecta digestio, not. Abb. in d. c. Si constiterit, circa finē. Vide Cardi. in d. c. Ex parte. qui dicit sufficere digestionem secundum qualitatem cibi sumpti: & quod dicunt Physici, q̄ digestio perficitur in septem horis. Credo tamen q̄ istæ septem horæ computandæ sunt ab hora duodecima medię noctis: aliàs autem qui cœnasset hora prima, vel secūda post duodecimam, non posset celebrare, etiã in vndecima ante meridiem: quia licet cibus sit digestus, ille tamē non dicitur illo die ieiunus. [Et vide glo. in d. c. Nihil. in glo. si. volentem, q̄ licet aliquis comederet ante medium noctis, & senti ret adhuc eructationes, quia nondum est cibus digestus, & quandiu sentit cibū, abstinebit.]

Ac in die sæpius. Cap. XXX.

CLericis in die sæpius celebrantibus nulla pœna in sacris sanctionibus constituta est, sed nec illis hoc expressè prohibetur. [Imò potius in concilio celebrato per Archiepiscopum Maguntinū, & aliquos Episcopos, anno Domini millesimo vigesimo tertio in loco Salegunstat in canone quinto, decretum fuit vt vnusquisque presbyter in die non amplius quàm tres missas celebrare præsumat. vnde usque ad illum numerum licitum erat, illo tempore in partibus illis. Quod concilium habes in fine libri Decretorum diui Burchardi Episcopi Vuormaciēsis, qui interfuit in illo.] Iura namq; canonica sufficere sacerdoti vnā
missam

missam celebrare solum affirmant, vt in cap. Sufficit, de conse. dist. 1. & in cap. Cōsuluisti. & in cap. Te referentē. de celebra. missa. non tamen plures dicentibus cenam aliquam comminantur: licet tex. in d. c. Sufficit, in fin. vers. dicat, q̄ pro pecuniis, aut sęculariũ adulationibus pluries celebrans vna die non existimat uadere damnationem, q̄ magis æternam quàm temporalem pœnam videtur respicere. Sed quia tale facinus in conspectu populi graue solet iudicari, idque aliquando auaritię causa à pauperculis & parum dotis sacerdotibus perpetratur, non debent Ecclesiastici iudices illud leue reputare: sed attenda facti notorietate, populique scandalo, personæque perpetrantis moribus & qualitatibus consideratis, sic in hoc errātes corrigere, vt cæteri pœnæ metu à similibus cohibeantur.

Et sine aqua & igne, vel in pane fermentato, & calice ligneo. Cap. XXXI.

Pœna sic celebrantis est, quòd deponatur ab officio & beneficio. vt in c. fin. de celebra. missa. vbi Abb. dicit, quòd doctores non exprimunt, an debeāt concurrere omnia suprà dicta ad hoc vt presbyter deponatur, & quòd credit ipse procedendum secundum qualitatem loci, & contemptum presbyteri cōsiderandum an habuerit illud in consuetudine.

Et super altari non consecrato. Cap. XXXII.

PŪE quidem ab Ecclesia constitutum est, quòd Eucharistię sacramentum non nisi super consecratum

cratum altare celebraretur, non autem contrafacienti: sacerdoti pœna descripta reperitur: vnde Card. in d. c. si. de celebra: missa. meritò quæstionem mouet. Si quis celebrat super altari non cōsecrato, qua pœna sit puniendus? & dicit quòd si ex malitia, vel nimia desipientia, punitur pœna illius rex. quam in c. præcedēti descripsimus, & hoc propter identitatem rationis, & vltèrius procedendo dicit, quòd idem videtur in omnibus alijs excessibus commissis circa cultum sacramentorum. Postremò tamen dicit, quòd quia pœnæ sunt restringendæ, locus erit pœnæ arbitrariæ: & hoc credit verius, nisi tanta esset identitas rationis, quòd posset esse locus pœnæ illius text. & in proposito huius c. vide text. in c. Nullus [presbyter. lo 2.] de consecr. distinct. 1. qui dicit, quòd nullus presbyter in Ecclesia consecrata aliud altare erigat, nisi quod ab Episcopo loci fuerit sanctificatum vel permissum: & si clericus contrarium fecerit, degradetur: quod ego intelligerem, quando clericus erigeret illud tamquàm consecratum, & vt in eo celebraretur sine aliqua ara consecrata,

Sine orario seu stola, & alijs vestibus sacris.

Cap. XXXIII.

Sacerdos cùm ad solennia missarum accedit, non aliter accedere debet, quàm orario vtroque humero circumseptus, sicut tempore ordinationis suæ dignoscitur cōsecratus, ita vt de vno eodemq. orario cœruicem pariter & vtrumque humerum premens, signum in suo appareat pectore crucis, ita disponit

Conci-

Concilium Bracharense [tertium, in Can. 3.] quod
 anscriptum est in c. Ecclesiastica. 23. dist. Si quis
 item aliter egerit, excommunicationi debitæ sub-
 cebit; ut ibi, de quo text. meminit Durand, in Ra-
 onali diuinorum officiorum. c. de stola, vbi dicit,
 quod fortè quis diceret illud decretum esse abrogatū
 per contrariam generalis Ecclesiæ consuetudinem:
 cum non vbiq̄ partes stolę reducuntur ante pectus
 modū crucis. In his tamen regnis consuetudo ser-
 uat decretum illius Concilij; & licet ille tex. solū de
 stola siue de stola disponat. Si clericus sine casula,
 aut alijs vestibus sacris celebraret, nihilominus puni-
 dum credo superioris arbitrio. Et aduerte, quod
 in d. c. Ecclesiastica. dicit, quod clericus p-
 ter hoc excommunicationi subiaceat, exponit ibi
 archidia. dupliciter, Primò si admonitus non vult
 cessare. Secundò excommunicationis, id est suspen-
 sionis ad tempus pro arbitrio iudicis, cum ibi non de-
 terminetur tempus: & hanc secundam expositionem
 credo veriore.

*Ac in priuatis locis sine Episcopi licentia cele-
 brarunt, Cap. XXXIII.*

1. Sicut non alij quàm sacri Deo sacerdotes debent
 2. Missas celebrare, nec sacrificia super altare offerre,
 3. nec non in alijs quàm in domino consecratis locis, id
 est, in tabernaculis, diuinis precibus à pontificibus
 celebratis, Missas cantare, aut sacrificia offerre licet,
 nisi summa coegerit necessitas. verba sunt singularia
 ex. in c. Sicut. de consec. dist. 1. Et in Concilio Tri-
 e buriensi,

buriensi, de quo in c. seq. disponitur, quòd Missarū
 solennia non nisi in locis ab episcopo consecratis, vel
 vbi ipse permiserit celebranda sunt: idem etiam dis-
 ponitur in cap. Hic ergo, eadem distinct. quæ iura
 sacerdotibus contrarium facientibus pœnam non sta-
 tuunt. text. autem in cap. Nullus presbyter. cl. 1. ea-
 dem distin. idem prohibet illis, qui de cætero parti-
 cipes voluerint esse sacerdotij; per quæ verba videtur
 comminata talibus pœna amittendi participationem
 sacerdotij. [Facit etiam Concilium Carthagi. secun-
 dum in Canone 9. vbi ita disponit, Quisquis presby-
 ter inconsulto Episcopo, agenda in quolibet loco volu-
 erit celebrare, ipse honori suo sibi cōtrarius existit.]
 Sexta autem synodus de qua in c. Clericos, ea. dist. di-
 cit, Clericos qui ministrant in oratorijs quæ intra do-
 mum sunt cum consensu episcopi loci hoc facere præ-
 cipimus Si quis verò hoc non obseruauerit, depona-
 tur. Vnde fortè sumpta occasione acerrimam pœnā
 talibus imponendam scripsit lex nostri regni, videli-
 cet, quòd clerici qui taliter celebrant, deponantur, &
 in perpetuum carcerem damnentur. ita disponit Lex
 4. ti. 10. parti. 1. de qua nempe gravitate pœnæ sum-
 mè mirandum est, cùm hoc iurè cōnionico non sit ex-
 pressum, p̄arq; per hoc fiat delictū hoc pluribus alijs
 grauissimis, pro quibus pœna similis imponitur. At
 ne quisquam sibi suadeat hoc non esse tam graue iu-
 dicandum, ex eo, quòd pium & Christianum videa-
 tur, vbi libet velle videre corpus redemptoris nostri.
 & quia plures propter hoc sæpius audiunt missam,
 qui aliàs non audirent: nam contrarium apertè dicit
 tex. in d. c. Sicut. per hæc verba, Satius est enim mis-
 sam

sam non cantare, vel audire, quàm in his locis vbi fie-
 ri non oportet, nisi pro summa necessitate contigat.
 Quis enim dubitat antiquos illos sanctissimos Eccle-
 siæ patres plus dilexisse quàm nos redemptorem no-
 strum, eiùsq; aspectu delectari magis, & flagrare de-
 siderio, & tamen non nisi in ecclesijs illum videre,
 seu si sacerdotes erant in eis tantummodo de cælo il-
 lum ad manus proprias (admirandis illis consecratio-
 nis verbis) aduocare audebant. Nos verò ad cubacula
 seu cœnacula nostra illum quotidie trahimus, nulla
 necessitate urgente, sed aut superbo quodam fastu,
 quasi iam parum sit solis hominum obsequijs corâ
 hominibus venerari, nisi etiam inter nostram mundi
 pompam connumerare liceat, quòd adhuc ipse filius
 dei ad domus nostras nobis ministraturus accedit.

Ad domus inquam, ludis, blasphemijs ebrietatibus,
 ac luxuriæ actibus obscœnis sepissimè violatas, cùm
 ecclesias sanctas Dei sola vnius coniugalis actus pollu-
 tio sine peccato facta contaminet, [vt per Syluest. in
 summa, in verbo consecratio, lo 2. §. Quintò quæri-
 tur, vers. Tertius casus.] Si honorabilior nobis ali-
 quis ad nos accedere vult, summum dedecus arbitra-
 mur, si non præueniamus eundem ad eius hospitium
 euntes. At quem credimus Deum, quem confitemur
 redemptorem, quem tremendum iudicem expecta-
 mus angelicis constipatum choris ad sordida nostra
 receptacula non modò venire premitimus, sed, si fas
 est dicere, compellimus. Aduertant quæso vniuersi
 Christiani, & tempestatis huius calamitatem consi-
 derent, & aliqua Germaniæ oppida tam cœlesti hoc
 munere (corpore videlicet filij Dei) orbata cogno-

scant, quum in omnibus retro actis seculis nusquam
 id contigisse legamus: quamuis Deus ipse summus
 plures hæreses in sui offensam prædicari & recipi per
 miserit, & quod hoc miserima nostra ætate successe-
 rit, ad irreuerentiam erga dominicum corpus refera-
 mus. Constat enim nusquam sacerdotes maiori habi-
 tos contemptui, & Eucharistię donum maiori ingra-
 titudine susceptum, & irreuerentia tractarum fuisse.
 Timeantque qui talia contemnunt, tam graue Dei
 subire iudicium, tantique muneris priuationem sibi
 & posteris promereri, Satis enim securi viuebāt (pau-
 cis elapsis annis) qui talem nunc patiuntur animæ
 morbum, & salutis eternæ dispendium. Vt autem
 magis pudeat Christianos hanc redemptori suo irre-
 uerentiam facere, legant obsecro Æmilium Probum
 in vita Alcibiadis scribentem, aspersum fuisse infam-
 ia, quòd in domo sua facere mysteria dicebatur,
 quod nefas erat more Atheniensium. Et si inter Et-
 hnicos (qui lapidibus & dæmonibus immolabant pe-
 cudes) nefas esse hoc domi agere perpenderit, quàm
 sit indecens intelligant omnipotenti Deo patri, & cre-
 atori omnium vnigeniti filij sui Saluatoris nostri cor-
 pus & sanguinem virgineis visceribus compactum,
 cum ipsa diuinitate vnitum in impuris domibus of-
 ferre. Ad tantæ igitur irreuerentiæ damnum minue-
 dum, oporteret episcopos omnes deprecari summū
 Pontificem, vt altaris portatilis facultates nullatenus
 concederet, & concessas reuocaret, ac interim in suis
 diocæsibus prohiberet, ne quisquam sacerdos in pri-
 uata domo celebraret, nisi prius decencia loci per eos,
 aut suos vicarios examinata fuerit, dum tamen hoc

in iudicium seu notariorum lucrum non cedit. Prohibere insuper, ne ornamenta ecclesiarum alicui extra illas commodentur. Deceret insuper ipsosque præfules ad aliorum exemplum nunquam nisi in ecclesiis celebrare, aut missam audire, nam ipsis etiam episcopis in domibus nullatenus licere celebrare, disponit tex. prædictus in c. Sicut. [quod ante disposuerat Concilium Laodicense, Can. 8. in hæc verba, videlicet, Non oportet in domibus oblationes ab Episcopis siue presbyteris fieri.]

Missamque pro reuic defunctorum promulgatam, pro viujs celebrarunt hominibus, vt illi mortis incurrerent periculum.

Cap. XXXV.

Pœna huius criminis est, vt talia perpetrantes proprio ordinis gradu deponantur, & exilij perpetui ergastulo relegentur, vt cautum est in Concilio Toletano, quod refertur in c. Quicumque sacerdotum. 26. q. 5. de quo tex. meminit Hostien. in c. si. de sortile. & ibi Io. de Ana. in si. meminit etiam Pau. Grillardi in trac. de sortilegijs, in 14. q. & in 17. & habetur ille tractatus & alij sui in 4. vol. tractatum huius nouæ impressionis, in qua fuerunt redacti plures tractatus ad volumina decem. Et quia Gratianus refert breuiter verba illius Concilij Toletani. Si quis cupiat illud originaliter legere, inueniet in synodo 27. Toletana celebrata Era. 732. in c. 6. sub rubr. de his qui missam defunctorum audent pro viujs maleuolè celebrare. Quæ synodus hucusque non est impressa.

*Eucharistiam ob ebrietatem ac voracitatem euo-
muerunt. Cap. XXXVI.*

CLerici vel monachi, seu diaconi, presbyteri qui-
bus tale contigerit, 70. diebus debent pœnitere,
vt in cap. Si quis per ebrietatem. de conse. dist. 2. vbi
videt Card. de Turrecremata, qui dicit quod confide-
rata causa vomitus, quæ ponitur in tex. scilicet ebrie-
tate & voracitate, & circumstantijs, non videtur quod
pœna taxata excedat. & ideo securè iniungenda est.
Cum autem tex. non aperiat qualitatem pœnitentiæ,
quæ debet fieri in illis diebus, videtur relicta arbitrio
iudicis. Ratio huius pœnæ est, quia secundum verio-
rem & securiorem opinionem quamdiu species sacra-
mentales remanent in suo vero esse, sub eis consistit
inseparabiliter corpus Christi, & sic si prædictæ spe-
cies eiciuntur per vomitum, ipsum corpus similiter
eiicitur: quem sequitur Card. vbi supra, quem etiam
vide in §. fin. dicentem quod tunc si species euomitæ
discerni possunt, & sunt sumptibiles, debent exsicca-
ri & sumi per se, si potest fieri, vel cum vino vel alio
liquore. Si non sunt sumptibiles, tunc reponantur
in aliquo honesto loco iuxta altaræ. Si species non
possunt discerni, præsumuntur digestæ, nisi statim
sint euomitæ, quo casu reponuntur in aliquo hone-
sto loco. [De quo etiam vide per Syluest. in Summa
verbo Eucharistia. lo 2. §. Nonò quæritur. versiculo
Quartum.

*Ac ob negligentiam ipsorum aliquid sanguinis stillauit
in terra & in altari. Cap. XXXVII.*

Pœna huius excessus ponitur in cap. Si per negli-
gentiam, de cœse. dist. 2. per hæc verba, Si per
negligentiam aliquid de sanguine stillauerit in terrâ,
lingua lanbatur, tabula radatur, si non fuerit tabula,
et non conculcetur, locus conradetur, & igne consu-
netur, & cinis intra altare condatur, & sacerdos 40.
diebus pœniteat, si super altare stillauerit calix, sorbet
minister stillam, & tribus diebus pœniteat. Si super
interneum altaris & ad aliud stilla peruenerit, 4. diebus
pœniteat, si vsque ad tertium, 9. diebus, si vsque ad
quartum, 20. diebus pœniteat: & lintheamina quæ
contigerit stilla, tribus vicibus minister abluat calice
supposito, & aqua ablutionis sumatur, & iuxta altare
recondatur! Quæ pœna cum sit canonis antiqui, &
quæ magis videtur pœnitentiæ foro, quàm iudiciali
prouidere, si casus occurrerit, & in iudicium deduca-
tur, tunc iudex attenda facti qualitate & astantis popu-
li notitia vel scandalo, & sacerdotis culpa vel negli-
gentia pœna moderabitur vel augebitur, prout equi-
s sibi visum fuerit.

*Aliquotiens in super celebrando corpus & sanguinem
domini non percipiebant. Cap. XXXVIII.*

Hoc enim licet temporibus nostris raro accidat,
quia semper qui celebrat saltem publicè, sumit
corpus & sanguinem domini. Concilio tamen Tole-

tano 12. quod habetur de conse. dist. 2. c. Relatum, cautum est, quòd quicumque sacerdos diuino altari sacrificium oblaturus accesserit, & se à communione suspenderit, ab ipsa qua se indecenter priuauit gratia communionis, anteq̃ vno repulsum se nouerit.

Super rebus aptis ad faciendum sortilegia, & ad illum effectum vnã vel plures missas scienter celebrarunt, adhibitis nefariis precibus & verbis superstitiosis. Cap. XXXIX.

Quam graue sit rebus sacris vti ad committenda scelera, nemo non nouit: & si hoc in quocũque grauius puniendum est, quanto magis id faciendum erit, si talia perpetrans, cultui ac ministerio sacrarum rerum est ordinatus? Vnde sacerdos, qui in hoc deliquerit deponi debet ex sententiã Pauli Grillandi in tract. de sortilegijs. [quod est volu. 5. tract. diuersor. doct.] in quæst. 14. qui etiam describit aliquas res super quibus solent prædictæ missæ celebrari ad dictum effectum, mouetur per tex. in c. Si quis episcopus. 26. quæst. 5. qui hoc non probat, quia nihil de hoc delicto dicit, nec imponit pœnam depositionis. Mouetur etiam argumentò text. in cap. Quicumque, eadẽ cau. & quæst. qui leuius crimen graui pœna castigat. Et dicit tandem, quòd quidam dixerunt esse pœnam arbitrariam, quod dicit tolerari posse, quando factum non esset valde turpe, vel persona sacerdotis simplex. [Et vide Abb. in c. quidam. ad finem. De celebra. missa. vbi dicit quòd sacerdos missam celebrans, vt Deus perdat aliquem, licet conficiat, debet hoc comperto deponi

deponi, quia abutitur tanto Sacramento. Superstitio-
sum autem clericum deponendum & in monasterio
detrudendum dicit Syluest. post Host. in locis per
eum relatis in sua Summa, verbo, superstitio, §. vn-
decimò queritur.

In custodia Eucharistiæ desides Cap. XL.

H Vius desidiæ pœna ex dispositione Cœcilij Are-
laten. de quo in c. Qui bene. de consec. dist. 2.
talis est, quòd qui bene non custodierit sacrificium,
& mus vel aliquod aliud animal illud comederit, 40.
diebus pœniteat. Qui autem perdiderit illud in eccle-
sia, aut pars eius ceciderit, & non inuenta fuerit, 30.
dies pœniteat. Nouissimè autem taliter delinquentes
ab officio tribus mensibus suspenduntur, vt in c. i. de
custo. Eucharistiæ. Grauiori pœna puniendi, si ali-
quod nefandum inde contigerit, quæ videtur relicta
iudicis arbitrio, argumento text. in c. de causis. de of-
fic. deleg. Quali autem decencia seruari debeat Eu-
charistia, bene ordinauit Honorius 3. in c. Sane. de
celebra. missa. sub talibus & norandis verbis: Ne pro-
pter iniuriam sacerdotum diuina indignatio grauius
exardescat, districtè præcipiendo, Mandamus quate-
nus à sacerdotibus Eucharistia in loco singulari, mun-
do, & signato semper honorificè collocata, deuotè
ac fideliter conseruetur.

*Commendatumque sibi infirmum baptizare no-
luerunt. Cap. XLI.*

PRESBYTER qui in prouincia propria, vel
alia, vel vbiçumque inuentus fuerit, commendatum
sibi

sibi in firmum baptizare noluerit pro intentione itineris, vel aliqua excusatione, si sine baptismo moritur, deponendus est, ex decreto Martini Papæ, in c. Quicumque. de conse. dist. iiii.

Beneficia plura possident. Cap. XLII.

H A B E R E plura beneficia iter crimina referre volui: Idquæ rationi naturali obuiare, ac sanctis ecclesiæ constitutionibus, pluriumque sanctorum doctorum opinionibus contradicere. Quid enim rationi naturali aduersum magis, quàm quod vnus & idem homo varia ecclesiæ stipendia in variis & distantibus sæpe locis, & quibus varia incumbunt onera, in se ipso suscipiat? Quæ est enim humana respublica quæ suos iudices, rectores, tabelliones, & alios officarios stipendiis in absentiâ frui & vagari permittat? Quis in sua quantumuis ampla & ditissima domo, vni ministro absenti salaria plurium ministrorum persoluit, ac ab eo quoscunque suo nomine subrogatos admittit? Sola domus Dei ecclesia sancta tali in ordinatione suo priuatur ministerio, ac debitis fraudat obsequiis. Vnde verissima sunt beati Bernardi verba in declamatione super euangelio: Dixit Simon Petrus ad Iesum. in col. 51. dū dicit q̄ sola bona dñi ex omnibus hodie inueniuntur exposita. Quis ergo inficiabitur hoc aduersari naturali rationi, si eadem ratione non caret? Quod nempe apertissimè comprobant leges antiquæ gentiliū (qui solo naturali lumine regebantur) in quibus prohibitum erat expressè, vt apud eos non esset vir duplex aut multiplex, sed quod *singuli singula face-*

a facerent, vt in Socraticis legibus cauebatur Confir-
 mant hoc etiam notanda verba Iustiniiani, in l. Nemo.
 E. de assesso. dum dicit, Neq; enim facile credendum
 est duabus necessariis rebus vnū sufficere: Quòdque
 d sanctis obuiet canonicis institutis, apertè monstra-
 ur. Primò quidem contrarium dispositum est in 7.
 Synodo, vt refert Gratianus in c. 1. 21. quest. 1. vbi
 dicitur, Clericus ab instanti tempore non connume-
 retur in duabus ecclesiis, negotiationis enim hoc est
 & turpis lucri proprium commodum. statuit hoc eti-
 am sancta vniuersalis ecclesia spiritus sancto congrega-
 ta in concilio illo Calcedonen. celeberrimo à sexcētis
 & triginta episcopis celebrato, in c. 10. illius concilij,
 vbi definitum est non licere clericis in ecclesiis duarū
 iurisdictionum ordinari. Si quis verò iam translatus est ab
 vna in aliam ecclesiam, nihil habeat commune cum
 priore. Illos verò qui ausi fuerint post ordinationem
 alius vniuersalis synodi agere contrarium, statuit san-
 cta synodus cadere à proprio gradu. De qua decisi-
 one concilij breuiter meminit Gratianus non referen-
 do dictæ pœnæ appositionem in c. Clericus. 21. q. 1.
 Hoc preterea aduersatur dispositioni concilij Placen-
 tini per Vrbanum Papam celebrati, de quo in c. San-
 ctorum. 70. distin. vbi hæc pluralitas beneficiorum
 prohibita est, per hæc verba, Omnino autem in dua-
 bus ecclesiis aliquem intitulari non liceat. Hoc etiā
 improbat Tolentanum concilium, de quo meminit
 Gratianus in c. Vnio. 10. quæst. 3. in vers. Sed & hoc,
 per hæc verba, videlicet, Sed & hoc necessarium in-
 tituere duximus, vt plures ecclesiæ vni nequaquam
 committantur presbytero, quia solus per totas eccle-
 sias

sias nec officium valet persolvere, nec rebus earum
 necessariam curam impendere. [Cuius concilij verba
 originaliter legere desiderans intueniet in concilio To
 letano 16. celebrato sub p̄ncipe Flauio Egiçano anno
 6. sui regni à sexaginta & vno episcopis, in c. de repa
 ratio. ecclesi. p̄cipuè, quia paucula etiam verba &
 vtilia in hoc proposito transcribere neglexit Grati
 anus: quod tamen concilium hucusque non habetur
 impressum.] Celebre etiam illud Lateranense conci
 lium, cui Alex. tertius interfuit, de quo in c. Quia in
 tantum. de p̄ben. P̄bendarum multitudinem Ca
 nonibus inimicam, materiam dissolutionis & euaga
 tionis inducere, ac certum periculum animarum con
 tinere expressè attestatur. [Prohibuit hoc etiã Alex.
 secūdus, qui disposuit quòd nullus presbyter habeat
 duas Ecclesias, vt in c. per laicos. 16. q. 7.] Vnde dicit
 Abb. in c. Conquerente. de cler. non resid. in 3. nota.
 allegando gl. in c. Dudum. el. 2. de elect. in verbo inti
 tulatam, q̄ sine peccato mortali non potest quis habe
 re plura beneficia, quando alterum per se sufficit. Et
 vide etiam Ioa. de Lignano in tractatu de pluralitate
 beneficiorum, maximè in col. 2. vbi concludit quòd
 de iure communi vnus non potest habere duos titu
 los beneficiales ecclesiasticos extra, casus in iure ex
 pressos, & adducit optima fundamenta in proposito.
 Extant insuper sanctorum ac grauium virorum com
 mentaria, quibus hanc pluralitatem beneficiorum
 damnant, eamque animabus periculosissimã esse de
 monstrant optimis ac vrgentibus rationibus; quas
 hic transcribere nolo: patent enim volentibus legere
 eas in tractatu contra pluralitatem beneficiorum, quẽ
 edidit

edidit singularis vitæ, ac magnæ doctrinæ vir Diony. Cartusien. præ maximè in 7. articulo vsque ad totū 11. Posuit etiam aliqua notanda in proposito alter Cartusienfis antiquior Dionysio in lib. suo de vita Christi, in c. 68. de ambitione, & quibusdam aliis defectibus clericorum. Firmat hoc etiam apertè diuus Bernardus in epist. 271. ad Comitem Theobaldū, vbi tradit honores & dignitates ecclesiasticas debere dari iis qui eas dignè ac secundum Deum administrare velint & possint. Neque licere cuiquam habere plures in pluribus ecclesiis, nisi dispensatorie ob magnam vel ecclesiæ necessitatem, vel personarum utilitatem. Et vide in proposito beatum Thomam in quolibet. 9. in art. 15. Io. Maioris in 4. dist. 24. q. 6. & 7. vbi inter alia concludit quòd tenens plura beneficia cum dispensatione in qua non est rationabilis causa dispensandi, non est in statu salutis. [Et 6. Fel. in c. 1. nu. 30. de cōst. vbi dicit q̄ licet Papa habeat potestatem dispensandi, in omnibus statutis Ecclesiæ, sola voluntate tamen illud intelligitur, nisi lex positiva habeat in se quandam rationem diuinam vel naturalem, vt est lex prohibēs pluralitatem beneficiorum, illic Abb. & alios.] Scripsit etiā aliqua Gabriel in expositione Canonis, in lectione 28. in duabus vlt. col. vbi etiam ostendit quomodo dispensatio Papæ in hoc non suffragetur, nisi fiat ob necessitatē vel utilitatem ecclesiæ. Et vltra opiniones grauium & singularium doctorū in ista materia miracula quædam referuntur per suprā dictos doctores Cartusien. per quæ periculum habentium plura beneficia dignoscitur, quæ quidem à Christiano viro contemnenda non sunt. Nec enim æterna

salus

salus propter delicatorem victum, & ornatorem vestitum, seu ampliorē familiam, in dubio ponenda est essetque consentaneum, vt sicut patimur ob solam opinionem eorum qui medicinam scripserunt, sanguinem minui, plurāque alia nobis insipida & fatiis fastidiosa propinari, ne salus corporis periclitetur (cum sæpius eueniat ipsis Medicis scriptoribus, aut aliis viuis qui ipsorum opinionem in nobis experiuntur, errantibus, non solū non liberari à morbo, sed eadem phlebotomia qua sanari credebant, mori ac periclitari infirmos) sic sequēdo opinionem sanctorū, vel insignium doctorum ob salutem animæ pecunias minui, aliquaque & si corpori molesta, tolerare. Cū ex hoc nullum nobis corpori nec animæ timeri possit periculum, sed animæ post obitum, & corpori post resurrectionem certior & secutior salus æterna promittatur. Relicta igitur animæ pœna supremo illi mortuorum ac viuorum iudici, qui solus intelligit delicta cunctorum: prima pœnarum quæ se offert in huius seculi contentioso foro est, quod habens plura beneficia, quamuis simplicia, quorum alterum sufficit p se ad vitam beneficiati, potest legitime altero priuari. hoc probat text. in c. Conquerente, de cler. non resid. secundum Abb. ibi, in 3. not quod dicit valde notabile, & nunquam obliuioni tradendū, & dicit esse casum solennem priuandi aliquem beneficio suo, licet velit in eo residere. Iustissima quidē est pœna ista, licet his temporibus infelicibus inusitata, non quia vires amiserit, sed ex negligentia aut auaritia superiorum, quorum aliqui in sacrorum Canonum executione torpescunt, reliqui verò cum plures ecclesias episcopales

copales simul aliquando, aut cum vna episcopali plura alia beneficia retineant, siueque officiales aut habeant aut ambiant plures dignitates siue beneficia, auaritia cæci aliorum cupidinem (& si ecclesiis, clero ac diuino cultui perniciosam) refrenare non satagunt. Secunda est quæ in concilio generali statuta fuit, vt habetur in c. De multa, de præb. cuius verba sunt, *Qui cunque receperit aliquod beneficium curam habens animarum annexam, si prius tale beneficium habebat, eo sit ipso iure priuatus, & si fortè illud retinere contenderit, etiam alio spoliatur: is quoque ad quem prioris spectat donatio, illud post receptionem alterius liberè conferat, cui meritò viderit conferendum.* Et vltèrius decernit tex. idem esse obseruandum in personatibus. Fuit etiam extensa pœna ista per iura Sexti & Clement. primò ad regulares dignitates, vt in c. Cum singula. de præb. lib. 6. Secundo ad prioratus, vt in clem. 1. de supplenda neglig. præla. Tertio ad vicarias perpetuas ecclesiarum parochialium, vt in Clem. vnic. de offi. vic. Aduerte tamen quòd si alicui conferantur duo curata simul & semel, tunc datur sibi optio secundum Abb. ibi, col. 3. versic. In ea glo. licet alii secundum eum tenuerint quòd non ualet collatio. quando verò aliquis calore iracundiæ reciperet secundum beneficium curatum, non vacaret primū, si incontinenti pœnituit eum, secundum eundem ibi d. col. 3. versic. *Extra casum.* Pœna verò ista vacationis primi beneficii non vendicat sibi locum, nisi post habitam possessionem pacificam secundi beneficii. ita credit Abb. indistinctè vbi supra, col. 4. ver. in ea glo. Sed hæc quidem pœna de qua in d. c. De multa, nouissimè

simè & singulari zelo adaucta est per Ioan. 22. in sua Extrauaganti Execrabilis, quæ sub tit. de præb. collocata est, in §. qui vero, ubi cauetur quòd qui receperint deinceps dignitatem vel personatum, seu officium, aut aliud beneficium animarum curam habens annexam, si antea habebat aliud simile beneficium, si illud primum (quo noscitur esse priuatus ipso iure, postquam habuerit possessionem secundi, vel per eum sceterit quòd minus habeat omni fraude & dolo cessantibus) nò dimiserit in manibus ordinarij absque moræ dispendio, verbo & facto sine fraude, & sub publico testimonio, ipso iure & extunc est priuatus dicto secundo beneficio quod recepit, & quod durius est, reputatur inhabilis ad sacros ordines suscipiendos, & ad habendum quodcunque beneficium ecclesiasticum, quas duas pœnas inhabilitatis ad ordines sacros & beneficium incurrit etiam ipso facto; ut uoluit ibi glos. Zenze. in verbo ipso iure. in fi. verbi. [Et uide quatuor requisita ut procedant pœnæ dictorum iurium, uidelicet c. De multa, & extrauagantis Execrabilis, per Staphileum in tract. de gratis expectatiuis in titu. de qualitate & statu benefi. in §. 4. requiritur. usque ad §. 4. & vlti. & habes nunc illum tractatum in tomo quarto sexdecim voluminum impressorum Venetiis,

*Quorum aliqua patres eorum nullo mediante
possederunt Cap. XLIII,*

ADEO enim sacrorum canonum conditores
successionem seu hæreditarium ius in ecclesiis
Dei

Dei abhorruerunt, vt Innocentius Papa I I. apostolica auctoritate prohibuerit, ne quis ecclesias, præbendas, præposituras capellanas, aut reliqua officia hæreditario iure valeat vendicare, aut expostulare præsumat, statuens q̄ si quis improbus aut ambitionis reus hoc attentare præsumpserit, debita pœna mulctaretur, & postulatis careret, vt habetur in c. Apostolica. 8. q. 1. Si verò aliquis ista contemnens adhuc in ecclesia in qua pater eius ministrauit, instituatur, pœna eius est vt ab ea amoueat: vt statuit Alex. tertius in c. Ad præsentiam. cum duob. seq. & in c. Quoniam. & in c. Ad extirpandas. de fil. presbyt. nisi media intercesserit persona, vt in d. c. Ad extirpandas. & in c. Ex transmisâ eo. tit. Aduertendum præterea est q̄ licet isti clerici contra quos hæc denunciatio facta est, dicantur esse illegitimi, tamen quò ad nostrum propositum, etiam si quis sit legitimus, non potest succedere patri in beneficio quod ipse possedit, nulla persona mediante, vt per gl. Archi. Dom. & Præpo. in d. c. Apostolica. & probat etiam tex. quem ibi dicit ad hoc casum expressum Anto. in 5. not. in d. c. Ad extirpandas. & notat Anto. post Host. in c. Ad hæc. eo. ti. [& Dec. in c. inter cæteras. col. 2. nu. 4. de rescr. vbi in hac materia bene loquitur.] Differunt tamen in hoc proposito quò ad aliū articulum; q̄ illegitimus filius non potest præfici in ecclesia in qua præest pater de præsentî, vt habeat aliū canonicatum vel præbendam, licet possit eo mortuo habere, dum non succedat in beneficio paterno: legitimus verò potest institui in ecclesia in qua pater præest etiam eo viuo in diuerso beneficio, vt no. in d. gl. & per Domin. & Præposi. ibi. Si autem isti immediatè

succederent in beneficijs filiorum suorum, non priua-
rentur eis, cum non reperiatur prohibitum patrem fi-
lio succedere in hoc casu, prout communiter in hoc
resident Doct. in d. c. ex transmissa. vt Præpos. asserit
in d. c. Apostolica. licet contrarium tenuerint Hosti.
& Archid.

In pluribus eorum intrusi sunt.

Cap. XLIII.

INtrusus in beneficio ille dicitur qui obtinet illud
sine auctoritate eius ad quem de iure spectat colla-
tio, notat Abb. ex tex. ibi in c. Quia diuersitatem. in
2. no. de concess. præben. Et allegat tex. ad idem in c. Ex
frequentibus. de insti. & ponit Feli. in c. in nostra, in
2. corollario, de rescrip. qui idem dicit in eo qui in-
trat cū titulo habito à superiore excommunicato vel
interdicto, vel publicè suspenso, allegat tex. in c. Tan-
ta. de excess. præla. & allegat Domin. in c. Propter. vlti.
col. 19. dist. ponentem sex modos quibus quis dicitur
intrusus in beneficio. [& vide eundem Fel. ponentem
septem in c. Veniens. nu. 3. de accusa.] Clericus autem
qui sciēter iniuste intrudit se in beneficio habente cu-
ram animarum, ipso iure priuatus est beneficio simi-
li cum cura quod habebat, vt in c. Eum qui. de præ-
ben. in 6.

Viuis possessoribus eorum. Cap. XLV.

Qui in viuorum sacerdotum loco ponuntur, hoc
ipso sunt ecclesiastica communione pellendi,
qui

qui se passi sunt successores viuis sacerdotibus adhiberi: verba sunt text. in cap. I. de concess. præben. Vbi vide glos. tenentem, q̄ ultra hoc debet deponi, allegat tex. in c. In primis. 2. q. I. sequitur Abb. ibi per eundē textum, qui tamen loquitur in eo qui in locum viuentis episcopi procurauit subrogari, vnde non videtur generaliter inducendus contra quemlibet clericum qui viuentis obtinuit beneficium. Longè enim grauius deliquit qui episcopatum, quàm qui beneficium viuentis ambit & vsurpat. Allegat præterea gloss. in dict. cap. I. ad hoc, text. in cap. Non furem, & in cap. Eum qui. 7. quæst. 1. sed text. in d. cap. Non furem. nihil probat de depositione. Et text. in cap. Eum qui. solum dicit, quòd qui recipit archidiaconatum viuentis, eiusdem Archidiaconatus honore deponitur, & si vterius in loco eodem ministrare præsumit, priuatus est participatione sacræ communionis. Vnde non probat, quòd deponatur nisi à beneficio quod recipit: non ergo intelligat iudex, dum gloss. & Abba. simpliciter dicunt, quòd est deponendus, quòd deponatur ab officio, quia hoc nullibi probatur iudicio meo. Patitur præterea & aliam pœnam occupans viuentis beneficium, quòd efficitur infamis. ita Abbas vbi supra, per text. in cap. Audiuimus. 3. quæstio. 2. Sed salua eius auctoritate, ille etiam text. loquitur in eo qui inuasit episcopatum viuentis, non verò in casu nostro. Et subdit præterea Abba. ibi, quòd talis clericus non potest amplius illud beneficium obtinere, & quòd credit quòd solus Papa potest cum eo dispensare. Immo plus dicit notandum, q̄ taliter occupans beneficium viuentis

scienter faciendo se institui, si postea vacante tali beneficio impetrat illud à Papa, non facta mentione de inuasiōe præterita, non valet collatio tanquam subreptitia. [ad quod etiam facit quod dicit Felin. in c. In nostra. 2. corollario. nu. 26. de rescrip.] Et vide tu Hispanæ legem 13. tit. 16. parti. 1. quæ disponit quòd recipiens beneficium viuentis perdit illud, & nunquam debet aliud habere, & iudex qui priuat eum beneficio, & restituit viuenti, potest pronunciare illum infamem, & postea ponit duos casus in quibus impunè recipit quis beneficium viuentis.

*Et occasione laicę recognitionis non requisita episcopi
audientia beneficia ecclesiastica sibi præsum-
pserunt vendicare. Cap. XLVI.*

CLerici taliter habentes beneficia, si commoniti illa non resignauerint, ab officio & beneficio reddendi sunt alieni, vt sancitum est in c. Relatum. de iure patronatus. [Olim præterea erat hoc per antiquos canones inhibitum, vt patet ex tex. in c. per laicos. 16. q. 7. vbi Alexander secundus disposuit, quòd per laicos nullo modo quilibet clericus vel presbyter obtineat ecclesiam. Gregorius præterea septimus & Paschalis Romani pontifices hoc ipsum etiam damnauerunt, disponentes quòd qui contrarium faceret, excommunicationi subiaceret, præter id quòd talis inuestitura irrita esset, vt Gregorius idem decreuit. & habetur in c. quoniam. & in c. si quis clericus. eadem causa & q.] Hodie verò in Concilio Lateranensi sub Leone x. celebrato, in sessione 10. in bulla contra exemptos edita,

in §. Et quia sæpius dispositum est quòd collationes beneficiorum factæ à domicellis, principibus, & nobilibus sub colore iuris patronatus, quòd habere confingunt in beneficijs ecclesiasticis, nullo priuilegio apostolico suffulti, sine ordinariorum collationibus, & litteris, & absque aliquo saltem colorato titulo, nullæ, & irritæ esse decernuntur. Et quòd illis vtentes reddantur inhabiles ad alia beneficia ecclesiastica obtinenda, donec cum eis super hoc per sedem Apostolicam fuerit dispensatum.

In nullo beneficiorum resident. Cap. XLVII.

Beneficia omnia tam ratione naturali (quæ dictat homines illis obsequia præstare, à quibus ob id stipendia recipiunt) quàm communis iuris dispositione residentiam requirunt, de his enim quæ animarum curam exigunt, planum est. De beneficijs verò simplicibus idem esse firmat Pan. in c. Quia nonnulli. de cleri. non residentibus, per text. in cap. Super inordinata. de præben. Consuetudo autem quæ ferè semper bona opera minuit, & sollicitudinem ac inertiam in hominibus alit (cùm à maiori parte eorum quæ non semper iustior est oriri ac foueri soleat) iam inualuit, vt hæc simplicia beneficia residentiam non requirant, quam in his doctores admittendam scribunt, ab illaq. excusari beneficiatos tradunt, cùm per alios ecclesiis debita præstentur obsequia. [Generaliter autem vide quinque casus in quibus nulla consuetudo excusat non residentem per Felin. in c. Cùm omnes. col. 17. & 18. de const. nu. 54.] Pœna autem clerici non residentis in

beneficio (etiam modicæ æstimationis) est, quòd illo priuatur, vt in cap. Conquerente. de clericis non residentibus. Et Innoc. & Abba. notant ex eo. Quod procedit etiam in casu quo abesset clericus ex iusta causa, quia posset priuari, si monitus pro necessitatibus, vel vtilitatibus ecclesiæ suæ venire recusaret. Notat Inno. in c. Ex turæ. de cler. non resid. argumento tex. in c. Sicut autem. Et in c. Absit. I I. q. 3. Quando verò beneficia non requirunt residetiam, si clerici vagantur, sufficit delictum vagationis ad priuationem, notat Inn. in d. c. Ex turæ. allegat tex. in c. Non oportet. cum sequenti. 7. quæst. 1. Pro quo. facit glo. in cap. Non oportet. de conse. dist. vlt. quam dicit singularem, & alibi non reperitam. Corse. in sing. in verbo vagabundus, ad hoc quod si beneficiatus est vagabundus, & tandiu absit, & dubitetur an viuat, an mortuus sit, poterit beneficium eius conferri alteri, quod corroborat pluribus notandis conclusionibus, quæ procedunt in vagabundis. Modum autem procedendi ad priuationem in hoc casu breuitatis affectu hic tradere prætermisi, facile erit requirentibus inuenire.

Cùm parochiales ecclesias habeant, intra annum non fuerunt promoti. Cap. XLV I I I.

Tales sunt priuari ipso iure, nulla præmissa monitione, ecclesia vel beneficio parochiali, vt in c. licet canon, de elec. in 6. quod ad eò procedit, quòd non potest mora purgari anno elapso: quia pœna infligitur ipso iure, vt notat glo. antep. ibi, quam dicit notabilem Anchar. I. col. & postea in col. fin. vers. quartò
quero,

quæro, & voluit ante eum Ioan. Mo. ibi. vers. Sed nun-
 quid. & idem tenet ibi Philip. col. 2. Annus præterea,
 de quo in præsentī incipit ab eo tempore quo ipsius
 ecclesiæ regimen commissum extitit, & possessionem
 eius pacificam habuit prouisus, vel per eum stetit quò
 minus habuisset. probat text. in cap. Commissa, eo-
 dem tit. Si autem iusto impedimento non potuit cle-
 ricus intra annum promoueri, non patitur istam pœ-
 nam, vt ibi per text. Et vide Ioan. Mona. in dict. cap.
 licet canon. versic. Sed quid, vbi notat esse legitima
 impedimenta ad excusandam pœnam priuationis, q̄
 Episcopus fuerit impeditus, vel non fuerit qui ordi-
 naret eum, vel si Episcopus noluit eum ordinare. Cre-
 derem tamen, quòd si episcopus proprius qui non
 potuit vel noluit ipsum ordinare, dabat ei facultatem
 vt ordinaretur ab alieno episcopo, quòd esset in culpa
 si non promoueretur. Consularem præterea clericis
 in casibus huiusmodi, quando impedimenta proue-
 niunt ex persona episcopi, quòd protestarentur se
 esse paratos ad ordines suscipiendos, vt euitemus do-
 ctinas & opiniones doctorum in similibus traditas,
 de quibus per Felin. in cap. Ex transmissa, de præscrip.
 in colum. 1. & 3. Alexan. & Ias. in l. 2. §. quod diximus.
 ff. Si quis cautio. Et vide etiam notabiliter per Ioan.
 Mona. vbi suprà, qui distinguit quando quis incurrit
 irregularitatem, propter quam non potest promoue-
 ri, an debeat priuari, quia si hoc est sine culpa sua,
 non priuatur, vt potè si amittat oculum vel manum.
 Si autem culpa sua, debet beneficium amittere, alle-
 gat tex. in c. I. de cta. & quali. Aduerte præterea quòd
 Ancha. in d. cap. licet canon. col. fina. versic. quintò

quæro, notat post gl. antep. ibi, quòd etiam stante dispositione dicti text. potest episcopus monere promotum vt ordines suscipiat etiam intra annum: quia illa constitutio venit ad corroborationem iuris antiqui, non ad diminutionem: vnde si voluntate sola tenuit clericus ordinari nihil prætendens, nisi quia non vult, debet compelli appellatione remota per subtractionem beneficij & officij, secundum gloss. ibi. Nota tamen, quia si quis habeat capellaniam requirentem ordinem sacerdotalem, non est priuatus illa, si non fuit motus vt promoueretur: ita firmiter Domi. de Rota in deci. antiquis. 700. incip. Nota q̄ tenens capellaniam, ex ratione quia dispositio illius c. Licet canon. tanquam pœnalis non debet extendi.

Officium insuper diuinum vt tenentur non recitarunt. Cap. XLIX.

EX dispositione Lateranensis Concilij tempore Leonis 10. celebrati in sessione nona, in c. de reformationibus curiæ & aliorum, delictum hoc tali pœna punitur: videlicet quilibet habens beneficium cum cura, vel sine cura, si post sex menses ab obtento beneficio diuinum officium non dixerit, legitimo impedimento cessante, beneficiorum suorum fructus suos non faciat, pro rata omissionis recitationis officij & temporis, sed eos tanquam iniuste perceptos in fabricas huiusmodi beneficiorum, vel pauperum eleemosynas erogare teneatur. Si verò ultra dictum tempus in simili negligentia contumaciter permanferit, legitima monitione præcedente, beneficio ipso priuetur, cum

pter officium detur beneficium. Intelligatur autem officium ommittere, quò ad hoc vt beneficio priuari possit, qui per quindecim dies illud bis saltem non dixerit, Deo tamen vltra præmissa de dicta omissione reddituri rationem. Quæ pœna in habentibus plura beneficia reiterabilis toties sit, quoties cõtra facere cõuincatur. Hæc sũnt verba concilij. An autem ante eius declarationẽ clericus non recitans oficiũ diuinum teneretur ad restitutionem fructuum, vide Doct. in c. 1. de celebr. missa. Domi. & Phil. in c. si. de rescr. lib. 6. Syluest. in verbo clericus, lo 4. in 2. quæst. [Phil. in c. postulasti. col. 9. nu. 33. De rescrip.]

Negotiatores ac alienę rei conductores.

Cap. L.

Negotiari lucri causa prohibitum est clericis, vt in c. Secundum. ne cleri, vel mona. Vnde in Concilio Carthaginensi 6. c. 17. sancitum est q̄ clericus aliquid excogitans turpis lucri gratiã, abijciatur à clero ac à communione alienus sit. [Eisdem præterea prohibitum fuit inter alia in Concilio Calcedonensi in Cano. 3. conducere possessiones. Qui verò hoc fuisset transgressus correctioni ecclesiasticę subiacere decreuit. Postea etiam in Concilio Carthaginensi 3. in Cano. 15. clericis fuit prohibitum vt non essent conductores, nec turpi vllò lucro vel inhonesto negotio victum quærant. Nulla etiam aliã inflicta pœna. Tandẽ, in concilio Arelatensi 2. in cap. 14. dispositum est q̄ si clericus conductor alienę rei voluerit esse, aut turpis lucri gratia aliquod genus negociationis exerceat,

steph.

depositus à clero, à communionē alienus habeatur. [Facit etiam in proposito materiæ huius capituli Cōcilium Tarraconense, Canone 2. Cuius verba sunt: Canonum statutis firmatum est vt quicumque in clero esse voluerit, emendi vilius vel vendendi carius studio non vtatur. Certè si voluerit exercere cohibeatur à clero. cuius Concilij dispositio à Gratiano refertur in. c. canunū. 14. q. 4. vbi etiam vide bonum tex. Iulii pape. in c. quicumque. in hoc proposito.] Aduertendum est præterea, quòd quæ sita per clericum ex illicita negotiatione danda sunt pauperibus, vt notat Matthæus, quem ibi refert Card. in cle. 1. in fi. de vi. & honest. cleric. Et notant Zenze. & Ray. ibi, quos refert Imo. ibi, in 2. col. Si tamen totum non reddiderint, non sunt in statu damnationis, vt notat Card. vbi suprà, referendo fratrem Aluarum. & Zenze. & tenet etiam Imo. ibi referendo solum Zenze. Et vide Archi. Floren. in sua summa, in 3. parte, tit. 13. c. 2. §. fi. vbi scripsit quod in foro penitentiali debet clericis iniungi, vel saltem consuli quod ea quæ taliter lucrati sunt studeant pauperibus erogare, qui solum allegat ad hoc tex. in c. Qui habetis. 14. q. v. Ex quo videtur velle, quod non tenentur clerici ad restitutionem taliter acquisite.

Proxenetæ illicitorum contractuum. Cap. LI.

CLericus proxenetæ illicitorum contractuum à proprio gradu debet deponi: hæc est sententia Rom. in sing. 722. incip. Proxenetæ, allegat text. in capitulo. Si quis episcopus. 1. quæstio. 1. Sed ex illo tex. iudicio meo non potest elici tam generalis propositio, quia

quia solum disponit in mediatore ordinū precio susceptorum, quo casu præcipit tex. ille quod clericus mediator a proprio gradu decidat, & sic deponatur, secundum Doc. ibi. Vnde ego non auderem pœnam inflictam clerico mediatore in crimine simoniæ per illud Concilium Calcedonense extendere ad proxeneta, seu mediatorem illicitorum contractuum, nulla facta distinctione: sed crederem pœnam illius text. in suo casu practicandam, & clericum alterius contractus illiciti mediatorem pœna arbitraria puniendum, attenda contractus initi prauitate, & participatione lucri per clericum facta, & exemplo vel scandalo inde suborto. Possent tamen corroborari opinio Roma. de qua supra per tex. in c. I. de testibus, in 6. ubi probatur quod etiam mediator criminis dicitur ipsum delictum committere. ex quo ibi hoc notant Anch. & Phil. & inferunt ad statuta imponentia pœnam committentibus delictum, quod videntur includere etiam mediatores, facit gl. notabilis in l. Si sciente. ff. de parrici. quæ probat quod proxeneta in contractibus vsurariis potest dici vsurarius, dum dicit quod proxeneta in talibus contractibus tenentur reddere vsuras, ac si ipsi accepissent, quam allegat Philip. in d. c. I.

Ministri laicorum, ac in rebus eorum procuratores existentes. Cap. LII.

CLericis qui talia agunt, & occasione huiuscemodi administrationis, propter pecuniariam causam deprehenduntur in fraude, non subuenitur ab eccle-

fia, vt disponit tex. in c. Sacerdotibus. ne cleri. vel mona. quod intellige de clericis constitutis in sacris, vel beneficiatis, secundum Abb. ibi, per ea que ipse notat in c. 1. eo. ti. vbi in fina. verbis concludit q̄ clericis in minoribus non beneficiatis non prohibentur negocia secularia aliàs licita. Et nota secundum eundem Abb. post Inno. q̄ ille tex. in c. Sacerdotibus. dum prohibet clericos esse procuratores rerum laicarū, intelligitur in procuratore generali: nā procurare vel administrare vnum negocium laicorum non est clericis prohibitum, quod dicit menti tenendum. & idem tenet Abb. post Inn. & Io. And. in c. Sed nec. in col. 1. eo. ti. [idem tenet Inn. in c. 1. de oblig. ad ratio. quem sequuntur plures doct. relati per Phil. in c. cum I. & A, col. 6. nu. 17. de re iud. quod tamen limita, nisi illud vnicum negocium ita multum esset arduū & diffusum, q̄ haberet distrahere clericū, sicut multa negocia secundū Phi. in c. 2. de iud. col. 2. nu. 4. Itē limita vt infra in c. 55.] Itē aduerte q̄ in quātum dicitur in d. c. Sacerdotibus, q̄ talibus clericis non subuenitur ab ecclesia, intelligunt Doct. communiter secundum Abb. ibi, q̄ non per hoc datur auctoritas Iudici laico capiēdi eos. Sed dicit q̄ clerici non debent eis subuenire, dando illis pecuniam ad satisfaciendum de fraude, vel dando fauorem eis vel auxilium, quò minus debeant respondere in loco in quo gesserunt administrationē. [Quomodo autem fuerit olim clericis prohibitum similibus vacare, vide in concilio Carthaginensi 1. Can. 6. Cuius verba sunt: Nicasius episcopus Calustitanus dixit, Credo placere suggestionem meam sanctitati vestra: & displicere vobis, vt qui seruiunt Deo, &

annexi sunt clero, non accedat ad actiones, seu administrationem vel procuracionem domorum. Gratianus episcopus dixit, Et Apostolorum statuta sunt, quae dicunt, Nemo militas Deo implicat se negociis secularibus, proinde aut clerici sint sine actionibus domorum, aut actores sine officio clericorum. Vniuersi dixerunt, Hoc obseruemus. cuius canonis verba referuntur in c. Credo. 2 1. q. 3. licet eius superscriptio corrupta sit.]

Tabellionatus officium exercentes.

Cap. LIII.

CLerici in sacris ordinibus constituti, tabellionatus officium exercere non debent, & si aliter fecerint, praelati debent hoc illis interdicerere, per beneficiorum subtractionem. Ita disponit tex. in c. Sicut. ne cleri. vel mona. Assignat Abb. ibi duas rationes, scilicet quod officium est vile & seculare. in causis vero spiritualibus & ecclesiasticis, clericos indigentes ad id officium admitteudos esse arbitratur Abb. ibi, col. 3. Et aduerte quod hoc etiam habet locum in clericis in minoribus beneficiis, secundum Ant. ibi, cui assentitur Abb. d. col. 3. post Host. Clerici vero in sacris non beneficiati possent uti isto officio, voluit Host. ibi quae sequitur Abb. [de quo vide late per Iaso. ubi hoc limitat nouem modis, in l. j. §. huius studij. ff. de iusti. & iure nu. 8.] Vnum est praeterea aduertendum in hac materia, quod licet clerici non possint recipere nouas rogationes tanquam tabelliones, veteres tamen poterunt complere, probatur ex gl. in cap. Ut officium. in verbo, praemissa. de haereti. in 6. quae hoc determinauit in monacho, quam ibi dicit

cit singularem & menti tenendam Phil. qui dicit, q̄ ratio huius est, quia complere veteres rogationes non est originale officium, sed executio rogationis iam factæ, & trahitur retro ac si a principio fuissent extensæ dicit tamē vterius vnū quod est notandū, q̄ non debent hoc facere sine licentia superioris, secundū Ioan. de Lignano, & Domi. Itē notā q̄ clericatum vel beneficium nō perdunt clerici per superuenientiam tabellionatus. ita cōcludit Abb. ibi. col. 2. licet Vincen. volu erit q̄ clericus in minoribus, suscipiēdo tabellionatum cedit clericatui & beneficio: quod ibi intelligit Ioan. And. & placet Abb. quando tale officium recideretur a principe, & deputaret eum ad publica & criminalia officia. Quod ego adhuc subintelligerem, quando talis cōpisset vti officio in criminalibus, antē verò non. Quæri præterea potest non abre in materia huius capituli, Si clericus tabellio fuit condemnatus de falso per Episcopum suum, & postea per eundem restitutus in integrum, & conficiat instrumenta tanquam publicus notarius, an valeant? quam quæstionem mouet Bal. in. 1. vol. consil 350. proponitur quòd quidam, & concludit quòd non: quia episcopus non potest restituere infamem, cum hoc sit re seruatum principi, vt der Innocen. & alios in cap Cùm tit. de re iudic.

Ac leges & physicam audientes. Cap. LIIII.

ARchidiaconi, plebani, præpositi, cātores, & alij clerici personatus habētes, necnō presbyteri audientes seu studētes, addiscendo leges vel physicā post duos men-

mensis à tempore quo audire inceperint computandos, quatuor pœnis sequentibus subiacenti videlicet, q̄ sunt ipso facto excommunicati, ac in nulla causa si patrocinium præstare voluerint, audiantur. Et reuersi in choro, mensa & capitulo, & cæteris vltimi fratrum habeantur, & totius promotionis ad ordines vel beneficia spem amittant, nisi ex misericordia Apostolicæ sedis. Ita colligitur ex tex. & quæ ibi notant Doct. maximè Abb. in cap. Non magnopere. & in cap. sine cleri. vel mona. Similibus etiam pœnis puniuntur obtinentes parochiales ecclesias, quæ sunt plebanæ, habentes sub se capellas in quibus instituuntur clerici perpetui, nequeunt ab ipsis absque causa rationabili amoueri, si leges vel physicam audiunt, vt habetur c. 1. eo. tit. lib. 6.

Villarum procuraciones suscipientes. Cap. LV.

Sacrofancta [illa Calcedonensis Synodus, in Canone 3. Clericos misceri secularibus procuracionibus prohibuit, nisi fortè qui legibus ad minorum tutelas, siue curationes inexcusabiles attrahuntur, aut quibus ipsius ciuitatis Episcopus ecclesiasticarum rerum commiserit gubernacula, vel orphanorum, aut viduarum, quæ indefessa sunt, aut earum personarum, quæ maximè ecclesiastico indigent adminiculo. Transgressori autem nullam aliam pœnam irrogat; nisi q̄ correptioni ecclesiasticæ subiaceat. Concilium præterea Carthaginense tertium eos esse procuratores, simpliciter prohibuit Canon. 15. Postea verò Alexan. 3. in Concilio Lateranen. inhiuit clericis
 procu-

procuraciones villarum exercere, pœna contrafacienti posita, quod ab ecclesiastico ministerio fiat alienus. Vnde colligitur, quod] clericus generalis procurator deponendus est, vt in c. Sed nec. ne de. vel mona. Et licet ille text. simpliciter prohibeat clericis procuraciones: Inno. tamẽ quem ibi sequitur Abb. intelligit de procuracione generali, quasi sentiat, quod possit clericus vnũ negotiũ procurare etiam laici: quod latius sequitur idem Abb. in c. .eo. ti. dummodo clericus nõ suscipiat illud negotium ex cupiditate: quia tunc nec vnũ negotium licet clerico procurare, secundum eũ. Et sic intelligit sententiam Collectarij in locis per eũ relatis, quæ aduersabatur doctrinæ Inno. [Intellige etiam dummodo illud vnum negotium non ita multum sit arduum ac diffusum quod haberet clericum sicut multa negotia, vt tenet Philip. in cap. 2. de iudi. col. 2. nume. 4. & dixi suprã in cap. 5 2.] quantum verò ad pœnam depositionis, de qua hic vide quod dicam in cap. sequen.

Ac principum & secularium virorum iustitiarij. Cap. LVI.

HVius excessus est eadẽ pœna de qua in casu præcedenti, & per eũdem tex. Aduerte tamen quod Abba. in dict. cap. Sed nec. versic Sed quæritur. dicit q̄ sibi videtur valde graue q̄ clericus deponatur propter exercitium istorum officiorum, scilicet procuratoris, de quo in c. præcedenti, & Iustitiarij. de quo hic maximè hodie: cum nõ ita acerbè debeãt puniri delicta, vt in c. fraternitatis. 3 4. dist. Vnde plus sibi placet

cet quòd tales clerici debeant excommunicari, & nò
 deponi, nisi essent incorrigibiles: quia tex. solùm dicit
 q̄ delinquēs in hoc ab ecclesiastico fiat ministerio alie
 nus, & per excōmunicationē satis fit alienus: licet Io.
 And. intelligat de pœna depositionis. [Pro cuius opi
 nione videtur facere decretū Concilij Toletani 4. cu
 ius verba sunt: Sæpe principes contra quoslibet maie
 stati obnoxios sacerdotibus negocia sua cōmittunt.
 Et quia sacerdotes à Christo ad ministeriū salutis ele
 cti sunt, ibi cōsentiant regibus fieri Iudices, vbi iureiu
 rando supplicij indulgentia promittitur, nò vbi discri
 minis sententia præparatur. Si quis ergo sacerdotum
 contra hoc cōmune consultum discussor in alienis pe
 riculis extiterit, sit reus effusi sanguinis apud Chri
 stū, & apud ecclesiam perdat proprium gradū. est Ca
 no. 30. dicti Concilij. & habetur 23. q. 8. c. sæpe princi
 pes.] An autē clericis in isto casu sit prohibitū quod
 libet officium iustitiæ exercendē. Abb. in d. c. Sed nec
 credit q̄ sic, quia verba tex. sunt multū generalia, &
 ratio generalissima, quia nemo militās Deo &c. Vnde
 dicit per illū tex. q̄ clericus non posset esse] Vicerex,
 vel Vicecomes, vel locumtenens alicuius principis se
 cularis, nec habere sub sua cura aliquam ciuitatē seu
 locum temporalem, pro quo allegat text. magis speci
 ficum in c. clericis. §. 1. eo. ti. Videtur tamen sibi quòd
 clerici possunt esse consiliarij principis: quod dicit
 etiam sentire Ioan. Andr. in d. c. clericis. quod notat
 etiam Bal. ex tex. ibi, in auth. Habita. in prin. C. Ne fi
 lius pro patre. Et vide Abba. in d. cap. clericis. vbi no
 tat quòd prælatus potest esse consiliarius principis se
 cularis, licet non debeat esse officialis iustitiæ exer

condendæ. Debent tamen cauere secundum eum, ne consulant in criminali causa etiam reum absoluendum quando ex hoc immineret actori pœna mortis, vel mutilationis membri in pœnam talionis. Possunt præterea clerici sine metu irregularitatis interuenire in lege condenda, per quã pœna mortis imponitur, quando non imminet casus, propter quem efficitur lex, sed fit generaliter, licet postea casus occurrat, vt quis interficiatur: quia tunc clericus consulens non animaduertit in certam personam, sed prouidet vt homines se abstineant à delicto: vt notat L. omi. in c. fi. 3. dist. Vbi dicit hanc esse conclusionem Archi. in c. officia. 23. quæst. y. licet re vera Arch. ibi nihil scripserit de clerico, sed solùm asserit q̄ princeps qui legem condidit, cuius autoritate homines sunt traditi morti, non est factus irregularis: & non infertur, princeps ad cuius officium spectat tales leges condere, non efficitur irregularis, ergo nec clericus qui consuluit ei vt illas condat: poterat tamen melius allegare Bal. vbi suprã espresse tenentem quòd clerici possunt dare consiliũ in legibus condendis: & licet ex hoc sequatur per accidens mors alicuius, non sunt irregulares, quem refert Ioan. de Ana. in c. Ad audientiam, in 3. col. versic. Tertio quæritur. de homici. Pro quo etiã facit quod not. Bal. in cap. 2. in fi. de maio. & obe. post Inno. quòd papa potest imponere pœnam mortis statuendo, sed non exequendo, quia si propriis manibus occideret aliquem, fieret statim irregularis.

*Contra ecclesias à quibus beneficia obtinent, aduocati
vel procuratores extiterunt. Cap. LVII.*

POena huius criminis est, quòd tanquam ingratus potest eiusdem ecclesiæ beneficio spoliari: vt in c. fi. de postu. in fi. Notat hoc etiam gl. in c. Nulli. 3. q. 1. Tradit etiam Lucas de Penna in l. milites. in fi. de re mili. lib. 12. Quod adeò procedit, quòd si quis est beneficiatus in duabus ecclesiis, non potest præstare patrocinium vni contra aliam, not. gloss. in c. Si qui sunt presbyteri. 1. q. 7. quod limitat eadem glo. nisi habeat administrationem in altera earum. Si verò necessitas officii quo fungitur cogat illum ad aduocandum contra ecclesiam, vt quia tutor est, vel prælatus, excusatur secundum Inno. ibi. Vel si hoc agat pro strictè coniunctis, vel miserabilibus personis, secundum Abb. ibi post Hosti. An autem clericus in isto casu qui prohibetur aduocare contra ecclesiam, si in camera consulit contra eam, incurrat pœnam, de qua supra. Videtur dicendum q̄ non, si sequimur doctrinam Bar. in l. 1. §. postulare. ff. de postu. vbi tenet q̄ Doct. promittentes non aduocare, possunt in camera consulere: quod ibi sequitur Alex. in addit. & quod no. idem Bar. in l. Paulus. §. 1. ff. de legat. videlicet q̄ Doct. qui non possunt esse aduocati, non dicuntur aduocare: si mittunt vnã cedula[m] iudici, vel si ei loquuntur: quod refert & sequitur Præpo. in c. Sollicitudinem. de appel. col. x. qui etiã allegat Ang. in d. §. postulare. tenentem quòd prohibitus postulare, nõ prohibetur allegare in camera, vel in scriptis, not. etiam Ias. in l. 1. in prin. in 3. col. ff. de verb. obl. referendo Bar. vbi supra. [Et Decius

in l. feminae. nu. 11. ff. de reg. iur.] Sed prædictis doctrinis non refragantibus (saluo meliori iudicio) contrarium crederem in casu nostro, imò quod clericus consulendo in camera, vel faciendo in scriptis allegationes iuris contra ecclesiam incurrat poenam: quia tex. in d. c. fi. eã imponens fundatur in ingratitude, quæ resultat ex eo, quòd clericus sit aduocatus vel procurator contra ecclesiam, in qua habet beneficiũ: quæ quidem ingratitude ita consistit in consulendo in camera, vel scribendo in iure contra eã, sicut si esset aduocatus: quia pari modo possunt nocere ecclesie consilia clerici in camera, vel allegationes iuris ab eo scripte, sicut si cõtra illam aduocatus existeret: quæ paritas rationis non sic procedit in doctrinis doctorum suprà relatis.

Instituti hæredes rogati de restituendo hæreditatem in capaci tacitam fidem dederunt. Cap. LVIII.

CLericus qui in hoc deliquerit, perdit hæreditatẽ, quæ aufertur ab eo tanquam ab indigno, & applicatur ecclesie: notat Bald. in l. Si quis presbyter. C. de epil. & cle. quod confirmari potest ex his quæ not. Fel. post Abb. in c. ecclesia sancte Mariæ. de consti. col. 23. vers. Sequuntur etiã, vbi dicit, quod in casibus in quibus quis priuatur, vt indignus hæreditate, priuabitur & clericus: & quod si clericus hæres non adimplet voluntatem defuncti, priuabitur hæreditate, iuxta auth. Hoc amplius. C. de fideic. & quod si non petit tutorem pupillo, priuabitur successione, per l. Sciant. C. de legit. hæf. Quæ etiam refert Barba. in consi. 28. incip. Scripsit bellissimè. in 1. vol. in col. pen. referendo Anch. in c. 1.

de const. in 6. char. vers. Primò principaliter queritur, facit etiam quod tradit Ioan. Baptist. in repe. l. Cunctos populos. C. de summa Trin. & fide cath. in col. antepen. nu. 175. dum ex conclusionibus per eum præmissis dicit inferri, q̄ clerici priuantur vt indigni, iuxta tit. ff. & C. de his qui. vt indig. Auferuntur præterea à tali clerico qui tacitam fidem dedit, fructus quos percepit ante litem motam, vt in l. Eum qui tacitum. ff. de his qui. vt indig. Dicitur autem tacitam fidem accommodasse, siue chirographum eo nomine dederit, siue nuda repromiserit pollicitatione, vt in l. In fraudem. in prin. ff. de his qui. vt indi. Idem etiã est si fiat instrumentum coram notario & testibus, in quorum fide ponitur vt hoc habeant in secreto. ita Bar. ibi. & in l. Non intelligitur. §. tacita. ff. de iure fil. Et vide glo. in d. §. tacita, in verbo, probationibus, quæ vult q̄ per confessionem rogati probetur tacitum fideicommissum: quam ibi sequitur Bar. ex qua notat vnum quod est in hac materia singulare, q̄ tenetur quis respondere positioni, an fuerit rogatus de restituendo incapaci: quod scripsit etiam Bart. latius in l. fin. col. 3. ff. de his quib. vt indig. Et in ista materia taciti fideicommissi vltra ea quæ tradunt Docto. in locis communibus vide bonum consilium Barba. 46. incip. Præclare scribitur, in 1. volu. Possent etiam dici in hoc proposito quòd cum Barto. in d. 3. col. d. l. fin. tradiderit quòd taliter rogatus debet secundum conscientiam fisco dare talem hæreditatem, & non potest dare incapaci, nec sibi retinere: quem refert & sequitur Rossella in verbo filius. in 4. colum. vers. quæro quod debet, & Segura in repet. §. cum filia. l. Cohæredi. ff.

de vulg. & pup. 45. col. versic. Tertium est notandum. Sic & eodem modo clericus teneatur restituere ecclesie bona illa: quod non est parui momenti, [Et an iuramentum prestitum atrogato & testibus de nunquam id reuelando valeat, vide consi. elegans Card. 38. qui concludit quod non, & eum refert & sequitur Fel. in c. Intimauit. nu. 5. de testi.]

Calumniatores . . . Cap. LIX.

PRæmissis prius quod ille dicitur calumniator qui falsa crimina proponit, vt in [c. si quem.] §. notandum. 2. q. 3. & per Ant. in rub. eiusdem tit. Et quod regulariter si succumbit in causa, punitur eadem pœna qua veniebat puniendus accusatus, vt in c. 2. eadem causa & quæst. [& in c. 2. §. q. 6.] Et per Anto. & Abb. in d. rubri. Clericus calumniosus accusator priuatur officio, & verberatus publicè in exilium mittitur, vt in cap. 1. de calumn. [facit etiam text. in c. quia iuxta. §. q. 6.] Aduerte tamen q. hæc non est ordinaria pœna clerici calumniatoris, sed illa eadem qua puniendus erat accusatus, & ideo in d. c. 1. fuit imposta illa verberum & exilij, quia non erat proportionabilis accusatori pœna qua erat puniendus accusatus secundum Anto. & Abb. ibi. ideo caueat iudex ne erret, credens hanc esse ordinariam pœnam calumniatoris. Sed sequendo doctrinam Anto. ibi, in 4. nota. quatenus pœna accusati congruit accusatori, eatenus est imponenda, & quatenus ei non proportionatur, alia corporalis loco eius subrogatur. Clericus tamen denunciator criminis, & in probatione deficiens ab officio & beneficio

cio suspenditur, donec innocentiam suam purget, vt
 in c. si. eo. tit. Et hoc ex ratione, quia denunciator dici-
 tur improprie calumniator, quia aliam similitudine
 supplicij puniretur secundum glo. & Anton. ibi, per
 quos etiam vide qualiter tunc innocentia denunciato-
 ris purgari debeat. Et procedit dicta pena suspensio-
 nis, etiam si denunciatus intenderet penitentiam tan-
 tum, & non penam imponendam esse, vt per Abb.
 ibi, in si. Dicitur praeterea & alio tertio modo clericus
 calumniator, quando in personam electi vel postulari
 aliqua obijcit, & deficit in probatione, vt probat text.
 in c. 1. de elect. in 6. Ex quo notat ibi gl. in verbo calu-
 mniae, qd in excipiendo, accusando & denunciando di-
 citur quis calumniari: penam vero eius qui calumi-
 niatur hoc modo descripsit text. ibi, videlicet qd a be-
 neficijs ecclesiasticis triennio se nouerit esse suspen-
 sum, ad quae si intra illud tempus propria temeritate
 se ingesserit, eis ipso iure perpetuo sit priuatus, nisi
 manifestissimis constiterit documentis qd ipsum a ca-
 lumniae vitio causa probabilis & sufficiens excusaret.
 Aduertendum autem est, qd cum ille tex. imponat pe-
 nam calumniatori obijcienti in personam electi, non
 videretur extendenda ad quemcunque clericum ca-
 lumniae committenrem in excipiendo contra alium
 in alia materia, sed tunc arbitrariè puniendum existi-
 mo, eo praecipue, quia crimina in modum exceptionis
 probata non sic nocent criminoso, iuxta not. in c. 1. de
 exceptio. [Qua autem pena punierint antiqui Cano-
 nes falsa crimina obijcientes, vide concilium Arelate-
 se secundum in Canone 24. vbi disponitur eos qui
 falsa fratribus obieciſſe cōuicti fuerint, placuit vsque

ad exitum communicare sicut magna Synodus ante
 -cōstituit, nisi digna satisfactione pœnituerint.] Quæ
 sint verò causæ iustæ excusantes aliquem a calumnia.
 vide glo. in d. c. 1. de elect. in 6. in verbo sufficiens,
 quæ ponit duo exempla. Et vide Bar. in l. Cum quidā
 .§. quod dicitur. ff. de acquir. hère. vbi per illum tex. di
 cit, quòd quando esset publica fama, excusatur qui
 fuit credulus, & accusauit, vel denunciauit aliquem
 de maleficio, de quo erat publica fama, & non potest
 puniri pœna quæ imponitur proponenti falsas accu
 sationes, & dicit sæpius fuisse de facto obtentum. Idē
 voluit Bal. in l. si. C. si seruus aut liber. lib. x. quos re
 fert Ias. in prædictis & aliis locis, in l. 1. in prin. ff. de
 eo per quem factum erit. An autem præsentatio vnus
 testis releuet à pœna calumniæ, vide Ana. in c. 2. de ca
 lūnia. in 4. col. ex quo colliges quòd releuat, nisi alias
 esset consuetus caluminari, & in alio casu, quando
 reus nihil probat, pro quo allegat Anto. ibi, & Bal. in
 l. fin. C. de probat. Et nota q̄ eadem sententia est con
 demnandus calumniator, qua reus absoluendus: vt
 notat idem Ant. in d. c. 1. in 3. not. & Abb. in 2. not.
 qui etiam addit q̄ si calumniator non est puniendus
 tempore suo, & reus fuit absolutus, potest postea pu
 niri ex nobili officio iudicis: quod no. ex tex. ibi, regū
 lariter autem præsumitur calumniari, qui nullas pro
 bationes producit, nisi in casibus not. per Ant. in d.
 c. 1. quos transcripsit Panor. ibi. Vnum præterea quod
 est notabile aduertat Iudex in hac materia, quod non
 solūm propter veram calumniam commissam in cau
 sa criminali potest imponi pœna corporalis de iure
 canonico, sed etiam propter præsumptam calumniā

in causa ciuili. Probat hoc singulariter tex. iuncta glo. fin. in ca. fin. de do. & contumacia. qui non est alibi, secundum Inno. vt refert Io. de Ana. in ca. 1. de calumnia. in col. 3. Crederem tamen quòd quauis hoc verum sit, mitiori tamen pœna licet corporali puniendus est calumniator in ciuili, quam in criminali causa.

Maledici. Cap. LX.

CLericus maledicus maximè in sacerdotibus cogatur ad postulandum veniam, & si noluerit, degradetur, nec vnquam absque satisfactione ad officium reuocetur. Ita placuit patribus Carthaginien. Concilii 4. vt habetur in c. clericus maledicus. 46. distinct. Si autem clericus verba aliqua in depressione officii & beneficii Romani pontificis protulerit, tunc tex. in cap. 1. de maledi. præcipit illum à temeritate tali compscendum per iudicem nulla pœna declarata, ex quo videtur illum reliquisse arbitrio suo: cum enim verba quæ maledici dicere possent in detrimentum Romani pontificis & sedis apostolicæ essent varia, & non æqualis grauitatis & culpæ merito non potuit certa pœna declarari. Iudex ergo consideratis qualitatibus personæ, verborum, & loci, & aliis quæ in arbitrariis considerata veniunt, clericum in hoc delinquentem punire debet, dum tamen aduertat, quod si verba clerici contra Romanam sedem prolata habent in se speciem hæresis, puta si dixerit papam non posse condere canones, tunc punire debet illum tanquàm hæreticum, vt notat Ioan. de Ana. ibi, in col. 2. in prin.

allegando glo. nota. in ca. geuerali. in vers. Inhibemus .
 de elect. lib. 5. quæ licet hoc in terminis non dicat, ta-
 men optimè facit in argumentum. [Pro quo faciunt
 notata per Feli. in c. 1. de constit. col. 3.] Et quamuis
 idem [Io. de Ana. vbi suprâ] in. 3. co. audeat affirma-
 re q̄ pœna tex. in c. felicis. de pœnis, lib. 6. habeat locū
 contra illum qui contra Cardinalem verba iniuriosa
 protulit, motus principaliter, quia dictus tex. punit
 percutientē Cardinalem: & verbū percussio compre-
 hendit verbalem percussionem, secundum Bar. in lo-
 cō per eum allegato. Et motus etiā ex eo q̄ dispositio
 dicti tex. est inducta principaliter favore ecclesie Ro-
 mane, & pro ipsius quiete, & ideo potest extendi, licet
 sit facta in odiū delinquentiū. Hoc tamen nō videtur
 mihi salua eius autoritate posse iure sustineri: nā licet
 verum sit q̄ verbum percutere comprehendat verbalē
 iniuriam: quis audebit ex hoc inferre, q̄ pœna grauis
 imposita percutienti, comprehendat verbis iniuriam
 inferentem? Quāto minus credendum est Romanū
 pontificem, qui tot & tam graues pœnas inflixerit in-
 sequentibus hostiliter, vel percutientibus Cardinālē
 voluisse eas omnes pati illum, qui solūm verbis quan-
 tumuis contumeliosis Cardinalem offenderit; cū
 verbalis iniuria quantumuis grauis Cardinalibus il-
 lata, mitioribus pœnis & satis condignis possit suffi-
 cienter emēdari. Religiosi autem qui in sermonibus
 suis p̄latis ecclesiarum detrahunt, per duos mē-
 ses subiacere debent illis pœnis, quæ secundūm eo-
 rum regulā vel statuta, pro grauib; criminibus seu
 culpis eis cōsueuerunt imponi, super quibus absque
 manifesta necessitate cum eis non valet dispensari, vt
 statu-

statutum est in Concilio Viennenſi, de quo in Clem.
 .in §. Quibus. de priuileg. Clericus verò qui mur-
 murat, alienus ſit à fratrum vnitae, & opus eius abii-
 iatur, itaque iuxta meſuram operis in hoc peccans
 aſacerdotis iudicio pœniteat. ita cautum eſt in 8. Syno-
 do Gratiano referente in cap. Alienus. 90. diſt. Si tamẽ
 clericus aliquẽ iniurioſis verbis diſſamauit, poterit il-
 le contra ipſum clericum agere actione iniuriarum,
 & ſi fuerit condẽnatus, efficitur infamis: vt probat
 text. & ibi notat Abb. in c. Cum t. de re iudic. qui di-
 cit illum text. procedere etiam in clerico, ſecundũ
 communem intellectũ: quod procedit ſiue agatur contra eũ
 criminaliter, ſiue ciuilitè: quia vtroq; modo damna-
 tus actione iniuriarum incurrit infamiam, vt conclu-
 dit Abb. ibi, in 1. col. poſt gl. ibi, licet gl. contrariũ ſen-
 ſerit in cap. At ſi clerici. de iud. Et ſiue verum dixe-
 rit, ſiue falſum, quãdo id facit animo iniuriandi & ſi-
 ne cauſa, nihilominus tenetur actione iniuriarum, cõ-
 cludit Abb. in d. c. Cum t. in fin. col. poſt plures per eũ
 relatas opiniones, & ponit etiam addi. Bar. quæ plures
 doctores refert in l. 3. in prin. ff. de lib. & poſthu. in ad-
 li. inci. Pro ſtatuto. Crederem præterea in his regnis
 Caſtellæ & Legionis poſſe clericum condẽnari ad
 reſtitutionem iniuriati, ad hoc vt in præſentia iudicis &
 honorum hominum dicat ſe mentitum fuiſſe, quum
 ita cautum ſit, & ſeruari ſoleat in laicis, per l. 2. titu. 3.
 lib. 4. fol. 50. quæ lex & ſi poſſet dici clericos nõ com-
 prehendere: tamen ex æquitate quadam videtur qd
 iudex eccleſiaſticus poſſit imitari illam, cuius arbi-
 trario pœna in hoc caſu relicta eſt, præcipue attenda do-
 ctina Doctõris de Pala. Ruuos in Repe. ru'br. de do-
 nat.

nat.inter vir.& vxo. incol. 5. vbi post Didacum de Vll
 ladiego Doctorem etiam Hispanum in loco per eum
 relato tradidit q̄ deficiente iure canonico recurrendū
 est ad iura & consuetudines regni, non autem ad iura
 Imperatorū, vel Iurisconsultorū. Et licet Præpos. in c.
 Consuetudo. I. dist. in 3. col. & Petrus de Rauenna in
 Alphabeto aureo, in allegationibus in materia consue
 tudinū, in prin. in 5. col. ad fin. teneant contrarium,
 & sic quòd in Hispania iudex ecclesiasticus potius de
 beat iudicare secundū leges Imperiales, quàm se
 cundum leges Regni, tamen hanc meam conclusio
 nem corroborat opinio Præpos. ibi dum tenet, quòd
 deficientibus iure canonico & ciuili, recurrendum est
 ad ius municipale, vel ad particularem loci consuetu
 dinem vt accidit in casu nostro, in quo leges ciuiles
 deficiunt, nihil prouidentes in hoc casu, prout est spe
 cialiter prouisum per legem Regni. Pro qua etiā opi
 nione mea facit doctrina Ab. in c. Ecclesia sanctę Ma
 rię. de consti. col. 5. videlicet quòd vbi lex esset funda
 ta super ratione naturali, potest Iudex ecclesiasticus
 illam seruare non ratione legis, sed ratione naturali.
 Sed quis dubitat quòd iustum sit, & rationi naturali
 congruum, quòd clericus qui falsum crimen alicui
 imposuit, ex quo læsa est fama illius dicat se mentitū
 esse, vt per hoc fama illi restituatur, maximè cum ad
 hoc teneatur tanquā christianus, & ad id à confesso
 r, etiam non petente iniuriato, cogendus sit. Quod
 tamen procedere posset, quando conuiciū esset fal
 sum, quia tūc verum esset cōuiciātē mentitum fuis
 se: & tali casu illa est potior satisfactio q̄ præstari po
 test

est iniuriato, neq; ex eo refutanda est: quia videtur illi satisfactionem facientē infamē effici, quū iam ex ipsa condemnatione, etiā si non damnetur ad verborum retractationem, infamis remaneat, neq; enim Iudex vt pius sit iniurianti, crudelis debet esse iniuriato qui tāli modo honori suo satisfieri petit, cum alias si non sola pecuniarum pœna, vel alia cōdemnaretur, semper crederent aut saltem suspicarentur illi qui verba iniuriosa audierunt illum dixisse verum, nisi eum se retractantem, & palidoniam decantantē audierint.

Venatores. Cap. LXI.

Presbyter in voluptate venandi sæpius detentus suspenditur duobus mensibus. Diacō. verò ab omni officio suspenditur: vt in c. 1. de cle. vena. quę pœna habuit originem à Concilio Aurelianen. de quo in c. 1. de Episcopum. 34. dist. [Qui tamen tex. est in Concilio Agathen. Canone 55. qui incipit, Episcopis, & nõ inuenitur in Cōcilio Aurelianensi.] Et aduerte quòd dicta suspensio presbyteri debet esse ab omni officio recut, & suspensio diaconi secundum Abb. in d. c. 1. in c. 1. post Ioan. Andr. licet text. hoc ita clarè non dicat. nota magna differentiam inter pœnā presbyteri, & diaconi. de qua hic, nam cum presbytero (cum tunc præfinitū tempus suspensionis) non dispensabitur, cum diacono autem intra duos dies, vel tres, vel quanto placuerit, poterit episcopus dispensare, secundum Henric. in d. ca. 1. circa fin. & Ioan. de Ana. in 4. col. 1. fin. post Host. in summa. eo. tit. §. si. Subdiaconus tamen hoc delictum perpetrans eadem pœna qua

& diaconus puniendus est, secundū gl. in d. c. 1. quod etiam tenent Host. & Henric. vbi suprā. Quid autem si alij clerici in minoribus constituti in hoc delinquerent? Ioan. And. post Host. in d. c. 1. dicit q̄ puniuntur arbitrariē, ex quo pœna non est statuta per text. in c. De causis. de offic. deleg. quod sequitur Henric. ibi, & voluit Host. in summa eiusdem tit. in §. fina. quorum opinionem videtur magis sequi Ana. in d. c. 1. in fin. verbis, dum dicit, considerandum q̄ venatio est prohibita clericis in minoribus per c. 2. eo, tit. Anto. tamen in d. c. 1. credit q̄ hoc non sit clericis in minoribus prohibitum, per quod videtur tenere q̄ propter hoc non sūnt puniendi. vnde Abba. ibi pro concordia dicit, q̄ aut omiserunt tonsuram, & tenentur, aliàs secus. Et allegat Clem. 2. de vit. & hon. cle. in verbo, Et si tonsuram. Sed ego credo, q̄ opinio Hostien. Ioan. And. & Henri. sit verior, & q̄ concordia. Abb. quam sub dictis breuib. verbis tradit, non procedat: nam videtur velle, q̄ si dicti clerici in minoribus tonsuram omiserunt, & in hoc venationis delicto deliquerunt, q̄ tunc puniendi sūnt, aliàs hoc est si non dimissa tonsura venatores sūnt, q̄ tunc nō tenentur aliqua pœna. In hoc secundo membro videtur assentiri opinioni Anto. Sed salua eius auctoritate hæc concordia nō videtur bona: quia si actus venationis clericis in minoribus est licitus: omissio tonsuræ non debet eum facere illicitum: & tunc magis puniendus est talis clericus propter omissam tonsuram, quàm propter venandi delictum: & tex. in Clem. 2. per eum adductus non suffragatur eius opinioni, quin potius videtur cōtra illam vrgere: quia ibi clerici in minoribus puniuntur,

tur, si simul cum tonsura deferant vestes virgatas vel partitas, quasi magis delinquat clericus qui tonsuram deferens rem facit indecentem clericali ordini, quam si illam faciat tonsura neglecta. Vnde si in casu nostro de tonsura esset habenda ratio, magis puniendus esset, argumento dictæ Clem. clericus tonsuram deferens, & venationi vacans, quam si illa deposita hoc ageret: cuius fortè ratio posset esse, quia clericus tonsuram deferens, & prohibitis vestibus utens, vel venationi intendens magis offendit clericalem ordinem, quam si ut laicus incedens hoc admittat. Quippe cum clericus qui cunctis apparet clericus, magis populum scandalizat, si rem illicitam faciat, quam aliàs: quia tunc qui illum non cognoscunt, eum laicum & non clericum reputant, & sic non iudicant illum facere rem prohibitam nec inhonestam. Præterea in hoc proposito notant vnum quod esset magni effectus, si verum Host. in d. §. fin. & Henric. & Ana. in d. c. 1. q. in omnibus supra dictis monitio trina debet præcedere vindictam, per text. in c. Indignè. 1. 2. q. 2. qui tamen text. iudicio meo hoc non probat: quia nihil de trina monitione dicit, & licet in casu quo loquitur disponat, q. debet esse tanta prouisio, q. vindictam admonitio præcedat, non sequitur, q. debet monitio præcedere in casu nostro, & trina. Præterea eorum opinioni in hoc aduersatur aurea illa doctrina Inn. in c. Extirpandæ. ante fi. de præb. quam celebrant Docto. plures per me relati in regula mea. 298. incip. Monitio, in qua tradidit, q. quando lex loquitur affirmatiuè, non requiritur monitio ad incurrendam pœnam. Cum ergo tex. in d. c. 1. loquatur affirmatiuè, & statuatur presbyterum vel diaconum sæ-

pius detentum in voluptate venandi, suspendendum, ergo non requiritur monitio (salua dictorum patrū auctoritate) eo maximè, quia si hoc scirent clerici (attendentes nisi monitione præmissa non esse puniendos) non desisterent à venationibus illam expectantes. Fateor tamē quòd in isto proposito multum operaretur monitio: nam si clericus monitus cessare noluerit à venatione, poterit deponi, non propter venationem, sed propter inobedientiam, vt expressè firmat Archid. per tex. ibi in cap. Quorundam. 34. distinctio. quem refert & sequitur Anan. in d. c. 1. in col. 1. Et notat etiam Præp. sequendo Archid. in d. c. Quorundam. Præterea in hoc aduertendum est, quòd ad eò clericis est prohibita venatio, quòd huic prohibitioni non potest præscribi per contrariam consuetudinem, vt per Hostien. quem alij sequuntur, in c. 2. de cle. vena. vt refert & sequitur Ana. ibi in 2. col. & vide Abb. in d. c. 1. & Præpo. in d. c. Episcopum, qui ponderant illa verba, sæpius detentus, & dicunt quòd si rarissimè causa sanitatis, recreationis, vel recuperandi appetitum venationibus vteretur clericus, non esset prohibitum, & nec quando causa necessitatis hoc fecisset, puta pro carnibus. vel pellibus habendis, quas de facili habere non posset, vel quādo fructus sui cōsisterent in venationibus, prout dicitur esse in Gallia. Aliqua etiam ex prædictis tenet An. in d. c. 1. col. 3. de cle. vena. Et vide Arch. in summa. 34. dist. & melius in c. Qui venatoribus. 86. distin. vbi recreationis & necessitatis causa licitam dicit clericis venationē. [quod etiam tenet Syluest. in sua summa, in verbo Venatio.] De causa verò necessitatis potest poni optimum exemplum

plū, qđ ponunt Host. & Ana. in d. c. 1. videlicet, si apri, vrsi, vel alię ferę veniūt vastare segetes vel vineas clericorū. Et vide Card. i Cle. Ne i agro. §. porro. 2. de stat. monac. vbi referendo Inn. in c. dudū. el. 2. de elect. Idē dicit de causa recreationis, qui prius asserit qđ ponere laqueos & retia sine strepitu, & clamore, & canibus licet clericis, allegat tex. in c. Nunq̄. de consec. dist. 5. & idē tenet Ana. in Rubr. de cleri. vena. in 1. col. referēdo Pau. in d. §. Porro, qđ etiā notat Præpo. in c. 1. 3. 4. dist. & Platea in l. Venatoribus. C. de excusa. mune. lib. 10. Nota tamen qđ venationē in dubio debemus interpretari, recreationis causa, vt per Alex. in cons. 72. 1. volu. fi. col. quod etiam notat Ana. in d. c. 1. 2. col. ad fin. Et Lucas de Penna in d. l. Venatoribus.

Ioculatores, Goliardi, seu Buffones. Cap. LXII.

Ioculatores dicūtur latores ioci in publicū, faciētes spectaculū propriij corporis, vt per Io. mona. in c. 1. de vit. & hon. cler. in 6. per tex. in c. Cū decorē. co. ti. & per l. 2. ff. de his qui no. infam. & gl. in d. c. 1. Hoc verò vocabulū Goliardos, vulgare est Gallorū, & Buffones, vulgare est Tuscorū, secundū Io. mona. & gl. ibi; hos tñ alibi appellat canon histriones. 4. q. 1. c. 1. de cōsec. dist. 2. c. Pro dilectione, secundū Io. And. & Domi. ibi, tamen in illis capitulis non fit mentio de aliqua ex tribus dictionibus prædictis, sed solūm de histriōne. Ex quo vidētur dicti doctores intelligere, qđ idem significat hęc dictio histrio, quod tres dictiones prædictæ. Et clerici qui tales se faciunt, si per annū illam artem ignominiosam exercuerint, ipso iure carent

h omni

omni priuilegio clericali. Si autem breuiori tempore, tunc si tertio moniti non resipuerint, carent etiam omni priuilegio clericali. Ita disponit tex. in d. c. 1. & facit in propolito decretum Concilij Carthaginien. 4. à Gratiano transcriptum, in c. Clericum. 46. dist. vbi disponitur, Clericum scurrilem, & verbis turpibus ioculatorem, ab officio esse retrahendum. Annus autem de quo supra continuus debet esse, vt pœnam prædictâ quis incurrat: vt not. Ioan. Mona. ibi, & Archidiac. Ioan. Andr. & Domin. Vnde si in diuersis mensibus diuersorum annorum, qui simul iuncti vnum facerent integrum annum, quis vteretur prædictâ arte, non haberet locum ista pœna, secundum Anch. & Domin. ibi. Aduerte prætereà q̄ licet Io. Mon. in d. c. 1. teneat, q̄ clerici in sacris non amittant priuilegium in isto casu, contrariarum tamen tenent Arch. Io. And. Ancha. Domin. & Phil. ibi, possunt tamen recuperare ipsam priuilegium per dispensationem episcopi, quando in hoc delinquens esset pœnitens & verè contritus secundum Io. And. & Anch. ibi, & Domi. Et vide Bar. de Cassaneo in consuetudinibus Burgundię. fol. 50. in §. Septimò fallitur, vbi limitando regulam, q̄ clerici non possunt de crimine coram seculari Iudice conueniri, dicit q̄ hoc fallit in clerico goliardo, buffone vel ioculatore, qui tertio monitus non desistit, quia talis est ipso iure priuatus omni priuilegio clericali. Ex quo videtur velle, quòd propter hoc crimen clericus efficitur de foro iudicis secularis. [pro quo etiam vide Stepha. Aufre. in clem. 1. de offic. ord.] Et licet vt supra dictum est Doctores teneant contra Ioan. mona. & sic, quòd hæc pœna procedat in clericis etiam in sa-

in sacris, dicit Bart. vbi suprà, quòd tutius est tenere opinionem Ioan. mona. contra Arch. & sequaces propter actualem degradationem, quæ in hoc casu secundum eum videtur necessaria: cuius opinionem videtur sequi Phil. Probus in addi. ad Ioan. mona. Ego tamen credo, quòd opinio Arch. & aliorum contra Io. mona. sit vera. Nec obstat illud de degradatione quod Barthol. de Cassaneo vbi suprà dicit: quia non sequitur, est necessaria degradatio in casu isto, ergo bene dicit Ioan. mona. dum asserit, quòd pœna ista nō procedit in clericis in sacris, quia Doctores contrarium tenentes, non negant degradationem esse necessariam licet de ea non faciant mentionem, & si necessaria est in casu nostro, etiã facienda esset in clerico in minoribus, quia ille etiam capax est degradationis, vt videbis infrà super verbo degradari: neque constat ex verbis Io. mona. quòd ideo dicat, quòd clerici in minoribus amittunt priuilegium, iuxta formam text. in d. cap. 1. quia in eis non est necessaria degradatio.

Carnificum, seu macellariorum, aut tabernariorum officium publicè & personaliter exercentes.

Cap. LXIII.

CLerici nominatim & tertio moniti, vt ab huiusmodi officijs desistant, si non fecerint, aut officia illa resumpserint, coniugati omnino, non coniugati verò in rebus, & si omnino incedunt vt laici in personis, priuilegium clericale quandiu præmissis institerint, eo ipso amittant. ita dispositum est per Conciliū Viennens. vt in Clemen. 1. de vit. & honest. cleri. Et

aduerte, q̄ p̄nam hanc incurrunt etiam clerici prædicta officia exercentes pro vtilitate dominorum quibus seruiunt: quia in hoc non habetur respectus ad eum cuius interest, sed solum ad eum qui talia officia exercet per se & publicè secundum Bonifac. ibi. prope fin. post Pau. & Guliel. Quem etiam ibi vide prius tenentem post Pau. q̄ clerici puniuntur prædicta p̄na, quamuis non exercent continuè dicta officia, sed per dilucida interualla, dum tamen eo tempore quo non exercent desistant propter aliam causam, & non causa honestatis ordinis clericalis. Ut autem p̄nam hanc incurrant clerici debent nominari, proprio nomine & expresso in monitione illis facienda, per glo. ibi, in verbo nominatim: quæ quidem monitio debet fieri publicè in ecclesiis per presbyterum vel præconem in scriptis, vel sine scriptis, vel in locis alijs publicis secundum Guliel. de monte Lau. ibi: quod tamen videtur intelligere Bonifacius ibi prope fi. quando non possunt clerici apprehendi: nam si possent, monitio debet fieri in personis monitorum, quem etiam vide dicentem quòd forsan sufficeret, si fieret monitio in loco habitationis, & vide Cardin. ibi, in 7. quæst. concludentem, quòd quando monitio fieret per circumlocutiones omnino específicas: tunc æquè fit certificatio, sicut per nomen proprium: & in casu nostro talis monitio sufficeret, dum clarè constet de quibus fiat mentio: & idem tenent Zenze. & Petrus de Anch. & Bonifac. & Imo. ibi: quos sequitur etiam Ioan. de Vanchel. in suo breuiario, super dict. clemen. licet Paul. & Ioan. de Lign. teneant contrarium secundum eum. Debet etiam esse monitio trina, ad eò quòd

non sufficeret vnum peremptorium pro omnibus, vt no. etiam glo. ibi, in verbo Tertio. Et tenet Guliel. & Bonifacius ibi. Cardin. autem in 8. quæst. concludit vnam monitionem cum tribus interuallis æquiparari in isto casu tribus monitionibus, & sic intelligit opinionem Zenze. ne contradicat Stephano: & sic videtur, q̄ possit intelligi opinio Anch. & Io. de Imo. ibi, qui videntur simpliciter tenere opi. gl. & Io. de Ligna. & Zenze. In arbitrio præterea est episcopi in his monitionibus statuere terminū quem voluerit, sed postquam statuerit, non licebit immutare prius quam lapsus fuerit, sed cūm durat, prorogare poterit ex causa. ita Cardin. ibi post Lau. in 9. quæst. in fin. Et aduerte quod in quantum supra dictum est, quod reassumens officium prohibitum ex prædictis postquam dimisit, incurrit pœnam: limitandum est, nisi reassumens dimittat illud durante termino monitionum, vt declarat gl. ibi, in verbo resumpserint, quā sequitur Cardin. ibi post Laud. & Pau. in 10. quæst. Et idem sequitur Imol. ibi super eadem glo. Quod tamen optimè sublimat & declarat Bonif. ibi, in col. 4. vers. Sed istud. Vbi dicit, quod prædictam limitationem putat veram, quando primò dimissio fuit facta simpliciter: nam tunc, quia constat de causa dimissionis, & sumus in materia pœnali, intelligendum est prout placet ipsi monito: secus autem vbi constat de dimissione propter monitionem præcedentem: tunc enim monitio fuit sortita suum effectum, & sic amplius non potest dici quod durat terminus monitionis: & ideo reassumptio per eum facta nocebit ei, tanquam facta, expirata iam monitione, licet postea ductus

pœnitentia quia reassumpsit, dimittat intra terminũ
 sibi datum in monitione. Item not. quòd si clericus
 utatur aliis vilibus officiis, vt puta aptare pelles, vel si
 sint lenones, vel balneorum publici custodes, non in-
 currunt prædictam pœnam, licet videatur in talibus
 esse identitas rationis, & in aliquibus eorum maior
 ratio, vt colligitur ex glo. 4. in d. clem. & ex his quæ
 no. ibi Card. quamuis contrarium teneat Zenz. ibi,
 quem videtur sequi Bonifa. ibi, in col. 2. ver. Conclu-
 de, qui etiam addit, quòd si clericus exerceret officiũ
 mundandi cloacas, quòd forsitan haberet locum pœ-
 na d. clem. quod ego non opinor verum, sequendo di-
 ctam opinionem Card. post glo. quia si lenones non
 comprehenduntur sub ea, quia non sunt expressi, mul-
 tò minus mundantes cloacas. Crederem tamen quòd
 & si tales non comprehenduntur, quia ille tex. vide-
 tur specialiter prohibere illa officia ibi expressa ex eo
 forte quòd in illa ætate frequentius peccabatur in il-
 lis, secundum Card. ibi, Si clericus uteretur aliquo ex
 prædictis officiis, vel similibus vilibus, vel inhonestis,
 si monitus non desisteret, puniendus esset superioris
 sui arbitrio, attentã officii & personæ qualitate, & tem-
 poris diuturnitate, & aliis quæ infrà in arbitrariis cõ-
 sideranda tradimus.

Aleatores. Cap. LXIIII.

Alea quidem (si Calepino credimus) ludus tabulæ
 est, & omnis ludus in varietate fortunæ confi-
 stens. Vnde aleator dicitur qui sæpe alea ludit: ludere
 autem ad aleas & taxillos clericis prohibitum est, vt

in cap. Clerici. de vita & honesta. cleri. quod ideo prohibitu videtur propter plura crimina que in talibus ludis perpetrari solent, quorum 16. refert Host. in sua Summa, in tit. de excessi. prela. in §. Clericus. Et vide Florent. in 2. parte, tit. 1. c. 23. §. 6. col. 1. & duabus sequent. vbi dicit quod quot sunt puncta in taxillis, tot sunt scelera in ludo, & ponit 21. peccata que in illo interueniunt, que omnia ad literam transcripsit Petrus de Rauenn. in suo Alpha, aureo, in verbo ludus. Pœna autem clerici publici aleatoris est vt repellatur ab obtinendo beneficio, etiam si nunquam fuerit monitus, vt desistat à ludo, probatur in c. inter dilectos. de excess. prela. iuncta glo. in d. c. Clerici in verbo ad aleas, vnde dicit Abb. in d. c. Inter dilectos, quod collatio facta tali, est nulla si de hoc constabat, tanquam facta vili & indigno; & si non constabat, quia erat occultus, debet irritari: que vltima verba Abb. displicent. Nam si hæc est pœna aleatoris publici, quomodo occultus aleator illa punietur? beneficio autem obtento non priuatur propter ludum, secundum communem, sed mitiori pœna plecti debet, ex quo videtur quod pœna est arbitraria. Si autem monitus non se correxerit, tunc potest beneficio priuari secundum eum qui allegat tex. in c. 1. 36. dist. que aliàs est 35. qui tex. hoc expressè nõ dicit, sed q̄ clericus deseruiens aleæ, ut desinat, aut damnetur, & non aperit que sit pœna. Vnde magis mirandum est q̄ Domini. & Præpo. dei summando text. eundem videntur tenere q̄ per illum textum imponitur pœna depositionis, quod tamen videtur tenere Siluest. in summa, in verbo ludus; in versi. Quarto queritur, dum dicit quod pa-

tet esse peccatum mortale ludere in clericis, ex pœna
 quę est excōmunicatio, vel depositio, vt dist. 35. Epis-
 copus, qui est idem tex. de quo supra, qui omnes Do-
 ctōres solūm ad hoc moueri possunt propter illud
 verbum, damnetur. Et prædictam tamen opinionem
 Abb. sequitur simpliciter Ioan. Baptista Caccialupi
 in tracta. de ludo. in 12. quæst. licet non referat Abb.
 sed allegat solūm Doctōres in d. c. inter dilectos, &
 idem ferè ad literam facit Paris de Puteo in tract. de
 ludo, in colum. 11. numero 44. licet de Dominico &
 Præpo. nullus eorum meminerit. Ego verò in pœna
 huius delicti non facilè opinor quòd posset describi
 certa doctrina, quippe cum variari debeat ex circun-
 stantiis occurrentibus quæ ad aggrauandam vel mi-
 nuendam eam animum iudicis inclinabunt: ideòq;
 arbitrari eum oportebit quanta sit consuetudo luden-
 tis, & quæ quantitas pretii, & qualitas personarum,
 qualisve exempli pernicies, & an in hoc delinquentes
 occasione ludi diuina deseruerint officia, quibus in-
 teresse tenebantur, aut si sacramenta deserint mini-
 strare. Et prout hæc omnia accidisse compererit, sic
 delinquentes in hoc punire debet. Vnum præterea
 semper aduertat Iudex, quòd cum in his præcipuè
 regnis longè grauius puniant eorū leges ludentes ad
 taxillos, quos idioma Hispanum Dados appellat: &
 hoc genus ludi in oculis omnium detestabilius sit, sic
 debet ipse arctiori pœna clericos qui in hoc deliquere-
 rint coercere. Si verò clericos proprio ludo id adiun-
 xerit, quòd aliis ludere volētibus mensam paratam
 habet, in quo alios ad ludendum prouocat ac reci-
 pit, tunc quidem grauiori pœna quàm in prædictis

casibus plectendus est. Admonitos præterea velim in hoc articulo omnes Iudices, horum præcipuè regnorum, quòd licet ex eorum legibus sancitum sit, quòd post duos menses non possint Iudices inquirere contra lusores, nec contra eos qui duos tantum argenteos luserint procedere: ipsi tamen contra clericos & post dictum terminum, & infra prædictam quantitatem poterunt & debebunt procedere, ex ratione: quia cū longè inhonestius, & magis prohibitum sit clericis quàm laicis vacare ludis, non videtur decens esse dictarum legum sanctiones in clericorum ludentium patrocinium admittere. Atque ex eà crederem ratione posse firmari, quòd licet eædem leges patriæ brevè terminum præfixerint ad repetitionem amissorum in ludo, etiam eo lapsò dånari poterit clericus ad restitutionem eorum quæ lucratus est, eo qui amiserit repente. Et quòd in hoc attendendum sit tempus à iure communi præfinitum ad repetitionem prædictorū, de quo in auth. Alearum vsus. Et per Abb. in d. c. Clerici. de vi. & honest. cleri. Non solum autem Iudices ecclesiastici in puniendis clericis lusoribus debent esse peruvigiles, sed & insipientes, & participes tantū etiā punire debent, pœna quæ ipsis condigna videbitur, Imperatoriarum legum zelum imitantes, qui clericos ad tabulas ludentes, vel participes ludentium, aut inspectores tribus annis à ministerio prohiberi iubēt & in monasterio redigi, vt in auth. Interdicimus. C. de epis. & cleri. & in §. Interdicimus. in auth. de sanctis. episcop. colla. 9.

Bona ecclesie dilapidantes. Cap. LXV.

SI quis dilapidator est bonorum ecclesie, hæc est manifesta & rationabilis causa quare potest à dignitate remoueri, probat tex. in c. 2. de stat. mona. circa finem & vide tex. in cap. Si quis presbyter. 50. dist. quem summus Præpo. Presbyter vel diaconus vendens sacra vasa ecclesie deponendus est, poterit tamen episcopus cum eo dispensare: qui text. etiam probat quòd clericus in hoc committit sacrilegium. Patronus verò clericus qui res ecclesie alienat, vel illis damnum infert, si requisitus non restituit suspenditur ab officio & beneficio donec emendet, & si adhuc noluerit emendare, debet deponi. ita etiam disponit tex. in l. 3. titu. 15. parti. 1. Et nota, quòd in isto casu dilapidationis tria specialiter reperiuntur secundùm Anto. post Host. in c. Licet Heli. de simon. pen. col. primum quòd absens & contumax condemnatur etiam lite non contestata. Secundum quòd propter solam suspicionem suspenditur ab administratione is contra quem fit inquisitio. Tertiū quòd quilibet auditur accusans: quæ etiam tria specialia refert & sequitur Ana. ibi, in col. 6. Prius tamen admittendi sunt quorum interest. 16. q. 7. cap. Filijs. & 2. q. 7. Quapropter. Forma verò procedendi contra dilapidantem est, quòd formentur duo processus, primus de suspicionem dilapidationis, in qua summarie procedi debet: quia timetur ne is contra quem est inquirendum de veritate officiales corrumpat, & inquisitionem veritatis impediât, in qua procedi potest summarim, & sine scriptura ad effectum

vt probata suspitione detur sibi coadiutor, & interdicitur vtrique omne genus alienandi, & tunc probata suspitione licet leui, & per coniecturas debet suspendi ab administratione, quæ suspensio operatur effectum, quòd solùm perdet potestatem administrandi in temporalibus, non verò in spiritualibus. Secundus processus de veritate dilapidationis in quo proceditur plenariè, & inuenta veritate deponitur ab administratione in perpetuum, taliter quò quo ad actum & quò ad ius remoueatur ab administratione spiritualium & temporalium, licet non degradetur ab ordine: & sic eiicietur dilapidator ab ecclesia, & alius præficietur, & eiectus remanebit in ordine, sed non habet ordinis executionem, cùm sit effectus infamis per sententiam. Quæ omnia colliguntur ex Arch. in c. Vobis. & in c. Vulteran. 12. q. 2. & ex Ant. in c. Venerabili. de offic. deleg. & in c. Licet Heli. de simo. & ex Io. de Ana. ibi, col. 5. & ex Abb. in d. c. Venerabili: complectendo substantiam dictorum suorum: Abb. tamen vbi supra, in hoc secundo processu quando de veritate agitur quò ad pœnam imponendam conuictò de dilapidatione distinguit, quò aut fuit actum criminaliter, & debet deponi, allegat tex. in c. Apostolicos. & c. Monemus. 12. quæst. 2. cuius opinionem sequitur in hoc Propos. in d. e. Vobis, prope fi. Aut fuit actum ciuilitè, & debet solùm remoueri à beneficio & alius est ad illud promouendus, allegat tex. in d. c. Licet Heli. quam distinctionem habuit ab Anto. ibi licet eum non referat, qui etiam plus dicit, quò debet deponi etiam ab ordine: & vide eundem ibi, & in d. c. Licet Heli. tenentè quòd si prælatus non potest conuinci

uinci de dilapidatione, & est infamatus, debet se purgare. Et aduerte q̄ Abb. in d. ca. Venerabili. dicit q̄ hic processus de quo suprà habet locum, quando proceditur per viam inquisitionis, seu denunciationis: sed si accusatur quis de dilapidatione, non est necesse vt prius inquiratur an sit suspectus, sed potest procedi super veritate. Quum autem totus hic noster libellus in denunciatione fiscalis, & non in accusatione fundetur: per hoc constat q̄ debet in nostro proposito formari duplex processus. Crederem præterea quòd licet verum sit quod Abb. dicit, quòd accusationem non est necesse præcedere inquisitionem de suspitione. Si tamen accusator peteret pendente accusatione accusatum suspendi ab administratione, tunc necesse esset saltem summarie de tali suspitione cognosci, & illa probata posse procedi ad suspensionem, vt suprà: quia sola pendentia accusationis de dilapidatione non sufficeret ad suspendendum reum ab administratione, vt notat Anto. in d. c. Licet Heli. col. pen. & Præpos. in d. c. Vobis. I 2. q. 2. Sed in materia huius nostri c. vide Abb. in d. c. Licet Heli. pen. col. vbi dicit q̄ in veritate super modo procedendi contra dilapidatores iura loquuntur vario modo: quia principaliter habemus text. in ista materia ibi, in d. c. Licet Heli. & in d. c. Venerabili. & in cap. Vobis. & in cap. Vulteranç. I 2. quæstio. 2. cum aliis: & videtur q̄ non possint rectè reduci ad concordiam, nisi vnum suppleatur per aliud. Vnde putat ipse propter hanc iurium varietatem esse committendum iudicis arbitrio, quam viam debeat accipere, & ideo considerata qualitate denunciantium & denunciati, & fama si qua ha-

qua habetur, quandoque iudex à principio interdicit à potestate alienandi, prout factum fuit in d. c. fin. de accusa. quandoque interdictione non facta procedit super suspitione, vt ibi: & probata suspitione poterit secundum eius qualitatem & quantitatem in partem vel in totum suspendere, vt ibi: vel dare sibi coadiutorem, vt in d. c. Venerabili. & q̄ sic possunt reduci ad concordiam iura & opiniones plures, quę versantur in hoc. Cuius opinionem videtur quodammodo sequi Fel. in d. c. Venerabili. dum in nostro proposito, & in materia dilapidationis videtur se remittere ad doctores, ibi, maximè ad Imo. ibi, & ad Abb. in d. c. Licet Heli. Et nota quod dicit Anto. in d. c. Licet Heli. in pen. col. q̄ dicitur probari suspitio dilapidationis, si ecclesia habeat magnos redditus, & nihilominus prælatus est magnis debitis obligatus, & q̄ non poterit se excusare obtentu nobilitatis, quia quantuncunque sit nobilis, debet se restringere, & temperare, secundum ecclesię facultates. Quod non videtur simpliciter tenendum, quia si prælatus dilapidat redditus annuos ecclesię ad suam tantum mensam pertinentes, non dicetur tunc dilapidare bona ecclesię, sed redditus suos. Propter quod non videtur esse procedendum contra eum, tanquam contra dilapidantem bona ecclesię, nisi intelligat Anto. quando debita quibus erat obligatus prælatus essent contracta ratione ecclesię: nam cum ad illa etiam teneatur successor iuxta tex. in c. I. de solu. dicetur tunc dilapidare bona dignitatis, quum per superfluitatem suorum sumptuum obligat successorẽ suum in ea. Insuper Barb. in d. c. Venerabili in 6 & 7. col. simpliciter refert plures & varias opiniones in ita.

materia, & post earum relationem dici, quòd magna molestia est sibi in referendis tot opinionibus, & q̄ veritas non habetur ex illis, & q̄ esset necessaria papalis decisio, vt tot iura varia & diuersa reducerentur ad còcordiam, & postea in col. seq. refert opinionem legistarum in proposito, & dicit q̄ etiam ex dictis eorum non apparet veritas, sicut neque ex dictis canonistarum, & quod soluat Apollo. Et tandem ipse pro veritate dilucidanda in isto passu suscipit duos casus examinandos. Primum an pendente lite super suspitione dilapidationis sit interdicta ipso iure potestas alienandi, an sit interdicens à Iudice. Secundum an sit interdicens administratio, an debeat dari coadiutor, quos duos casus prosequitur per duas col. sequentes, & tandem ex eis elicit tres conclusiones. Quarum prima est, q̄ licet à iure sit potestas alienandi interdicta, pendente lite super suspitione dilapidationis, tamen requiritur factum iudicis, quam dicit esse contra Hostien. & sequaces. de quo articulo vide Aret. in d.c. si. de accusa. reliquas duas referre nò curo, quia primam earum dicit esse contra glossas Decreti, & Decretalium, & contra omnes Doct. vsque ad suos dies. Secundam dicit esse contra scribentes, propter quod satis videntur paruipendendæ à doctoribus, qui magis veritatem, quàm superfluam subtilitatē quærunt, & alijs referre student. In tanta igitur Doctorum varietate, nimirū si nos quid verum sit non facilè possumus eligere. Vnde videtur posse teneri forma duplicis processus, de qua supra cùm temperamento opinionis Abb. in d.c. Licet Heli. in qua multū credit in hac materia committendum arbitrio iudicis.

Publicis spectaculis. Cap. LXVI.

SI enim hominibus cunctis obesse plurimum, mo-
 resq. corrumpere spectacula Lactantius ostendit,
 ob idque fugienda consuluit in lib. 6. diuinarum insti-
 tut. cap. 20. in fin. maximè sub his verbis: Vitanda er-
 go spectacula omnia, non solùm ne quid vitiorum pe-
 ctoribus insideat, quæ sedata & pacifica esse debent,
 sed ne cuius nos voluptatis consuetudo deliniat, &
 à Deo atque à bonis operibus auertat. Quis inquam
 ambigere potest, quàm indecens sit ecclesiarum obse-
 quijs mancipatos viros illis delectari: Vnde meritò
 ministris altaris.] ac quibuslibet clericis prohibitum
 fuit in Concilio Laodicen. [in Canone 54.] de quo
 in c. Non oportet, [l. 2.] de consec. dist. 5. spectacu-
 lis aliquibus quæ in nuptijs, aut in scenis exhibentur
 interesse, & sancitum fuit eos debere fugere, & abire
 de conuiuio antequàm themselves ingrediuntur, vt ibi.
 Quòdque non debeant spectaculis interesse scripsit
 Isidorus, vt in c. His igitur. 23. dist. & quæ etiam tur-
 pia spectacula illis inhibeantur, habetur in c. Presbyte-
 ri. 3 4. dist. quod est Conciliū Agatenf. [in Can. 39.]
 & in super in antiqua illa & felici Ecclesiæ ætate, non
 solùm Pontifices maximi & cæteri Prelati eorum co-
 adiutores, sed etiã Imperatores ipsi quantumuis vni-
 uersi ferè orbis regimine præpediti, clericorum hone-
 stati ac suorum morum reformationi vacabant, gnari
 quidem quantum officiat à sacerdotibus & clericis in
 reliquum vulgus exempli mali virus estlatum. adeòq.
 huiusce honestatis erant solliciti, vt plura clericis om-
 nibus

nibus interdicerent. Cuius rei exemplum est q̄ Iustinianus Imperator non solum episcopis, sed etiã presbyteris, diaconibus, subdiaconibus, & lectoribus, ac omnibus alijs cuiuslibet venerandi collegij ad quodlibet spectaculorũ spectandi gratia venire prohibuit. In hoc verò delinquentes, vt tribus annis à venerabili ministerio prohiberentur, & in monasterio redigerentur statuit, vt in authen. de sanct. episco. §. Interdicimus. colla. 9. quæ quidem pœna, etsi vti ab Imperatore clericis inflicta videatur, non imponenda: mone re tamen debet prelatos omnes, vt similia clericis prohibeant, ac contemptores pœna digna castigent. Et vide Card. in Cle. Ne in agro. §. Porro. col. 2. de stat. monac. referentem Laur. qui per tex. ibi, & in d. §. Interdicimus. & per tex. in c. Sententiam sanguinis. ne cleri. vel mona. dicit q̄ clerici non debent interesse ludis, ostentationibus, duellis, executionibus damnatorum ad mortem, clandestinis matrimonijs, & alijs voluptuosis, seu alijs inhumanis actibus laicorum, ex quibus probabilis videtur assentium opinio, scilicet nõ licere clericis, maximè sacerdotibus tauricidijs interesse. Quippe cū inficiari nemo valeat, quòd ille actus inhumanus sit, & antiquam redolens barbariem, & in quo plures exinde hominum sequantur interitus, tan toq. soleant iocundiora reputari similia spectacula, quantò sæuior in homines fuerit taurorum ferocitas iaculis laceffita. Vt autem ab hoc abstinerent clerici in sacris saltem constituti, honestum & æquum ducerem, vt hoc synodali decreto per omnes diœceses prohiberetur, pœna con. digna contrafacientibus imposita.

Clandestinis nuptiis interessentes. Cap. LXVII.

Parochialis sacerdos contemnens prohibere tales nuptias, aut quilibet alius etiam regularis qui præsumit illis interesse, suspenditur ab officio per triennium, & punitur grauius, si culpæ qualitas postulauerit, vt in cap. fi. de clandest. despon. Et licet text. ibi solum dicat quod in hoc delinquens suspenditur ab officio, intelligendum est, quod talis suspensio inducit etiam suspensionem à beneficio, cum hoc sit regulare, vt no. glos. in Clem. Cupientes. de pæn. in glos. magna, ver. Et no. [& in c. Latores, de clem. excō. mīnist. & Doct. in c. Pastoralis. de appella. vbi etiam glos. fi.] & ita tenet Car. in d. c. fi. quem refert & sequitur Præpo. ibi, in fi. col. Tempus autem trienni poterit minui vel augeri ex causa, vt no. Host. ibi, quem sequitur idem Præpos. in d. fin. col. qui pro eius opinione ponderat text. ibi, dum dicit, grauius puniendus, &c. Immò plus dicit Host. secundum eum quod ab hac suspensione poterit absolui ab ordinario, vel suo parochiano, ex quo non reseruatur sedi Apost. arg. tex. in c. Nuper. de senten. excom. nisi per constitutionē legati in prouincia de consensu synodali fuerit absolutio reseruata, nam tunc etiam episcopus non posset absoluerē. Ego tamen dubito inquantam doct. dicunt quod absolui poterit à suo parochiano, argu. d. c. Nuper, quod hoc sit verum in isto casu. quia ille tex. loquitur in excommunicatione, in qua vertitur periculum animæ, quod quis sit, vel moriatur excommunicatus, quod non est in suspensione. Item loquitur quando difficile est ex aliqua iusta causa, quod ad

ipsum excommunicatorem absoluendus accedat. Itē ludibrio esset pœna ista suspensionis per triennium, si statim post illam incursum posset sacerdos absolui à suo parrochiano. Præterea pœna ista imponitur presbytero parrochiali, quomodo ergo poterit iste habere alium presbyterum parrochiale suum, qui illum tāquā parrochialis & proprius sacerdos absoluat. Imò q̄ nec ab episcopo possit absolui sacerdos qui hanc pœnam incurrit, magis in specie probat gl. in c. Cupiētes. in §. Ceterum, in verbo, suspensos. de elect. lib. 6. dum dicit, q̄ tex. in d. c. Nuper. non habet locum in suspensione: & licet sequamur opi. glo. in cle. I. de heret. in §. verum. in verbo excommunicationis, quę videtur extendere d. c. Nuper. ad suspensionem, quando non fuit ad tempus determinatum, & dicit non habere locum quando tempus est determinatum, adhuc non potest procedere opi. Host. & Cardin. in casu nostro, Quū hic suspensio sit limitata ad triennium: nec etiā procedere potest eorum opi. si omissis glo. prædictis sequamur opinionem Pauli, in cle. I. de reb. eccle. non alie. quam videtur sequi Domi. super d. gl. in verbo. suspensos, dum vult q̄ aut lex ponit suspensionem propter pœnam, aut propter contumaciam: primo casu, inferior non potest absolvere, nisi esset causa vigen: secundo, inferior absoluit, & sic procedit d. c. Nuper, Nam etiam secundum istam distinctionem non potest procedere dicta opinio Host. & Card. quia aperte constat, q̄ in casu nostro suspensio non in contumaciam, sed in pœnā imposita est: & sic per suprā dicta videtur, q̄ non sit vera opinio dictorum Doctorum quò ad casum nostrum, quam nusquam ab alio impugnatam

gnatam legi. Cùm autem hodie in pluribus locis consuetudo inualuerit, vt prælati dispensent q̄ sine ban- nis præcedentibus contrahere possint qui nubere vo- lunt, vt facillè est videre in aliquibus diocæsibus, & vt de consuetudine eadem attestatur Petrus de Palude, in 4. sententiarum, dist. 28. q. 2. art. 3. concl. 3. eodem modo videtur q̄ ex tali dispensatione celebrandis nu- ptijs possint interesse.

Nuptias secundas benedicentes. Cap. LXVIII.

Vir & mulier ad bigamiam transiens, non debet à presbytero benedici, quia cùm alia vice benedi- cti sint, eorum benedictio iterari non debet. verba sunt tex. in c. Vir autem, de secundis nuptijs, & sic si- ue vir, siue mulier aliàs receperit benedictionem, non debet benedictio iterari, quia communis est vtrique; neque vnus sine altero eã recipere potest, vt no. Host. in summa eiusdè tit. in §. An licitum sit, vers. In aliqui- bus, qui etiã notat q̄ si duo transeunt ad bigamiã, qui nunq̄ fuerunt benedicti, poterunt benedici. Sacerdos autẽ contrariũ faciens ab officio & beneficio suspensus cū testimonio literarũ proprij episcopi destinãdus est ad sedẽ Apostolicã, vt in c. 1. eo. ti. Ex quo videtur secũ- dùm Host. vbi suprã, q̄ alius dispensare non potest. Quã pœnam cùm tam grauem consideret Ant. in d. c. 1. pro tam leui delicto dicit, q̄ fortè clericus de quo ibi, benedixit secundas nuptias contractas viuente pri- ma coniuge; quod etiã ante eũ suspicatur Io. And. qui tamen dicit hoc nõ patere in decretali antiqua: vt re- fert Abb. ibi, qui credit hodie imponẽdam esse pœnã

arbitrariam attentis circumstantis, ac consuetudine loci. Et licet quidam dixerunt quòd talis sacerdos est suspensus ipso facto, tamen Hostiens. tenet contrariū, quē videtur sequi Anto. ibi. dum refert eius opinionem ultimo loco. Et sequitur eū etiam expressè Abb. licet de Anto. non faciāt mentionem. Vnde in hoc delicto cūm pœna non sit imposita ipso iure secundūm cōmuniore opinionē: & delictū nō sit tāgrauē, arbitrio Iudicis erit puniendus clericus in hoc delinquēs.

Virgata ac partita veste publicè vtentes.

Cap. LXIX.

ANtequàm huius excessus pœnam describamus, sciendum est, quòd virgata vestis dicitur illa, quæ est stripata per diuersos colores, vel cūm pannus de se est planus, aliquid suprā ponitur per modū virgæ vel literaturæ. Partita verò est quæ fit ex diuersis coloribus, vel quæ est scissa, vel diuisa per ferrum, vt per supradiçta verba declarat Ioan. Vanchel, in breuiario Clementinarum, Clemen. 2. de vi. & honest. cler. Clericus verò tali vtens veste, beneficiatus per sex menses à perceptione fructuū est eo ipso suspensus, si non beneficiatus, sed in sacris citra sacerdotiū per idem tempus redditur eo ipso inhabilis ad beneficiū ecclesiasticum. Habens verò dignitatem, personatū, seu aliud beneficium, cui cura animarum imminet, ac alij in sacerdotio constituti, tali vtentes veste publicè, aut infulam, seu pileum lineum publicè portantes in capite sunt eo ipso beneficiati à perceptione fructuum per annum suspensi. Sacerdotes verò per idē tempus

tempus inhabiles ad beneficium, vt in clemen. 2. supra allegata, de ui. & honest. cler. vbi etiam vide alias vestes clericis prohibitas, & pœnas deferentium illas. Nota tamen quòd si clericus vitur aliqua ex vestibus sibi prohibitis secretò, & subtus aliàs vestes, ita quòd in publicum non apparet, non incurrit hanc pœnam: & idem est si vitur talibus vestibus domesticè, puta in studio, vel loco simili, vel si non continuè portat, sed ad momentum propter festum socij sui, qui doctoratur, vel sit rector aut miles, aut ducit vxorem. ita notat Ancha. ibi, secundò nota. referendò ad hoc Zenze. & tenet hoc etiam Immo. ibi. 2. col. versi. Quæro quid. Qui præterea notat post Zenze. quòd si clericus propter paupertatem defert vestes prohibitas non incurrit pœnam illius tex. Et videtur etiam Ioan. de Ana in rub. de apostla. vbi aliqua ex prædictis refert & sequitur, & decisiones Capellæ Tholosanæ in quæst. 52. Item fuit dubitatũ, si clericus, cũ sua additione Stephani Aufrerij. Et vide conciliũ Cõstantiense in sessione 14. in tit. de vi. & honest. cleri. vbi penitus decernit abolendum quòd clerici & personę ecclesiasticæ deferant manicas ad cubitum pendentes, & vestes longas cũ magna & sumptuosa superfluitate, maximè fissas retro, & in lateribus cũ fodraturis vltra oram excedētibus in fissuris, & quòd cũ talibus intersint in ecclesijs cũ superplicijs, ac alijs vestibus ad cultũ & officium ecclesiasticũ ordinatis maximè intra ecclesias, in quibus beneficiati existunt: & quòd contrarium facientes, vt transgressores Canonum puniantur & specialiter statuit, vt quicumque beneficiatus, aut officium in ecclesia gerens in habitu hu-

iusmodi diuinis officijs præsumperit interesse, pro qualibet vice à participatione prouentuum ecclesiasticorum per mensem nouerit se suspensum, ac tales fructus fabricæ illius ecclesiæ applicentur. Vt autè apertius intelligatur quàm dispar fuit antiquorum patrum zelus in procuranda clericorum etià in vestibus honestate, non prætermittendū duxi quod in concilio Marisconensi primo. c. 5. sancitum fuit per hæc verba, Vt nullus clericus sagum aut vestimenta, aut calceamenta secularia, nisi quod religionē deceat, induere præsumat: quod si post hanc definitionem clericus aut cum indecenti veste, aut cum armis inuentus fuerit, à seniori ita coerceatur, ut triginta dierum inclusione detentus, aqua tantum & modico pane diebus singulis sustentetur. Pudeat ergo hodie nos Iudices ecclesiasticos delicta grauiora sub prætextu cuiusdam perniciosæ pietatis leui coercionem punire, cum patres antiquos tam leue facinus tam duro & longo ieiunio legèrint correxisse.

Ac comam nutrentes, siue relaxantes.

Cap. LXX.

Clericos nutrire comam Anicius Papa prohibuit, ut in c. Prohibente 2. dist. Et præcepit caput raderetur desuper in modum spheræ: & idem etià prohibuit Concilium Carthaginens. in c. Clericus. de vit. & honest. cler. Item etiam Concilium Agathense statuit, ut clerici qui comam nutriunt, ab Archidiacono detondeantur inuiti. ut in c. Clerici. ead. dist. Postremò verò Gregor. 9. statuit, quod si quis ex clericis comam relaxauerit, anathema sit, ut in c. Si quis. ead. distin.

vbi glo. dicit exponendum sit, idest, fiat. Et est etiam text. in cap. Si quis. de vit. & honest. cler. vbi gloss. idem dicit. & vide Abb. ibi, qui notat ex text. quòd clericus non deferens tonsuram peccat mortaliter, quia est dignus anathemate.

Ebrij. Cap. LXXI.

Qui enim ebrietatis crimē paruum esse existimat, quadiat Apostolum Paulum dicētem, Neque fornicarij, neque idolis seruientes, neque molles, neque masculorū concubitores, neque auari, neque adulteri, neque ebriosi regnū Dei possidebunt. Cūmq. inter tā grauia delicta ebrietas annumeretur, quanta sit eius grauitas apertè perpendat, videatq. beatū Augustinū in sermone de ebrietate, qui inter sua opuscula impressus habetur. [Et Isidorum in tract. de summo bono, in lib. 2. c. 4. de ebrietate. Et præcipuè legat obsecro elegantissimā, & mirabilem homiliam Basilij. in primo tomō in homilia 14. de ebrietate & luxu.] Vnde quia ebrietas omnium vitiorum fomes ac nutritrix est: ideo placuit Agathensis Concilij venerandis patribus vt clericus de quo fuisse ebrium constiterit, aut triginta dierum spacio à communione submoueatur, aut corporali supplicio subdatur, vt habetur in cap. si. 35. dist. quæ pœnæ sic fuerunt disiunctiuè descriptæ, vt discretus Iudex quem huic vitio deditum animaduertet, & q̄ à communione priuetur, parui pēdere corporali potius supplicio castiget. Et vide Host. in summa, tit. de tempo. ordi. in §. Et cui. versic. Pœna autem. vbi dicit, quòd episcopus, presbyter, vel diacono

nus deseruiens ebrietati, si non desinat, deponitur. Subdiaconus vel inferior siue clericus, siue laicus, cōmunionē priuatur. allegat text. in cap. Si episcopus. 35. dist. Si verò semel ebrius fuerit, tunc dicit puniendum pœna text. in d. c. si. Pōsterius autem Innocen. 3. in Cōcilio generali ac celeberrimo Lateranens. disposuit clericum à crapula & ebrietate non abstinētem, & qui à superiore commonitus non satisfecerit, ab officio & beneficio suspendendum, vt habetur in c. A crapula. de vit. & honest. cleri. [Vnde vt clerici ab hoc vitio cauerent, eorūmq; honestati consuleretur, antiqua illam concilia tabernarum etiam ingressum illis inhiuerunt, nisi peregrinationis, vel itineris necessitate cōpulsis, vt in Concilio Laodicēsi. & in Sexta Synodo, & in Concilio Carthaginēsi 3. & in Concilio generali sub Inno. III. celebrato. de quibus in c. non oportet. & in c. nulli clerico. & in cap. clerici. 44. dist. & in c. clerici. de vita & hone. de. Pœna autem contrariū facienti in illis Canonibus statuta non est, vnde hoc superioribus videtur relictum, vt consideratis frequentatione actuum, & personæ qualitate, & videntium scandalo, ab ipsis puniri debeat. Ex quo videtur parum aduertenter scripsisse Bertachinum, in tracta. de Episcopo. in 2. parte in materia degradationis. in §. vl. scias. in 2. tomo. trac. Diuers. Doct. fol. 237. nu. 20. quòd deponi debet Episcopus vel clericus, qui retinet vel frequentat tabernas, motus prætext. in c. nulli. suprā alleg. qui tamen text. pœnam depositionis non imponit clerico frequentanti tabernam: sed habenti eam, & inibi alijs ministranti. Quin potius & tunc non simpliciter clericum deponendum dicit,

sed disiunctiue disponit, quòd aut cesset, aut deponatur. Nec etiam illud probat tex. in c. pen. de vi. & hone. clem. quem etiam allegat Bertachin. vbi supra pro sua conclusione. 1

Fornicarij. Cap. LXXII.

CVM iuxta diui Hieronymi sententiam à Gratiano descriptam 35. dist. in summa. venter mero æstuans spumat in libidinem. Meritò ergo post ebrietatis delictum, carnis vitia collocabimus: at cum fornicatio simplex, minus sit punibilis inter illa, ideo de eius pœna primitus differere libuit. Et in hoc, omisis opinionibus, dicendum est, quòd pro fornicatione clerici, & in sacris constituti non imponitur pœna de positionis: allegantur ad hoc duæ glossæ singulares in ca. Maximianus. 81. dist. & in c. lator. 2. q. 7. quibus dat sociam Corsetus in suis singularibus, in verbo fornicatio. in c. Presbyter. 82. dist. pro quibus dicit esse casum in d. ca. presbyter. sed pœna arbitrio Iudicis relinquitur. & istam conclusionem elicit Decius ex dictis per Ahb. in c. At si clerici. in col. 19. vers. De secundo. de Iudi. quam dicit esse communem secundum Modernos ibi, qui allegant gl. in d. c. Lator. 2. q. 7. & ibi Io. de Fantu. & Imo. in cap. Vt clericorum. de vi. & hone. cle. Et hanc opinionem tanquam communem sequitur Ana. in c. Significasti. colum. 2. de adulte. Et hanc etiam opinionem dicit communem Feli. in dicto capitu. At si clerici. in princip. in penul. col. in fin. Et Io. de Selua in tract. de beneficio. in 3. parte. in q. 3. qui plura refert in apposito. Et Corsetus
in d.

in d. verbo fornicatio, vbi aliqua fundamenta adducit pro ea, & dicit quòd opinio tenentium contrariū fortè posset procedere in episcopis & prælatis, qui cū dicuntur contrahere matrimonium cum ecclesia nō committunt simplicem fornicationem, sed adulteriū: & quòd isto modo possent reduci ad concordiam opinionēs contrariæ: sed tandem dicit quòd in facti contingentiā indistinctè sequeretur communem opinionem in iudicando & consulendo: licet Areti. in c. Cum non ab homine. de iudi. x. col. teneat opinionem Butr. quam dicit esse commuem, scilicet quòd deponatur clericus in sacris, ad cuius fundamenta responderet Decius, vbi suprā. [Et quamuis Feli. vbi suprā in prima limitatione post Abb. in c. si. in 3. col. de purga. Cano. dixerit in Episcopo esse crimen graue, & sic dignum depositione fornicatio, in fine tamen concludit, quòd dubitat de hoc propter duas gl. quas ibi allegat.]

*Concubinarij.**Cap. LXXIII.*

CLericus concubinarius, is propriè dici potest, qui solutam mulierem & corruptam nullòque sibi spiritualis vel carnalis cognationis vinculo coniunctā domi retinet, cum qua consuevit carnaliter commisceri. Si verò illa nupta, virgo, aut coniuncta esset, tūc grauioris delicti nomen sortiretur accessus ad illa habitus, ac leuiori pœna purgandus, vt infrā latius explanabimus. Consuetudinem verò commiscendi, ideo ad faciendum clericum concubinarium requirimus, quia aliàs vnicus tantum concubitus fornicarium eū solum

solum faceret, nec damnandus esset pœnis concubina-
riorum. Nec præterea in hoc distinguerem, solàne re-
tineatur domi concubina per clericum, an sub vela-
mento quòd pedisequa sit matris, sororis, amitæ, vel
alterius cuius cohabitatio clericis non inhihetur, dū
tamen constare possit, quòd eam habet in concubi-
nam. Concubinarium insuper censerem clericum, qui
etiam in aliena domo notam fœminam habet, cui so-
let carnaliter commisceri, si de consuetudine constat,
& diffamatus est in sua vel ipsius fœminæ vicinia. li-
cet ad effectum concubinatus de iure ciuili aliqui re-
quirant quòd concubina sit retenta in domo, vt per
Bal. in auth. licet. C. de natu. libe. per gl. Bar. post Dinū
in l. Concubinam. ff. de concubi. [& Præpo. in rub. de
sponsa col. 3. nu. 5.] Populus enim, siue domi, siue ex-
trà habeat clericus concubinam, vocat eum & repu-
tat concubinarium. Quando autem dicatur clericus
publicus concubinarium, vide Decretum Concilij Ba-
silien. in sessione 20. in prin. vbi hoc declarat per hæc
verba, videlicet, Publici concubinarij intelligendi sunt
non solùm hi quorum concubinatus per sententiam,
aut confessionem in iure factam, seu per rei euiden-
tiam quæ nulla possit tergiuersatione celari, notorius
est. Sed qui mulierem de incontinentia suspectam &
infamatam tenet, & per suū superiorem admonitus
ipsam cum effectu non dimittit. Aduerte tamē quòd
quando clericus tenet publicè concubinam sicut vxo-
rem, & publicè nutrit filios, ita quòd etiam ipse non
audet diffiteri: tunc omnino est abstinendum ab eo,
ita q̄ non est licitum audiri diuina ab eo, etiam sine
aliqua monitione superioris: quia talis est suspensus

ab officio & beneficio, ita q̄ si celebrat incurrit irregularitatem. Ista colliguntur ex doctrina Abb. in c. Vestra, in 3. col. in 2. 3. 4. q. de cohabitatione cleric. & mulie. Si verò fornicatio non habet operis euentiam, sed potest probabiliter tergiuerfari: quia concubina habitat cū matre clericī. & dicit esse pedisequam matris, vel quid simile: tunc non procedunt prædicta: sed debet spectari monitio, & eius contēptus secundū eum. Cuius opinionem refert & sequitur Syluest. in sua summa, in verbo, clericus. el. 2. in §. octauo debet. in 2. q. Et in verbo, concubinaris. in §. 4. & hanc sententiam in substantiam saltem videtur tenere Floren. in 3. par. in 3. c. tit. 27. vbi etiam addit notabile verbum, q̄ non solum sacerdos, sed etiam in quocunq; ordine constitutus, etiam in minori est suspensus ab omnibus actibus ordinum ex notoria fornicatione, & tandiu est suspensus, quandiu perseuerat in vitio: & si iterum exquirat officia sua, etiam semel efficitur irregularis, & indiget dispensatione Papæ, ad quod allegat Inn. Host. Arch. & Anto. quod etiam sequitur Syluest. in d. verbo concubinaris. quam quidem sententiam multum timere deberent vniuersi clerici in quocūque ordine constituti, & ne illam ignorent, esset omnibus illis prædicanda. Quot enim pro dolor, sacerdotes, diaconi, subdiaconi publicè concubinas retinent ea notorietate facti, de qua Abb. in sua opinione facit mentionem, & eodem concubinato durante non semel, sed pluries missam celebrant, Euangeliū vel Epistolam solenniter decantant, & q̄ irregulares ex hoc fiant, non aduertūt, non in minimum animarū suarum dispendium, & prælatorū suorum periculū, qui eos patiuntur in publico

blico cōcubinato diutius immorari ac sordescere. Præterea circa pœnam huius delicti vide Abb. in c. At si clerici. col. 1. 2. de iudi. qui dicit q̄ cū iurā in hoc vario modo disponant, quandoq; apponendo pœnam acerbam, quandoq; mitem, & quandoq; mitius procedēdo, mediam viam amplectendo, vt patet ex iuribus p̄ eum allegatis, relinquitur arbitrio superioris, vt consideratis circūstantijs & scandalo inde surgente, & cōsuetudine patriæ apponat pœnā, quandoq; depositionis, quandoq; suspensionis, & quādoq; priuationis à beneficijs, quādoq; prius moneat, quandoq; sine monitione priuet, ex quo constat de delicto. Sibi enim videtur data optio, ex quo varias pœnas & modos procedēdi à iure reperimus traditos: iuxta no. per gl. in c. fraternitatis. 34. dist. & in c. à crapula. de vi. & hone. cle. & 21. q. 2. in summa. & quod notat Host. in c. 2. de cle. non residen, in simili quæst. Ita tamē q̄ semper in isto delicto Iudex declinet ad mitiorem partē: quia pauci vt dicit Gregorius, sine vitio incontinentiæ reperiuntur. 50. dist. c. [Quia sanctitas tua. in fin.] Et quia ætas nostri temporis, &c. & melius est à Deo redargui de misericordia, quàm de seneritate 26. q. vlt. Allegāt. Et vide prædictū decretum Concilij Basilien. in dicta sessione 20. vbi contra publicos concubenarios statutū fuit, q̄ quicumque clericus cuiuscunque status, conditionis, religionis, dignitatis, etiā si pontificalis, vel aliterius præminentię existat, qui publicus fuerit concubinaris, à perceptione fructuum omnium beneficiorū suorū trium mensium spacio sit ipso facto suspensus: quos suus superior conuertat in fabricā vel aliam eui dentē ecclesiarū vtilitatē, ex quibus hi fructus percipiun-

piuntur. Necnon q̄ huiusmodi publicum concubina-
 rium teneatur mox suus superior monere quam pri-
 mum nouerit illum esse talem, vt intra breuissimum
 terminum concubinam dimittat, quam si non dimi-
 serit, vel dimissam, aut aliam publice resumpserit, ip-
 sum omnibus suis beneficiis omnino priuet. Et nihi-
 lominus statuit dictum Concilium, q̄ tales publici cō-
 cubinarij vsquequo cum eis per suos superiores fue-
 rit dispensatum post ipsarum concubinarum dimis-
 sionem, manifestamque vitę emendationem sint in-
 habiles ad susceptionem quorumcunque bonorum,
 dignitatum beneficiorum, vel officiorū. Si autē post
 dispensationem, vomitu recidiuo ad huiusmodi cōcu-
 binatum publicū redierint, q̄ sine spe alicuius dispēsa-
 tionis ad prædicta prorsus inhabiles existāt. Et ne quis
 cōtemnat illud decretum Concilij, ex eo q̄ Conciliū
 Basiliense non fuit in omnibus ab ecclesia receptū, ad-
 uertat q̄ ordinata in eodem Concilio ante scissuram
 in eo factam recipiuntur & allegantur à doctoribus:
 vt par est videre per Floren. in 3. parte, tit. 25. cap. 2. §.
 fi. Et per Fel. in. c. Rodulphus. de rescript. in colum.
 27. vers. Sed re vera, & prædicta sessio 20. dicti Con-
 cilij fuit facta ante eius scissuram: vt potes colligere
 ex dictis Doctoribus, dum allegant constitutionem
 illam quę incipit, Insuper ad euitandum scandalum,
 quę fuit facta in d. 20. sessione post dictum Decretū
 contra cōcubinarijs promulgatum. Et istud decretū
 Concilij Basiliensis de cōcubinarijs inuenies insertū in
 concordatis inter Leonē decimum, & Regem Fran-
 cię, & nouissimē commentatū per Petrum Rebuffi in
 interpretationibus per eū factis ad dicta concordata;

per quem vide in principio sui commenti ad illud Decretum triginta pœnas, quas patiuntur concubinarij annumeratis inter eas his quæ colliguntur ex Concilio, quarum plures potius sunt dannæ & incommodæ concubinatus, quàm pœnæ quæ possint irrogari per Iudicem. Vnde quæ huiuscemodi sunt, pari modo comprehendunt laicos concubinarios sicut & clericos. Vide tamèn Præpo. in capitu. Nullus. 3 2. distinct, qui refert Innoç. in capit. Si autem, de cohabit. cleri. & mulie. tenentem q̄ quamcunque viam eligat Iudex, siue suspensionis, siue priuationis, debet præmitti monitio: nec Iudex sine illa ad alterum præmissorum procedere debet, cum clericus non sit notorius concubinarius: per quem vide post Inno. vbi supra vsque ad quantum tempus debet clericus monitus expectari, & an possit purgari mora. Vt autem prælati excusentur à monitionibus faciendis clericis suæ diœcesis in hac materia prudēt̄er faciunt, quando in suis constitutionibus synodalibus monent omnes generaliter, ne concubinarij sint, contrafacientibus pœnas debitas irrogando. Abb. præterea in capit. Vt clericorum, de vita & honestate clericorum, ponderando verba illius text. arbitratur, q̄ si clericus concubinarius efficeretur deterior, si compelleretur præcise ad dimittendâ concubinam, quòd tunc prælatus tolerando ad tempus peccatum non incurrit: quod dicit notandû Stepha. Aufre. in repet. cle. j. de offic. ordin. in colum. 15. Aduertant autem prælati omnes, & eorum vices gerentes, ne huius doctrinæ colore in concubinariorum correctione torpescant: sed cùm talis toleratio facienda fuerit, certissimæ adsint coniecturæ deteriorationis.

nis. Nam aliàs facilè illis persuadebunt libidinosi grauiora , immò nephanda admissuros , si cogantur continere .

Matrimonium de factò contrahentes ,

Cap. LXXIIII.

CAlixtus Papa interdixit contractum matrimonij presbyteris, diaconibus, & subdiaconibus, & ab illis contracta debere disungi, & ad penitentiã redigi, iuxta sacrorũ canonum definitionem præcepit, vt habetur in c. presbyteris. 27. dist. hinc est, q̄ clericus in sacris vxorẽ ducens, debet cõpelli ad illam abiurandã; & perdit executionẽ omnium ordinũ, no. Abb. ex tex. ibi, in c. 2. qui cle. vel vo. qui nihil aliud allegat, & omisit tex. expressum ponentem pœnã delinquentibus in hoc, in c. decernimus. 28. dist. cuius verba sunt: Decernimus vt hi qui in ordinem subdiaconatus & supra vxores duxerint, officio atq; ecclesiastico beneficio careant. & faciunt etiam verba tex. in c. de his. eadẽ dist. vbi tractando de subdiaconibus & diaconibus dicit. Cauendũ est tamen his, ne quando suæ spõsionis immemores ad terrenas nuptias vltro concurrant, quod si fecerint, vt sacrilegi rei ab ecclesia habeantur extranei. De presbyteris verò videndus est tex. in c. presbyter. ead. dist. cuius verba sunt: Presbyter si vxorem duxerit, ab ordine deponi debere oportet. Item officitur irregularis, vt neque in susceptis ordinibus ministrare possit, nec ad maiores suscipiendos admittitur, vt notat idem Abb. in c. 1. in 2. not. eo. tit. ex quo venit, q̄ tanquã irregularis priuabitur beneficijs. An aut sit priuan-

priuandus per sententiam, vel ipso facto priuetur, sunt opi. quas refert Stepha. in decisione 239. Capellæ Tholosanæ, in additione. Aduerte tamen, quod ipsemet Panor. in c. At si clerici. de iudi. col. 2. videtur esse in opinione, quod clericus qui solutam non virginem de facto duxit in vxorem, ac cum ea fuerit fornicatus, debet deponi. pro quo allegat iura in c. fraternitatis. 34. distin. & in cap. Si quis ammōdo. 81. dist. & in d. ca. 2. qui cle. vel vo. quæ iura (salua tanti patris reuerentia) hoc non probant: imò text. in d. c. Si quis animōdo, qui plus videbatur vrgere dicit, à proprio gradu decidat, vsque dum ad satisfactionem veniat: vnde per talia verba videtur imposita magis pœna suspensionis temporalis, quàm depositionis. Sed pro opinione sua posset Abb. allegare tex. in ca. Presbyter. 28. dist. quem decerpit Gratianus ex c. 1. Concilij Neocæsariensis, cuius verba sunt Presbyter si vxorem duxit, ab ordine illum deponi debere oportet. vbi Arch. exponit, ab ordine, id est ab officio & beneficio: quod etiam ibi tenent Domi. & Præpo, licet eum non referant: quamuis gl. exponat ab ordine, id est ab officio, & non beneficio. Clericus præterea taliter contrahens est excommunicatus ipso iure, vt in clem. vna. de consang. & affini. cuius absolutio episcopo est reseruata, vt per gl. ibi, in verbo, obtinere. Redditur præterea suspectus de hæresi, vt procedatur per inquisitores contra eum, vt notat Ioan. Lupus in repet. rubr. [&c. per vestras.] de donatio. inter virum & vxorem. fol. 67. colum. 2. versicul. Ex quo meo iudicio. vbi hoc infert & his quæ notant Butri. & Bald. in l. 3. [C. de summa trinitate. & si

de catholi.] loquendo de monacho matrimonium cōtrahente. Debent præterea in hoc aduertere iudices, q̄ præter pœnas suprâ dictas debet in sacris constitutus pati pœnam stupri, si virginem violauit sub figura matrimonij. Neque ex hoc q̄ verba de præfenti seu benedictiones præcesserint, ab illa excusandus est, quin potius grauius puniendus, eo q̄ virginem sub sacramenti colore deceperit, & corruerit, quæ velut vxor consensit in copulam, vnde propter talem dolū ultra ordinariam pœnam depositionis, arctiori carcere vel monasterio detrudi debet, quàm pro alio simplici stupro. Mulier insuper ab iplo sic seducta tantæ posset esse nobilitatis & honoris, tantumue populi scandalum, vt meritò clericus in hoc delinquens publicis verberibus, vel alia publica correctione puniendus esset: quando suę personæ qualitas hoc non impediret, argumento eorum quæ notat Præpo. in c. 2. de sponsa. duò. referendo Anto. q̄ Iudex attendente qualitate personarum poterit arbitrando punire pœna mortis illum qui viuente prima vxore contrahit cum secunda: puta si ignobilis vxorem habens contrahit cum nobili, & illud itam. [De qua tamen doctrina Ant. vide Augusti. in addi. ad Ang. de male. in parte che mai adulterato. fol. 152. numer. 65.] Clericus verò beneficiatus in minoribus ordinibus cōstitutus, si contrahit matrimonium, eo ipso vacant beneficia, vt tenet Collec. in c. 1. de cle. coniu. & decisio Capellę Tholosanę suprâ allegata. [& Sylue. verbo, clericus. lo 2. §. 4.] Et hoc etiam si non sequitur copula, notat Docto. in d. c. 1. Nec recuperant beneficia sponsa ingredienti monasterium, vt per eos ibi: & not. etiam

Ioan. de Imo. in cle. gratiæ. de rescrip. in col. super glo. resignaueris. Præpo. in c. Placuit. 3.2. dist. prope fi. Quod in super procedit etiã si matrimonium contractum sit nullum: vt notat Io. And. in c. Ioannes. de cle. coniug. Roma. consi. 483. dubitatur primò, col. 3. Hippoly. consi. 70. vol. 1. col. 3. incipiente, Scientiarũ omnium. Steph. in addi. ad dictam decisionem Tholosanam. qui solum allegat Bar. Brixien. & Ang. de Clauasio. Confirmatur ista sententia doctrina mea magistrali 181. incipiẽti, Pœna etiam faciendo, vbi de ista conclusione fit mentio: quam vide, quia aliqua referuntur in contrarium remissiuè. Et vide Decium in consi. 175. volu. 1. Ego Philippus Decius, vbi refert Bartho. Brixien. in quæst. x. Et Card. Imol. & Abb. in d. c. 1. & Roma. in d. consil. tenentes quòd clericus in minoribus constitutus si contrahit matrimonium cum consanguinea, nunquam admittitur ad beneficium, quia illi facto suo renunciauit. Et qui ipse in principio illius consilij tenet quòd talis clericus non sit ipso iure priuatus beneficiis, respondet ad dictam doctrinam Brixien. & aliorum, quòd non habeat locum quando clericus in minoribus contraxit scienter in gradu prohibito, quia tali casu ex quo sciebat matrimonium nõ valere non videtur habere animum abdicandi beneficium à se: quòd dicit tenuisse Imo. in cle. gratiæ. de rescrip. Et sic q̄ dicta conclusio doctorum restringatur, quando ignoranter contraxit tale matrimonium: & dicit ibi quòd in dubio præsumitur scientia in coniuncto, quòd sciat coniunctionem quam habet cum alio. Et licet Decius ibi postea in fi. det aliam & vltimam responsionem ad dictam

conclusionem Doctorum, videlicet, quòd non sit vera in hoc saltem, quòd talis non perdat ipso iure beneficium, ex ratione de qua per eum. Mihi tamẽ plus placet distinctio præcedens, & sic quòd quando probaretur quòd ignorans consanguinitatem contraxit, tunc ipso iure perdat beneficium, quia visus est factò suo illi renuntiare. Si verò contraxit scienter, tunc q̄ priuetur eo per sententiam: quia licet videatur considerare in nullitate matrimonij, vt non perdat beneficiũ ipso iure, sufficit quòd facit actum incompatibilem cum beneficio, vt est matrimonium contrahere. Imo. tamen in d. clem. gratiæ. videtur tenere contrarium, videlicet quòd quando impedimentum consanguinitatis erat notum vtrique, vel saltem clerico quòd nõ perdit beneficiũ, nisi processisset ad copulam quia tũc propter affectum cum opere subsequuto saltem esset priuandus. arg. c. nuper. de bigamis. Effectus enim huius distinctionis maximus est, nam in primo membro non poterit sic contrahens renuntiare beneficio in fauorem alterius. Secundò verò sic ante quàm deponatur, ex doctrina illa magistrali Inno. in c. Cũ nõstris. de concess. præbend. quam ego latius ornaui in meis doctrinis, nume. 120. incip. Homicida. Vide præterea in hoc articulo notabilem distinctionem Præposi in d. ca. Placuit, videlicet quòd si matrimonium non tenet propter consanguinitatem, vel aliud simile impedimentum, quòd tunc clericus perdit beneficia. Si verò non tenet ex defectu consensus, tunc non. Considera tamen quòd hoc posset intelligi quãdo defectus consensus fuit in ipso clerico. Si tamen fuit in muliere, puta quia per vim fuit compulsã contrahere

trahere, ipso clerico purè & liberè consentiente, vel quia mulier non erat sanæ mentis, non video quare non perdat beneficia, sicut quando contrahit cum consanguinea, quod apertè colligitur ex distinctione quam facit Imo. in dicta clemen. gratiæ, quem non refert Præpo. Quando autem contraheret cum minore duodecim annorum, licet per verba de præsentis, cum illa resoluantur in sponsalia de futuro, videtur dicendum quod non perdit clericus propter illa, sua beneficia, nisi quando adueniente legitima ætate in muliere matrimonium sit contractum ratificaretur modis, de quibus per text. gloss. & Docto. in cap. Vnico. de sponsa. impu. lib. 6. Sed contrarium fuit decisum per dominos de Rota in antiquis decisio. 4. incipien. Nota, quod ubi clericus. [Et vide Ioan nem Staphileum in tractatu, de gratiis expectatiuis. folio. 74. versic. quapropter ut saluetur. Vbi dicit, quod illa decisio Rotæ procedit in terminis in quibus loquitur, videlicet quod tunc demum clericus perdit beneficium, quando minor cum qua contrahit peruenerit ad pubertatem, vel quod intelligatur de impubere proxima pubertati, quem etiam vide in sequenti folio, versicu. posset tamen. ubi dicit, quod clericus contrahens de facto cum minore non proxima pubertati, siue cum furiosa, aut consanguinea perdit beneficium merito iure; neque illud potest retinere absque dispensatione, saltem Episcopi.]

Monialibus. Cap. LXXV.

CLericus tale facinus perpetrans sponsam Christi corrumpit, & committit tria peccata, sacrilegiū, adulterium, & incestum, quò ad accusationem, quia de omnibus his potest accusari, vt per gl. not. in c. Virginitibus. 27. quæst. 1. quam sequitur Abb. in c. At si clerici. de iudic. col. 12. & in c. penult. 3. nota. de purg. cano. [& in cap. monasteria. in fin. & in c. vt clericorum. nu. 6. de vita & honestate clericorum.] cuius pœna est vt deponatur, ex dispositione tex. in cap. Si quis episcopus. 27. quæst. 1. ab officio & beneficio, vt per glossam primam, dum allegat cap. Si quis sacerdos. Et vide Ana. conf. 1. col. 2. vers. Secundo q̄ fama. vbi per dictum cap. Si quis episcopus, tenet, quòd istud delictum est de maioribus merentibus perpetuam depositionem, dato q̄ talis fornicatio cum moniali non sit notoriè scandalosa, vel diu continuata: & dicit hoc ita declarare pulchrè Anto. in dicto capitulo, At si clerici. Et vide Hippol. in repetit. l. Vnicæ. C. de rapt. virginum. nu. 41. vbi tenet q̄ clericus in hoc delinquens debet priuari officio suo, & detrudi in monasteriū, per tex. in c. Si qua monacharum. 27. quæst. 1. & per dictū cap. Si quis. [per quem textum. vide quod dicit Abb. in cap. Clericus. nu. 2. de vita & honest. cler.] Et vide Pau. Grillandi in tracta. de pœnis omnifariam coitus. in 1. quæst. circa si. vers. Secundò verò casu, vbi per eadem iura dicit, q̄ clericus cuiuscunque gradus vel dignitatis deponitur propter hoc delictum ab omni ordine sacro, & priuatur omnibus beneficijs, & detrudi

tur in arctum monasterium ad agendam perpetuam pœnitentiam: quem vide prius per duas col. præcedentes declarantem, quomodo in hoc crimine quatuor crimina committantur: & an possit reus de vnoquoque pariter accusari & puniri: & quæ utilitas resultet q̄ quis possit accusari, & puniri de pluribus delictis differentibus specie, & descendentibus ex eodem facto. Card. tamen de Turre cremata in d. c. Si quis episcopus, dicit q̄ tunc propter hoc] deponatur clericus, quando in notitiam populi deuenit, aliàs secus, per id quod notatur in c. Non debet. 30. quæst. 1. Et dicit hoc velle glo. ibi positam in eo cap. Si quis episcopus. Quæ tamen si bene consideretur non probat, quia nihil aliud dicit, nisi allegaret c. Si quis. 30. quæst. 1. & ideo cōtrarium credo verum cum. d. c. Si quis episcopus. simpliciter imponat pœnam depositionis, & delictum in se tam graue sit, in quo tria vt prædiximus committuntur delicta. Et hoc videtur velle Ioan. de Ana. vbi suprâ referendo Anto. nec obstat quod dicitur in d. c. Non debet, quia cùm ille tex. imponat pœnam delicto longè diuerso, & quod est grauius in consideratione populi, quàm in seipso, videlicet q̄ clericus commisceatur mulieribus, quæ ei peccata confessæ sunt, nimirum si considerat an populus id intellexerit. Notum est enim q̄ ex confessione non contrahitur cognatio spiritualis, & sic non potest dici incestus; & si confitens fœmina non est nupta, nec virgo, non est adulterium, nec stuprum, est igitur sola fornicatio qualificata, tantò grauior, quantò maius scandalum affert in populo. Abhorret namque populus simile facinus, & meritò: quia si non sic punirentur in hac

delinquentes, difficillimè præstarent homines licentiam filiabus, seu consanguineis accedendi ad sacramentum pœnitentiæ. Vel potest aliter intelligi tex. ille, vt in c. seq. tractabimus, vbi examinatur materia illius. Vnde concludendo in hoc delicto sacerdotem conuictum de accessu ad monialem, nullo discrimine habito deponendum censeo, & deponerem si casus se offerret, & in monasterium seu carcerem ad tempus aliquod iuxta personæ qualitatem, & delicti continuationem, & populi notitiam commensurandum detruderem.

Spiritualibus filiabus se commiscentes. Cap. LXXVI.

SAcerdotes qui cum filiabus spiritualibus fornicantur, graue adulterium committunt: & qui malum exemplum dant hominibus, ab omni officio deponuntur, & peregrinando duodecim annos pœnitere debent, & tandem ad monasterium vadunt, vbi per totum tempus vitæ Deo seruiant. ita disponit text. in c. Si quis sacerdos. 30. q. 1. & licet ille text. videatur loqui de filia spirituali simpliciter, idem est si fornicatur cum ea quæ propter sacramentum pœnitentiæ fuit filia spiritualis effecta, vt probatur in c. Omnes. qui est tex. præcedens d. c. Si quis. qui dicit omnes quos in pœnitentia accipimus, ita filij nostri sunt, vt in baptismo suscepti. & subdit, q̄ qui hoc scelus perpetraverit, non solum dignitatis honorem amittat, verum etiam vsque ad exitum vitæ suæ iugi pœnitentiæ se subdat: quod gl. ibi finalis intelligit de pœnitentia interiori. Sed postea tex. in c. fin. ead. cau. & quest. dicit

dicit q̄ presbyter qui cum mulieribus quę ei fuerint sua peccata confessę se cōmiscuerit, sic pœniteat quomodo de filia spirituali: & declarat q̄ pœniteat duodecim annos, & q̄ deponatur in quo videtur declarare. tex. in d. c. Omnes. dum determinat tempus pœnitentię, q̄ amissio dignitatis de qua ibi, sit depositio. Ad-
dit tamē verba quędam quę nimium restringūt pœnam huius delicti, videlicet si in cōscientia populi deuenerit: q̄ ego intelligo, id est si hoc testibus probatū fuerit: satis enim in notitiam populi venit delictum quod testibus comprobatur, quasi velit tex. mitiori pœna puniendum sacerdotem, quando hoc delictum in occulto reuelatur superiori. Vnde ego conuictū clericum de hoc delicto indistinctē deponerem, in dō & tempestate hac carceri alicui p̄r aliquos & non paucos annos māciparē. Oportet nāque in his diebus quibus (peccatis nostris id promerentibus) admirabile hoc sacramentum pœnitentię spiritualium omnium infirmitatum singularis & vnica medicina ab hæreticis impugnari, ac euerti curatur, sacerdotes in hoc delinquentes acriter puniri: ne ex eorum delictis ansa præstetur hæreticis, ne ve frigescente charitate, ac timore Dei, occasio detur maritis ac patribus vxores, ac filias ab hoc sacramento retrahendi, & vt rarius ad illud accēdant, procurandi. [Quo zelo religionis & honestatis accensus bonę memorię præsul ille dignissimus Ioannes Matthæus episcopus Veronensis, scelus hoc tanquam grauissimum graui animaduersione puniendum statuit, cuius ciuitatē & dięcesim dū ego transirem, Cōcilij Tridentini gratia in Italiā accersitus multa mihi admiranda eius opera &

omni imitatione digna, & quæ pastorum illorum sanctorum quos antiquitus habuit ecclesia, dum fœlix erat, sanctitatem redolebant, relata sunt. Ille inquam bonus episcopus in tit. 9. c. 3. suarum constitu. ita disposuit: Si quis cum ea cuius confessionem audiuit, quicquam inhonestè turpiterve egerit, aut eius pudicitiam attentauerit, aut eam ad lasciuia & inhonesta perpetranda suaserit, si non est deuentum ad actum, temporanea pœna acriter puniatur: Si verò ad actum turpitudinis deuetum est, beneficijs officijsq. eo ipso suspensum priuatum, perpetuisq. addictum vinculis volumus, & declaramus.] Et eadem depositionis pœna puniendum crederem clericum cognoscentem illam quam tenuit in sacramento confirmationis, cum eodem modo sit effecta eius spiritualis filia: & ideo cognatio contracta ex tali sacramento impedit matrimonium, & dirimit contractum, vt in c. 1. §. si. de cogna. spirit. in 6. quia tex. in d. c. Si quis indistinctè loquitur de filia spirituali. Fateor tamen, quòd cum hoc delictum non sit ita graue in oculis hominum, nec in eo adsit inconueniens quod in casu præcedenti descripsimus, in alijs pœnis vltra depositionem iniungendis, mitior poterit esse Iudex. Et quod sacerdos cognoscens filiam spiritualement deponatur, notat Abb. in cap. si. de purga. cano. & tenet etiam Ioan. de Ana. per suprà dicta iura in c. Cum dilectus. de accusar. col. 2. & in c. Significauit, de adul. col. pe. Fel. in c. At si clerici. in prin. col. fin. de iud. & ibi etiam hoc sequitur Decius col. 21. versic. Secundò limitatur. Et sequitur hoc etiam Io. de Selua, in tract. de beneficio, in 3. parte, in 7. 3. in fi. Et aduerte quòd filia dicitur, quæ sit

sit de parochia eius, vt ponit idem Decius ibi allegādo Abb. vbi suprā. Et sequitur etiā Io. de Selua, vbi suprā. Crederem tamen q̄ licet vera sit hæc conclusio Doctorum istorum, q̄ si sacerdos cognosceret filiam parochiæ suæ nullo alio sibi vinculo spiritali coniūctam, q̄ non propter hoc esset deponendus, sicut in alijs præcedentibus casibus, cū esset magna extēsiō iurium pœnaliū, & est non minima disparitas delictorum: quamuis tale facinus committens non leuiter puniendus est: [de cuius quidem delicti grauitate nos omnes præsules idē. Bonus verò nihil admonuit. dum in supradiçto tit. 9. c. 2. In committentem illud ita seuerè sub hisce verbis insurgit: Sacerdotē illum, qui se cum parochiana sua commiscuerit in 5. ducatos condemnamus, enim perpetuo ab exercitio curę suspendentes, postquam per annum in carceribus corpus suum ieiunijs & abstinentijs maceraturus permāserit, & à ciuitate & diœcesi per decennium sit exul.] An autem eadem pœna puniatur qui cognouit commatrem suam: videtur q̄ sic per suprā dicta, & quia magis est abstinendum à cognatione spiritali, quàm carnali, quia à venerabiliore parte procedit, vt notat Abb. in d. c. si. col. pen. de purga. cano. Vnde dicit ipse quòd nunquam legitur ecclesiam Romanam dispensasse in cognatione spiritali. Cū enim pœna incestus sit despositio, vt infrā habes in parte incestus, à fortiori erit in hoc casu, & simili, vbi quis cognoscit cognatam spiritalē, præcipuè quia delicta huiusmodi etiam in opinione populi grauia iudicantur: & hoc de commatre videtur tenere Felin. in d. cap. At si clerici. d. col. fin. de iudic. facit etiam in huius

opinionis fauorem. l. 13. tit. 2. partita. 4. quæ enumerat inter exempla incestus, quòd quis coet cum com-
matresua.

Stupri.

Cap. DXXXV BB

STuprum propriè est virginum illicita defloratio, sic enim diffinit text. in c. Lex illa. 36. quæ st. j. licet aliàs stuprum aliqñ comprehendat alia crimina, vt dicit gl. ibi, in verbo propriè, & gl. in c. Nemo, 32. q. 4. in verbo stuprum, & clericus virginem stuprans deponitur, notat Abb. in c. At si clerici. col. 12. de iud. allegat tex. in c. Si quis clericus. 81. distin. & in c. Lator. 2. q. 7. Illi tamen text. non disponunt in stupro commissio cum virgine, vt ex eis patet: & quòd istud delictum sit depositione dignum, placuit eidè Abb. in c. 2. de adult. qui etiam credit clericum posse cogi ad dotandam virginem ab eo corruptam, & refert èt idem Abb. ibi Io. And. referentem magistrum suum, qui dicebat quòd in hoc casu cum clericis nõ possit ducere eam in vxorè, deberet corporaliter fustigari. Et quòd pœna stupri in clerico sit depositio, est communis opinio secundùm Paul. Grillandi, in tract. de pœnis omnifariam coitus, in c. Septimò videndum. qui etiam sequitur doctrinam Abb. in c. Vt clericorum, de vit. & honest. cleri. vbi tenet quòd iudex ecclesiasticus potest imponere pœnam pecuniariã clerico pro arbitrio suo, vltra alias pœnas spirituales, quando illæ non sufficerent, quia illas nõ timeret, quas si non solueret, luet in corpus: quia non sufficit dotare mulierem stupratam, nam vltra dotem tenetur soluere pecu-

pecuniariam vel corporalem pœnam secundum eum post Abb. in c. 2. [num. 3.] de adult. Vnum autem in hoc crimine ego opinor obseruandum, quod cum iura Casarea grauiori pœnæ subijciant vi corruptentem virginem, quàm spontaneè, ac illum sine temporis præfinitione puniant, vt in §. [item lex Iulia, de adulterijs, iuncto §. Item lex Iulia, de vi, versic.] Sin autem per vim. inst. de publi. iudi. & in l. mariti. §. fin. ff. de adult. quod eodem modo iudex ecclesiasticus seuerius punire debet vi perpetrantem tale facinus, vt sic vltra depositionem in arctum monasterium vel carcerem tradat delinquentem. Et pro pleniori declaratione huius capituli operæ pretium est de aliquibus quæstionibus dubitare. Et primò quid si clericus de stupro virginis accusatus exciperet & probaret aperte ipsam sponte consensisse: puta si testes iurant eam attraxisse illum ad concubitum veniendo sæpius ad lectum eius eo repellente illam, vel aliud simile. In qua quæstione videtur dicendum quod non obstante puellæ consensu propter stuprum puniri debeat clericus, & ad præstationem dotis condemnari, per id quod notat Ioan. de Ana. in d. c. j. de adult. in j. notabili. vbi post Doct. dicit quod licet virgo non sit seducta, sed illa sponte acquieuit, adhuc habet locum dispositio illius text. quia virgo præsumitur seducta & decepta, per text. notabilem. in d. l. circa fin. C. de rapt. virg. qui disponit quod pœna eius habeat locum siue volentibus, siue nolentibus virginibus illud facinus perpetretur. Ex ratione, quia hoc ipsum velle mulierum ab insidijs nequissimi hominis qui meditatur rapinam inducit;

sed

sed salua eius & Doctorum auctoritate non videtur
 sua conclusio procedere saltem ex suis fundamentis.
 Primò quia ratio eorum non concludit, Virgo præsumitur
 seducta & decepta, ergo etiam si ipsa sponte se
 obtulit, procedat pœna illius text. quia illa ratio proce-
 dit quâdo sumus in dubio: sed quando constat de vo-
 luntate sine seductione, aliter videretur dicendum. Se-
 cunda non obstat text. in d. l. 1. quia non sequitur, pœ-
 na contra raptos, de qua ibi procedit etiam volenti-
 bus virginibus. ergo eodem modo procedat pœna de
 qua in d. c. 1. qui tex. loquitur per verbum seduxerit,
 quod debet aliquid operari. Facit etiam q̄ tex. in c. 2.
 eod. tit. de adult. in quo imponitur pœna committen-
 ti stuprum, dicit, virginem stupro decepit. Vnde vide-
 tur in hoc (saluo meliori iudicio) dicendum, q̄ à pœ-
 na stupri criminali imponenda clerico nō excusetur,
 etiam probata voluntate puellæ: non enim voluntas
 consocij criminis debet excusare à pœna delicti, quan-
 do culpa illius non consistit in sola violentiâ actus, sed
 in reprobatione ipsius quàm tumuis voluntarij, quàm-
 uis operari debeat vt non tanquam violentus stupra-
 tor puniatur. Quantum autem de præstationem do-
 tis videtur dicendum, q̄ clericus probata verâ volun-
 tate puellæ sine seductione non debeat condemnari:
 potuit enim puella in hoc sibi præiudicare, vt volunta-
 riè, & non seducta hoc patiendo perderet ius petendę
 dotis, quod voluit Astensis in summa, lib. 2. tit. 46. in
 c. incipienti, Sequitur videre de tertio, allegando Ro-
 donensem, dum dicit, q̄ si defloret quis. voluntariam
 non terretur. Ad cuius etiam confirmationem bene fa-
 cit sententiã Gulielmī, quem refert Floren. in 2. par-
 te,

te, tit. 5. c. 6. §. 1. q̄ si quis deflorat virginem voluntariam, non tenetur ei satisfacere in foro conscientiae, quod etiam notat Syluest. in verbo luxuria, in versic. Quintò quæritur, & Tabiena, in verbo restitutio. in §. 2. incip. quid de eo. Et allegat vterque Bonauenturá hoc tenentem. Vnde videtur, q̄ sicut talis clericus in foro conscientiae est liber à prastatione dotis ex sententia dictorum Doctorum, sic & eodem modo videtur absoluendus in foro contentioso per Iudicem ecclesiasticum, quem decet semper sequi veritatem. Sed quãuis ista conclusio possit sustineri, multùm debent Iudices aduertere antè quàm illam ad praxim adducant in isto casu propter difficultatem sufficientis probationis quæ in hoc requirenda est, vt verè constet virginem non seductam, sed voluntariè fuisse defloratam, & facillè possent decipi per stuprantem clericum in probatione voluntatis. Vnum tamen in hoc videtur esse sine dubio, quòd licet voluntas puellæ liberaret clericum, hoc esset solum verum, quantum ad ius quod ipsa aliàs haberet, non tamen liberaretur ab hoc quòd si pater virginis accusaret clericum de stupro, debeatur illi æstimatio damni sibi prouenientis: quia maiori eget pecunia ad dotandum eam, & etiam iniuriæ quæ sibi illata est: quod firmat Floren. vbi supra, sic limitádo prædictam conclusionem: hoc tamen & pater perderet, si etiam ipse de lenocinio vel consensu cõuinceretur. Ex quibus etiam inferri potest, q̄ si de pretio stupri cõuentum esset cum virgine vel parètibus, q̄ tũc sola pretij præstatione liberaretur ab onere dotandi accusatus ab eo, cum quo conuentionem fecit: dum tamen conuentio solius filij parentibus non noceat,

ceat. nec e conuerso. Secundò quero , quid si clericus
 in sui defensionem exciperet ac probaret, q̄ post cor-
 ruptionem mulier inuenit virum eiusdem conditio-
 nis & qualitatis ac si esset virgo , & in hoc credo q̄ li-
 cet possit dannari clericus propter stuprum (nisi cõ-
 ditio mariti processum & pœnam publicam impedi-
 ret) nihilominus absoluendus esset à præstariõne do-
 tis, cum illa in hoc non esset passã dãnũ . Si tamen
 propter struprum nupsit viro deterioris conditionis,
 tunc crederem arbitrio iudicis esse satisfaciendum ei,
 cum constet eam pati damnum ex inæqualitate mari-
 ti , puta si propter hoc virum pauperiorem sortita
 est, à quo debiliora alimenta recipit , imò si non pau-
 periororem, sed ignobiliorem virum sortiretur , ad-
 huc crederem esse satisfaciendum sibi, quia verè pas-
 sa est damnum in honore , qui maiori precio haberi
 solet quàm dinitix . Tertio quero qualiter iudex ar-
 bitrabitur dotis æstimationem in hac materia præstã-
 dam ? Et in hoc distinguo , q̄ si pater puellæ pauper
 est , clericus dannabitur ad integram dotem puellæ
 in quo consideranda est consuetudo loci , videlicet
 quantum solet in dotem dari puellæ similis conditio-
 nis, & defloratæ: considerabũtur etiam facultates cle-
 rici condemnandi , vt probatur in d.c. I. iuncta gl. fi.
 Si verò pater illius diues est , non videtur conueniens
 q̄ ex stupro clerici ipse lucretur totam dotẽ filix suæ,
 & sic q̄ integram habeat à clerico, sed q̄ clericus sol-
 uat arbitrio Iudicis illud plus quod pater est consum-
 pturus in maritando filiam , eo q̄ est deflorata , quia
 in hoc videtur pati damnum, & quod videbitur Iudi-
 ci soluendum ratione iniurię sibi illatę si hoc petierit.

Et ex prædictis videtur posse inferri, quod si puella esset parentibus orbatæ & dives, vel si ipsis superstitionibus, & pauperibus existentibus, ipsa aliunde haberet sufficientem dotem, quod tunc clericus non teneretur ad totam dotem, sed ad illud quod plus est secum in dotem datura propter deflorationem. Quartò quæro, an liberari possit clericus à præstatione dotis si Iudici ostendat, vel probet liberationem vel remissionem eius factam ab ipsa puella? In quo videtur dicendum quod sic: quia cum hoc sit in eius fauorem statutum, potest illi renunciare, & sic clericum liberare, si sui iuris est, quia patre invito ad quæ pertinet filiam dotare, hoc clerico non suffragabitur. Debent tamen iudices in hoc esse cauti ut videant, ne liberatio illa facta clerico sit à puella metu aut dolo extorta, ut posset facile contingere. Item etiam ne sit facta ab ea ut liberius posset luxuriari non nubendo: quia tunc decens videretur, ut etiam ipsa nolente clericus damnaretur ad dotem, & illa per iudicem suaderetur ad matrimonium, & saltem Iudex faceret quod posset. Præterea & quintò libet etsi rarissimam possibilem tamen, & aliquoties contingentem mouere quæstionem, videlicet quid si mulier, vel mulieris pater conuerteretur de clerico, quod ipsam sine violatione pudoris prægnantem effecerit, & petat clericum de stupro puniri, & ad præstationem dotis compelli, cum necesse sit ad ueniente partu virginitatem amittere: an clericus possit de stupro damnari, & condemnari ad dotem? Pro cuius quæstionis decisione, si sequamur iura in quibus cauetur quod delinquens, & faciens rem illicitam punitur non solum de actu illicito, sed & de eo quod præter eius

intentionem fuit sequutum, vt in l. 1. §. Ex incendio. ff. de incen. rui. naufra. & in l. Si quis aliquid. §. abortionis. ff. de pœnis. & in l. quoniam multa. C. ad l. Iuliam. de vi pub. & in l. 3. §. adiectio. ff. ad l. Corne. de fizar. & in c. fi. de homi. in 6. Videtur dicendū q̄ iste non solūm damnabitur pœna stupri, sed condemnabitur ad præstationem dotis, præcipuè quia debuerat cogitare cum ad virginem accessit, hoc posse contingere, & difficulter posset probare quòd eius intentio non fuit quòd virgo corrumpetur, nec quòd eius extraordinaria pollutione virgo prægnans efficeretur, imò potius contra ipsum præsumendum est, q̄ non propter eius temperantiam, sed propter virginis resistantiam stupri actum non consummauit. Fateor tamen q̄ pœna imponenda in hoc casu propter stuprū cū à principio non fuerit consummatum, mitior esse debet, etiam si mulier violenter oppressa vel seducta probaretur. Quòd autem virgo concipere possit salua virginitate absque miraculo, scribit beatus Thomas in quolibeto 6. art. 18.

*Incestus.**Cap. LXXVIII.*

Incestus est consanguineorū vel affinium abusus, vt diffinit tex. in c. lex illa. 3. 6. q. 1. Pœna huius criminis est quòd clericus deponatur: not. glo. in c. Non debet. 30. q. 1. qui tex. loquitur in eo qui cognoscit filiam spiritualem, quæ sibi confessa fuit, non autem in cognoscente consanguineam. Et tenet hoc etiā Abb. in ca. At si clerici. in col. 12. de Iudi, allegando no. in c. lator. 2. quæstio. 7. vbi glo. 1. iuncta textui hoc probat etiam

etiam in episcopo. Si autem clericus primo fornicatus sit cum aliqua muliere, & postea cum eius consanguinea intra quartum gradum, an puniri debeat pœna incestus? videtur quòd non ex eo quod notat in proposito Ancha. in consi. 391. Videtur prima facie. versi. Item aduette. vbi concludit quòd pœna quæ à iure ciuili imponitur pro incestu, non habet locum pro incestu postea introducto a iure canonico, de quo a iure ciuili cogitatum non fuit: quia in pœnis prohibetur extensio. ex quo dicebat in ter. v. inis Hippoly. in sing. 254. incip. Ex illicito coitu, quòd licet affinitas contrahatur ex illicito coitu: istud est verum, quo ad impediendum matrimonium, secus autem quo ad hoc vt quis puniatur de incestu. Et refert August. in addi. ad Ang. de malefic. illam sententiam Ancha. valde commendare, quam etiam vltra eos simpliciter sequitur Dec. consi. 268. Diuino implorato præsidio. col. fin. vol. 2. Contrarium tamen crederem in casu nostro, imò quod esset deponendus clericus propter hoc genus incestus, maximè si qualitas illius summè grauaret delictum in oculis hominum: puta si cum matre & filia fornicaretur, aut cum duabus sororibus, aut consororinis, quia tunc non solum deponendus videtur, sed detractioni siue carceri mancipandus ad tempus iuxta qualitatem & scandalum delicti. Nec obstat doctrina Ancha. in d. consi. & sequacium: quia contrariam opinionem dicit esse communem. idem Decius in consi. 158. in 1. vol. incip. Diuino implorato, & pro tenui, vbi latius & notabilius examinat dictam doctrinam: & respondet ad fundamenta quæ illi fauent, & sequitur opinionem Abb. Signo. & Modernorū

contrarium tenentium ; & sic quòd pœna iuris ciu-
 lis habebit locum , vbi nuprię sunt incestę de iure ca-
 nonico. Et hęc sententia mea circa punitionem clerici
 securius sequenda est in his regnis Castellę & Legio-
 nis, vbi expressè per legem eorū dispositum est , q̄
 si quis fornicatur cum muliere consanguinea alterius
 intra quartum gradum, cum qua prius idem fecerat,
 committit incestum. Si ergo laicus reputatur propter
 hoc incestuosus , & punitur vt talis pœnis ciuilibus ,
 quare non punietur clericus ob id delictum pœnis ca-
 nonicis ? quia licet lex regia siue municipalis non li-
 get clericum, operabitur tamen semper (meo iudicio)
 vt Iudex ecclesiasticus puniat qualitatem delicti , se-
 cundum quod illa in laicis qualificauerit, præcipuè in
 nostro casu, vbi lex ciuilis punit actum à iure canoni-
 co in tantum reprobatum , quod decreuit per illum
 impediri, & dirimi matrimonium .

*Adulterij.**Cap. LXXIX.*

A Dulterij criminis grauitatem , clericis omnibus
 sufficiant ostendere verba pagani illius Abime-
 lech regis ad Isaac directa Gen. 26. c. Dum reprehen-
 dens eum q̄ vxorem suam sororem esse affirmauerit,
 dixit: Potuit coire quispiã de populo cum vxore tua,
 & induxeras super nos grande peccatum. Si enim in
 fo a lege naturali viuens homo peccatū grande repu-
 tauit adulteriū , quale debet esse in oculis christiano-
 rum, quos eadē naturalis scripturę & gratię leges quo-
 tidie instruunt, maximè sacerdotū, qui tanquã sanctif-
 simę Trinitatis mensę pincernę angelorū panem vir-
 gineo

gineo ventre compactum quotidie tractant, & intra præcordia recondunt. At si quis magis specificè enormitatem huius criminis intelligere velit, & quomodo sit de grauioribus peccatis quæ in proximum cõmittuntur, videat Dionysium Cartus. in opusculo de conuersione peccatoris, artic. 5. vbi hoc ostendit per plura quæ in eo concurrunt. Clericus aut̃ adulter depositus ab officio, in monasterium toto tẽpore vitæ suæ detruditur, vt in c. Si quis clericus. § I. disti. quod est concilium Aurelianense: & q̃ propter adulterium clericus deponatur, voluit glo. in c. lator. 2. q. 7. in gl. j. quam ibi sequitur Arch. & Host. allegando d. cap. Si quis, in sua summa, tit. de adult. §. quæ pœna sit imponenda. Idem tenent etiam Ioan. de Ana. in rub. & in cap. Significasti. de adult. Abb. & Moderni. in cap. Vt clericorum. de vita & honest. cleri. & in cap. Peruenit. de adulte. Et hanc opinionem tenent Ioan. Andr. & Ioa. de Imol. in dicto ca. Vt clericorum. vt refert Ana. in d. cap. Significasti. & est communis opinio. Vide tamen Paul. Grillandi in tract. de pœnis omnifariam coitus, incip. Sextò declaranda. vbi in prima & secunda col. nititur sustinere contrarium, videlicet, quòd clericus hodie propter simplex adulterium non debet deponi, & respondet ad fundamenta contraria, & tandem in col. 3. dicit quòd nihilominus in consulendo & iudicando tutius est tenere aliam opinionem, quæ est communis, & dicit hoc notandum contra presbyteros incontinentes, qui alienas vxores sollicitant sapius, & accedunt libenter ad earum concubitum. Incurrit etiam clericus de adulterio damnatus aliam pœnam, nam ex tali sententia in-

famis efficitur, vt notat Abb. in cap. At si clerici. §. de adulteriis, in col. 5. versi. Sed circa. de iud. Et in c. Cū t. de re iud. col. 4. per tex. in c. Infames. 6. q. 1. & in l. 1. & 2. ff. de his qui not. infa. sicut etiam efficitur infamis damnatus de aliis criminibus publicis. Est tamē in hoc aduertēdum, q̄ licet episcopus non possit directō restituere aliquem ad famam, vt concludit Abb. in d. c. Cū t. in col. 4. in hoc casu tamen adulterij, cū liceat sibi dispensare, vt in d. §. de adulteriis. restituēdo clericū damnatum de adulterio contra sententiam suam, tunc restitutio famæ venit per quandam consequentiam, potest indirectē, quod principaliter non posset. ita notat Abb. ibi, in d. colum. 5. & dicit ibi casum sing. ad hoc secundum illum intellectum. Et nota secundum Paul. Grillandi, vbi supra, quod licet de iure ciuili quando mulier nupta est impudica & meretrix, non punitur adulterans cum ea, [vt in l. Si ea. C. de adulte.] tamen de iure canonico non euaderet impunitus cum illa adulterans. ita dicit in d. colum. 3. Crederem tamen vltra eum, quod tunc clericus ignorans & accedens ad eam tamquam ad meretricem non puniretur ita acriter, sicut alij adulteri. Si tamen mulier erat honesta, non excusaretur clericus ignorans eam coniugatam quominus vt adulter puniatur. Quando autem clericus cognouit mulierem solutam, quæ ab ipso & cōmuniter reputatur vxorata, tunc enim vti adulterum pœna iuris communis puniendum esse, placuit Ioan. de Ana. in c. Nonnullis. fin. colum. de Iudæis. referendo fratrem Vbertum qui fuit eiusdem sententiæ: licet alij aliter senserint secundū eum, per quem etiam vide quid in casu

contrario

contrario quando clericus cognouit vxorata, quæ credebatur soluta. Vnum præterea aduertendum sentio in hoc proposito, quòd licet in his Regnis Castellæ & Legionis lege regia sancitū sit, quòd marito non accusante vxorem, nullus possit eam accusare de adulterio. Iudex tamen ecclesiasticus poterit punire clericum in hoc delinquentem : nec reus valebit opponere quòd maritus non accuset. Non enim potuit lex illa regia ecclesiasticos Iudices impedire, ne ad emendā suorum clericorum procederent. Aliter enim clerici omnes incontinentes libidinem suam potius cum nuptis, quàm cum solutis mulieribus explerent, quum securius ac impunè id agere cognoscerent : & ita ego iam aliàs practicaui dum vicarium agerem generalē episcopi Salamātini : & licet ob id appellatum fuerit, obtinui tandem coram superiore. Verūtamen in hoc magna debet adhiberi cautela: nam si adulterium clerici adeò est notoriū, maritiq; persōna ita vilis, quòd præsumi possit ipsum scire & parui pendere: tunc iudex ecclesiasticus poterit publicè & liberè de adulterio tractare, & pœnam imponere. Si verò delictū non est publicum, aut marito ignotum esse creditur, periculumq; exinde timeri possit vxori tunc consulerem clericum de hoc delicto conuictum vel confessum camerario processu, & familiari disciplina corrigendum, relegandumq; sine expressione causæ in sententia. Quando verò correctio sic secretè facta fuerit, & relegatio generalis : hortor omnes metropolitanos iudices, vt ab inferioribus secretè causam requirant, ne ex hoc delictum in publicum veniat, sufficiat illis, q̄ iudex inferior iuste processerit, licet propter secreti

cautelam aliquas iuris solēnitates prætermiserit. Aliter enim si omnia stricte requirant, nihil aliud efficiant, nisi iudices ipsos inferiores cogere ad dissimulandum, vel propalandum adulteria similia, ipsosque adulteros reddent insolentiores, cū intellexerint quòd Iudices sui immediati illos punire recusant, propter exactam rationem quam ab ipsis requirunt sui superiores. Marito autem clericum adulterum accusante, tunc seuerius procedendū est: tantòque acrius in aliis pœnis carceris & detrusionis vltra depositionem puniendus est clericus, quanto honorabilior est persona mariti, aut diuturnius est adulterij peccatum, maiùsve exinde subortum scandalum, præcipuè si cōtigerit, quòd adultera fuit per Iudicem secularem tradita marito, & ab eodem occisa. Crederem insuper in hac materia (meliori semper iudicio saluo) quòd maritus potest accusare clericum coram Iudice ecclesiastico, licet vxorem coram seculari non accuset: nec poterit clericus in hoc aliqua exceptione se tueri, cū iura canonica adulteris pœnam imponentia nullam habeant considerationem, nec requirant quòd vxor pariformiter accusetur. Generaliter autem in hoc crimine considerent ecclesiastici Iudices ne nimis diligēter de adulterijs occultis inquirant, propter mulierū periculum, virorum infamiam, & clericorum fragilitatem, quæ tantò multoties ad hoc flagitium illos impellit, quantò secretius illud posse perpetrare confidunt. Sed vigilantes super gregem suum similia potius præseruare conentur (cohabitationem & conuersionem clericorum & nuptarum euitando) quam vsque ad vnguem inuenire & castigare satagant.

In qua quidem adulteriorum prudenti præseruatione, & cauta correctione ecclesiasticos omnes Iudices deprecor ac obtestor, vt desides non sint per durissimum illud iudicium quod illis qui præsumunt scriptura sancta minatur, ne in eorum incuriam seuerius id corrigant vltore ferro maritorum manus, tam grauis iniuriæ acerbitate commotæ, vt sæpius id euenisse perpendimus, & anno superiori millesimo quingentesimo trigesimo septimo pluribus notum fuit accidisse. Nam in tribus locis de Villanubla, videlicet, & de Cigunuela, ac de Laguna, quæ non longè distant ab oppido Vallisoleti, vbi tunc Augustæ curia residebat in octo ferè mensium spacio, filius viduæ cuiusdam, & duo mariti in tres sacerdotes sequierunt de inimicis membris se vindicantes, ob iniuriam in matris, & vxorum personas susceptam non sine plurimorum laicorum applausu, & quorundam forsitan magistratuum ciuiliū neglectu ob inhonestam sacerdotum vitam, & superiorum desidiam: quod hic scribere libuit, quia id bene noui, vt qui processus desuper confectos vidi, non alio animo, nisi vt hoc ad clericorum timorem, & superiorum hortatum perpetuæ memoriæ tradere possem.

Ac nefandi criminis rei. Cap. LXXX.

Q V I A secundum diuum Augustinum in 3. lib. Confessionū, [& habetur in c. Flagitia, 3 2. q. 7.] flagitia quæ sunt contra naturam, vbiq; ac semper detestanda atque punienda sunt, qualia Sodomitarū sus-

rant. Quæ si omnes gentes facerent, eodem criminis reatu diuina lege tenerentur: quæ non sic fecit homines vt se illo vterentur modo. Violatur quippe ipsa societas, quæ cum Deo nobis esse debet, cùm eadem natura cuius ille auctor est, libidinis peruersitate polluitur. Vnde meritò tale crimen committenti pœna statuta est, quòd deponatur, ac in monasterium detrudatur, vt in c. Clerici. de excessibus prælato. Huius tamen detestandi criminis maior esse deberet pœna, cùm ob illud etiam infantibus ac mulieribus subuersarum ciuitatum omnipotens Deus parcere noluit. In his maximè regnis, vbi etiam à facinorosis aliàs hominibus solet (vti decet & tale scelus promeretur) abhorreri, vbi etiam leges patriæ grauius mortis genus, quàm ius commune delinquentibus infligunt. Nec enim minus promeritus est, vt post depositionem curiæ traderetur, qui Deum ipsum ac naturam offendit tali facinore, quàm qui sola motus auaritia & non in Roman. Pontifi. contemptum, neq; in fidei seu morum perniciem Apostolicas audet literas deprauare. Sed cùm sic placuerit canonum conditoribus, solent Ecclesiastici Iudices tales post depositionem perpetuis carceribus obscurisque includere, in quibus nisi eos liberet fuga, miserrimam & mortem ipsam exoptantem vitam agunt

Sacrilegi. Cap. LXXXI.

Sacrilegium est iuxta meliorem diffinitionem Doctorum, sacræ rei violatio, vel eiusdem usurpatio: quod nempe delictum cùm & in ipsis laicis detestabile

bile sit, & ad puniendum illud iura inuehant in eos: quanto magis puniri debent clerici, qui in hoc deliquerint? Qualis enim erit laicorum reuerentia in personas siue res factas, si in illas ipsi clerici (ad illarum cultum electi) irreuerentes sunt? Huius autem delicti pœna, depositio est, vt placuit Host. in summa, titu. de accusa. §. Quis sit effectus. vers. Et gratia exempli, vbi capitalia crimina, & quæ depositionem inducunt describendo, primum omnium posuit sacrilegium. Sed quia hoc se habet multipliciter, deueniendum est ad eius species. Quarum prima est quæ committitur in personam, & hæc quia multipliciter etiam variari potest, non paritur certam doctrinam: oportebit enim Iudicem considerare qualitatem delicti in personam sacram commissi, & sic in delinquentem animaduertere. Secunda species est quando quis accessum habet ad monialem: & quia de hoc particularis mentio facta est supra, superuacaneum est in hoc aliquid rescribere. Tertia est quando locus sacer violatur, vel illius cœmeterium: & hæc etiam sicut variè se habere potest, ita diuersa erit delinquentis puniatio, consideratis his quæ in arbitrariis consideranda describemus. Quarta verò huius delicti species committitur in auferendo rem sacram, quæ & habet alia membra: & quia hoc ad materiam furti pertinet, & infra de hoc aliquid scribimus in suo loco, ideo nihil amplius addere libet.

Vsurarij.

Cap. LXXXII.

PRæmisso prius quæ situsura, & quando committatur, quod latius digeritur in ordinariis titulis

ac tractatibus huius materiæ. [Clericis fuit inhibitū
 fœnerari & vsuras accipere in Concilio Laodicensi in
 Canone 5. vbi tamen nulla pœna ob id imponitur.
 idem etiam fuit prohibitum in Concilio Carthaginē
 si primo, in Canone 13. Et sicut clericis non licet ex-
 exercere fœnus suo nomine, ita neque alieno, vt in c.
 Sicut non suo. 47. distin. vbi vide in c. Non licet. Re-
 latum Concilium Laodicense, de quo suprâ.] Prima
 se offert pœnarum clerici vsurarij, quòd est infamis
 ipso iure. hoc dicit probari Pan. ex tex. ibi, in cap. In-
 ter dilectos. in 3. not. de excels. prælat. Allegat text.
 cum glos. in l. Improbum fœnus. C. [ex quib. cau. in-
 fam. irrogâ.] Et in §. Porrò. 3. quæst. 7. Idem scrip-
 serat Bald. in d. l. Improbum. qui etiam dicit, quòd
 adhuc post restitutionem vsurarum, & peractam pœ-
 nitētiā sunt infames ad testimonia & dignitates, &
 hoc præcipit mente teneri. Hinc est quòd vsurarius
 repellitur ab obtinendo beneficio, vt notat glos. in c.
 Prætereà. de vsur. & Abb. in d. c. Inter dilectos. in 2.
 col. dispensat tamen episcopus, vt ibi per eum circa
 beneficium, cum illo qui se correxerit. Subest etiam
 vsurarius clericus alia pœna, videlicet quòd ab officio
 & beneficio suspenduntur, vt statuit tex. in c. Præte-
 rea. de vsu. quoto autē tempore suspendantur, cum
 tex. non aperiat, videtur arbitrio iudicis relictum. sed
 text. in c. 1. eo. tit. dicit, quòd si clericus detestandis
 vsurarum lucris insistat, ecclesiastici officij periculum
 patiatur. ex quibus verbis Abb. ibi in vltimo not. col-
 ligit, quòd clericus vsurarius debet deponi ab officio
 ecclesiastico, non tamen meminit d. c. Prætereà, qui
 suspensionis tantūm pœnam imponit. Alexan. insu-

per in confi. 72. in 1. volu. dicit quod clericus vsurarius venit deponendus, & neminem Doctorum refert, sed allegat iura in d. c. Præterea. & c. Inter dilectos. quorum nullo id probatur, cui vix parcendum cenfeo, & si folùm Cæfarei iuris culturæ vacauerit. Hostien. tamen (qui breuibus verbis plura dubia aliquando decidit, quæ tandem moderniores ipfi verborum phalera ac garrulitate laxarunt) in summa de vsur. §. fin. versic. Alia à iudice, vnica ferè linea, ordinem dictarum pœnarum scripsit. Ait enim, Vsurarius clericus ab officio beneficioque suspenditur, & si nec adhuc desistat, degradandus est, vt in d. c. 1. & 14. quæst. 4. cap. Canonum. & cap. Quoniam. & cap. Si quis oblitus. Itaque si clericus desistat à crimine vsurarum, degradationis pœnam euadit, & sic intelligit dicta iura, pro quo etiam refert Gofred. Et hunc intellectum bene sustinet litera d. c. 1. dum dicit, insistat [Facit etiam text. in c. Episcopus. 47. dist.] Stat ergo ex præmissis practica pro iudicibus, vt primo à suspensione incipiant contra vsurarium clericum. Demum eo se non corrigente procedatur ad degradationem contra illum [Et sic etiam intelligi potest Concilium Elibertinum in Canone 20. qui clericum vsurarium statuit degradari per hæc verba, Si quis clericorum detectus fuerit vsuras accipere, placuit degradari, & abstinere: quod est relatum in c. Si quis. 47. dist. vide præterea vndecim pœnas manifestorum vsurariorum, quas ponit Syluest. in verbo vsura. lo 9. in §. Quarto quæritur.]

*A manifestis vsurarijs oblationes recipientes, eosq̄
ecclesiasticis sepulturis tradentes.*

Cap. LXXXIII.

POena in hoc delinquentium est quòd maneant suspensi ab executione officij, donec satisfaciāt ad arbitrium episcopi, & restituant quæ receperunt, vt in c. Quia in omnibus. de vsur. Hodie verò sepeliētes manifestos vsurarios scienter, sententiæ excommunicationis subiacent ipso facto, à qua nullatenus absoluedi sunt, nisi prius ad arbitrium diœcesani episcopi satisfaciant competenter, vt in Clem. I. de sepult. Et aduerte quòd pœna illius text. habet locum etiam si aliquis de mandato prælati sepeliret talem vsurariū secundum Card. ibi, in 3. q. Quis autem dicatur manifestus vsurarius, vide Abb. in d. c. Quia in omnibus. in fin. vbi post Ioan. And. ibi, & glo. in c. I. eod. titu. lib. 6. dicit, quòd ille dicitur manifestus, qui est notorius de iure, vt quia fuit conuictus & condemnatus de vsuris, vel est notorius notorietate facti, vt quia publicè tenet altare paratum, & mutuat omnibus volētibz capere. Et ponit etiam idem Abb. alia exempla. & vide Card. in d. Cle. I. in 6. col. 19. q. vbi per vnam ferè colum. hoc examinat, vbi inter alia dicit, quòd si per constitutiones synodales esset inductus aliquis modus ad hoc quòd conuictus secundum illum diceretur manifestus vsurarius, ille modus sufficeret. Ex quo ego consulerem omnibus episcopis celebrātibz synodum, quòd præmissa matura deliberatione cum iurisperitis in vna suarum constitutionum declararēt casus,

casus, in quibus quis esset reputandus vsurarius manifestus, tum vt clerici apertius hoc intelligerent, & sic has pœnas iuris propter ignorantiam non incurrerent, tum etiam vt cum tali declaratione facilius homines ab hoc crimine cohiberent: quod temporibus istis (proh dolor) adeò inualuit, vt neminem ferè iam id committere pudeat. [Et in hoc articulo, qui dicantur vsurarij manifesti, vide Syluest. in summa. §. 9. vers. Primo autem quæritur.]

Fures. Cap. LXXXIII.

FURTUM est de maioribus & grauioribus criminibus, vt not. Abb. in c. Cum contingat, colū. 6. de for. compet. allegat tex. in c. Cùm non ab homine. de iud. & in § Nunc autem. 26. distin. Et ideo clericus in furto captus deponitur, vt in cap. Presbyter. 81. dist. qui text. est ex canonibus Apostolorum. & gl. ibi, in verbo captus, intelligit & conuictus per sententiam, confessionem, vel euidenciam rei: & ne aliquibus videatur pœna ista grauis, & tãquam ab Apostolis (zeilo illo mirabili quo sanctam Dei ecclesiam fundabãt) statuta, illam etiam innouauit & inflixit Innocentius III. in cap. Tuæ. de pœnis, vbi censuit clericos in latrociniiis deprehensos degradatos a suis ordinibus in arctum monasterium debere detrudi. Hostien. insuper scripsit in summa, tit. de condi. furt. in §. fin. clericum de hoc crimine accusatum confessum vel conuictum deponi debere, & in monasterium detrudi, allegando d. c. Tuæ, & tex. in c. At si clerici. §. 1. de iudi. qui de hoc crimine in specie nihil disponit, allegat

gat etiam text. in c. Cum non ab homine, qui de pœna depositionis meminit, & si de detrusione nihil dicat. Et vide etiam Hostien. in summa, tit. de accusat. §. Quis sit effectus. vers. & gratia exempli, vbi connumerat inter crimina capitalia, & quæ inducunt depositionem, delictum furti. Et quòd pro furto clericus deponatur, notat Ioan. And. in d. c. Tuæ, per d. c. Cum non ab homine. Hostien. tamen ibi, vt ipse refert ponderat verbum latrociniis, quia magis deliquit latro quàm fur: & sic videtur velle quòd pœna illius tex. non habeat locum in simplici fure, quod Pan. ibi placet, licet Hostien. & Ioan. And. non réferat, & ponderando idem verbum latrociniis, dicit quòd ille tex. non habet locum in simplicibus furibus; & sic quòd licet clericus pro furto possit deponi, quòd fortè non fiet detrusio post depositionem: quia latro dicitur qui de die & cum violentia quandoque delinquit: fur autem noctu & sine ea. Eundem intellectum dat Hostien, ad d. c. Tuæ. vt refert, & sequitur Cardin. de Turrecremata in cap. Presbyter. §. 1. distin. & sic ille tex. non loquitur de furibus simplicibus, qui non sunt corporaliter puniendi, sed de maioribus & insignibus latronibus, & Aret. in cap. Cum non ab homine. de iudic. colum. 9. vers. Aduerte tamen. dicit quòd tex. in d. c. Tuæ. in verbo latrociniis; potest intelligi de famoso latrone, qui furca suspenditur, vt in l. Capitalium. §. famosos. ff. de pœn. Ego verò & si ista nominum differentia præter id quod videatur probari in l. cum duobus. §. damnata. ff. pro soci. Et in l. 1. & quod ibi notant Doct. C. de po. & in auth. Vt nulli Iudi. §. si, colla. 9. auctori-
bus

bus etiã latinæ linguæ corroborari possit. Nam vt Callepino placuit, latrones dicuntur, viarũ obseffores, & qui publicè, vel per vim furantur: fures verò qui occulta fraude decipiant, ac nocte furentur, quia tamen secundùm eum plerunque indifferenter ponuntur, aliter censerem considerandum, videlicet potius qualitatẽ & quantitã furti, modũque furandi. Quis enim dubitat noctu sine violentia grauius posse ppetrari furtũ, quã in ipso lumine solis, & cũ aliqua vi præcipuè cùm in Hispania nostra iã consuetudo inua fuerit, quòd pro vno magno furto quis pœna furcæ plectatur. Nec enim ex eo quod pontifex in d. c. Tuæ, post depositionem detrusionis pœnam inflixit, sola à latronibus, & non à furibus commissa facinora punire fuit visus. Post depositionem namque adsignari debet monasterium deposito, vbi peccata lugeat, & vltèrius illa non committat, vt in c. Sacerdos. § 1. distin. Cùm ergo nihil nouum statuatur, quare pontificis mēs ad latrocinia puniendã, & non furta adaptari seu interpretari debet? præcipuè cum in Pontificijs constitutionibus, & in ætate illa Innocenti III. qua non sic florebat eloquium latinæ linguæ, non ita accuratè elegans & propria vocabulorum significatio seruari solebat. Quæ quidem pœna depositionis & detrusionis iustius irroganda est clerico, qui furtum admixtum sacrilegio perpetraverit. Summè enim offendit clericus qui plus cæteris debet sacra tueri, & reuereri, si illa violet, aut offendant in eis. Si autem contingat clericum in obsequio alicuius degentem, furtum committere: cùm hoc delictum inter furta grauiora annumerari soleat, ad eò quòd Ioan. Faber

scripserit in §. Alia deinde. insti. de publi. iudi. quòd familiaris, vel seruator & iuuans illum suspenditur pro primo furto: tunc iudex ecclesiasticus grauiori pœna punire debet talem clericum, quàm si extra domum eius cui inseruit simile furtum faceret. Quis enim domesticos fures valebit effugere, nisi eos seuerior pœna quàm alios à tanto facinore retrahat? In his insuper Hispaniæ regnis ab ecclesiasticis iudicibus obseruari debere credo ac consulo, quòd sicut per leges regias in locis desertis commissa furta grauius puniantur, sic ipsi clericos talia perpetrantes grauiori corrigant animaduersione. Res enim esset perniciosi exempli ea in clericis non censere grauia, quæ in ipsis laicis pro talibus iudicantur. Aliud præterea furti genus in sacerdotibus super omnia suadeo iudicibus omnibus ecclesiasticis, vt zelo maximo corrigant, quoties videlicet compertum habuerint, quòd eorum aliqui in se detinent, ac habere inficiantur bona quæ morientes (maximè peregrini) apud ipsos deposuerunt, vt suis hæredibus, vel alijs personis quibus leges illa dari non prohibent, restituant. Hoc enim grauiissimum scelus iudicandum est: offenditur enim ipse Deus: violatur defunctorum voluntas, cui tantum deferunt etiam ethnicorum leges, læduntur etiam personæ illæ cui deposita dari debeant. Datur præterea sæpe morientibus occasio, vt malint impœnitentes mori, quàm sacerdotibus (quos suspectos habet propter similia) animam tum bonis commendare. Degradationem verò de qua text. in d. c. Turæ. meminit, verbailem non actualem debere esse, placuit ibi Io. And. Et idem etiam voluit Abb. in c. At si clerici.

de iudic. col. 13. versi. ad tertium. Et Are. in c. Cum non ab homine. de iud. col. 11. ver. Addit etiam. Est præterea aduertendum circa pœnam huius criminis, quod clericus condemnatus actione furti, efficitur infamis, sicut laicus condemnatus in foro seculari: quia quicumque secundum leges est infamis, est etiam infamis secundum canones, nisi reperiatur oppositum statutum, facit text. in c. Infames. 6. q. 1. & in §. Hic colligitur. 2. quæst. 3. Et tenet hanc generalem conclusionem Feli. in c. Qualiter. el. 2. §. Ad corrigendos. in 5. col. de accusatione. Nota tamen quod si reperiretur clericus condemnatus ad restitutionem rei furto subtractæ, quod per hoc non fieret infamis: quia potest intelligi quod fuit actum conditione furtiua, quæ non infamat, & non actione furti. Et hoc tenet Ana. in d. cap. Qualiter. vbi illud refert. Felin. in dicto §. Ad corrigendos. in col. 3. licet ipsi non scribant hoc in clericis. Sed ego credo eandem sententiã esse tenendam in eis. [Vide præterea in materia huius c. Pau. de Castr. in Auct. Sed nouo iure. C. de feruis fugitiuis, in fine, vbi scribit quatuor species furum.]

Simoniaci. Cap. LXXXV.

PRæmissa diffinitione simoniæ quam latius examinat Ioan. de Ana. in rubr. eiusdem tit. in 1. col. delictum istud computatur inter grauiora crimina, vt est tex. in c. fina. de purga. cano. de quo quidem terribilia verba Paschalis Papa descripsit in c. si. 1. quæst. 7. videlicet, quod omnia etiam crimina ad compara-

tionem simoniacę hæresis quasi pro nihilo reputantur. [Vnde Sancti illi Patres Hispanię qui in Concilio Toletano 8. interfuerunt, videntes q̄ antiquorum patrū decreta in extirpatione tanti criminis parū profecerint, præmissis pulcherrimis verbis, quibus hoc eleganter deplorarunt, huic cancroso vulnere ignitū, quod supererat ferrum iniicere decreuerunt (vt eorū verbis vtar) & in Canone 3. sub his verbis statuerunt: vt quicumque deinceps propter accipiendam sacerdotij dignitatem, quodlibet præmium fuerit detectus obtulisse, ex eodem tempore se nouerit anathematis opprobrio condemnatū, atque à participatione Christi corporis & sanguinis alienum, ex quo illum constat execrabile Christi perpetrasse flagitium. Quod si aliquis extiterit, qui accuset, ille qui hunc ordinem munerum fuerit acceptione lucratus & suscepto honoris gradu prohibetur, & in monasterio sub perenni pœnitentia religetur. Illi verò, qui hac causa munerum acceptores extiterint, si clerici fuerint, honoris amissione mulctentur. Si verò laici, anathemate perpetuo condemnentur.] Ideo propter eius grauitatē aliqua specialia statuuntur in iure, nam in eo proceditur per sola signa: & in eius odium admittuntur præsumptiones, vt notat Abb. ex tex. ibi in c. Sicut. de simonia. Item admittuntur ad accusandum simoniacum serui, meretrices, & criminosi, vt in c. Tanta eo. tit. de quo latius in cap. Per tuas. el I. eo. tit. & per Abb. & Doct. ibi. Vnde [ex dispositione Alexandri & Inno. Tertij. per noua iura.] in eo delinquens perpetuò deponitur ab officio & beneficio, vt in c. De hoc. de simon. & in c. Cum super. de confes. Si ta-

men crimen est occultum, non deponitur, & si ipsi iudici constet, sed pœnitentiam secretam debet iniungere, vt in c. Ex tuæ de simo. In correctione tamen & punitione huius criminis nō potest dari certa doctrina, sed secundū qualitatem simonię aliter & aliter punitur. Quia aliquando imponitur pœna excommunicationis, aliquando detrusionis in monasterium, aliquando spoliationis omnium bonorum, aliquando depositionis, aliquando est pœna centum aureorum & infamię: vt probat textus & glossa in dicta l. 1. ff. ad legem Iuliam de ambitu. Aliquando imponitur pœna quadrupli, & deportationis, vt patet in d. l. 1. C. ad legem Iul. de ambitu. Ideo vide Host. in summa eiusdem tit. in §. qua pœna feriat, per totum. Et vide Præpo. in c. Presbyter. 1. quęst. 1. in col. si. vers. in glos. vbi etiam refert varias pœnas de iure canonico, quem etiam vide notabiliter distinguētem, videlicet an simonia committatur in ordine, vel in beneficio, & in vtroque, an passiuē, vel actiuē, & varias etiam pœnas describentē in c. Statuimus. 1. q. 1. col. 1. & 2. Item nota quōd simonia commissā in ordine suscepto non solum non dat executionem illius ordinis, sed etiam impedit executionem omnium aliorum. notat Inno. in c. Per tuas. & in c. Tanta. eo. tit. Arch. in c. Ordinationes. 1. quęst. 1. vbi vide Præpo. qui refert. & sequitur eosdē in principio, qui ponit vnū casū in quo fallit ista conclusio: licet ille casus non est propriē casus fallentię; quia in eo simonia non fuit commissā in ordine, sed in consecutio ad ordinē, vt ibi p eum. Et ipsam principalem conclusionem sequitur

simpliciter in c. Statuimus. ea. caus. & quæst. in col. 1. Hodie tamen per constitutiones modernorum Pontificum descriptas in supplemento in verbo simonia. in fine. Simoniacus est priuatus ipso iure beneficio, vt dicit Fel. in c. In nostra. in 2. corollario. in fin. de rescriptis. & idem notat ipse in c. 3. de rescript. col. 4. referendo ad hoc consil. Anchar. Et vide extrauagantem Paul. 2. quæ incipit, Cum detestabile (quæ habetur inter extrauagantes communes sub tit. de simo.) vbi imponitur pœna excommunicationis ipso facto, cuius absolutio reseruatur Papæ: & quòd in beneficijs nullatenus eis ius quærat, & teneantur ad restitutionem fructuum præter id quòd primò in nouat omnes pœnas cõtra simoniacos statutas, & eas incurrere, ipso facto decernit. [Et vide Sylue. in summa, verbo Simonia. in versi. Decimononò quæritur, vbi describit quatuor pœnas Simoniacorum: & inter eas meminit de extrauag. Martini quinti, in Concilio Constaptiensi incipien. Sacro. Et ibi plura alia refert in proposito.

Ac periuri. Cap. LXXXVI.

Propter periurium potest quis deponi ab ordine & beneficio, vt est tex. in c. Presbyter. 81. dist. qui dicit, quòd presbyter aut diaconus captus in periurio deponitur. ita notat Abb. in c. Querelam. de iureiur. in 2. not. qui hoc dicit probari in c. Cum non ab homine. de Iudi. & dicit facere tex. in c. Si quis episcopus, 50. distinc. Et notat idem Abb. in d. c. Cũ non ab homine. in 4. not. [ex quo dicit Card. Iacoba.

in tract. de concilio in lib. 2. art. 5. col. 2. quòd quando vocati sunt ad Concilium generale illi qui iurauerunt secundum formam ca. Ego enim. de iureiur. si non veniunt possunt deponi à suis dignitatibus, quia sunt periuri, & periurium inducit pœnam depositionis.] Et quòd propter hoc delictum remoueatur quis à beneficio, not. idẽ Abb. in c. 2. in 1. nota. de rescrip. Quod extende in clerico qui fregit pmissiõem val latam interpositionem fidei: quia talis eadem pœna punitur, tenet Io. And. & Host. in c. Querelam. ne prœla. vices. su. Abb. in d. c. Querelam. de iur. iur. Quos sequitur Ang. in summa, in verbo periurium. in §. 11. licet Arch. Anto. & Card. teneant contratiũ in locis ibi relatis. Et hanc etiam opinionem Host. & Abb. sequitur Fel. in d. c. querelam in col. pen. licet contrariam opinionem dicat benigniorem. Eandem etiam sequitur Ioan. de Selua, in tra. de beneficio, in 3. parte principali, in q. 3. [Vide tamen Ioan. Staphileum, in tract. de gratijs & spectatiuis. fol. 78. vers. Tertio periurus, vbi dicit quòd pœna priuationis nõ habet locum in eo, qui venit cõtra fidem pmissam, qui solùm allegat Rotam in decisio. 134. incipienti. Nota quòd posito in antiquis. quod dicit esse notandum.] Et aduerte quòd periurus non est priuatus beneficio ipso iure, sed priuandus, vt sentit Abb. post alios, in c. 2. de rescr. vbi vide Fel. in 1. col. qui refert alios idem tenentes, & dicit hanc esse communẽ opinionem: licet Barba. ibi teneat contrarium, imò quòd statim sit priuatus, cuius fundamenta ipse refert & soluit, & contra eandem communem opinionem tenet idem Barba. in d. c. Cum non ab homine.

de iudi. in col. 2. per text. in d. c. querelam. quem coniungit cum aliis iuribus contra Abb. ibi. Qui tamen sibi contrarius in rubr. de iureiuran. in Clemen. in col. 5. sequitur communem opinionem prædictam sequendo Card. in d. c. Querelam vbi illam tenet. [& vide eundem Fel. in c. ex parte. lo 1. de rescr. 1. col.] Et hanc etiam opinionem dicit esse communem Io. de Selua, vbi supra. & vide Petrum Rebusi. in tracta. de pacificis possessoribus, in pagina 37. colum. 2. vbi dicit q̄ licet opinio quòd periurus non est priuatus ipso iure sit communis: tamen opinio contraria potest sustineri in puncto iuris, & respondet ad aliqua fundamenta contraria, qui plura cumulat in proposito transcribendo ferè dicta per Fel. in d. c. 2. Item notat quòd collatio beneficii facta periuro est ipso facto nulla, notat Abb. in d. cap. querelam. sequitur Ange. in summa, in verbo periurium. §. 12. Contrariam tamen sententiam tenet Card. in dicto cap. querelam. cui adhæret Fel. ibi, in colum. 3. quam etiam conclusionem videtur tãdem tenere idem Fel. in. capit. 2. in colum. 1. de rescriptis. licet prius in col. præcedenti plura retulerit pro contraria opinione, videlicet q̄ collatio facta periuro, vel aliàs criminoso est nulla. [Et vide eundem latissimè de hoc scribentem in c. ex parte. el 1. de rescr. col. 2. num. 2.] Et vide Ioan. de Selua, vbi supra: & vide Petrum Rebusi. vbi supra, in pagina 6. col. 2. vbi tenet quòd collatio facta periuro est nulla, & refert aliquos doctores ad hoc: quod tamen intelligit, quando quis esset per sententiam condemnatus & declaratus periurus, & postea fieret eidẽ collatio, & dicit q̄ Papa non dat priuationem pro periurio,

iurio, nisi sit periurium iudiciale, allegat regulā Alex. Papæ 6. in rub. de signatura gratiæ. Et vide Ioan. Sta phileum, in tracta. & loco supra allegatis, vbi dicit q̄ signatura nō dat priuationem beneficiorum pro periurio, nisi sit Iudiciale.

Falsi testimonij rei. Cap. LXXXVII.

Presbyter aut diaconus dicens falsum testimoniū, ab officii honore depositus in monasterium detru datur. Ita censuit Concilium Agathense, vt Gratianus dit in c. Si episcopus. 50. dist. vbi vide Præpo. s̄intelligē tem illū tex quando clericus est de hoc crimine directè accusatus & conuictus, vel in iure confessus: secus autem si non constat de illo via directā, sed incidenter videlicet quando contra clericū in testē productū probatur exceptio falsitatis, quia tunc non debet deponi, nec etiam propter hoc infamari, sed tantum repelli à testimonio. & vide Hostien. in summa, de accu. in §. Quis sit effectus. ver. Et gratia exempli, vbi hoc crimē falsi testimonii commemorat inter crimina capitalia, quæ inducunt depositionem: & hoc procedit siue in ciuili, seu criminali causa clericus dicat falsum testimonium secundū Card. de Turre cremata post Hug. in c. Presbyter, Diaconi. 5. q. 7. qui tex. est §. c. Qui iuxta. eiusdem causę & quæstionis: quod etiam voluit Archi. ibi. Ego verò in hoc articulo maximè considerandum cenleo qualitātē causę, in qua clericus falsum testimoniū dixit: grauius enim est puniendus clericus qui in causa criminali falsum testimonium dixit, quā q̄ in ciuili, & in ipsis criminalibus causis grauius si dam-

si damnum fuit subsequutū ex suo testimonio, quàm si non, considerata qualitate damni vel iniuriæ illius contra quem deposuit. In his præterea regnis, quibus ex lege eorum imponi debet testi falsum deponenti eadem pœna, quæ imponderetur accusato, si verum esset delictum de quo impetitur. Multùm debent Iudices ecclesiastici aduertere, q̄ grauius quàm alibi punire debent clericos in hoc delinquentes, cùm videant tam grauius puniri laicos in similibus, & istud delictum graue sit in oculis populorū huius regni. Quando autem clericus dixit falsum testimonium coram iudice seculari, verior & communior opinio est quòd non possit puniri per eum, neque principaliter, neque incidenter, vt voluit Host. cuius opinionem tenet Anto. post Innoc. & Ioan. And. in c. Verum. de for. comp. vbi vide Barba. col. 10. cum duabus seq. & Ioã. And. in cap. At si clerici. de iudi. & communiter canonistæ in c. Dilectus filius. de pœ. & in c. 2. de cri. fal. vbi per Ana. post alios. & hanc opinionem sequitur Matth. de Afflict. in deci. Neapolitanis, decis. 230. incip. fuit per relatores.

Homicida. Cap. LXXXVIII.

Homicidum quidē inter grauiora & horribiliora crimina computatur, vt not. Abb. in c. Cùm contingat. in col. 6. de foro competen. per tex. in c. Quæsitum. de tempo. ordinand. Et in c. Inquisitionis. de accus. & in cap. Miror 50. distinct. Ideo clericus homicida deponendus est, vt in [c. presbyter. 81. dist. quod est ex canonibus Apostolum,] & in c. Cum

Cum non ab homine. de iud. & in c. Inquisitionis in
 princ. de accusa. Committitur autem homicidium per
 clericum, factó, præcepto, consilio; lingua siue ad-
 hortatione, & in quocunque istorum casuum depo-
 nendus est, vt no. gl. in c. Sicut dignum. de homici. in
 §. Clericos. in verbo consilium, per iura de quibus
 ibi. quam quidem glos. bene nota, quia magistra est
 in materia huius c. Et post depositionem detrudendus
 in monasterium, vt probatur in d. c. Cum non ab ho-
 mine. iuncto c. Tur. de pœnis. & voluit per eadem
 iura Ioan. de Ana. in c. 1. penul. colum. de patr. qui fili.
 occid. & probat apertè tex. in d. §. Clericos. ex quo in
 super bene colligitur quòd ista detrusio non debet ef-
 se perpetua, nec longi temporis: cum ibi Roma. Pon.
 disponendo contra homicidas illius sancti viri Tho-
 mæ Archiepiscopi Cantuarien. iubet clericos delin-
 quentes perpetuò depositos recludi in monasterium,
 vsque ad septennium, vel quinquennium: verum est
 tamen quòd ille §. Clericos. disponit in clericis qui
 consilio perpetrarunt homicidium, qui licet eadem
 depositionis pœna puniantur, qua & occidentes actu
 si clerici essent: tamen nemo dubitat in reclusioe nõ
 ita diuturna pœna puniendum consilium præbentè,
 sicut verè occidentem. Intellige tamen suprà dicta,
 quando iniustè & voluntariè est commissum homici-
 dium secundum Host. in summa, de homici. §. Qua
 pœna. vers. Et hoc intelliges. Item etiam præter hoc
 clericus priuandus est beneficio per sententiam: quia
 homicida non est priuatus beneficio ipso iure, vt vo-
 luit Inno. in cap. Cum nostris. de concess. præben. q.
 sequitur Bal. in l. Cum fratrem. C. de his qui. vt indig.

[& Phil. in c. sciscitatus. 1. col. de rescrip. & in c. ex parte. lo. 1. col. 1. eo: tit.] Phil. Decius consi. 166. in prin. in. 1. vol. consi. incip. Ego Philippus, Et hanc opinionem dicit teneri cummuniter Ana. & Fel. in c. Inquisitionis. 1. col. de accus. & eandem etiam opinionem sequitur Præpo. in c. Studeat. 50. distinc. in col. fin. post Gemi. & respondet ad rationes Archi. ibi, & allegat Ioan. de Imo. in d. c. Cum nostris. dicentem quod opinio Inno. contra Archi. tenetur communiter. Et vide etiam Anto. Corle. in suis singularibus, in verbo sententia, el. 2. vbi dicit q̄ opinio Innoc. communiter tenetur, & respondet ad aliqua iura quæ in contrariū videntur vrgere: quamuis Barba. in cap. Cum non ab homine. de iud. in col. 2. ad fi. teneat quod cōmittens homicidium est priuatus beneficio ipso facto, per tex. quem dicit ad hoc formalem in c. Ex literis. de excess. præla. junctis aliis iuribus de quibus per eum. [Et aduerte, quod licet Episcopus possit cum homicida etiā voluntario misericorditer dispensare vt est tex. nota. in ca. 2. in fin. de cleri. pugnan. in duel. & in c. Studeat. 50. dist. per quæ iura & per ea quæ not. Innoc. in c. 2. de cleri. non ordin. mi. ita tenet Staphileus in tract. de gratiis expectatiuis. fol. 78. versic. Potest tamen Episcopus. Si autem aliquis impetraret beneficium conferendum sibi in euentum priuationis, non posset amplius cum eo Episcopus dispensare etiam ante litis pendentiam ex quo impetranti iam est quæsitum ius ad rem, prout singulariter tenet Domi. consi. cv. in fin. col. quæ ad hoc refer Staphileus, vbi supra.] Crederem præterea in ista materia clericum in his casibus excusari a pœna ordinaria homicidij, in quibus laicus homicida ex-

da excusatur a pœna mortis, quorum viginti & quinque enumerat Hippoly. in l. 1. ff. ad l. Corneliam. de si ca. à 1. col. vsque ad 14. & quadraginta quinque ponit Iac. Boulen. in repet. §. famosos. 50. capitalium. ff. de pœ. fol. 36. vsque ad finem.

Venefici. Cap. LXXXIX.

CLericus qui veneno quemquam occidit, præter id quod in pœnam homicidii de qua supra incipit, quia verò grauius delinquit quàm simplex homicida digne post depositionem grauiori detrusione & longiori puniendus est. Plus enim est veneno hominem necare, quàm gladio, vt in l. 1. C. de malef. & mathe. Vnde dicunt Butri. & Bal. in l. Nemo. C. de summa trin. & fid. catho. quòd qui veneno occidit, dicitur proditoriè occidere: quòd refert Ioan. de Ana. in c. 1. col. 1. de homici. Et idem dicit Bald. in l. Cum fratrem. de his quib. vt indig. vt refert idem Ana. in cap. 1. 3. col. in fin. de fortileg. [& Decius in cap. quæ in ecclesiarum. col. 5. nume. 14. de constit. qui alia allegans infert ad statutum.] Ex quo dantur aliqua specialia in occidente veneno, quæ non militant in homicida simplici, vt ibi per eos. Et huius tam execrabilis delicti odio crederem etiam quòd clericus qui venenum emit vt daret alicui, tamen parauit, & per eum non stetit, eadem pœna puniatur, ac si dedisset, iuxta sententiam Bar. per text. ibi, in l. 1. in fi. ff. ad l. Pompe. de parric. cuius meminit Ioan. de Ana. in rub. de patri. qui fili. occi. circa principium. [& Felinus, in tract. Quando conatus puniatur,

niatur, col. 2. nume. 9. versu. fallit 5.] licet Barto. ibi
 seuerius hoc dicat, & non curet an stet per emptorem
 veneni, vel non quò minus occidat. Quod precipue
 magis locum sibi vendicat in his Hispaniæ regnis: cū
 per l. 7. tit. 8. parti. 7. taliter emens venenum vt ho-
 micidia puniatur. Nec hoc alicui videatur crudele,
 cū tanta sit huius facinoris nequitia: sufficit nam-
 que hominibus inter tot armorum genera natis mor-
 tem ipsam formidare, absque eo quod in ipso cibo &
 potu (sine quibus viuere impossibile est) mortis timor
 misceatur. Quid enim miserabilius est, quàm vno
 eodemque tempore, cum spe viuendi, & timore mo-
 riendi cibum sumere? Vnde vt tantum scelus ex men-
 tibus hominum euellatur, nulla pœna iniuste potest
 statui. In vna præterea huius delicti specie debent iu-
 dices seuerius apimaduertere quando forsitan comper-
 tum habuerint clericum aliquem occidisse, vel occi-
 dere procurasse alterum veneno in calice propinato:
 neque arbitretur quispiam hoc tam nefandum scelus
 nusquam accidisse. Quis enim in tantum nefas com-
 mittentes nō inuehatur, qui cum ipso vite æternæ po-
 culo saluberrimos temporalem miscēt interitum, qui
 insuper cū ipso redemptoris sanguine pretiosissimo
 quò cunctorum animæ redemptæ sunt necem corpo-
 rum inuoluunt? Hoc equidem abominabile scelus
 pœna traditionis curiæ seculari ex noua ecclesiæ, aut
 Roma. pontifi. declaratione puniendum dignissimè
 censerem, vbi de dilectione Dei, & proximi manda-
 tum in quo tota lex pendet, infringitur. Et si alicui vn-
 quam iudici citra ecclesiæ declarationem propter cri-
 minis enormitatem opinio Anch. & Abb. de qua in c.
 seq.

seq. latius tractabimus, iusta & sequenda videbitur, in hoc tali facinore potius quàm in aliquo alio locum habere poterit.

Parricidæq. Cap. XC.

Parricidium committentes, vel aliàs homicidium enorme perpetrantes, vt si episcopum vel presbyterum occiderent, concludit Abb. in c. At si clerici. in prin. de iud. col. antepenul. post Petrum de Anchi. in quadam disputatione sua, & in repeti. regulæ, ea quæ. 19. quæst. de reg. iuris. & in consilio 158. Ex narratis in facto col. 2. debere deponi, & tradi statim curiæ seculari, non expectata incorrigibilitate, & tradit etiã Abb. in c. Cum non ab homine col. 7. de iud. & ibi etiam Bald. Idem Abb. in c. 1. in fi. de homi. & in c. Nouimus. de verb. signifi. & Barba. in consi. 65. col. 3 lib. 1. Et Fel. in c. 1. in 16. colum. de constitu. vbi in simili plura adducit. Idem Fel. in c. Inquisitionis. col. 2. in princ. de accusa. & ista opinio videtur habere magnam æquitatem, vt delicta puniantur debita pœna, vt dicit Decius in d. c. At si clerici. in col. 23. versi. Et prædictam. qui dicit vidisse illam seruari Florentiæ per vnum commissarium. [Et vide Angelum, in tracta. maleficiorum in parte, & ibi caput à spatulis amputetus. 12. col. dicentem notandam esse sententiam Ancha. quia de facto vidit eam seruari in raptore adulterante quandam mulierem. Et vide ibi Augustinũ in additionibus asserentem, quòd stringunt rationes Ancha. & Abb. & quòd ita alias practicauit, quia multi doctores moderni illam partem tenent,

nent, & alias fuit cum doctoribus iuris Canonici in
 maxima disputatione, qui semper volunt defendere
 clericos.] Et vide Floren. in 3. parte, tit. 27. cap. 4. in
 col. fina. in fi. qui refert temporibus suis Papam Mar
 tinum tradidisse curiæ seculari sacerdotem quendam
 degradatum, qui interfecerat Sacristam sancti Petri,
 vt rapere posset bona Sacristiæ, qui fuit occisus per
 iudicem secularem, quamuis iurisperiti consuluerunt
 non esse tradendum curiæ propter tale delictum. [Et
 vide Guliel. Benedicti in 3. parte repetit. c. Rainutius.
 de testam. in q. de homicidio. vbi dictam opin. Petri
 de Ancha. latè examinat in casu occurrenti cōtra quē
 dam clericum presbyterum, qui commisit qualificatū
 homicidium, & in pen. col. illius q. dicit, quòd dicta
 opinio, per ea quę ipse refert remanet communior, &
 quòd quamuis non esset communior, videretur ma
 gis tenenda quàm alia, ex eo quòd fulcitur textibus
 & rationibus euidētibus, quæ quidem opinio in casu
 illo ita fuit seruata. Nam ille presbyter fuit actualiter
 degradatus & traditus curiæ seculari, vt constat ex pro
 cellu ibi ante quæstionem in summa relato.] Et ego
 etiã audiui à fide digno doctore Parisien. vidisse eū
 Anno domini M. D. XXX. episcopum Parisiensem
 Franciscum Poncher degradasse quendam sacerdotē
 ad valuas ecclesiæ maioris Parisiensis, & tradidisse eū
 curiæ seculari, quem susceptum iudex secularis dam
 nauit, primò ad pœnam abscissionis manus ante ian
 uam collegij Eduensis, & demum vt viuis combu
 reretur in platea sancti Ioannis Engreua, prout factū
 fuit ipso vidente. Quam pœnam passus est, eo quòd
 occiderat animo deprædandi rectorem cuiusdam op
 pidi

pidi non longè distan, tishabitantem in dicto collegio Eduensi, cuius ille famulus fuerat, & vices in parochia gerebat. Et vide Arnaldū Alber. in c. Quoniam. de hære. lib. 6. col. 124. qui postquam retulit hanc opinionem, & eius fundamenta per sex col. præcedentes dicit, quòd attenda malignitate modernorum temporum in quibus clerici, & omne genus hominum procliue est ad malum, non esset ponere os in cælum, seruare istam opinionem in practica, & in hoc consuleretur pacifico statui Reipubl. & multi effrenati clerici à malis retraherentur. Et hæc opinio practicata fuit anno domini M. D. XXXVI. in mense Iulio, in celebri illa ciuitate Hispalensi, per Reuerend. Cardin. Archiepisc. illius Iudicem à sede Apostolica delegatū contra quatuor religiosos monasterij ordinis sancti Augustini ipsius ciuitatis, qui diabolica suggestione decepti fratrem Ioannem delas Casas in sacra Theologia magistrum prouincialem suum occiderunt, qui oēs publicè degradati statim traditi fuerunt curiæ seculari, & furca suspensi, quorū vnus vocabatur frater Alphōsus de Badaioz, qui erat prior illius monasterij, alius frater Rodericus de la Rocha, & alij duo fratres Andreas de la Cruz, & frater Ioannes Piloto, qui eodem die (quia cum magno cordis dolore seiplos accusantes, post damnationis sententiam delictū fuerūt confessi publicè) è furca depositi cum maxima honore associantibus fratribus oīum ordinum in proprio monasterio sepulti sunt. Qui autem tanquam iurisperiti fuerunt ad determinationem causæ vocati, & quorum consilio, sententia lata fuit, sunt sequentes, Dominus Sebastianus Ramirex episcopus sancti Dominici,

in insula Spañola. licentiatus Ioannes Suares de Caruaial nostri regalis consilij [Indiarum] vnus, licentiatus Brizeno eiusdem ciuitatis Hispalen. præses, licentiatus Ioannes Teminno eiusdem & totius Archiepiscopatus prouisor, licentiatus Petrus Corral illius officialis ac generalis Vicarius, licentiatus del Corro, & doctor Petrus Diaz hæreticæ prauitatis inquisitores, & licentiatus Otorala Iudex audientiæ supremæ illius ciuitatis, quam vulgus grados vocat. Vt autem de tenore Apostolicæ cõmissionis eidem Archiepiscopo Cardinali supet hoc factæ habeatur notitia, tenor literarũ in forma breuis super hoc expeditarum talis est, Dilecto filio nostro Alfonso Basilicæ duodecim Apostolorum presbytero Cardinali Hispalen. nuncupato Paulus papa tertius. Dilecte fili noster salutem & Apostolicam benedictionẽ. Exponi nobis fecisti, q̄ licet aliàs tu certos fratres domus sancti Augustini extra muros Hispalen. ordinis fratrum Eremitarum eiusdem sancti, qui diabolica (vt creditur) suggestionẽ seducti, nocturno tempore eorum tũc prouincialem in lecto requiescentem appensata conspiratione laqueo suffocatum vulneratumq. inhumaniter interfecerãt, quibusdam alijs etiam dicti ordinis fratribus sibi ad id opẽ, auxilium, consilium, & fauorem præstantibus, ne fugam arriperent carceribus mancipari mandaueris & feceris. Quia tamen tu in eosdem malefactores iuxta priuilegia & indulta Apostolica dicto ordini concessa nullam iurisdictionem habere sciebas, tandiu in præmissis duxisti supersedendum, donec nos & Apostolicam sedem quid super eo fieri oporteret, consuleres. Consultationi itaque tuæ super hoc nobis porrectæ
respon.

respondentes, circūspectioni tuæ per præsentēs committimus & mandamus, quatenus si & postquàm (assistentibus tibi ad hoc duobus dicti ordinis fratribus, quos ad id duxeris eligendos) ex actis de & super præmissis coram te hætenus habitis, vel in posterum habendis, tibi legitimè constiterit ita esse prout superius enarratur (ne si tam horrendum facinus impunitum remaneat, alij ad similia & deteriora perpetranda inuidentur) contra dictos fratres malefactores, ac quoscunque alios etiam exemptos, quos tanti facinoris inueneris patratores seu culpabiles iustitia mediãte procedas. Nos enim tam illos qui ad capiendum & detinendum, inquirèdumq. & examinandum dictos malefactores, quàm etiam executioni demandandi sententiam contra ipsos desuper legitimè ferèdam, vel aliàs quomodolibet in eos præmissorum occasione manus iniecerunt violentas, etiam si ad vltimum supplicium fuerit deueniendum, excommunicationis sententiam à canone generaliter promulgatam, irregularitatisq. & inhabilitatis, aut alias censuras & pœnas ecclesiasticas minimè incurrissè, neque incurrere, sicq. per quoscunque Iudices iudicari, diffiniri & interpretari debere, sublata eis & eorum cuilibet aliter iudicandi, diffinendi & interpretandi facultate & auctoritate decernimus. Teq. & eorū singulos à sententia, censuris & pœnis prædictis, si quas præmissorum occasione ex dicta carceratione forsan incurrissis, Apostolica auctoritate tenore præsentium absoluimus. Volumusq. vt si locus sit degradationi & traditioni curiæ seculari, tu vel catholicus Antistes per te eligèdus vnà cum duobus alijs episcopis, aut si eorum copia commodè ha-

beri non poterit, cum vno Episcopo & vno Abbate ad degradationem huiusmodi procedere valeatis. Non obstantibus premissis, ac de certo episcoporum numero in degradationibus huiusmodi adhibendo, nec non quibusvis constitutionibus & ordinationibus Apostolicis, privilegijs quoque, indultis, & literis Apostolicis dicto ordini & illius fratribus concessis, quibus illorum omnium tenores & formas eisdem presentibus pro expressis habentes hac vice duntaxat illis alijs in suo robore permansuris harum serie specialiter & expresse derogamus. Ceterisque contrarijs quibuscunq;. Datum Romae apud sanctum Petrum sub annulo piscatoris, Die 21. Octob. M. D. XXXV. Pontificatus nostri anno primo. Blossius. Vigore cuius commissionis dictus dominus Cardinalis ut seruaret illius seriem assumpsit secum duos prouinciales dicti ordinis, qui vna cum eo in processu & diffinitione causae assisterent. Fateor tamen quod saepius sum miratus quomodo in praedicta commissione Apostolica bis conditionaliter dictum fuerit, videlicet, Etiam si ad vltimum supplicium esset deueniendum, & iterum, si locus sit degradationi & traditioni curiae seculari: cum conditio ista in casu presenti potius erat iuris quam facti, & ideo consultores Romani pontificis quorum consilio praedictae literae emanarunt, melius nosse poterant vel debuerant, an narratione praedicta existente vera & probata, praedicti fratres essent post degradationem tradendi curiae seculari, vel non. Nisi forte tacite voluerunt sentire quod Romanus Pontifex concederet dicto Cardinali potestatem arbitrandi, an attempta probatione & qualitate facinoris, & alijs circumstantijs illi essent tradendi curiae seculari,

vel non: non obstante q̄ ille casus non esset expressus in iure propter quem possit tradi sacerdos curiæ seculari: quamobrem vt quisq; valeat super hoc considerare mentem pontificis, libuit prædictam cõmissionem inferere. Contrariã tamen opinionem sequitur & dicit esse cõem Areti. in d.c. Cum non ab homine. in col.9. in fi. qui in duabus col. sequentibus refert fundamento Abb. & respondet ad ea, & eam dicit de iure veriorẽ Decius, vbi suprã, qui etiã refert fundamenta Abb. & quæ ad ea respondet Aret. & dicit, q̄ pro hac opinione plura adducit, & si leuia, And. Siculus ibi, & ponderat pro ea idem Decius tripliciter tex. in d.c. Cum non ab homine. & hanc dicit esse communem opinio. glo. & Docto. Arnal. Alber. vbi suprã, in fi. d. col. 124. versic. Nihilominus tamen. & sic q̄ clericus quantumcunque graue delictum cõmiserit etiam qualificatum, non debeat actualiter degradari, & tradi curiæ seculari, nisi sequuta incorrigibilitate, aut in casibus expressis in iure: à qua communi opinione dicit non esse recedendum in iudicando & consulendo: quem vide per 16. col. sequentes, vbi refert plura fundamenta huius cõis opinionis, & tandem respondet ad ea quæ adduxerat pro opinione contraria. Mihi verò (saluo semper meliori iudicio) videtur q̄ si aliquibus casibus ob immunitatẽ criminis, & magnũ scandalum populi inde sequutum visum fuerit iudicibus delegatis vel ordinarijs sequẽdam opi. Anchi. & Abb. quòd hoc solũ possit habere locum in clericis primę tonsurę tantũ, sic enormia homicidia perpetrantibus, cùm illi non possint sic appellari Christi domini, illisque beneficium (ne per secularem puniantur

iudicem) magis ab ecclesia, quàm à iure diuino concessum videatur. Quorum numerus ultra mentem ecclesie tantùm excreuit, & quorum malitia tanta est, vt grauiora semper ferè audacius & frequentius ab illis, quàm ab alijs perpetrentur. In cuius meæ opinionis confirmationem possem alia non impertinenter referre, quæ collegit Hispanus noster Ioannes Lupi, in tracta. de libertate ecclesiastica, in 2. par. quæst. 5. quæ tamen transcribere nolo, cum volentibus ea legere facilitas adsit. In alijs verò sacri ordinis clericis, sacerdotibus maximè communem opinionem sequendam censeo, tametsi iustum iudicarem, quòd hodie per concilium, aut per Rom. Pontif. aliqui grauissimi excessus annotarentur, in quibus clericus etiam sacerdos post degradationem traderetur curiæ seculari, vt saltem timore pœnæ aliquorum clericorum insolentia temperaretur. [Et aduerte, quòd Petrus Rebuffus in tract. de pacificis possessoribus in pagin. 48. videtur extendere tex. in c. 1. de homic. in 6. dum imponit pœnam priuationis beneficiorum ipso iure mādantibus alios interficere per assassinos, ad illos qui interficiunt parentes vel alterum eorum, seu fratres, aut clericum, vt tales etiam ipso iure sint priuati beneficijs. Pro quo allegat Fel. in c. inquisitionis. de accusatio. & Ana. in conf. 63. quamuis ibi Ana. nihil de priuatione beneficiorum scripserit: saluo tamen meliori iudicio, ego credo, quòd hæc opinio non sit vera: quia non sufficit Doctorum auctoritas ad iudicandam priuationem beneficiorum ipso iure propter quamcunque grauitatem delictorum: hoc est enim conditoris canonum, non Doctorum scribentium. Nec sufficit, quòd Feli.

addu-

adducit, quia licet sint plures doctores asserentes, & clericus committens delictum qualificatum possit tradi curiæ seculari, non seruata forma c. Cum non ab homine. vt ego suprâ latius scripsi, non sequitur per hoc, q̄ talia delicta qualificata inducant priuationem beneficiorum ipso iure, cum hoc doctores nõ dicant, nec ad hoc sufficeret eorum auctoritas.]

Per assassinos alios interfici mandantes.

Cap. XCI.

Ecclésiastica persona aliquem Christianorum faciens interfici per assassinos, vel mandans, vel eos receptans, vel defendens, seu occultans incurrit ipso facto sententiam excommunicationis & depositionis à dignitate, honore, ordine, officio, & beneficio: & beneficia possunt alijs libere per collatores conferri, vt in c. I. de homic. in 6. Et habet vnum speciale hoc delictum, vt probari possit probabilibus argumentis, vt ibi, vbi vide Phil. in 9. no. tenentem q̄ in isto casu ratione periculi valerent testes recepti lite non contestata etiam parte absente & non citata: quia tex. ibi non dicit, testibus, sed probabilibus argumētis. Item aliud quòd clericus assassinus potest puniri per secularem, sine eo q̄ præcedat degradatio secundum Lupum in d. c. I. & Domi. ibi, in fi. quia ipso iure videntur degradati: & videtur data vnicuique potestas ipsos capiēdi, & per ius videntur spoliati omni priuilegio clericali, vt per Doct. ibi. Et prædictam conclusionem Dominici refert & sequitur Barba. in cap. At si clerici. de iud. in col. 3 2. nu. 129. Refert etiã Hippol. in practica

criminali, in §. Examinanda. in col. 3. [Et hoc etiam tenent plures doctores relati in decisionibus Nicolai Boerij in q. 69. in nu. 18.] Et vide Ioan. Lupum in tracta. de libertate ecclesiastica, in q. 9. vbi dicit quòd datur à iure quædam degradatio quæ habetur loco realis, videlicet in d. c. 1. de homi. vbi clericus delinquens vt supra, à iure & à concilio habetur pro realiter degradato, vt possit capi & puniri per secularem, de quo vide latius Arnal. Alber. in c. Quoniam. de hæreti. lib. 6. in col. 147. vers. 8. & vltimò fallit. cum 11. col. seq. qui primò adducit quinque fundamenta contra communem intellectum doct. ad d. c. 1. qui habet, quòd clerici delinquentes in hoc delicto sunt ipso facto degradati, adeò vt Iudices seculares possint procedere contra eos, sicut contra laicos. Et postea bene corroborat hanc communem conclusionem, & respondet ad fundamenta in contrarium adducta. Et nota vnum quod ipse dicit in proposito, quòd pœna illius text. non videtur habere locum in interficiente, sed in mandante: & quod fortè multi in hoc errarent. allegat Aret. hoc sic ponderantem in consil. 165. inci. Sicut Ioannes dicit, columna 11. versic. Tertio allegant. Aduerte præterea, quòd pœna illius text. in d. cap. 1. habet locum contra mandantem, etiam si mors non sit secuta, vt probant àpèrtè verba illius, dum dicit, quamquàm mors ex hoc forsitan non sequatur: quod videtur esse speciale in hoc delicto, vt voluit August. in additio. ad Angel. in parte. Et Sempronium Rodulphi, in 4. additione: quia aliàs mandatarius non puniretur pœna ordinaria maleficio non secuto: nisi dicamus secundum eum post Ioan. Andr. in regula,

in pœnis. de regu. iur. in 6. quòd quo ad pœnas de quibus in d.c.I. facto mandato delictum est perfectum, & ideo nimirum si puniatur pœna ordinaria, ac si delictum esset consummatum: quòd etiam videtur sequi Philip. in d.c.I. in colum. penult. in versic. in glossa. & per prædictum text. videtur reprobari de iure canonico opinio Dini, & Aug. in l. Item apud. §. Si curauerit. ff. de iniur. dum dicunt quòd in affasinatione si do pecuniam alicui vt aliquem occidat, homicidio non sequuto nõ punitur mandans: quam decisionem refert Aug. vbi suprà, & dicit eos verum dicere, quòd mandans non punitur de homicidio, sed pœna extraordinaria de mandato.

Truncationes membrorum per se facientes, aut faciendas iudicantes. Cap. XCII.

CLericis in sacris ordinibus constitutis ex Concilio Toletano iudicium sanguinis agitare non licet. Vnde prohibemus ne aut per se truncationes membrorum faciant aut, iudicent faciendas: q̄ si quis tale quid fecerit, honore priuetur & loco. verba sunt text. in cap. Clericis. ne clerici. vel monac. [Concilium autem illud Toletanum, de quo suprà mentio fit, duodecimum est in Canone 6.] Vnde pœna delicti huius est depositio ab officio & beneficio: quia secundum expositionem Io. Andr. verbũ text. honore exponitur, id est ordine, & verbum loco, id est, beneficio: & sic vult text. quòd priuetur ordine & beneficio, & per cõsequens. deponatur secundum Abb. ibi, in 1. notab. qui sequitur expositionem Io. Andr. Et aduerte quòd
cũ

cum pœna ista imponatur facienti vel iudicanti truncationem membrorum, quòd etiam si membrum debilitaretur factò vel sententia clerici nō puniretur ista pœna, quia per id non efficitur irregularis. ita sentit Abb. ibi. Item etiam est aliud aduertendum, q̄ videtur textus imponere hanc pœnam clericis per solum iudicium, & sic per solam sententię prolationem, sine eo q̄ sequatur illius executio. Ego tamen credo, q̄ mens conditoris canonis fuit punire clericum quando succedit executio, & sic crederem per solam sententiam non ita acerrimè puniendum. Quod autem dicatur membrum, quia hęc materia in varijs locis latè describitur, sufficiat ad illa lectores remittere: quæ quidem inter alios copiosius colligit Corsetus in repertorio Abbatis in parte, membrum.

Duellum alijs sponte offerentes, seu oblatum suscipientes. Cap. XCIII.

POena huius delicti est depositionis, vt in cap. i. de cler. pug. in duel. quod procedit siue clericus fuerit victor, siue victus: poterit tamen episcopus cum eo dispensare, si mors vel mutilatio membri non fuerit inde secuta, vt ibi. Et aduerte q̄ pœna illius tex. procedit quando talis clericus sponte iniuit duellum: secus autem si aliquo factò necessitatis, licet necessitas fuerit euitabilis: quia tunc necessitas alleuiat culpam, & nō punietur pœna depositionis, sed mitiori: quia tex. ille requirit actum spontaneum ad incurrendam pœnam depositionis, secundum Abbatem ibi.

Naues ad pugnam gubernantes, & conflictum personaliter exercentes, ac alios ad pugnam incitantes. Cap. XCIIII.

PROPTER hæc tria delicta deponendus est clericus, vt in c. Quod in dubijs. de pœnis. Aduerte tamen q̄ in defensione bene possunt clerici gubernare naues, & alios ad pugnam defensionis incitare, & in tantum configere in hostes, q̄ eos dimittant, vt placuit Inno. ibi. Abb. autem in eo cap. videtur eius sententiam restringere, videlicet q̄ si necessitas non erat ineuitabilis, licet clericus intersit bello causa defensionis: si sequitur mors, vel mutilatio mēbri ex percussione sua, efficitur irregularis, secus si percussione aliorum. Ego tamen crederem q̄ Inno. potest simpliciter intelligi, quo ad terminos tex. quem declarat: quia ad hoc vt non patiatur pœnam depositionis, de qua ibi, sufficit quòd clericus prætendat defensionem, licet causa non esset ineuitabilis. Quantum verò ad irregularitatem incurrendam seruabitur consideratio, Abb. nec contradicit sententiæ Inno. quia ipse nihil de irregularitate disponit iudicio meo.

Violentiaq̄, illatores. Cap. XCV.

CLERICI violentiam inferre solent aut possunt, in personis, rebus, seu beneficijs. Primo casu, quando ab ipsis fuerat vis illata personis citra homicidiũ, tunc pro qualitate iniuriæ ac damnorum, ac consideratis his, quæ in arbitrarijs pœnis consideranda fore

infrà

infra trademus, iudicis arbitrio puniri debent. Si quando verò contingat clericos eripere aliquem de manibus familiæ, qui sententia iudicis ducebatur ad mortem, vel aliud corporale supplicium; tunc quidem distinguendum est. Nam aut manifestè apparebat illum condemnatum iniquè, & tunc videtur nullam imponendam pœnam propter hoc, vt sentit Alberi. in l. addictos. C. de episc. audi. per text. in cap. Hi qui 14. quæst. 6. vbi bona glo. & melior in c. Reos. 23. q. 5. facit quod notat Archid. in c. Cum homo. 23. q. 5. & vide Hippoly. in l. lege Cornelia. [col. 10. nu. 23.] ff. ad l. Cornel. de sicar. [& in practica causarum criminalium fol. 57. num. 41. in verbo, attingam.] vbi refert dictam conclusionem Alber. & ponit alia per quæ potest corroborari. Si tamen in tali ereptione condemnati clerici scandalum fecerint, vnde deteriora contingant quàm iniusta hominis occisione; tunc bene crederem eos puniendos per suum iudicè iuxta scandalum & perpetratorum mensuram. Si verò damnatum iustè eriperent, tunc puniendi sunt. Idem quando esset dubium iustè ane damnaretur, cum præsumere debent clerici pro iudice damnante. In hac autem illicita ereptione aduertere debent multùm iudices circa modum eripiendi, an cum armis, & scandalo id fiat, an etiam ruptis carceribus, vel non: & alia considerare, quæ solent similia leuiora, vel grauiora facere hæc delicta in laicis. Aduertendum tamen est, quòd si clericus eximit à carceribus captum pro debito, tenebitur ad id quod fisco, & priuato debebatur, per id quod not. Bart. in l. Quoties. de exactoribus tribu. lib. 10. Faber in §. Pœnales. instit. de action.

action. Iaf. ibi col. 17. versic. 3. circa prædicta. quòd intelligerem verum pro illis debitis pro quibus erat incarceratus, vel recommendatus, non verò tenebitur omnibus creditoribus, licet obstet generalitas notabilis decisionis Bal. in d.l. Ad dictos. dum tenet quòd eximens aliquem de manibus curiæ, tenetur ac si si de iussisset pro eo in oëm casum. Secundo verò casu, videlicet quando clerici res inuaserint violenter, tunc si erat res tēporalis propria vel aliena, cuius possessio erat apud alium constituta, pariuntur pœnam legis, Si quis in tantam. C. Vnde vi. quæ etiam habet locum in clericis, vt sentit glo. in cap. 1. de dolo & contum. cū assentitur ibi Abb. in 6. col. versic. Quo ad tertium. quod confirmatur ex traditis per Fel. in cap. Ecclesia sanctæ Mariæ. de constit. col. 14. versic. quæritur primò, videlicet quòd leges Imperatorum & Regum comprehendunt clericos, & melius ex his quæ ibi notat in col. 23. versic. Sequitur etiam. Tertio autem casu quando in beneficijs faciunt violentiam, tunc qui temeritate propria dignitates, personatus aut alia quæcunque beneficia ecclesiastica occupare non verentur, hoc ipso, ius (si quod in dignitatibus vel beneficijs taliter occupatis, vel ad ea competeat) amittunt. Ita disponitur in cap. Eum qui. in fin. de præbend. lib. 6. Si verò beneficium cui animarum cura imminet, vi occupat clericus, beneficio simili cum cura quod primitus obtinebat, est ipso iure priuatus, vt voluit ibi text. in princ.

Literas ad alios directas aperientes, & aduersariis ostendentes. Cap. XCVI.

Aperiens literas, & aduersario mittentis ostendens incidit in pœnam falsi. ita Bart. in l. qui testamen- tum. ad l. Cornel. de fals. ff. per l. 1. §. is qui depositam. eo. ti. & sequitur Panor. in c. Cum olim. lo 2. de offic. deleg. [vbi vide glo. & Feli. nu. 2. Sylu. in verbo falsarius. §. 1. in summa sua, & Ias. in §. pœnales. nu. 36. in- stit. de actio. & August. in addit. ad Angel. in tracta. de malefic. in verbo, falsario. nu. 10.] & Ias. in l. Non du- bium. in col. antepen. C. de legi. Clericus verò hoc fa- ciens incurrit pœnam depositionis. ita scripsit Rom. conf. 365. incip. Quæritur primò, qua pœna. circa fi. hoc solo fundamento motus, q̄ de iure Canonico pœ- na falsi est depositio in clerico, per text. in c. Ad falsa- riorum. de crimi. fal. sed salua eius auctoritate hoc nõ videtur verum: quia ille textus non imponit pœnam depositionis clerico pro qualibet falsitate, sed quando utitur falsis literis Papæ: non ergo videtur posse illud extendi ad hoc delictum. Vnde crederem clericum in hoc puniendum esse arbitrariè, consideratis his quæ in arbitrarijs pœnis consideranda inferius declarabi- mus. Si verò aliquis aperuit literas vt videret, & alijs non ostendit, tunc non tenetur pœna falsi, sed extraor- dinariè punietur. ita Batt. & Rom. Panor. & Ias. vbi suprà. & idem notat Feli. post Inn. in d. c. Cum olim. qui dicit, q̄ isto casu pœna est arbitraria. Vnde idem dicendum est in clerico.

*Ecclesiasticos viros vt sua resignent beneficia, ac ne
citati ad curiam accedant capientes.*

Cap. XCVII.

Personę Ecclesiasticę hoc vt fiat procurantes, si fue-
rint prelati inferiores, eo ipso obtentis beneficijs
sint priuati. ita disponit; text. in Clem. multorum. de
pœnis. Intellige tamen quòd per solam capturam fa-
ctam ad finem, q̄ quis renunciât, si tamen in effectu
non renunciauit, non incurrit capiens istam pœnam.
Sic declarat Card. ibi post Zenze. in 6. q. & idem di-
cit post Paul. ibi, in quęst. 10. quando liquidò posset
probari, quòd detentio non fuit causa, quòd captus
non accederet ad curiam, quia tunc capiens non in-
currit pœnam.

Incendiarij. Cap. XCVIII.

Incendiariorum malitiam pessimam, depopulatri-
cem ac horrendam appellat tex. in c. Pessimam. 13.
q. 8. & in eo describitur pœna laicis incendiarijs impo-
nenda per ecclesiam, quę grauior est: [& de ea latè
scripsit August. in addit. ad Angelum, de maleficijs,
verbo incendiario, nu. 6.] Clericis tamen delicti huius
pœna infligenda in canonibus scripta non reperitur:
forsan enim non sunt arbitrati conditores canonum
aliquem clericorum in tantum scelus incursum, ac magna alio-
rum iactura: ideo erit arbitrio iudicis relinquenda.
iuxta doli, ac loci, & damnorum qualitatem & quan-
titatem:

tandum quòd episcopus proprius non potest clericum propter hoc depositum restituere, sed requiritur dispensatio Papæ: quod etiam notat Antonius, licet eum Abbas non alleget: in beneficio tamen credit Abb. quod poterit episcopus dispensare, allegat text. in cap. Salonitanæ. 63. distin. & bo. text. in cap. 2. de cleric. pug. in duel. vbi episcopus dispensat cum homicida in beneficio, & ad ibi dicta se remittit. Item aduerte q̄ licet raptori vel violatori prædictis qui pœnituerunt in morte, quando non potuerunt satisfacere, denegetur sepultura in ecclesia, cœmeterium tamen non denegatur, vt per glo. fin. ibi. Clerici tamen etiam in sepultura cœmeterij non debent interesse, vt notat Abb. vbi suprâ, in fin. verbis, quod etiam voluit Anto. ibi. Dum autem suprâ dictum est quòd talibus non est danda pœnitentia in vita, nec in morte sub pœna suprâ dicta, intelligant tamen sacerdotes quòd possunt admittere dictos raptores seu violatores ad pœnitentiam aliorum criminum sine meta pœnæ, si ipsi velint de ipsis pœnitentiam agere, vt per glossam & doctores ibi: quamuis illa ad vitam æternam non sit fructuosa, vt per eos ibi.

Sortilegi. Cap. C.

Sortilegi (vt beato Isidoro placuit) illi sunt qui sub nomine fictæ religionis per quasdam, quas sanctorum seu Apostolorum vocant sortes, diuinationis scientiam profitentur, aut quarumcunque scripturarum inspectione futura promittunt, vt habetur in cap. vno. 26. quæst. 1. Pœna clerici sortilegi secundum

Antonium de Butrio in cap. At si clerici. de iud. est quòd depositus tradatur curiæ seculari ; pro quo allegat text. in cap. Admoneant. 26. quæst. 7. & sic addit ipse quartum casum ad glos. in cap. Ad abolendam, de hæreticis. in quo quis statim post depositionem traditur curiæ seculari. sed Abb. ibi in col. 13. credit quòd Anton. in hoc non bene dicat : quia illud cap. Admoneant. non dicit quòd sortilegus debet seculari curiæ tradi, sed quòd debeat degradari si clericus est : & quòd cùm materia sit odiosa & valde exorbitans, debet intelligi de degradatione verbali. Vnde Abbas videtur cõcludere, quòd pœna huius delicti sit illa de qua in cap. Turæ. de penis. Et quòd istud delictum comprehendatur sub verbis (magnis sceleribus) in d. cap. positis, & sic quòd clericus in hoc delinquens, verbaliter degradetur, & in monasterium detrudatur. & istam opinionem Abb. contra Anton. sequitur Aret. in cap. Cum non ab homine. colum. 10. de iudi. versic. addit etiam. Et sequitur etiam Decius in cap. At si clerici. col. 22. de Iudi. versicu. Quartus casus. Arnaldus in repeti. cap. Quoniam. de hæret. in 6. in colum. 114. versicu. Quartò fallit. & vide eundem Abb. in cap. 2. de sortileg. in glo. 1. vbi ex ea, & ex text. colligit vnum valde notandum, videlicet quòd in pœna imponenda sortilegis, vel eos consulentibus, debet animaduertere iudex ad qualitatem & quantitatem delicti, & ad animum delinquentis, & secundum hoc pœnam imponere, quandoque accerrimam, quandoque grauem, quandoque leuem: ex quo videtur quòd non potest dari certa regula : cuius opinionem sequitur Paul. Grillan. in tracta. de sortilegijs, in q. 11. in col. 2.

col. 2. versic. Clerici verò. Quem vide in illo tract. quia per quindecim folia & amplius plura colligit in materia sortilegiorum, quorum aliqua concernunt clericos, quæ quidem transcribere nolui. Et vide hodie decretum Concilij Lateraneñ. sub Leone decimo celebrati, in nona sessione, vbi disponitur, quòd clerici qui inuenti fuerunt culpabiles in sortilegijs per inuocationem demonum, incantationibus, ac diuinationibus, superstitionibus, arbitrio superiorum infamia notentur. Si verò non destiterint, deponantur, atque in monasterium ad tempus arbitrio superiorum p̄scribendum detrudantur, beneficijsque & officijs ecclesiasticis priuentur. [tex. autem in Canone 68. Concilij Agathensis proijciendos ab Ecclesia iubebat clericos magos, aut incantatores siue facientes phylacteria.]

Consulentosque Aruspices, Incantatores, Ariolos, Augures, Sortilegos, ac eos qui artem magicam profitentur. Cap. CI.

PRESBITER, diaconus, vel quilibet de ordinibus clericorum qui, fuerit deprehensus consuluisse prædictos, vel aliquos ipsorum, ab honore dignitatis suæ suspensus monasterij curam excipiat, ibique pœnitentiæ perpetuæ deditus scelus admissum sacrilegij soluat. Ita sanxit quartum concilium Toletanum, [in Canone 28.] quod refert Gratianus in c. Si quis episcopus, 26. qua st. 5.

*Peccatores qui sibi confessi sunt singulis aut verbis
prodentes. Cap. CII.*

Sicut enim mortalibus cunctis immortalem illam vitam amantibus expedit, ut quæ non puduit committere scelera, fateri non erubescant sacerdotibus, uti veris animarum medicis, & quibus solis illis mederi concessum est. Sic enim summè cernitur necessarium sacerdotibus ipsis, reuelatorum sibi scelerum, secretum iudicare, ut tantò apertius sua pandant facinora perpetrantes, quantò securius illa propalare cognouerint: pauci quidem animæ suæ salutem (cum famæ, rerum ac vitæ dispendio) quærerent. Hinc est quòd eadem cura qua in sacris canonibus confessio peccatorum fieri præcipitur, reuelari prohibetur, ac ultra prohibitionem contrarium facientibus, condigna pœna conscribitur. Vnde Gregor. statuit quòd peccata sibi confessa reuelans deponatur, & quòd omnibus diebus vitæ suæ peregrinando pergat, ut in cap. Sacerdos. de pœni. distin. 6. Eadem etiam depositionis pœna imposita fuit per concilium generale: & ultra id fuit additum quòd propter hoc depositus in arctum monasterium ad agendam perpetuam pœnitentiam detrudatur, ut in cap. Omnis vtriusque de pœn. & remis. & si timetur de fuga, posset detrudi in strictum carcerem, ut notat ibi Abb. in 2. col. 7. notabil. allegando text. in cap. Ut famæ. de sentent. excom. [quod secutus bonus illè præsul, Veronensis Io. Matthæus in suis Constitutionibus titul. 9. capit. 3. Clericum hoc facinus perpetrantem beneficijs, officijs-

officijsque eo ipso suspensum, priuatum, perpetuisque addictum vinculis voluit, ac declarauit.] Et nota quod ad celandum confessionem non solum tenetur qui illam audiuit, verum etiam interpretes, & ille qui casu illam audiuit, & is cui de licentia confitentis sacerdos reuelauit, & qui fingit se confessorem esse, & qui latenter absconditus confessionem audit. Item sacerdos qui dimidiam confessionem audiuit, vel qui alias post auditam confessionem non absoluit, vt notat Floren. referendo Petrum de Palude in 3. parte tit. 17. cap. 22. in §. 1. in fi. & in §. 2. [Et Siluest. in summa, verbo confessio. lo 3. §. 1.] Vnde bene crederem quod si aliquis prædictorum, qui clericus esset, reuelaret peccata sic audita, puniendus esset prædicta ordinaria pena: quia omnes illi verè dicuntur audire confessionem, licet interpreti & illi qui casu audit, vel cui de licentia reuelata est confessio, vel qui absconditus audiuit, non posset dici quod verè fuit pœnitens confessus. Sufficit enim quod verum est illos audisse peccata in confessione dicta, & quæ soli Deo in præsentia hominis dicebantur: quamuis bene verum sit quod non omnium prædictorum par sit culpa vel dolus in reuelando, quod operabitur, vt in detrusione monasterij vel carceris mitius se habeat iudex cum vno, quàm cum alio. Et aduerte quod dicitur sacerdos reuelare confessionem, si diceret quod talis habet peccata (nominando eum) à quibus ipse non potest eum absolvere, vt notat Florentin. in dicto §. 1. referendo Petrum de Palude, qui etiam addit quod idem est si sacerdos dicat, ego audiui talem (nominando etiam eum) in confessione, & non absolui illum.

illum. Crederem tamen q̄ in his duobus casibus sacerdos non esset puniendus dicta pœna ordinaria: quia nō potest verè dici quòd reuelauerit peccata confitentis, licet sit verum reuelasse confessionem: & iura in d. cap. Sacerdos. & in c. Omnis. imponunt pœnam reuelanti peccata, non verò reuelanti confessionem, vt patet ex eis: quamuis bene crederem ipsum aliàs bene puniendum iuxta qualitatem delicti. Sacerdoti verò bonæ famæ, & honestæ vitæ dicenti se habuisse licentiam pœnitentis ad reuelandum confessionem credi debet: cùm talis actus licentiæ secretò fieri soleat, & nullo interueniente teste, ad hoc saltem vt transferat onus probandi in asserentem sine licentia reuelasse. ita placuit Lapo in allegatione 94. incipiem. Quidam presbyter. in col. 2. qui dicit hoc præsertim procedere, quando tertius accusat sacerdotem de reuelatione. Quando verò idem qui peccata confessus est, tunc fortè dicit secus esse: quem vide declarantem quomodo possit contra sacerdotem probari, q̄ sine licentia reuelauerit confessionem. Et vide etiam eundem asserentem post Hostien. quòd si sacerdos affirmet se aliter sciuisse illud quàm per confessionem, q̄ vt puniatur pœna d. cap. Omnis. oportet vt probetur q̄ per confessionem illud sciuerit. & vide Abb. in d. c. Omnis. in vltima quæst. vbi referendo Hostien. dicit, q̄ nisi sacerdos doceat aliunde illud habuisse, præsumendum est illud habuisse in confessione, non tamen punitur pœna ordinaria illius text. sed pœna arbitraria, quia apertè non conuincitur de delicto. Et illud dictum Host. dicit sing. Barba in 2. vol. conf. 70. incip. Sapienter non follor. in col. 7. in princ. Et sic ad

euertandam pœnam arbitrariam tenebitur sacerdos probare q̄ aliunde sciuerit: quod videtur procedere in proprio sacerdote, vt text. ibi loquitur, & doct. Si verò cōfessor sit vigore specialis priuilegij assumptus, vel de licentia proprij sacerdotis, non esset præsumptio contra eum, nisi peccatum diceretur commissum eo anno quo extraneus sacerdos inculpatus confessio nem audiuit. Sed in hoc tandem non potest dari certa doctrina: hanc enim præsumptionem qualitas peccati, confessoris, & pœnitentis augebit aut minuet.

Blasphemi. Cap. CIII.

Blaspheмиæ scelus temporibus istis ex hoc (vt piè credendum est) tot calamitatibus plenis fatis in usu est. Cùmque hoc magis quàm alia crimina ipsum Deum creatorem omnium offendat, ac ad illud perpetrandum nullus alliciat carnalis appetitus, nec auaritię sitis vlla commoueat, nulla denique instiget astro rum influenza, mitiori plectitur pœna. Sęuiunt humanę leges communes ac regię in falsam monetam fabricantes, extra regna res vetitas deferentes, inque latruncolorum aures, consuetudinaria pœna consurgit: mutilantur manibus ac pedibus ob leuiora sępius homines: Sola blasphemantium lingua peccat impunè, quos Iudæis deteriores vocat Hostien. in summa, de excessibus prælator. §. clericus. quia frustratim decidunt membra illius, qui eos proprio sanguine redemit, cuius corpus saltem Iudæi integrum reseruarunt. Qui in lege veteri blasphemabat nomen domini lapidibus opprimebatur ab vniuerso populo

quæ pœna ab ipso omnipotente Deo imposta est, quo tempore nondum Deus talia ac tanta concesserat hominibus dona. Nunc autē quando Deus homo factus (vt hominibus amissum redderet honorem) vitam & sanguinem præstitit, blasphemijs passim ab eisdem hominibus inhonoratur: nec qui blasphemat pœnam, sed qui reprehendit periculū subit: &, quod deterius est, audientes qui ad vindictam, seu ad correctionem saltem moueri deberent, prouocantur ad risum. Iustianus ille, & si non inter omnes Christianos principes sanctior vltimo supplicio blasphemos damnari censuit, pares eos nefandi criminis reis iudicando, & iustè quidem. Quid enim magis nefarium, quid enim naturę ipsi magis aduersū, quā vt creatura in suum inuehatur creatorem? Quid à brutis ipsis alienius quorum nullum quauis innata feritate vigeat, suum offendit benefactorē, nec in offendendo solū se gratum ostendēre credit, nisi defendat opportunitate concessa, ac membris ferè omnibus sui corporis se debitorem fateri conetur. Cūmq; lingua id fari natura non dederit, eadem saltem benefactoris pedes lambendo fatetur. In surgit quisque vestrum ac furit principem suum terrenum, si dominum, amicum, famulum, si deniq; seruum iniuria afficere audit. Si creatorem ac redemptorem vestrum, & præsentis vitę huius, (quę vobis tam dulcis est, quia futuram timetis amaram) largitorem & auctorem, ac futurum iudicem asperri- mum blasphemare auditis, obmutescitis? Vbi fides? vbi religio? Quid prodest Christiani sanguinis anti- qui iactantia, quę vobis solū ad neophitorū impro- baturum seruit contemptum? **Dedecus ac infamię no-**

tam censetis, si quorum cibus ad tempus nutriturini (etiam cum vitę iactura) iniuriam linquitis inuttam. Nōne maiorem ignominiam oporteret iudicare illius per quem estis quicquid estis, blasphemiam patienter audire, ac tepidē reprehendere, & blasphemantium sepius cœtibus admisceri, ac quod blasphemii cōueniant fouere ludos? O nobiles (quos sepius non parentū vitus, sed rapinæ, violentiæ, alijque ignobiles actus ad diuitias primū, ac inde ad nobilitatem euexerunt) qui inimicos amicorum vsq; ad necem ex lege quadam nobilitatis persequimini, & inimicos Dei & creatoris vestri intra familiam alitis, defenditis, sustinetisque. In quo fiduciam cœlestis regni possidendi ponitis, si inimicos vestros, quos Deos diligere præcipit, odio habetis, suos autem suum nomen blasphemantes diligitis? O ignaui, ac infelices iudices, qui potestate diuina in terris utimini. quorū iussis ob id ceteri hoīes natura pares, & meritis sepius meliores obtemperant, quo negociorum maiori deceret versari sollicitudine, quàm vt diuini nominis blasphemos insequeremini, captos nullo personarum discrimine, nulla legalis pœnæ dispensatione puniretis? O summa pietas qui solus bonus es, & cuius solius omnia opera bona sunt non possum nisi cum David sciscitari; Vsque quo Domine improperabit inimicus, irritabit aduersarius nōmen tuum? ac cum eo deprecari, Vt exurgas Deus & iudices causam tuam, & memor sis improperiorum tuorum, eorum, quę ab insipientibus fiunt tota die. Maior quidem erit pietas, si tanti criminis perpetratores viuentes paterno affligas amore, vt respiscant, quàm si mortuos eos cruciari iubeas

iubeas in æternum, vt loquelam damnatorum, quam viui dari cęperunt, perpetuo luctu nunquàm dari præmittant, non in tuę glorię diminutionem, sed in suę potius miserię calamitatisque augmentum. His igitur in demonstrationem huius criminis grauitatis sic prælibatis, ad pœnam clericis illud committentibus infligendam veniamus, quę quidem tantò grauior in eis esse deberet, quantò ab ipsis grauius quàm à laicis in hoc delinquitur, ea potissimùm ratione: Nam præter id quod sicut & cęteri hominum manu ipsius Dei teneantur, eius stipendijs, vnigeniti filii sui Domini nostri patrimonio particulariter aluntur. Et *text. in cap. Si quis per capillum. 22. q. 1. contra clericum statuit in hæc verba, Si quis per capillum Dei vel caput iurauerit, vel alio modo contra Deum blasphemia vsus fuerit, si in aliquo ordine ecclesiastico est, deponatur: cuius canoni antiqui pœnam tanquam vetustate collapsam cessare censuit Hostien. in summa, de maled. in §. blasphemantes. ver. grauior etiã. & hodie arbitraria pœna censuit puniendum clericum blasphemantem: cuius sententię videtur adherere Ioan. Andr. [Anch. Ant. & Card. in cap. 2. de maled. vbi Abb. dicit quòd ita communiter dicitur, quamuis contrarium scripserit Bonifacius de Vitalinis in suo tract. maleficiorum fol. 13. in rub. de pœnis blasphemantium Deum & Sanctos, neminem pro sua opinione referens.] Cùm autem clericus rebellis fuerit, vel sæpius hoc delictum commiserit, tunc degradandum eum iuxta dispositionem dicti canonis scripsit Host. vbi suprã, [de quo meminuit Guliel. benedicti in 3. parte rep. cap. Rainutius, in q. de homic.*

nu. 39. col. 16. fol. 48.] ex quo videtur velle solùm data incorrigibilitate vel consuetudine blasphemandi, clericum esse deponendum pro isto crimine: cuius in hoc sententię adhesit Alex. in conf. 72. in 1. volum. colum. 4. versicu. Pręterea, dum referendo Host. ubi supra dicit, q̄ clericus propter hoc non potest deponi, nisi sepius sit consuetus: qui plus audet affirmare, q̄ non sufficeret probare q̄ bis vel ter blasphemauit ad hoc vt dicatur consuetus blasphemare, pro quo allegat Cinum in l. 2. C. de reb. credi. & q̄ talis consuetudo blasphemandi debet probari per testes non singulares. pro quo refert Cinum, Ioan. Andr. Paul. de Elea. & Anto. in varijs locis. Panor. autem in d. c. 2. de maled. dicit, quòd ita graue potest esse delictũ, quòd fieret depositio: & allegat text. in d. cap. Si quis per capillũ & de consuetudine blasphemandi nihil dicit: ex quo videtur tenere quòd quando grauis esset blasphemia, tunc habeat locum pœna canonis antiqui de quo supra. Pœnam verò in d. cap. 2. de maled. descriptam clericos non subire Hostien. in summa illius tit. & Ioan. Andr. & Panor. ibi. eo. cap. 2. licet Alex. in d. conf. referat Hostien. aliter tenere & corrupte, quia oppositum tenuit eius ad quod allegatur ab Alexand. Hodie verò in Concilio Lateranensi sub Leone 10. celebrato clericis blasphemantibus pœna decreta est sub his verbis: Quicumque Deo palam seu publice maledixerit, contumeliosisque atque obscenis verbis Dominum nostrum Iesum Christum, vel gloriosam virginem Mariam eius genitricem expresse blasphemauerit, sic clericus vel sacerdos fuerit, eo ipso quòd de delicto huiusmodi fuerit conuictus, etiam beneficiorum

ciorum quæcunque habuerit fructibus (applicando vt infra) vnus anni mulctetur: & hoc sit pro prima vice, pro secunda verò si ita deliquerit, & conuictus, vt præfertur, fuerit, si vnicum habuerit beneficium, eo priuetur, si autem plura, quod ordinarius maluerit id amittere cogatur. Quòd si tertio eius sceleris arguatur & conuincatur, dignitatibus & beneficijs omnibus quæcunque habuerit eo ipso priuatus existat, ad eaque vltèrius retinenda inhabilis reddatur, eaque liberè impetrari, & conferri possunt. Distributio verò prædictorum fructuum (vt ex d. cap. Concilij colligi potest, in alio casu quo etiam amissionem fructuum imponit) in fabricas beneficiorum huiusmodi, vel pauperum eleemosynas faciendâ est.

Apostata.

Cap. CIIII.

PRæmisso prius quòd est triplex species Apostasiæ, vt per glo. in cap. I. de apost. & ibi Innoc. & per Hostien. in summa eiusdem tit. in §. Quot. species sci licet perfidiæ, inobedienciæ, & irregularitatis. Omissa prima specie quia magis videtur pertinere ad materiâ hæresis. [Quæ fuerit pœna antiquorum canonum illius qui religionis professionem apostatauit, posuit Concilium Arelatense secundum, Canone fin. in hæc verba: Si qui post sanctam religionis professionem apostatant, & ad seculum redeunt, & post modum pœnitentia remedia non requirunt, sine pœnitentia communionem pœnitentis non accipiant, quos etiam iubemus ad clericatus officium non admitti, & quicumq; ille sit, post pœnitentiam secularem habitum nõ præsumat,

sumat, & si præsumpserit, ab ecclesia alienus habeat.]
 Pœna clerici apostatæ in secunda specie scilicet inobe-
 dientiæ est q̄ infamis efficitur durante Apostasia, & à
 testimonio repellitur & excommunicatur, vt nota. Ho-
 stien. vbi. supra, in §. Qualiter puniantur. per text. in
 cap. Si quis à vero. 3. q. 4. Et in cap. Si autem vobis.
 1. 1. q. 3. Et si nō resipuerit, degradatur secundū eum.
 Vide tamen Abb. in d. c. 1. vbi aliter distinguit, videli-
 cet q̄ si quis non vult obedire Papæ seu eius canoni-
 bus, credendo eum non habere potestatem, punitur
 vt hæreticus, Si verò hoc facit ex contemptu, debet
 deponi: & si fuerit incorrigibilis, traditur curiæ se-
 culari, & poterit excommunicari. Si autem inobe-
 diens est ex aliqua concupiscentia, tunc mitius puni-
 tur. Pœna in super apostatæ in tertia specie irregu-
 laritatis quæ fit multis modis secundū Innoc. in
 d. cap. 1. post glos. ibi, scilicet quando quis recedit ab
 ordine suo, siue sumptæ religionis dimittendo ton-
 suram vel coronam, vel accipiendo vxorem, vel abij-
 ciendo religionis vestem, vel clericalem, redeundo ad
 seculum, est quòd illa durante repellitur ab accusa-
 tione & testimonio, & est infamis ipso iure, vt in ca-
 pitul. Alieni. 2. quæstio. 7. & in cap. Beatus. 3. quæst. 4.
 secundū Hostien. vbi supra. Nec potest ad digni-
 tatem eligi, vt in cap. Legi. 16. quæstio. 1. & clericus
 admonitus si se non correxerit, deponendus est, vt
 in cap. Sine ornatu. & in cap. Præcipimus. 21. quæst. 4.
 & in cap. Sin autem, cum duob. seq. 16. quæstio. 3. se-
 cundū eum ibi. Item quod caret privilegio clericali,
 vt in c. 1. eo. tit. vbi text. dicit q̄ clerici qui relicto ordi-
 ne clericali, & habitu suo in apostasia tanquam laici
 conuer-

in d. cap. Cum non ab homine. de Iud. quod etiam sequitur ibi Ioan. Andr. vt refert Abb. in cap. At si clerici. de Iudi. col. 13. & probatur in eod. cap. de Liguribus dum dicit, si contempserit & permanferit, per publicas potestates opprimatur, & ita etiam intelligit Decius in cap. At si clerici. in col. 22. versicu. Quintus casus. de Iud. dicit tamen Ioan. Andr. vbi supra, vt refert Abb. d. loco, q̄ si esset schisma contra Ecclesiam Romanam, posset procedere dictum illud Bonaguidæ: quia tunc posset includi schisma sub casu hæresis, quod nõ placet Abb. indistinctè, ideo ipse distinguit: Aut schismaticus credit ecclesiam esse penes alterum, tantum ex pluribus qui se gerunt pro summis pontificibus, & tunc est schisma sine hæresi. Aut credit ecclesiam posse cõsistere penes duos insolidum, & tunc est schisma cum hæresi: & hoc vltimo casu posset saluari opinio Ioan. Andr. & idem dicit quando plures erigerent capita contra ecclesiam Romanam facientes nouam sectam, & noua statuta: quia tunc etiam est schisma cum hæresi. Et istam distinctionem Abb. sequitur Aret. in c. Cũ non ab homine. col. 10. de Iud.

Hæretici. Cap. CVI.

PRæmissis prius quis dicatur hæreticus, cùm non sit præsentis speculationis, qui varijs in locis hoc doctores enucleant, præcipuè Hostien. in summa. de hæreti. §. 1. [& Bonifac. in tract. malefactorum, rubr. De crimine hæresis.] Et doctor noster Hispanus Diadicus de Villadiego in suo tractatu contra hæreticam prauitatem, in 1. q. & Arnal. Alber. in repet. Rubr. de hæreti.

hæreti. in 6. in fol. 1. in 1. q. Vna pœnarum qua damnatur clericus hæreticus est quòd ipso iure est priuatus beneficio, vt probat text. iuncta glo. in cap. Quo iure 8. dist. & ibi notat Præpo. post Domini. & notat Compostel. in cap. Quod sicut de electio. in col. 11. dum dicit q̄ crimen hæresis ipso facto inducit priuationem. idem etiam notat Anchar. in consil. 288. incip. Ultra alia solemniter. vt refert Fel. in cap. 2. de rescript. in 4. col. Et notat Nicolaus de Milis in suo repertorio, in verbo hæretici. ex quo resultat primus effectus, q̄ non poterit renunciare post cõmissum delictum. Secundus quòd agenti petitorio pro beneficio quod semel habuit, obstat exceptio quòd sit hæreticus. Notat Abb. referendo Inno. in c. Inter dilectos. de excels. præla. prope fin. & prædicta conclusio, videlicet quòd hæreticus sit priuatus ipso iure beneficio fuit potissimum fundamentum dominorum de Rota, qui tenuerunt q̄ regula Cancellariæ 32. quæ disponit quòd impetrans beneficium pacificè possessum debet exprimere ea de quibus ibi, non habet locum in impetrante beneficium hæretici, vt refert Guiliel. Casador. in decisio. Rotæ per eum collectis in decisio. 14. qui ita dicit fuisse iudicatum per maiorem partem dominorum de Rota: licet alij quatuor eorum fuerint in contraria opinione, per quem poteris videre fundamenta vtriusque opinionis. Et vide Phil. in cap. Vt commissi. prope fin. de hæreti. libr. 6. vbi dicit referendo Domi. & Imol. quòd clericus hæreticus rediens ad fidem ante sententiam recuperat beneficium, secus autem si post, quia tunc non nisi ex dispensatione, Alia & principalior pœna est quòd de-

gradatus traditur curiæ seculari, vt in cap. Ad abolendam. de hæret. Quod fallit, nisi talis hæreticus velit se corrigere. vt in cap. penult. de hæret. Et notat Abb. in d. cap. Ad abolendam. & ibi Ioan. de Ana. quia tunc depositus detruditur in carcerem, vt concludit Abb. in cap. At si clerici. de Iudi. col. 12. Idem Abb. & Ana. in d. cap. penult. & Domi. in cap. 1. in 5. not. de hære. in 6. & in cap. Nec licuit. 17. dist. & notat Phil. in cap. Vt commissi. in 4. nota. de hære. lib. 6. Decius in d. c. At si clerici. col. 21. versic. Et quando. Et nota quòd etiam si non sit tradendus curiæ seculari clericus hæreticus, sed perpetuo carceri mancipandus debet degradari. vt notatur in cap. 1. de hæret. in 16. de hæret. in 6. maximè per Arnal. ibi in 6. nota. Si tamen semel deliquit & se correxit, & postea iteratò delinquat, nihilominus traditur curiæ seculari. ita Domini. in d. cap. Nec licuit. per text. in cap. Super eo. de hære. lib. 6. Sequitur Fel. in d. c. At si clerici. col. fi. & voluit ibi Abb. in d. col. 12. versic. Ad tertium. Vide l. antepen. tit. 6. parti. 1. quæ videtur ponere tres casus in quibus in ista materia hæresis clericus traditur curiæ seculari, quando fuerit inuentus in hæresi, aut abiurauit eam, & fuit relapsus, aut quando se compurgauit, & reincidit eam, & degradatio hæretici potest fieri per episcopum proprium solum, vt in c. 1. de hæret. in 6. vocatis alijs personis de quibus ibi. Est alia & tertia pœna quam clericus hæreticus patitur, quæ bona eius publicantur, & ecclesiæ à qua stipendia receperat applicantur, vt disponitur in cap. Excommunicamus. l. 1. §. damnati verò. de hæret. Vbi vide glos. in verbo, Stipendia, declarantem quæ si clericus habeat plura stipendia in

varijs ecclesijs : tunc bona diuidentur pro rata inter
 eas : quam ibi sequitur Anton. Et quia ille text. non
 aperit cui applicentur bona clerici hęretici non haben-
 tis ecclesias, vide ibi Abb. in 1.col. credentem quòd
 tunc debeant applicari episcopi loco qui distribuatur ea
 in pios vsus, quòd sequitur Ana. in 2.col. Quando au-
 tem talis clericus habet bona emphyteoticaria à do-
 mino temporali, tunc illa deberent applicari domino
 rei emphyteoticę, vt videtur velle Oldr. in cons. 17.
 incip. Thema tale est, Quidam clericus. Card. tamen
 in clement. 2. de hęret. in ver. Inquisitoribus, in 7. q.
 post bonam huius articuli examinationem concludit
 verius esse dicendum quòd emphyteosis clerici dam-
 nati applicatur ecclesię sicut & alia eius bona, quia
 non apparet ratio diuersitatis: erit tamen talis emphy-
 teosis obnoxia domino temporali quo ad hoc quòd
 ei debeatur sua pensio, quem vide respondentem ad
 fundamenta Oldr. quamnis Fel. in d. cap. excommuni-
 camus. in prin. non bene referat Card. dum dicit post
 Ancha. & Ana. quòd bona etiam patrimonialia clerici
 applicantur fisco ecclesię, nisi in illis recognoscerent
 dominium vtile à domino seculari: quia illud non
 confiscabitur, sed reuertetur ad dominum directi:
 quia vt suprà diximus loquendo in emphyteosi in
 qua clericus solùm habet dominium vtile, & domi-
 nus secularis directum, contrarium expressè tenet
 Card. Ad quod bene aduerte, ne decipiari in prædi-
 cta limitatione Feli. quam suprà dictis verbis succin-
 ctis scripsit: & vide in hoc quod latius scribimus in-
 frà in verbo, Bonorum publicatione. Clerici verò
 credentes, receptatores, defensores, & fautores hęre-
 ticorum

ticorum excōmunicationi subiaceat , ita vt postquam
 quis eorum fuerit excommunicatione notatus , si sa-
 tisfacere contempserit intra annum , ab officio & be-
 neficio deponatur , vt in cap. Excommunicamus , §.
 Credentes, versic. Si verò clericus. de hæreti. Ex ra-
 tione, quia in quo maior est, culpa, grauior exercea-
 tur vindicta. In quantum autem suprà dicitur cre-
 dentes, intelligendum est, de credentibus hæreticos
 esse bonos viros, nam aliàs clerici credentes erroribus
 hæreticorum, cùm ex hoc dicantur hæretici, pœna
 hæreticorum de qua suprà puniendi sunt. & ita intel-
 ligit illud verbum credentes, Anton. in cap. Excom-
 municamus. el. 2. eod. tit. quem sequitur Ioan. de Ana.
 in d. §. Credentes. quem ibi vide colum. penult. &
 fin. declarantem etiam qui dicantur credentes, rece-
 ptatores, & fautores. Et nota quòd prædicta pœna
 depositionis imponitur clericis vltra alias pœnas im-
 positas in text. ibi, quas etiam habere locum in cle-
 ricis dicit Hostiens. ibi, quem refert & sequitur Ana.
 hodie fautores & receptatores hæreticorum sunt ex-
 communicati ipso iure, vt patet in bulla quæ legitur
 in cœna domini, & sic etiam tempore Hostiens. pro
 ut refert Ana. ibi. Et vide Syluestr. in summa, in
 parte hæresis. lo 1. versicul. Octauò quæritur, qui col-
 ligit 14. pœnas hæreticorum, quæ omnes clericos
 comprehendunt, exceptis sex aut septem: quia il-
 læ concernunt hæreticos habentes liberos & vxo-
 res.

*Hæreticis, receptatoribus, defensoribus, & fautoribus
 eorum ecclesiastica sacramenta adhibentes, ac
 eos Christianæ sepulturæ tradentes, & eo-
 rum eleemosynas ac oblationes reci-
 pientes. Cap. CVII.*

POena clericorum in hoc delinquentium est vt suo priuent officio, ad qđ nunquàm restituant absq; indulto sedis Apostolicæ speciali, vt in c. excōmunicamus. in §. Credentes. vers. Sanè clerici. da hæret. Quæ pœna procedit etiam in clericis regularibus, quibus & alia adiungitur, videlicet vt sua sibi priuilegia non obseruent in illa diocœsi in qua talia præsumpserint perpetrare, vt ibi. Et notat Host. in summa de hæret. in §. Quæ pœna. in si. ver. Tales etiam. Intellige tñ hoc qđ dictis priuilegijs solùm delinquentes in hoc spoliant, non verò tota religio secundùm Ant. ibi, quem refert & sequit Ana. ibi, pen. col. licet alij doctores aliter hoc intellexerint secundùm eum. Item nota qđ licet text. in d. §. Credentes, imponat pœnas de quibus ibi, credentibus, receptatoribus, & cæteris si satisfacere contempserint intra annum. Clerici tñ in casu huius nostri cap. debent abstinere ab exhibitione sacramentorum, & traditione sepulturæ & receptione eleemosynarum postquàm tales credentes, receptatores, & cæteri fuerint denunciati, etiam intra terminum illius anni qui datur ad alias pœnas incurrenda. ita videtur intelligere vers. Sanè clerici, prædictum Host. vbi suprà. licet tex. hoc non dicat, qui fortè ex eo ad hoc motus fuit, quia postquàm sunt denunciati excōmunicati propter
 tale

rale crimen, deneganda sunt ecclesiastica sacramenta, & sepultura. Item aduerte, q̄ tales non solum non in ecclesia, nec in cœmeterio, nec alibi ad modum christianorum sunt tumulandi, sed sunt iactandi in signū damnationis secundū Anā. ibi, pen. col. in princ. Ex quo videtur quòd clerici incurrerent prædictam pœnam quomocunque interessent sepulturæ prædictorum: quia tex. ibi dicit, nec eos christianæ præsumant tradere sepulturæ. pro quo etiam facit quòd suprā diximus, in verbo raptorum, &c. prope fin.

Falsarij. Cap. CVIII.

CLerici qui falsarij literarum Apostolicarum fuerint deprehensi, & per se falsitatis vitium exercuerint, omnibus ecclesiasticis officijs & beneficijs priuati, & per ecclesiasticū iudicem degradati seculari potestati traduntur puniendi, secundū legitimas cōstitutiones, per quas laici de falsitate conuicti puniuntur, vt in c. Ad falsariorum. de crim. falsi. & pœna laicorum videtur esse deportatio, & omnium bonorum publicatio in libero homine, vt per glo. ibi allegando text. in l. 1. §. si. ad l. Gorneliam de falsis. licet in l. Vbi falsi. C. eodem dicat quòd crimen falsi debet puniri capitali supplicio, si id exigat magnitudo commissi: & licet iure communi in hoc casu non videatur appositæ pœna mortis expressè: in his tamen regnis dispositum est quòd falsans epistolam, priuilegium, vel bullam Papæ, vel qui facit, vt alius id efficiat, debet mori, vt in l. 6. titul. 7. parti. 7. Vnde non est dubium tunc quòd hodie iudex secularis damnabit

tunc talem clericum ad pœnam mortis. Et vide Concilium Constantiense in 18. sessione, in cap. 3. vbi statutum est quòd omnes qui dolum & fraudem seu falsitatem aliquam circa literas bullandas dictæ synodi committerent, & illi etiam qui in hoc cõsentirent, aut talia fieri procurarent, vel literis falsis scienter vterentur, incurrerent censuras illas ecclesiasticas & pœnas quas falsificatores literarum Apostolicarum, & qui illis literis scienter vtuntur, necnon participes incurrunt iuxta canonicas sanctiones: & licet prouisio illius concilij circa literas eius solummodo, & non in futurum videatur disponere, argumento tamen illius videtur idem esse iudicandum, si pro tempore casus similis occurreret, cùm videatur esse eadem ratio: literarum verò Cancellariæ vel pœnitentiarij papæ falsarij qualiter puniantur, vide Hostiens. Ioan. Andr. Butri. & alios in cap. ex literis. de fi. instrumen. Vitians autem siue falsans literas Iudicis delegati apostolici non debet ita acriter puniri, not. Panor. in cap. Olim. in 2. nota. ex text. ibi, de rescrip. Et vide Fel. in cap. 2. de rescrip. colum. 9. vbi se remittit ad plenè dicta per Maria. in d. cap. Ad falsariorum. Falsantes autem literas inferiorum Iudicum, si criminaliter accusantur, depositionis ab ordine & priuationis omnium beneficiorum, detrusionisque in monasterium pœnas sustinere debent, notat idem Panor. vbi supra allegans text. in cap. Si episcopus. 50. dist. qui tex. statuit contra presbyterum, aut diaconum qui chartam falsauerit, quòd depositus ab officij honore in monasterium detrudatur, & eundem text. (etsi corruptè alleget) sic intelligit Hostiens. in summa de crim. fal. §. fi.

in falsario literarum episcop. Falsarius autem per modum inquisitionis conuictus, tam in literis episcopi, quàm Capiruli ab officio & beneficio suspendendus est, siue suspensus nunciandus secundum Hostiens. vbi suprà, donec indulgentiam Apostolicæ sedis mereatur obtinere, pro quo allegat text. in cap. Tam literis. de test. Literarum autem regiarum falsarij degradantur, & illis aliquis character imponitur, & in exilium mittuntur extra prouinciam, vt in cap. Ad audientiam. de crim. fal. Idem transcriptum fuit in l. antepen. tit. 6 parti. 1. quæ declarat quòd exilium debet esse extra regnum vel dominium regis, in cuius literis deliquit, quod extendit procedere in falsario cuiuslibet principis secularis. Hostiens. in summa de crim. falsi. §. fin. versic. Si quis autem, motus ea solùm ratione, quia de similibus idem est iudicium, per iura vulgaria quæ ipse refert. Qui verò Apostolicis literis falsis vtitur, officijs & beneficijs priuatur, vt in d. c. Ad falsariorum. Vnum tamen nota, quòd si tales velint se purgare, allegantes ignorantiam, audiendi sunt, si se purgant, & deceptorem exhibeant. ita tenet Archid. in cap. In memoriam. 19. distin. quod ibi sequitur Card. de Turre cremata, in §. Ad quartum. qui responderet ad dictum cap. Ad falsariorum, dum dicit non excusare ignorantiam: quòd intelligitur de ignorantia supina, vel quando non vult exhibere deceptorem. Et vide Hostien. in summa, in tit. de crimine fal. §. Porrò. versic. Sed hodie, vbi dicit quòd hodie præceptum est quòd in literis domini Papæ, nec in magno, nec in modico audeat quis manum apponere, etiam literam vnicam, vel punctum vnicum corri-

gendo, exceptis officialibus quibus hoc est commissum: alioquin manum apponens ex canone lato in curia ipso facto sententiam excommunicationis incurrit, quæ non potest per aliquem extra sedem Apostolicam relaxari. Cuius verba ad literam refert & sequitur Florent. in 3. parte. tit. 24. c. 16. & sequitur etiã Fel. in c. 2. §. Stylus. de rescript. qui etiam dicit q̄ tales falsarij excōmunicantur in processu annali per Papã in die Iouis sancto, & allegat consti. Martini 5. quam ad literam Floren. scribit in d. 3. parte. tit. 24. c. 72. vbi aperte patet quòd excommunicantur omnes falsantes literas Apostolicas, bullas & supplicationes summi pontificis, seu Vicecancellarij, seu gerentis officium, vel vices Cancellarij. Et nota q̄ Floren. in d. c. 16. referendo Richar. dicit q̄ qui ludo & non intentione vtendi literis Papæ, quarum efficacia iam expirauit, aliquam literam in eis formatam reformaret, vel punctum faceret, vel aliquid in ea immutaret, non esset excōmunicatus ipso iure. Contra quod tñ arguit ipse, vt videre poteris: licet Fel. simpliciter secutus fuerit vt suprã hanc declarationem Richar. & Floren. quem ibi corruptè allegat in vtroque loco per eum citato.

Conspiratores. Cap. CIX.

CLerici conspirantes aut conspiratores, aut iniurias ponentes episcopis aut clericis è gradu suo proprio penitus abijciantur, vt in cap. Si qui clerici. & in cap. Si clerici. 11. q. 1. Et in cap. Coniurationum. ca. cau. quæstio. [& habetur ille tex. in concilio Calcedonense in canone 18.] qui contra fidem homagij
negat

negat episcopum suum dominum esse, vel in foro seculari disponit contra eum de rebus spiritualibus questionem, aut qui inuasori suo & socijs causam & consilium præstat, ab officio & beneficio deponitur, vt in capitul. Grauem. de exces. præla. & vide text. in capitul. Si quis sacerdotum. 11. quæst. 1. qui clericum suo episcopo inobedientem, aut ei insidias parantem, aut contumeliam, calumniam, seu conuicia inferentem, deponi iubet, & curiæ tradi. Sed aduerte quòd ille text. de incorrigibili intelligitur, vt concludit Abb. in capitul. At si clerici. de iud. colum. 13. sequendo gloss. in capitul. Cum non ab homine. de iud. & in cap. Si quis. & in cap. Si quæ sunt. 2. quæst. 7. & in cap. Nouimus. de ver. sign. & dicit q̄ ista opinio tanquam mitior cõmuniter approbatur per Doct. in cap. si. de testi. cogen. & in cap. Cum non ab homine. de iudi. quem refert & sequitur Decius ibi, col. 21. versic. Tertius casus. qui respondet ad verbum mox, positum in d. c. Si quis. quod quandoque intelligitur cum interuallo, vt l. Sed & si conditione. §. Seruus. ff. de hæred. insti. & in c. 2. vbi glo. 20. quæst. & tradit Alexand. in l. 1. §. qui præsens. ff. de verb. oblig. & eam dicit communem sententiam Aret. in d. c. Cum non ab homine. de iudi. colum. 2. versic. Tertius casus. & vide Præpo. in cap. Clericus. 3. q. 4. qui post Archid. notat glo. ibi, ad hoc quòd clericus conspirationem faciens contra proprium episcopum non traditur curiæ seculari, nisi sit incorrigibilis. & vide eundem in cap. Hi qui. ea. cau. & quæstio. vbi notat ibi text. pro illa gloss. dum text. disponit quòd clericus persecutor episcopi fit infamis, & traditur exilio, nõ tamen præcipit illum curiæ

curiæ tradi. Et vide l. 60. tit. 6. parti. 1. vbi ponit istum casum inter eos quibus clericus traditur curiæ seculari: & videtur lex illa ex pluribus casibus disiunctiue positis in d. cap. Si quis sacerdotum, solum ad duos casus pœnam illam reducere. Primò quando el clerico deshonesto se à su obispo, yno le quisiese obedecer. Secundò si lo acercafe en qualquier manere para lo matar. & illa l. nihil dicit de incorrigibilitate, quasi velit in illis duobus casibus seruare dispositionem illius cap. Si quis sacerdotum, quæ quidem interpretatio legalis videtur in Hispania seruanda, cum sicut doctornm expositionibus ac consuetudine temperatur rigor antiquorum canonum, multò melius videtur hoc faciendum ex lege principis magna deliberatione promulgata: & tunc posset meritò dubitari qua pœna esset clericus puniendus, qui propter tale facinus traderetur curiæ seculari.

Lesæ maiestatis rci.

Cap. CX.

E piscopus, presbyter, aut diaconus qui & domini sui regnum peruersè & dolosè tractauerit, & in mortem ipsius aliquo machinamento insidiatur, debet degradari. ita dicit text. in c. Si quis laicus. 22. q. 5. quem text. dicit notab. Abb. in c. At si cleri. in princ. in fin. verbis. de iudic. ad hoc quòd presbyter, vel alius clericus, vel episcopus degradatur, pro conspiratione facta contra principem, seu dominum terræ, & allegat Docto. in cap. Petitio de iureiuran. & dicit posse hoc intelligi de actuali degradatione propter inmanitatem criminis, arg. l. Quisquis. C. ad l. Iuliam maiest. Barba.

Barba. autem in dicto cap. At si clerici, in princip. in fin. verbis, scribit quòd vidit istum casum de facto, & consuluit contra doctrinam Abb. & quòd d. cap. Si quis. est palea, & intelligitur de degradatione verbali, & quòd non habet locum in clerico: quia non potest dici reus maiestatis laici, quia non est subditus laici: & refert Card. in cap. Vergentis. de hæreticis. & ut aliquis dicatur reus læsæ maiestatis, oportet ut sit subditus, per ea quæ ipse allegat. Et reperies illud consilium suum in 3. vol. in consil. 21. A Ioue principium. Et vide Arnal. Alber. in cap. Quoniam. de hæreti. in 6. in q. 11. versic. Septimò fallit, vbi postquam per quinque ferè col. tractat de isto articulo, dicit concludendum, clericum non teneri crimine læsæ maiestatis temporalis. Dicit tamen (saluo meliori iudicio, & sacrosanctæ sedis Apostolicæ autoritate,) quòd clericus siue episcopus tale crimen grauissimū committens, erit degradandus, & beneficijs spoliandus, & consequenter curiæ seculari tradendus, & remittit se ad ea quæ latius dicit in eodem cap. in 1 §. q. vbi in 2. col. d. q. versic. hinc sumpta. mouet quæstionem, An clericus vel episcopus rebellans contra Regem committat crimen læsæ maiestatis, & concludit etiam quòd non, & respondet ad cap. Si quis laicus. (presupposito quòd ille text. esset decretum authenticum, quòd non est) quòd ille text. procedit quando episcopus vel clericus præstitit iuramentum fidelitatis, vel homagium domino temporali, & tandem in colum. 6. versicul. Quid ergo, dicit quòd licet clericus vel episcopus non committat crimen læsæ maiestatis, per hoc non remanebit imputatus, imò si est rebellis

bellis Regi seu domino, degradatus & spoliatus beneficijs, vel episcopatu traditur curiæ seculari propter immanitatem criminis, allegat d. cap. Si quis laicus. & Rom. hoc consulentem per illum cons. 366. Quærit, qua pœna. & in singula. 701. Dicam tibi dubia. Sed aduerte q̄ Roma. in dictis locis nihil dicit de traditione curiæ seculari, sed utitur verbo illius text. scilicet de gradetur. Vnde miror q̄ allegauerit pro sua opinione Roma. nisi senserit hoc voluisse Rom. dum dicit, de gradetur: sed hoc non est verum: nam non vbicunq; in iure dicitur de gradetur, intelligitur, & tradatur curiæ seculari. Postea verò valde dubitat q̄ verbum de gradetur in d. c. positum, capiatur propriè pro actuali degradatione, sed pro verbali, & relinquit cogitandũ. Et vide Matth. de Afflictis super 1. lib. constitutionũ vtriusque Siciliae. fol. 114. in rub. vbi clericus in maleficijs debeat, conueniri, vbi disputat quæst. Vtrum clericus beneficiatus cõmittens crimen rebellionis contra regem, possit priuari suis beneficijs per episcopũ suum, & tandem concludit q̄ ex circumstantijs concurrentibus in rebellionem tali poterit episcopus arbitrari, & sententiam declarare clericum in hoc delinquentem priuandum esse suis beneficijs ecclesiasticis, dum tamen procedatur seruato ordine iuris. Tu autẽ ultra prædictos doctores, aduerte q̄ in synodo Toletana 16. à sexaginta & vno episcopis celebrata, Anno Domini 693. sub Rege Flauio Egica Sisbertus Toletanæ sedis Episcopus loco & honore priuatus fuit, eo q̄ prædictum Regem non tantum priuare regno, sed & cum alijs complicibus interimete diffiniuit, atque genti eius vel patriæ inferre conturbium & excidium cogi-

cogitavit, ut patet in dicta synodo, in cap. de Sisberto episcopo, in quo pœna dicto Episcopo propter prædictas causas imposita per hæc verba describitur: ipse verò Sisbertus pro sui iuramenti transgressione, facinorisque tanti machinatione secundum antiquorum canonum institutionem, qua præcipitur, ut quisquis inuentus fuerit talia fecisse, & viuento principe in alium attendisse pro futura regni spe à conuentu catholicorum excōmunicationis sententia repellatur, honore simul & loco depulsus, omnibusque rebus exutus quibusque in potestatem prædicti principis redactis, perpetui exilij ergastulo maneat relegatus, ita nempe ut secundum eorundem antiquorum canonum decreta in finem vitæ suæ tantum communionem accipiat, excepto si regia eum pietas antè absoluendum crediderit. Simili quoque & cæteris qui de religiosis cuiuslibet sit ordinis aut honoris deinceps cōtra principem talia egisse vel distinisse reperti extiterint censura mulctandi sunt. Ex cuius nempe synodi dispositione aperte colligitur qua pœna sit clericus puniendus qui contra Regem machinatus fuerit: cum illius synodi patres pœnam illi episcopo per eos inflictam ad alios clericos similia perpetrantes in futurum extendi sanxerunt, in qua visi sunt non nouam pœnam statuisse, sed antiquos canones fuisse imitatos, qui tamen canones nullibi referuntur. Et mirandum est quòd nullus Doctorum quos ipse in hac materia hucusque legirim, de prædicta synodo faciat mentionem: nisi eos excusare velimus ea ratione, quæ illa 16. synodus Toletana non omnibus familiaris est, ut patet ex eo quòd in omnibus impressionibus Conciliorum hucusque factis

factis solùm tredecim concilia Toletana impressa leguntur: quamuis Gratianus aliqua ex dicta synodo in suo opere Decretorum intexere visus est.

Seque de suis criminibus gloriantes. Cap. CXI.

QVoniam [secundum Isidorum in lib. 2. de summo bono cap. 39. Ad comparisonem mali sit deterius, quando non solùm flagitia committuntur, sed etiam de ipsis flagitijs vanitate laudis perdit extolluntur. Quid enim peius est, quàm in flagitijs miseros gaudere, de quibus iam debent copiosius deplorare: ideo meritò clericus qui de suo] crimine gloria tur suspendi debet ab officio & beneficio. ita disponit text. in c. Quàm sit. de excels. præla. Et licet Abb. ibi discedat à summario illius text. in quo. Io. Andr. post glo. ibi videtur ponderare scandalum quod fuit ortum propter gloriationem illius clerici, & dicat sequendo Innoc. quòd ibi ille clericus fuit punitus tanquam maledicus detractor & leuis, & quòd quodlibet illorum sufficeret ad imponendam illam pœnam. Ego tamen semper crederem. cõsiderandam esse qualitatem à iudicibus illius delicti de quo gloriatur, locum, vbi, & personas coram quibus gloriatus est. Et an ex illa gloriatione resultet præiudicium alterius honori vel famæ, vt sic secundum hoc mitius vel acrius puniatur. Quis enim dubitat longè aliter puniendum esse clericum qui furtum fecisse gloriatur, quam qui adulterium vel incestum, & qui adulterium simpliciter fecisse se iactat, quàm qui illud cum persona certa quam nominat commisisse dicit, qui publicè, quàm

quàm qui occultè, qui iocosè & inter amicos : quàm qui in rebus serijs & inter extraneos ? Præterea in similibus delictis clericorum mea sententia iudices aduertere debent, vt nō solùm tales clerici pœnas iactantię sustineant, sed etiam illorum famę quibus detractum est consulatur. Et ex hac sumpta occasione posset quæri, An clerico glorianti se adulterium commisisse cum certa muliere, vel quid aliud perpetrasse, ex quo iniuria alteri personę irrogaretur, posset ad petitionem seu querelam illius imponi pœna (cùm aliter verum esse non constet) vt coram eisdem personis vel alijs dicat illud à se dictum falsum esse, & nunquàm accidisse. Quę quęstio decisa videtur per ea quę suprà notauimus in verbo maledici.

Habita informatione summaria. Cap. CXII.

CLericorum capturam iustum est, vt præcedat informatio summaria delictorum, cùm in alijs delinquentibus id ipsum etiam requiratur. Ad capturam enim personę maximè in criminali non potest procedi sine causę cognitione, vt notat Ioan. Andr. in cap. Si clericus. de senten. excommu. in 6. Et sequitur Anton. & moderni. in capitul. primo, de iudi. & notat Aret. ibi, col. 7. versic. Ista conclusio. Nec informatione leui capiendi sunt seu incarcerandi clerici, cùm sola relaxatione à carcere nequeant per iudices restitui ad suę famę integritatem. Quia vt plurimum homines in captura facta magis, capti culpam, quàm iudicis leuitatem adesse considerant. In liberatione verò non innocentiam rei, sed iudicis inquirendo desidi-

diam, aut in admissione precum seu munerum facilitatem interuenisse sæpius audent proclamare. Quo fit, vt apud plures idem ferè operari soleat, & quis pro crimine aliquo incarceretur seu damnetur, præcipuè cum præter id quod ex iniusta captura non leuis clerico irrogetur iniuria (quæ tantò est grauior iudicanda, quanto captus maiori erat insignitus honore, crimenque sibi impositum grauius) ipse clericalis status nõ parum offenditur: qui quidem ordo sanctissimus sicut ab omni crimine vero expiandus est, sic nullius falsi impositione maculandus. Non præterea sic facile solent effugere clerici, ac eludere iudices, vt contra eos leuiter ad capturam procedere sit necesse. Cum ob admissa facinora, membrorum nunquam, vitæ verò rarissimè periculum timeant. Iudex verò qui temere capi fecit innocentem clericum præter id quod puniri debet, vt voluit Bald. in l. i. c. de his qui latro. diuinam non effugiet ultionem, nisi capto sic iniuste satisfecerit, quia innocenti subdito (quem paterno amore tractare debuerat) potestate Dei quam in subditorum suscepit commodum, honoris ac rerum iacturam intulit leuitate quadam, aut ferali motus animo. In hac igitur informatione summaria recipienda delictorum non parum inuigilet prudens ac correctio nis amator iudex. Ea enim est ferè semper totius causæ fundamentum, neque fiducia quadam ignaua, testium examinationem cuius tabellioni committat, nam magna exinde succedunt incommoda. Sæpius enim testes tabellionis solius vultum parum reueriti, inquisiti siue accusati odio pro veris dubia firmare audent, aut eundem excusare volentes quæ dicunt fucare contendunt,

tendunt, ac sæpius reticent veritatem. Accidit in super aliquando q̄ cū ignorantia tabellionis, aut versutia malè interrogantur, plura quæ rem ipsam principalius concernebant, occultantur. Expediit præterea plurimum diligentem per ipsum iudicem fieri examinationem, quia cū post summariam informationem testium captura rei sequatur, statim præcipua cura est capti ac suorum fautorum ac inquirere qui fuerunt summarię informationis testes, ipsosque inuentos terere minis, aut blandicijs allicere, vt quę dixerint declarent seu retringant in ipsius capti fauorem: quod ipsi testes facilius concedunt & faciunt si leniter vidēt quòd examinati fuerint à iudice vel tabellione. Et quia contingit aliquoties vt iterum examinati testes in plenario iudicio affirmare audeāt, quę scripta sunt non dixisse (quod & si non plenam pariat capti deliberationem, non est dubium quin iudicis conturbet animum, ac tabellionis quodammodo lædat opinionem.) Solent prudentes iudices in criminibus grauius, & quę non leuis momenti personas concernūt, adhibere secū aliquem honestū hac prouidum virū, quo etiam præsentē testes examinentur. Ob vnum præterea inter alia hortor iudices omnes, vt non leuiter testes examinent in summario isto iudicio, sed omnia plenè sciscitentur ab eis, & scribi faciant per notarium: quia cū in summaria hac examinatione testes maiori gaudeant libertate, facilius ac liberius ea quæ norint explanant, quàm postquàm licuit fautoribus rei illos alioqui, terrere seu corrumpere. Quòd autem non sit citanda pars, dum huius informationis testes examinandi sunt, nemo iudicium ignorat: & si

ad id desideratur autoritas doctoris, notat Bald. in l. Mouentes. de delato. lib. 10. in fine.

Eos citari personaliter. Cap. CXIII.

CVm enim non passim, nec pro quocunque leui crimine deceat clericum in carcerem trudi, tum propter sui ordinis dignitatem, tum etiam, quia in eis non sic facile fuga timeri solet, ideo honestius est (dum aliud non suadet criminum grauitas) personaliter citari eos, cum hoc in criminalibus iura permittant, ut in cap. 1. de iudi. in 6. qua quidem citatione personali prudentes uti solent, & possunt iudices ecclesiastici quoties expensas ac itineris laborem ac moram in tribunalis loco faciendam in poenam delicti clericis intendunt inferre. Sunt enim aliqua flagitia quae satis tali poena purgantur: & quia Ioan. Andr. & Phil. placet. in d. cap. 1. citationem personalem non valere, non expressa causa, siue ordinarius sit iudex, siue delegatus. Cauti debent esse iudices ut causam in citatione describant, ne citatis praebent iustam causam appellandi, quam crederem sufficere generaliter exprimere, videlicet compareas super quadam criminali causa de qua inculparis responsurus, absque eo quod delictum in citatione narretur. Aduerte tamen quod Innoc. in dicto cap. 1. quem sequitur Phil. ibi, voluit quod in illis tantum casibus in quibus non admittitur procurator, possit quis compelli ad comparendum personaliter: & non indistincte in omni culpa criminali, ex quo videtur nimis restringere facultatem citandi personaliter clericos, quia secundum istam doctrinam

Et raram aut nunquam expediet aut licebit talem citationem facere: quia si tale crimen est in quo iura non admittunt procuratorem, cum illud pro graui reputetur, tunc magis expediet capere quam citare clericum. Cum vero procurator admittitur, tunc non licet facere citationem personalem, & sic erit superuacaneum consiliū personaliter citandi. Sed licet prædictorū doctorū sententia sit vera, videlicet quod in causa qua quis potest per procuratorem litigare, non cogatur ad comparandum personaliter. Crederem tamen quod liceat iudici ecclesiastico saltē ex officio procedenti in quacunque causa criminali cum prætendit clerici correctionem, cogere eum ad personaliter comparandum, ut illi aut verbalem correctionē faciat, aut aliam salubrem pœnitentiam imponat, iuxta qualitatem excessus, neque ex hoc grauamen aliquod sibi inferri prætereundum possit: licet causa esset talis in qua ipse per procuratorem posset litigare. Non enim huius iuris subtilitatibus arbitror esse subtrahendam superioribus clericorum potestatem euocandi eos ad personalem correctionem eis inferendam, quoties hoc arbitrati fuerint expedire.

Cap. . Cap. CXIIII.

Clericos propter delicta posse capi, & in vinculis detineri, etiā si de crimine agatur ciuilitate, probatur aperte in cap. Dilectis, de appellationibus, & ibi notant Abb. & Philip. Francus, & Decius in 1. notab. Quoties verò clericorum flagitia talia sunt ut carcere digna iudicentur, curare debent omni sollicitudine

iudices, vt talibus ministris capturam eorum committant, qui secretè ac diligenter circa illam intendant, eamve pecunijs non redimant, aut dissimulent: longè enim magis officit delictorum correctioni, clericorū errare capturam, quàm laicorum. Habeant insuper prælati omnes ac eorum vicarij ad capturas prædictas faciendas, fidelem ac prudentē ministrum cum competenti familia, cui semper necessaria tribuantur, ne egestate coactus pecunijs facilè corrumpatur. Qui sanè, & si laicus sit, clericos poterit capere suorum prælatorum iussu sine metu excommunicationis, vt in c. Vt famæ. de senten. excom. An autem per laicum possit capi clericus sine sui superioris mandato: dicendū est q̄ vt obuietur delicto committendo per eum, non est dubium, vt Abb. tenet in c. Cui non ab homine. de iud. & sequitur Decius ibi, col. 3. vers. Secundus casus. Et Aret. ibi, col. 3. referendo eundem Abb. in c. Si verò. de sent. excom. post Inno. ibi. Post delictum autē commissum, vult idem Abb. q̄ si est timor fugæ, possit clericus per laicum cap. Andreas Sicu. & Aret. ibi, col. 3. tenent contra Abb. quos refert ibi Decius col. 3. & 4. quorum opinionem veriore affert in puncto iuris, licet ipse respondeat ad fundamenta adducta per ipsos contra Abb. vide bonam decisionem parlamenti Delphinalis. num. 73. incip. Iudex secularis, vbi deciditur q̄ iudex secularis potest capere, vel capi fac. e clericum in flagranti crimine, & incarcerare absque metu excommunicationis, si ibi non est iudex ecclesiasticus qui eum capiat, vel capi faciat, dummodo remittat eum statim. Si tamen clericus est coniugatus, quàmuis cum vnica & virgine, & non est in habi-

tu & tonsura clericali, potest capi per iudicem secularem, etiam in presentia ecclesiastici, nec teneatur remittere, nisi cognito, an debeat gaudere priuilegio vel non, vt ibi. Nota etiam in proposito q̄ episcopus potest concedere licentiam generalem potestati seculari capiendi clericum inuentum in ipso crimine, non vt capiat diffamatum de crimine, & non deprehensum in eo, secundum Aret. vbi suprà, in col. 3. vers. Nunc quæritur, post Ancha. in reg. Ea quæ. in 21. q. de regu. iur. in 6. licet aliud senserit Anton.

Ab ecclesijs ad quas confugerunt extrahi.

Cap. C X V.

Quod hoc non liceat ecclesiasticis iudicibus inter alia primum persuadere videtur Ilerdensis Concilij capitulum octauum in hæc verba disponens: Nullus clericorum seruum aut discipulum suum ad ecclesiam confugientem extrahere audeat, vel flagellare præsumat: quod si fecerit, donec dignè pœniteat à loco cui honorem non dedit segregetur. Patet igitur quòd si dominus vel magister tenetur ecclesiam reuereri, & pro dominica aut magistrali disciplina non licet illis aliquem de ecclesia extrahere, multo minus licebit iudici ecclesiastico ad incarcerandum clericos, & imponendam eis pœnam id efficere. Et hoc credit verius Card. in cap. Inter alia. de immunita. eccle. vbi respondet ad aliqua fundamenta quæ primò in contrarium adduxit. Hoc etiam tenet Rom. in consi. 227. Spectabilis domine. idem in consilio 234. Aduertendum quia dico. vbi hoc probat ratione triplici,

Q 3 Prima,

Prima, quia canones non distingunt laicum à clerico. Secunda, quia est maior ratio in clerico quàm in laico ne extrahatur: quia ecclesia est propria domus clerici, iuxta. l. Plerique. de in ius voc. ff. Tertia, quia hoc priuilegium est concessum loco ipsius ecclesiæ, & sic habet locum in quolibet ibi reperto: quod limitat in dicto consil. 227. nisi clericus commisisset delictum ex enumeratis in d. cap. Inter alia. Abb. tamen pluribus rationibus & fundamentis allectus in d. cap. Inter alia. in col. 4. putat verissimum clericos non gaudere immunitate ecclesiæ. Si iudex ecclesiasticus causa disciplinæ, & non odij velit eos arcere in ecclesia & punire, & extrahere vt duci faciãt ad carcerem. Vide Card. in clem. 1. de pœnit. & remis. in q. 7. vbi refert Lauren. dicentem qd opinio Innoc. volentis clericum posse extrahi ab ecclesia propter homicidium, & deponi, & in monasterium detrudi, posse procedere vbi monasterium non esset nimis arctum, nec esset carcer perpetuus: ex cuius opinione videtur dari quædam media via, quod clericus possit extrahi ad pœnas citra detractionem in arctum monasterium & carcerem perpetuum sustinendas. Vide tamen Ioan. de Vischis, in tracta. de immunita. eccle. in 2. col. cum duabus sequen. vbi refert opin. Abb. de qua supra, & tandem ibi, & in fol. fin. col. 1. tenet contra illum, & concludit in prima & secunda & tertia conclusionibus, quas ibi facit, qd iudex ecclesiasticus non potest extrahere clericum subditum, nec illi pœnam corporalem imponere quo ad forum contentiosum, nec potest etiam causa disciplinæ arcere illum, nec pœna corporis afflictiua contentiosè punire: licet aliud sit in foro pœni-

pœnitentialem, quando delictum est publicum, dum tamen non extrahat de ecclesia: & ista videtur *u*erior & communior opin. Abb. tandem ubi supra deliquit consuetudini, quæ in hoc multum debet attendi secundum eum. Quæ quidem iam videtur recepisse, ut clerici à suis iudicibus extrahantur ab ecclesijs.

Quod nempè & si nullibi hucusque legerim, hoc limitandum censerem, nisi in casibus ubi clericus post degradationem tradendus esset curiæ seculari: tunc enim aut non extrahendum eum crederem, aut si extrahatur, post degradationem & verbalem in sententia traditionem curiæ seculari, ad ecclesiam reducendum esse iudicarem æquissimum, ubi tamdiu solum immunitate gaudebit, quamdiu in ecclesia fuerit moratus sicut & alijs contingit facinorosis laicis.

Incarcerari. Cap. CXVI.

CLericorum carceratio sicut non passim, nec leuiter facienda est, quia eius præiudicium est irretractabile, ut notat Bald. in l. 1. C. in re. res. postu. & refert Fel. in cap. Cum super. col. penult. de re iud. sic nec, dum casus exigit, omittenda, eos namque plus solet punire, quam custodire carcer: in pluribusque delictis illa est præcipua ac utilior pœna, quæ nulla valet appellatione reparari: quamuis superiores velint delinquentibus fauere, quæ insuper iudices illam imponentes non auaritiæ nota conmaculat, sicuti pœnæ pecuniariæ efficere solent. Curare tamen debent ecclesiastici iudices, ut sacerdotum ac in sacris constitutorum carcer non immundus seu squalidus sit, nè eos cum secularibus personis simul detineri consentiant.

Cum infuper carcer fit tormentum, vt placuit Bald. in l. 1. de custo. reorum. & in l. 1. de his qui ad liber. perue. non pos. Et etiam compedes fortes, vt dixit Bart. in d. l. 1. de custo. reorum. Aduertere debet iudex ecclesiasticus ne clericos captos (in sacris maxime) afflictio uo corporis carcere detineat , quando non talis præcedit informatio, talisve est qualitas excessus & personæ, vt ad torturam deueniri possit, ac debeat. Triplex præterea genus carceris considerari potest. Aut enim ideo iudex incarcerat, quia solùm custodire præcedit captum, dum de delicto tractatur, & tunc sufficit q̄ constet saltem præsumptiuè de eo: & in tali casu præcipuè fidelitas custodum, & securitas loci procurari debent, sine eo quòd capto solatia moderata tollantur, ac communicatio amicorum & aliorum interdicator: nisi delicti grauitas & qualitas aliud suadeat. Si verò aliquis primæ tonsuræ clericus seculares iudices timens (vt quotidie contingit) carceri ecclesiastico se offert procuraturus inde secularium iudicum inhibitionem, ac suorum scelerum impunitatem, aut leuitatem pœnæ: tunc caueant ecclesiastici iudices, ne leuem carcerem & ad libitum petentis assignent, sed intra palatium episcopi, & in solitum carcerem illum detrudant. Aliter enim quando ecclesias pro carceribus illis assignant, plura inde proueniunt incōmoda: nam quamdiu ibidem commorantur, eas ludis, blasphemijs, & obscœnis actibus polluant, noctuque inde exeuntes grauiora sepius scelera illis à quibus liberari fatagunt, perpetrant. Multotiesque in ecclesiarum ianuis positi, vel per cœmeteria deambulantes seculares iudices irrident, ac perfricata fronte cōtemnunt,

ex quo sæpius irritati illi eos ab ecclesijs extrahunt, & in contemptum ordinis & censurarum, vinculis grauius subiiciunt, ac quandoque pro commissis illos laicorum pœna plectuntur. Ut autem hæc omnia & alia quæ referri possint incōmoda cessent, debent ecclesiastici iudices (uictis omnibus importunitatibus ac respectibus) tales sic oblatos clericos solito carcere mancipare, ac iuxta delicti qualitatem, de quo inculpan- tur, illis custodiã & vincula adhibere, quamuis nullus illos accuset, nullaque ab eis sit de delicto informatio recepta. Hoc namq; & talium clericorum temperabit facinora (quorum pars magna ob nihil aliud quàm ad impunitatem scelerum tonsuram recipit & in secularibus iudicijs ecclesiæ obedientiam nutriet. Ut autem carcerem & custodiam criminis qualitati cōmensurare ualeant, iudicibus omnibus consulerem, ut statim à iudicibus secularibus informationem criminis quam cōtra ipsos habent amicabiliter exigant, quam illi libenter præstare solent, quàm zelum iudicis ecclesiastici intelligunt. Aut si illam denegauerint, ipsi ex officio eam pro viribus requirant: aliter enim si in talium detrusione desides extiterint, præter superiora incommoda, euenit scilicet pius ut postquam eos à Iudicũ secularium manibus inhibitione liberarunt, si ipsos iam sui fori pronunciatos punire uoluerint, à leui carcere au- fugisse, & tanquam securos ab utriusq; fori iudicijs (quia à primis censura, à reliquis uerò fuga liberauit) grauioribus se enormitatibus immiscuisse comperiēt. Aut carcer non solum ad custodiam ordinatur, sed ad afflictionem corporis: ut quia iudex intendit sola carceris pœna punire delictum, & tunc dari potest asperior,

iuxta excessus mensuram, personæque qualitatem. Vtilis namq; vt præmisimus in clericis (quos à membrorum mutilatione sacri canones effecerunt immunes) carceris pœna censetur, & qua afflictione præterita purgantur vitia, præsentia impediuntur fieri, futura sæpius post liberationem sui memoria vitari solent. Aut insuper carcer in pœnam criminis per sententiam imponitur, & tunc non modò securus, sed & qui pœnam condignam ingerat applicandus est: dum tamen in hoc debitus seruetur modus, iuxta ea quæ infrà describentur in parte, ac in perpetuum carcerem. Vnum insuper aduertant iudices, quod vbi ex constitutione aut consuetudine pœna carceris est statuta delicto, tunc non est aliquis in carcere detinendus sine plena probatione delicti: aliàs enim contingere posset quod sola in formatione summaria, iam ordinaria pœna plecteretur, & si iudex tunc possit ad solam capturam procedere, vt satisfatione fugam personæ prouideat.

*Tortura.**Cap. CXVII.*

PRæmissis prius quæ debeant torturam præcedere, & quæ sint eius species: & præmissis alijs quæ in eius materia à doctoribus varijs locis scribuntur, quia illa examinare ad præsens nec vacat, nec expedit, transcribere verò præter id quod pudet & piget, inutile iudico: solùm enim in hoc opusculo quæ in clericis specialia sunt, & earum personas concernunt referre decreui. In primis notandum est quod clerici etiam presbyteri si sunt suspecti, possunt ex causa torqueri. ita firmat Pan. esse communem opinionem doctorum, in
regula

regula Cum in contemplatione. de regiur. ex cuius verbis videtur colligi q̄ ad hoc q̄ clerici torqueri possint, duo debent concurrere. Primum q̄ sint suspecti, & sic q̄ sint indicia bene probata, ex quibus reddantur suspecti. Alterum, quòd subsit causa: quod ego intelligerem, quòd sit delictū tale propter quod merito deueniatur ad torturam: & q̄ clericus torqueri possit propter delictum etiā si agatur ciuilitè contra eum, notant Abb. & Philip. Francus in capit. Dilectis. de appellat. per text. in cap. I. de depofi. In hoc autem summè notandura est quod voluit Abb. antiquus in d. cap. I. videlicet quòd clericus non debet torqueri, nisi sint indicia, & sit infamatus: cuius sententiam dicit esse cōmunem Card. ibi, vt refert Barbat. col. 4. quam etiā decisionem doctores plures sequuntur & celebrant, quos ego in meis regulis & fallentijs collegi, in regula incipien. Confessus de crimine, in 2. fallen. in 3. sublimitatione. [& ultra illos idem sequitur Paris in tracta de sindicato in impressione parua. fol. 287. in cap. incip. Mandauit rex.] Quamuis à prædicta communi sententia voluit nouissimè recedere Alciatus paucis & leuibus fundamentis, in c. I. de offic. ord. super glo. I. nu. 43. versi. Aduerte tamen. Quod in tantum habet locum, q̄ Bonus de Curti. in tracta. nobilitatis, fol. 15. col. 4. in fin. prout suprà retuli, dicebat q̄ etiā si contra clericum sint mille indicia, nisi sit infamatus non potest torqueri. Quod etiam scripsit Thomasius Grammaticus in voto II. incipien. Tremendi Dei, in num. 15. pro quo allegat Paul. de Eleazar. & Abb. antiquum in d. capitul. I. & Ioan. Andr. & Pan. in d. regula. Cum in contempla-

done,

tione, & Ana. in c. 1. de cleri. percusso. Qua decisione Abb. antiqui motus Fel. in c. De hoc simon. in col. 1. tenet q̄ licet aliàs cōfessio extraiudicialis sit sufficiens ad hoc vt possit quis poni ad torturam, vt per glo. vulgatam in l. Capite quinto. ff. ad l. Iuliam. de adult. tñ fallit hoc in clerico, quod est notabile in proposito: & possent decipi in hoc plures ecclesiastici iudices, qui moti ex illa conclusione communi torquerent clericū qui extra iudicium confessus est crimen. Quam conclusionem ego latius posui in dicta mea regula, & d. 3. sublimitatione: & sequitur etiam eam Decius in c. At si clerici. de iud. col. 11. in prin. vers. Quartò limi. atur. Ex quibus enim (saluo meliori iudicio) crederem non bene consuluisse Zabarellam in cons. 45. Casus talis est in fin. dum dicit q̄ si clericus legitimè tortus confiteatur delictum pro quo torquebatur, non reputat absolum q̄ interrogetur de alijs criminibus de quibus nulla contra eum erant indicia, & sic iudicem ecclesiasticum ob id non esse reum alicuius pœnæ: nam si clericus non potest torqueri nisi extantibus indicijs & infamia, quomodo poterit interrogari de delictis de quibus non est infamatus, nec indicia sunt, licet iam fuerit cōfessus aliud delictum? præcipuè quia fundamentum suum est satis fragile, videlicet quia præsumitur criminofus etiam in alijs, ex quo vnum est confessus, per regulam, Desleat. de reg. jur. Vnde iudicem talia facientem & Deum in cœlis, & superiorem suum in terris offendere credo, & sic ab eo puniri posse propter id: quia si Zabarella intelligit quod potest interrogari de delictis alterius generis, quàm illud pro quo fuit tortus: hoc videtur planè esse impium,

pium, vt cogatur quis prodere seipsum in delictis occultis. Si verò intelligit q̄ possit impunè interrogari de delictis eiusdem generis, hoc non potest fieri, vt notat Alber. de Grandi. in tract. maleficiorum, in rubri. de quæst. & tormentis, in col. 4. vers. Sed quid de quæstione. vbi tenet quòd de iuris subtilitate tortus & confessus aliquod furtum de quo erant indicia, nō potest de alijs furtis interrogari, licet de generali consuetudine Italiæ seruetur contrarium: quem refert & sequitur Franc. de Bruno in tract. de indicijs & tortura, in fol. 10. col. 4. limitando quando esset diffamatio generalis contra aliquem quòd esset magnus latro, quia tunc dicit laudabilem esse talem consuetudinem quòd de alijs furtis interrogetur, aliàs non. Si ergo nec latro laicus potest interrogari de alijs furtis, quantum magis clericus? Tradunt præterea doctores aliqui summistæ aliud speciale in tortura clericorum videlicet q̄ clericus torturæ exponendus debet prius degradari: hoc scripserunt autores Rosellæ, & Siluestrinæ in verbo degradatio, qui referunt Alexan. in additionibus ad Bart. in l. omnes. C. decurionibus. lib. 10. & Rosella refert Roma. in consil. incip. Manifestum est, & allegat text. in l. Et si excepta. C. de malefic. & mathe. ibi præsidio dignitatis exutus. Sed salua eorum autoritate hoc non credo verum: nam præter id quod Alexan. quem ipsi referunt hoc non scripsit, & quòd Roma. consil. non inuenitur, quis sibi persuadere poterit clericum nondum conuictum, sed solum indicijs & infamia notatum esse degradandum, antequàm constet de veritate delicti? Item text. in d. l. Et si excepta, non obstat, & verba illius suprà relata intelli-

intelliguntur, id est, non obstante priuilegio dignitatis. & ita intelligit Azo in summa illius tit. & Bald. & Salic. in ead. l. & Bonifacius in tract. maleficiorum, tit. de malefic. & mathe, licet Ang. ibi quem sequitur Ana. in cap. 1. de sortilegijs, colum. 3. dicat per illum text. quòd si constitutus in dignitate est torquendus, debet exui omnibus insignibus illius dignitatis, & sic degradabitur, sicut fit, in sacerdote, quando duci debet ad supplicium. Nec suffragari poterit dictæ opinioni text. in l. proditores. ff. de re militari, cuius verba sunt, Proditores vel transfugæ plerunque capite puniuntur, & exauthorati torquentur, non pro hoste, non pro milite habentur: arguendo de milite ad clericum: quod argumentum bene procedit, vt per Nicolaum Euerardū in suis topicis iuris, in fol. 33. quia illa lex nec in milite hoc disponit: nam verbum torquentur, ibi positum non debet intelligi de tortura quæ fit ad inuestigandam veritatem, sed quæ datur in pœnam. Et quamuis hoc in milite esset expressè dispositum, non deberet applicari ad personas clericorum; quia in hoc nõ esset recipiendum argumentum de milite terrestri ad cœlestē, cum talis similitudo esset odiosa clericis, & in casu notoriè iniusto & contra iuris principia. Et contrarium senserunt Ang. & Ana. in locis suprà relatis dum æquiparant militem & clericum non in tortura, sed quod miles debet degradari ad torturam, sicut clericus degradatur ad supplicium. In hoc insuper propositio referèdum duxi, quod tradunt Ioan. de Ana. in consil. 1. in fina. verbis. & ibi sequitur Ludo. Bolog. in add. ad eundem, quod si non fuit petitum in prima instantia quod clericus torqueretur, potest

test peti postea in causa appellationis tanquam omis-
 sum, & respondet ad dictum Ang. in l. Minimè. C. de
 appel. q̄ illud est verum, quando non peteretur fieri:
 sed salua tantorum patrum autoritate, iudicio meo
 decepti sunt in intellectu doctrinæ Ang. quia ille so-
 lùm dicit q̄ appellatione pendente non debet appel-
 lans sustinere pœnam corporis, vel cruciatum, quod
 apertè intelligendum est respectu iudicis à quo: quia
 ille siue petatur coram eò, siue non, non potest torque-
 re reum appellansem, quia innouaret, non tamen tol-
 lit quin iudex appellationis post deuolutam ad ipsum
 causam possit hoc facere: vnde cùm doctrina Angel.
 non aduerfaretur illis, superuacaneum fuit velle illi
 satisfacere. Sed nec mirandum est: sunt enim lapsus
 scribentium, quos expedit benignè à lectoribus suffer-
 ri: non enim semper vacat singula quæque scribenda
 rimari. Item aduertere etiam debent iudices ecclesia-
 stici, q̄ tortura clericorum non debet esse ita sœua, si-
 cut laicorum. ita dicit communiter teneri Abb. in d.
 regula. Cum in contemplatione. vnde secundùm eum
 clerici non debent supponi aculeis, seu fidiculis, sed
 virgis, seu corrigiatis, pro quo allegat bonum text. in
 cap. 1. in fin. 23. q. 5. Nec mirandum enim q̄ in ipso
 proccellu & tortura clericis suspectis de delicto ali-
 quis fauor impendatur qui laicis non cõceditur, cùm
 etiam postquàm sunt conuicti de crimine tam dispa-
 ri pœna plectantur, & sic mortis pœnam euadant: præ-
 fertim cùm in iure videamus milites seculi à tortura
 immunes effectos; quod etiam de doctoribus & no-
 bilibus in legibus regni nostri disponitur. Quid mi-
 rum igitur si cùm militiæ cingulum, doctoratus gra-
 dus,

dus, parentum nobilitas, tot homines à tortura penitus liberet, clericalis ordo promereatur, vt clericorum torturam indicia ac infamia præcedant? Nota tamen q̄ clericus non potest torqueri per laicum etiam iussu prælati sui. ita tenent Anto. & Anch. in cap. vt famæ, de sent. excom. vt refert Abb. ibi, in fi. & sequitur Dec. in cap. Dilectis. de appel. in princ. licet contrarium & malè secundùm Abb. vbi suprâ habeat communis obseruantia. Hoc etiam concludit idem Abb. in cap. Vniuersitatis. in 3. not. eo. tit. vbi dicit hoc de iure fieri non posse, & quòd hoc ideo sic fit, quia hodie clerici torquentur vt laici: & talis modus torquendi non posset fieri per clericos, quia ferè nemo in huiusmodi obtemperaret, nec sunt edocti in arte ista torquendi sicut & laici. Et vide Barba. in cap. decernimus. de iud. col. antepen. vbi refert Bald. tenentem ibi q̄ episcopus potest committere laico vt clericum torquere possit: ipse tamen Barba. miratur Bald. ista sic intellexisse, & allegat Anton. vbi suprâ tenentem contrarium. Vide tamen Fel. in d. cap. Vniuersitati. de sent. excom. vbi dicit q̄ ista est conclusio vera & verissima, quòd laici torquentes clericum præcepto episcopi vel vicarij non excusantur, imò facientes clericos per laicos torqueri sunt excommunicati. & dicit ita tenere Arch. & Ioan. de Fantu. in c. Presbyteri. el 5. q. 6. & addit vltèrius quòd si clerici nesciunt torquere, quòd tunc poterit vocari officialis laicus qui ligabit clericum torquendum, & postea clerici possunt torquere. Quod non videtur satisfacere: quia petitia torturæ ita & magis consistit in actibus ipsis torquendi, quàm ligandi. An autem clericus possit ad torturam poni ex confessione

sione delicti facta per eum coram iudice laico, Barb. in c. At si clerici. de Iudi. col. 14. ver. Capiō nunc, motus septem fundamentis concludit quicquid alij dixerint, q̄ nullo modo potest torqueri: licet Card. in c. Per inquisitionem, de electione, tenuerint q̄ sic. Bene tamen fatetur Barba. q̄ si clericus confiteatur crimen coram iudice ecclesiastico, aliàs non suo, q̄ tunc compellitur vel excusare illam confessionem, vel perseuerare in ea per tormenta: & q̄ isto modo potest saluari opinio contraria. & vide eundem Barba. prius in d. c. At si clerici. in col. 4. dicentem q̄ per illum text. confunditur doctrina Bal. in l. vnica. de confessis. in pen. col. dum scripsit q̄ ex confessione facta per clericum coram laico non est torquendus clericus per episcopum, dummodo illam confessionem reuocet vt erroneam, nam cum tex. ibi dicat q̄ talis confessio non tenet, nō est reuocanda: quia quod nullum est, reuocari non debet. Atque asserit in hoc somniasse tantum doctorem. An aut̄ clericus vacillans in testimonio possit torqueri? Bal. in sua margarita, in verbo clericus, tenet q̄ sic, & refert Inn. in c. Conquestus. de re iud. hoc tenentē. Sed clar̄ patet q̄ allegat corruptē Inno. quia non est talis tex. in illo ti. Ideo ob solam Bal. auctoritatem hoc non credere practicandū, cum, vt suprā scripsimus, clerici non sunt torquendi ad eruendam veritatem delicti et̄ extrantibus iudicijs, nisi adsit infamia, quantō magis nō poterit torqueri pp̄ solam vacillationē in ferendo testimoniū, cum sufficiat q̄ si de falsitate testimonij fuerit conuictus, poterit ob id puniri. Si verō solūm vacillauerit, tūc poterit de vacillatione puniri iudicis arbitrio: ad cuius et̄ offm̄ spectabit quæra

fit illi fides adhibenda discernere. Neque suffragatur opinioni Bald. lex Presbyteri. la j. C. de episco. & clem. dum probat q̄ presbyteri licet vacillent in testimonio non sunt torquendi. Alij verò clerici inferiores sic secundum glo. & summarium Sal. ibi. Nam illa l. non potuit hoc disponere circa personas clericorum, quod fatetur glo. in cap. Quia iuxta. §. Presbyteri. lo 2. §. q. 6. vbi ad literam est inserta illa l. per Gratianum: & idè dicit q̄ illa l. instruit iudicem ecclesiasticum quid facere debeat. Sed ego credo etiam salua glo. autoritate, q̄ hodie iudex ecclesiasticus firma manente communi opinione de qua suprà, & cùm contrarium non reperiatur de iure canoni. non poterit sequendo instructionem illius legis clericos inferiores propter vacillationem torquere. & licet d. l. presbyteri. fuerit per Gratianum admixta canonibus, nihil sibi per hoc auctoritatis accessit. Nec curare debent iudices ecclesiastici quod notat Alber. in d. l. Presbyteri. dum putat ipse q̄ clericus etiam si vacillet & dicat se inter fuisse factum coram iudice seculari, torqueri non potest per eum, sed per suum iudicem ecclesiasticum: quia fundamenta quæ al' egat non probant neque sufficiunt: & sua opinio adhuc habet intolerabilius incōueniens, dum firmat quòd propter vacillationem factam coram seculari possit clericus torqueri per ecclesiasticum iudicem. In torquendis præterea reis, si in ciuilibus magistratibus crudelitas abesse debet, quantò magis ab ecclesiasticis iudicibus fugienda est? præcipuè quia sæpius tortura cogit innocentes ipsos dolore cruciatos fateri delicta quæ non perpetrarunt: quia vt dicit Ambrosius in epistolis, Nimia seueritas extorquet plerū-

que crudelitate mendacium, prout etiam apertissime legitur in admirabili illo miraculo per Hieronymum descripto ad Innocentium de muliere sepius icta. Aduertant etiam ecclesiastici Iudicis, quòd sic delinquentes torquere præcipiant, vt veritatem inuestigare satagant, sine vitæ discrimine, aut membrorum periculo, taliter vt ipse torquendus saluus sit innocentiae vel supplicio, vt sunt verba text. in l. quæstionis modum ff. de quæst. Si verò contigerit, quòd tortus maneat debilitatus in membro aliquo, aded vt quasi inutile reddatur, non per hoc existimet se irregularitatem incurisse, vt notat Abb. post Gasp. in cap. 1. num. 9. qui clem. vel vouem. Crederem tamen in hoc dicendum quod si hoc damnum passus est tortus propter excessum torturæ commissum à Iudice, poterit propter hoc à superiore puniri, & damnari, vt clerico debilitato resarciat incommodum. Ad quod moueor ex not. per Hippol. in d. l. quoniam modum. col. pen. num. 72. cum seq. vbi tenet, quod excedens modum consuetum, & qui debet adhiberi, secundum qualitatem personæ tortæ, tenentur in Syndicatu, vbi etiam distinguit inter excessum factum in tortura dolo, culpa, vel casu, quem videre poteris post Salic. in l. Gracchus. C. de adult. & Ana. in cap. 1. col. 4. & 5. de cler. percus. quos ipse cum alijs refert.

Iuramento præmissis interrogari. Cap. CXVIII.

Essi ad partium petitionem à clericis de criminibus accusatis iuramentum exigi non possit nec debeat, ex officio tamen procedendi iudici hoc con-

ceditur à doctoribus ea potissimum ratione. Nam
 cum liceat ecclesiastico iudici, clerico infamato purga-
 tionem indicere, & tunc de veritate delicti iurare te-
 neatur: sic ei licet illum sub iuramento interrogare,
 vt placuit Pan. in c. Cum super. quasi ad fi. & confes.
 In quo tamen ego aduertendum crederem q̄ cum ex
 dicta ratione purgationis id permissum videatur, in-
 ferri possunt duæ notandæ conclusiones in materia.
 Prima est q̄ cum purgatio nõ sit indicenda, nisi prius
 præstita copia infamato de infamia, vt circa illam se
 defendat, & an à maliuolis seu inimicis habuerit ortũ
 examinetur. Sic nec iudex à clerico poterit iuramen-
 tum exigere statim post capturam, antequam illi præ-
 stet copiam inquisitionis contra eum formatæ: ex quo
 videtur q̄ practica huius Regni sumpta ex l. 4. parti.
 7. tit. 29. in qua disponitur quòd reus sub iuramento
 interrogetur statim post capturam, non habebit lo-
 cum in clericis. Quinimò opinor quòd in laicis ca-
 ptis non liceat indistinctè fieri, salua iudicis conscien-
 tia: nisi iudex habeat contra reum semiplenam pro-
 bationem de delicto, aut expressa indicia, aut infamiã.
 Cum ex mente sancti Thomæ in 2. 2. quæst. 69. art. 2.
 Prædictis casibus solum liceat iudici interrogare de-
 linquentem, & delinquens teneatur veritatem dicere.
 Et vide ibi Caieta. qui declarando illam doctrinã san-
 cti Thomæ addit vnum notabile (iudicio meo) vide-
 licet q̄ in casu quo præcedunt indicia, debent mani-
 festari reo, vt sciat se esse in tali articulo constitutum
 q̄ tenetur obedire iud. ci præcipienti, & extorquenti
 veritatem, ac etiam vt possit se purgare, & contra illa
 opponere. ex quo videtur quòd sicut ante torturam
 debet

debet dari copia indiciorum, sic ante interrogationē, vt Iudex iustè interroget, & reus teneatur fateri veritatem. Vnde quādo aliquid ex prædictis tribus capturam non præcessit, tunc videtur q̄ iudex conscientia recta non poterit vti practica d.l. partitæ. Cū enim captus qui delictum commisit non tenetur se prode- re, nisi præcedat aliquid de prædictis, bene sequitur q̄ aliter non bene interrogat iudex eum, cū cogat ca- ptum reuelare seipsum in casu vbi non tenetur, & pec- caret seipsum diffamando, sicut alium quemcunque. Et præter id quod est iustum rationique consonum, hoc est iusta mentem illius legis Regni si bene consi- deratur, hoc enim vt fiat, dicta lex præcipit in homini- bus malæ famæ à quibus statim post capturam vult iuramentum exigi. Errant ergo apertissimè temerarij quidam iudices (& qui crocodili more humano san- guine delectantur) qui statim post capturam nullo fa- cto personarum discrimine à captis omnibus de veri- tate delicti iuramentū exigunt, cū sæpius leuia quæ- dam indicia causam præstiterint capturæ. Satis est enim Christiano Iudici, si more Christiano iustitiam exerceat. Secunda conclusio, q̄ sicut sola indicia sine infamia non sufficiunt ad indicendam clericis purga- tionem, eodem modo nec sufficiet ad hoc vt iudex possit ab eis iuramentum exigere super delicto.

Confessionibus proprijs. Cap. CXIX.

IN confessionibus clericorum illa meritò obser- uari debent, quæ in alijs reis à iure disposita ac à doctoribus interpretata leguntur, cū in hoc non debeant

debeant esse deterioris conditionis quàm laici. Ex quo debent aduertere iudices, an tales confessiones clericorum fuerint extraiudiciales, vel coram non suo iudice, aut verisimilia in se continentis, aut incidenter, & non principaliter factæ, curatoris autoritate nõ interueniente, si clerici minores sint viginti quinque annorum, aut in tortura non seruata forma quam in talibus confessionibus iura exigunt: & si quid tale in illis repperint, obseruent illa quæ iura in hoc tradunt, & Doctores scribunt: quæ quidem transcribere nolo. Vnum tamen fortasse attentari possit in ista materia, quòd cum clericis pro criminibus non infligatur pœna mortis, aut mutilationis membrorum, quòd in criminibus quibus veniunt puniendi citra traditionem curiæ seculari præiudicaret illis confessio facta delicti, sine eo quòd iudici necessariò constet delictum fuisse in veritate perpetratum. Nam quòd hoc in seculari iudicio requiratur, ex eo introductum est: quia cum nemo sit dominus membrorum suorum, non potest aliquis in periculom vitæ suæ aut membrorum quicquam fateri commisisse, nisi in veritate constet delictum fuisse perpetratum. Attamen quòd sua confessione sola possit sibi clericus in ordinibus ac beneficijs suis facere sibi præiudicium non reperitur prohibitum, cum possit ex conuentione ad illorum amissionem obligari. Vt de ordinibus probat text. in cap. quotiens. i. quæst. 7. & de beneficijs probatur in cap. Cum dilecto, & eum glo. in verbo obligauit. de electione. & in cap. fin. de crimin. fal. vbi hoc not. Abb. in 3. nota. Quamuis omnibus iudicibus consulo, vt si fieri potest semper satagant q̄ illis constet de delicto à clericis

ricis sibi confesso. Est & alia specialitas in clericis contentibus delictum, videlicet quod sine accusatione puniantur: hoc tradit in eis speciale fore Hostien. in cap. 2. de confel. sic intelligendo text. ibi, quod refert ibi Card. licet quod ad illius tex. literam & intellectum illum non admittat. Est præterea & alia tertia specialitas in ista materia, quod licet sit verum quod quando agitur per viam inquisitionis non possit imponi pena ordinaria delicti, ut in cap. Inquisitionis. de accusat. fallit hoc si de crimine constat per confessionem. ita limitat Innocen. in cap. Qualiter. el. 2. de accusa. & sequuntur ibi scribentes, ut refert ibi Feli. in §. licet autem. in princip. qui hoc reputat singulare. Ponit etiam Præpo. in capitul. de accusat. 7. questio. 8. col. 38. probat text. quem ibi commendat Abb. in cap. fin. de celebra. missarum. Item aduerte in ista materia quod sola confessio criminis facta in causa ciuilitate acta, quando ageretur criminaliter non sufficeret ad condemnationem: sed potest compelli reus ut perseueret in ea. ita concludit Abb. in capitul. Qualiter el. 2. fin. verbis. de accusa. sic intelligens Innocen. in cap. Per inquisitionem. de elect.

Testibus conuictos.

Cap. CXX.

Licet circa numerum & integritatem testium nihil sit in causis criminalibus clericorum specialius requisitum, quam in alijs, quia tamen laici clericis oppidò sunt infesti, prouisum est quod laici in causa criminali non possunt esse testes contra eos, ut in cap. De cætero. de testibus. Quod procedit etiam

contra clericum in minoribus, vt tenet Domi. in cap. Sicut sacerdotes. 2. q. 7. refert Fel. in d. c. De cætero. in princ. [Quod tamen limita nisi delictum, de quo clericus accusatur, esset commissum in loco, in quo non essent Clerici secundum Abb. ibi, motum his de quibus per eum. Fel. tamen ibi credit, q̄ difficile ista limitatio obtineret, quia non valet simpliciter consequentia, Veritas haberi non potest, ergo testis inhabilis efficitur habilis: quia illud solum est in his, quæ de sui natura ab alijs sciri nequeunt, vt not. Inno. & Ant. in c. tertio loco de proba. Vbi etiam dicit, q̄ lex Canonica in criminali aded resistit, ne laici testificentur contra clericos, quod non videtur iste casus posse de nouo induci ex sola autoritate Abb. Et respōdet ad fundamenta eius. Vide tamen Ias. in l. fin. in fi. C. de his qui. vt indig. vbi sequitur limitationem Abb. Dicendo, q̄ quando essemus in vna villa in qua non reperiretur nisi vnus clericus tunc quia nec habitu nec actu delictum posset probari per alios clericos, laici sunt idonei testes in subsidium. Posset tamen considerari pro Felin. contra Abb. & Ias. q̄ iste casus non est ex illis, in quibus habitu non possunt tales testes haberi: quia hoc videtur procedere, quando ex qualitate delicti, hoc est, vt in coniuratione vel alijs: quia doctores in hac materia loquentes, non ponunt exemplum nisi in coniuratione & similibus delictis, quæ ex communi sua natura solent clanculum perpetrari, non verò in his, in quibus ex natura loci in quo committitur delictum, non possunt alij testes inueniri. Alioquin in omnibus delictis commissis in desertis admitterentur testes inhabiles: quia ex natura loci non solent ibi homines

nisi casualiter ad esse. Sed quia, si opinio Abb. non seruarietur, esset dare ansam presbyteris, qui soli habitant in oppidis rusticanis, vt securè & impunè plura committerent delicta, etiam præsentibus laicis, ideo crederem quòd eius opinio seruari posset, habita prudenti consideratione per iudicem qualitatis personæ clerici delinquentis, & testium, & delicti perpetrati. Et an ille clericus, aliàs sit inuisus aut gratus oppidanis illius loci. Et prædictam sententiam Abb. simpliciter referendo sequitur Hippoly. in l. diuus. col. 2. ad fin. nume. 9. ff. de quæst. vbi multa ponit in proposito, scilicet q̄ vt veritas inueniatur quando ipsa aliter haberi non potest, conceditur illud, quod aliter non concederetur, & propter hoc receditur à regulis iuris communis.] Quod etiam fallit in crimine notorio, probat text. quem dicit ad hoc Abb. optimum in capitul. penult. de purg. canon. Item etiam fallit in criminibus exceptis, scilicet simoniæ, hæresis, & læsæ maiestatis. ita notat glos. in capitul. Cum P. de accusat. in verbo laicus. Item mutilari membris, vel corpore vitiati non possunt testificari contra clericum in causa criminali, notat Abb. antiquus in cap. 1. de except. refert Bald. in sua Margarita, in verbo mutilati, dicit perpetuò menti tenendum. Hippoly. in sua practi. criminali, in §. Nunc videndum in col. pen. nu. 52. Aduerte tamen in ista materia quòd conuicto clerico de crimine cum ageretur ciuilitè, lata sententia potest suus superior priuare illum beneficijs, vigore illius sententiæ, formata de nouo inquisitione, & assumpta illa sententia, tanquam inducente notorium. ita voluit Inn. in c. Qualiter. el. 2. d. accus. vt refert Abb. in fi.

qui dicit cum hac sua sententia transire doct. commu-
 niter, qui tamen dicit aduertendum: quia hoc dictum
 est periculosum, & refert Innoc. sensisse oppositum in
 cap. Per inquisitionem. de elect. Fama vero an probe-
 tur per laicos contra clericos, vide per Anton. in cap.
 In literis. col. ult. de test. Et pro intellectu materie hu-
 ius cap. & præcedentis, nota quod licet conuictus &
 confessus parificentur, vt notatur in cap. At si clerici.
 de iud. in princ. hoc intelligendum est quantum ad
 hoc vt perueniatur ad sententiam, non quo ad omnia
 ita tradidit Card. ibi, & de differentia constat ex his
 quæ notantur in cap. 2. de confes. & in cap. 1. de test.
 loquendo in teste qui conuincitur de crimine tangen-
 te causam, aut qui illud confitetur: Nunquid autem
 clericus possit conuinci de delicto duobus testibus.
 tantum? si credimus Paul. de Castr. in l. Indices. C. de
 Iud. in fin. verbis videtur dicendum quod non: scri-
 psit enim ibi, quod in criminali non videntur suffice-
 re duo testes sine alijs præsumptionibus: Sed contra-
 rium credo verius sequendo. Card. in Clem. 1. §. Ve-
 rum. in 1. quæst. de hæret. vbi concludit quod etiam
 in causa hæresis sufficiunt duo testes propter ius gene-
 raliter disponens, quod in ore duorum &c. Cuius
 opinionem dicit veteram: repertorium inquisitorum,
 in verbo testes. in §. Per quos testes. vbi allegat pro ea
 glos. not. in cap. Præsul. 2. quæst. 4. quæ tenet quod con-
 tra Papam sufficiunt duo testes: de qua etiam glos.
 meminit Felin. in capitul. Quotiens. de testib. in 1.
 colum.

Ab ingressu Ecclesiæ interdicti. Cap. CXXI.

POena ista minor est pœna suspensionis ab officio, quippe cùm solùm in ecclesia prohibeat eum qui patitur illum in officio suo agere. Et is cui sic est Ecclesiæ interdictus ingressus, cùm sibi censeatur in ipsa celebratio diuinorum interdicta irregularis efficitur, si contra huiusmodi interdictum diuinis in ea se ingerat, in suo agens officio sicut prius: vt sunt verba tex. in cap. Is cui. de sent. excom. lib. 6. Quod procedit in tantum, quòd etiam si celebret in ecclesia non consecrata quæ propriè dicitur basilica, est irregularis, vt notat Dom. ibi referendo Calder. [& idem tenet Syluestr. in verbo interdictum. lo 6. §. 5. in sua summa.] Si autem celebrat non in ecclesia, sed in oratorio strictè sumpto, ita quòd non sit ecclesia, tunc non est irregularis, vt not. Dom. ibi referendo eundem Calder. [interdictus tamen ab ingressu ecclesiæ vnus poterit in alia celebrare, vt tenet glo. in cap. Is, cui, verbo, in ea. de sent. excom. lib. 6. & suspensus ab ingressu ecclesiæ: si celebrat extra ecclesiam non est irregularis. notabile est dictum Innoc. in cap. Sacro de sent. excom. super glo. verbo Mensam quem sequuntur plures doctores, quomodo ibi refert Fel. col. 2. nu. 7.] Item nota quòd si is cui est interdictus ingressus ecclesiæ administrat sacerdoti in missa intra ecclesiam, puta, vt diaconus offerendo calicem in altari, vel vt subdiaconus porrigendo diacono hostiam, & calicem in ordine, incurrit etiam irregularitatem secundùm Dom. ibi. Quæ omnia etiam ibi refert & sequitur Philip. licet

licet breuioribus verbis. An autem liceat ei cui est interdictus ingressus ecclesiæ intrare illam audiendi diuina officia, vel orandi, seu traseundi gratia: vide per eos ibidem, quorum dicta referre non curo. Statuit præterea text. in d. cap. Is cui. quod si talis clericus dicto interdicto durante decedat, non debet in ecclesia vel cœmeterib ecclesiastico sepeliri, nisi pœnituerit. Ex quo mihi visum est semper quod in hoc ultimo text. loquitur, quando clerico imposita est talis pœna propter contumaciam, vel quamdiu satisfactio nem quam præstare potest impendit, quando verò in pœnam criminis, cùm iam pœna morte finita sit, crederem tunc eum sepulturæ tradendum Ecclesiasticæ.

Suspendi. Cap. CXXII.

Suspensio est vna de ecclesiasticis censuris, vt probatur in cap. Querenti. de verb. sign. per quam interdicitur officium, vel exercitium competens alicui personæ ecclesiasticæ: quæ interdictio aliquando à iure, aliquando à iudice fit: de qua vltima suspensione (hominis videlicet) nobis ad præsens est sermo. In qua quidém inferenda iudex aduertere debet, q̄ si imponit eam in pœnam delicti, monitio non est necessaria, licet aliàs quando fertur pro contumacia, non debeat ferri sine monitione, sicut neque excommunicatio secundùm Abb. in cap. Reprehensibilis. de appella. post Innoc. in cap. I. de excessib. prælat. Et idem notat Card. in Clem. si. de pœnis. versic. Quod si. [& idem tenet Syluest. in summa, in verbo suspensio. §. 4.] Et quod propter delictum possit inferri suspensio, probant

probant iura in cap. Tam literis. de testibus. & in cap.
 In loco. 5. quæst. 4. secundum Abb. vbi supra. & vide
 aliam notabilem differentiam in hoc quod suspensio
 fiat propter crimen, aut propter contumaciam: nam
 primo casu prouidendum est suspenso à beneficio, ne
 cogatur mendicare. Secundo verò non, cum ipse pos-
 sit sibi prouidere satisfaciendo. ita notat Abb. in cap.
 Pastoralis. in §. Verum. col. pen. de appel. sic intelligen-
 do glo. in cap. Cum Vintoniensis. de elect. Debet præ-
 terea iudex aduertere quod aliquando oportebit suspen-
 dere delinquentem ab omni ordine, vel ab vno tan-
 tum, aliquando etiam ab ordine & beneficio simul,
 aut à beneficio tantum, considerata delicti qualitate
 & ordinis in quo excessit. Si autem suspensio fiet sim-
 pliciter ab ordine, illa intelligitur ab omni ordine, &
 si sit suspensus ab ordine Subdiaconi, intelligitur su-
 spensus ab omnibus ordinibus superioribus, secus au-
 tem econtrario: quia suspensus ab ordine sacerdotali
 potest exercere officia inferiorum. An autem suspen-
 sus ab officio intelligatur suspensus à beneficio, vide
 glo. not. in d. Clem. si. de pœnis. in verbo, Suspensi. &
 ibi Card. eundem in Clem. 1. de priuileg. in versic. Cæ-
 terum. in 7. quæst. cum duabus seq. Imol. in cap. Cum
 dilectus. de consuet. 8. col. aliqua notanda per Præ-
 posi in cap. Presbyterum. 28. distinct. in 2. & 3. col. Et
 vide bonam distinctionem per Syluestr. in verbo Su-
 spensio. in §. 5. versic. Si quis est suspensus, quam tran-
 scribere nolo. In hac insuper materia semper consulo
 iudicibus, vt in sententia vel præcepto suspensionis
 aperte declarent à quibus ordinibus vel actibus, vel
 beneficijs intendant suspendere clericum: quia cum
 constat

constat de voluntate iudicis, illa seruanda est. Vnde concludit Abb. post Anton. in d. cap. Pastoralis. §. Verum. col. fi. de appel. quòd si Iudex quando suspendit aliquem à beneficio, intendebat inhabilitare eum ad omnia beneficia: tunc sententia porrigit effectum suum extra territorium iudicis, licet executio debeat fieri per Iudicem territorij. Si verò simpliciter intendebat suspendere à beneficijs quæ habebat in suo territorio, tunc procedit glo. in d. §. Verum. quia taliter suspensus potest alibi habere beneficium. Effectus autè suspensionis factæ à iudice est, q̄ celebrans durante illa in ordine à quo fuit suspensus, est irregularis. [vt not. Ioan. Andr. & doct. in cap. Si celebrat. de cleri. excom. minist. & Domi. & Phil. in cap. 1. §. fin. in fin. de re iud. lib. 6.] Ideo monendi sunt clerici dum suspenduntur, ne celebrare audeant suspensione durante. Tanta est enim plurium, imperitia, vt credant solum iudicis præceptum violare si celebrent, non verò pœnam irregularitatis incurrere. Suspendio præterea aut est temporalis, aut perpetua. Temporalis non operatur ultra tempus præfinitum, & eo lapsò tollitur sine alia absolutione. Perpetua verò æquiparatur depositioni, vt notatur in cap. Si quis. 83. distinct. vbi Domi. quem ad hoc refert Decius in cap. Apostolicæ. colum. penult. versic. secundo Abb. de except. & vide Imol. in cap. Cum dilectus. de consue. 8. col. qui referendo Gasparem Calder. dicit quòd suspensio perpetua ab officio habet vim priuationis, & tunc taliter suspensus censetur priuatus beneficio secundum eum. Ex quo videtur dicendum quòd per talem suspensionem ab officio, videatur beneficium vacare, vt possit fieri pro-
uisio

uisio de eodem. Et sic suspensio perpetua non debet imponi nisi pro graui crimine, sicut de depositione dicitur in cap. Tuæ. de pœnis. Quæ autem crimina sint suspensione digna, licet Anto. in cap. At si clerici. de iud. visus fuerit dare regulam, Abb. tamen ibi, in col. I. dicit q̄ non potest dari certa regula: sed iudex informabit motum animi sui ex calibus à iure impressis, vt in illis & similibus imponat pœnam suspensionis, & sic secundum eum committitur hoc arbitrio superioris: quod ibi sequitur Andr. Sicu. col. 28. in fi. de suspensione verò iuris nihil referre liber sufficiat videre Syluestr. in d. verbo Suspenſio. in §. 6. vbi colligit 40. casus in quibus quis incurrit suspensionem à iure. Vnum insuper nota in hac materia, quòd si Iudex suspendat illum qui est suspensus à iure, non præsumitur in dubio suspensus ab homine, quia præsumitur q̄ Iudex voluit in dubio exequi pœnam iuris, non verò nouam suspensionem infligere, vt not. Didacus de Villadiego in tract. de irregularitate, in cap. De suspensione, in col. I. referendo Abb. in cap. Tuarum. de priuileg.

Beneficijs priuari. Cap. CXXIII.

CVM enim beneficia ecclesiastica stipendia sint ministrorum ecclesiæ, & hos deceat honestos ac mundos esse meritò quidem canonica iura sanxerunt facinorosos ac improbos clericos beneficijs priuandos fore, vt probis viris concedantur, qui qua decet vitæ puritate ministrent. Vnum tamen aduertere debent iudices, q̄ beneficio non debet priuari clericus,
nisi

nisi crimen sit graue. text. est in cap. Inuentum. 16. quęst. 7. quem dicit notabilem Abb. in cap. Tuę. de pęnis. [& esse bonum text. in cap. 1. nu. 2. de Iud.] Pęna insuper priuationis à beneficio non potest imponi à iudice nisi exprimatur à iure, per glos. quam ibi reputat singula. Abb. in cap. fin. de iure patro. & in cap. Cum vos. de offic. ordin. Et in §. Cum igitur, in aucthē. de non eligen. secun. nubem. vbi est text. sing. secundum Bald. in auct. ex testamento. C. de collatio. & ita tenet Barb. per pędicta. in cap. Nouit. de iud. in col. 45. versic. Tu pondera. Et vide etiam Domin. in cap. Quo iure. 8. distin. col. vlt. vbi dicit quòd nullum crimen inducit priuationem ipso iure, nisi sit iure cautum. Quod refert Fel. in cap. Querelam. de iureiur. in col. 2. [& in c. ex parte. lo 1. col. 1. de re scr.] vbi etiam plura allegat in proposito pęcedentis conclusionis. Plura etiam cumulauit Tiraquellus in repet. l. Si vnquam. C. de reuocan. donationib. in glo. in verbo reuertatur, in nu. 206. & in duob. seq. Item nota qđ per sententiam latam super crimine non est quis priuatus beneficio, nisi hoc sententia exprimat, notat Innoc. in cap. Qualiter & quando. el 2. in glo. super verbo diminutionem. de accusa. vt refert Rota in collectis per Bernard. de Bisgneto, in tit. de senten. & re iud. in decisio. fin. in fin. verbis. facit etiam quod Bald. in l. Cum fratrem. C. de his quib. vt indignis, voluit sentire, qđ si fuit sententia lata super homicidio, & de beneficio nihil fuit dictum, qđ non possit impetrari tanquàm vacans, quem ad hoc refert Ioan. de Ana. in cap. fin. col. 1. de homic. Vide tamen Abb. in cap. Inter dilectos, de excef. pęlata. prope fin. vbi ex verbis

verbis Innoc. ibi notat. quòd condemnatus de aliquo delicto per sententiam censetur priuatus ipso facto beneficio suo, intelligendo secundum eum quando crimen erat tale quòd inducebat priuationem beneficij, vel quando irrogabat infamiam ipso facto: nam sufficit quòd condemnetur, licet pœna non exprimat in sententia, quia illa intelligitur posita auctoritate iuris. pro quo allegat l. 1. ad Turpilia. & alia iura. facit ad hoc quòd vbicunque quis incurrit ipso facto pœnam priuationis beneficij, potest absque alia sententia beneficium conferri alteri. probat tex. in cap. 1. & not. ibi Domi. ex eo. in col. 4. in §. Sacri. de homic. in 6. qui generalius ibi tenet in col. 6. versicul. quæro quare, quòd omnia iura canonica & ciuilia quæ dicunt ipso iure, vel ipso facto aliquem puniri confiscatione bonorum, vel alia pœna quacunque, debent intelligi, vt sufficiat declarare vel pronunciare illum talis criminis esse culpabilē: & locus erit dictis pœnis iuris, etiam si in sententia nō exprimantur. [idem tenet Abb. in cap. peruenit. el 1. de appel. quem refert & sequitur Fel. vbi alia dicit in proposito. in cap. 1. col. 12. nume. 6. de constit. Et illud dictum Domi. commendat idem Fel. in cap. 2. col. 1. nume. 2. de sponsa.] Et aduerte quòd iudex delicti non solum potest pronunciare super delicto, sed potest priuare delinquentem beneficio quod habet alibi. ita notat Card. in clemen. Pastoralis. versic. Denique in 2. quæst. in fin. de re iud. Si tamen clericus in terra ecclesiæ suæ inculta industria sua & laboribus siue expensis plantauit vineam, seu reduxit ad culturam causa suæ sustentationis, licet priuetur postmodum beneficio propter delictum,

† relinqui-

relinquitur sibi illa terra vsque ad vitam suam, notat Abb. post Innoc. in cap. fin. de pecu. cler. & ibi Barba. col. 3. An autem clericus qui priuatur beneficio teneatur ad restitutionem fructuum. vide Paul. de Caltr. in l. 1. C. de his qui. vt indig. vbi text. ibi referendo Gulielm. de Cuno, dicit q̄ si clericus cōmittit delictum, propter quod possit priuari beneficio, licet habeat ius in re, quotisque sit priuatus, postquam tamen est priuandus tenetur restituere fructus quos percipit à die commissi delicti, vel percipere potuit, siue extent, siue sint consumpti, & siue sit effectus locupletior, siue non. Sed Guliel. ibi non loquitur in clerico, sed in vasallo committente feloniam. Et hanc opinionem Pauli sequuntur Salic. Alexan. & Ias. ibi, quam etiam conclusionem inter sua singularia annumerauit Hippol. singu. § 25. Clericus qui commisit. pro ea tamen nihil aliud allegat, nisi aliquos ex dictis doctoribus in d. l. 1. Idem etiam tenent Baldus, Ang. & idem Paul. in l. prædonis. ff. de petit. hæred. & Roma. in l. Diuor. no. ff. solu. matri. He. ric. in cap. Cum nostris. de concess. præb. Et prædictam sententiam Angeli in d. l. prædonis. celebrat pro notabili Hippolyt. in singula. 258. Verus possessor, nihil aliud nisi Angelum referendo. Et hanc etiam conclusionem videtur sequi Decius consi. 180. Viso instrumento. col. 1. referendo doctor. in d. l. 1. & Angel. in d. l. prædonis. Contrariam tamen sententiam tenet Card. in cle. Constitutionem. §. Cæterum. in fin. de elect. Philip. Corneus in d. l. 1. C. de his qui. vt indignis. 1. col. & Felin. in cap. De quarta. in col. 10. de præscript. vbi per septem fundamenta hoc putat esse verius, & respondet ad fundamenta in

contrarium adducta. Nouissimè autè vide egregium doctorem nostrum Hispanum Anton. de Burgos, in cap. Ad nostram. de empt. & vendit. in col. 1. versic. Venio modò. vbi dicit q̄ licet aliàs solebat comprobare illam sententiam Fel. tamen quòd tunc diligentius cōsiderando tenet contra eum, & iustinet opinionem contrariam, & satisficit ad fundamenta Felin. & dicit q̄ nullo modo concludunt eius dicta, nisi dum allegat quandam decisionem Rotæ, cui ipse respondet parui pendendo eam. Et quia videtur esse communior opinio cum Paulo, & suis sequacibus in dictal. 1. ideo illam tenendam censeo: quàmuis in clerico qui post commissum delictum propter quod priuatur, semper perseuerauit seruiendo in ecclesia vbi beneficium habebat, crederem ipse benigniorem & æquiuiorem opinionem Fel. & aliorum, q̄ tunc solùm talis damna retur ad restitutionem fructuum à die propositæ contra eum accusationis, vel formatæ inquisitionis, nisi quando delictum inducere priuationem ipso iure, vt in crimine heresis & simoniæ, vt suprà dictum est suo loco. & in alijs quinque casibus, videlicet in cap. Felicis. de pœn. lib. 6. & in clement. Multorum. de pœn. & in cap. Eum qui. de præben. libr. 6. & in cap. 1. de homic. lib. 6. & in cap. Ad falsariorum. de crim. fal. quia tunc clericus indistinctè posset condemnari ad restitutionem fructuum à die commissi delicti: & isto modo potest intelligi doctrina Bald. in tit. de pace iura. firman. in vsi. feu. in §. Iniuria. vers. Quæro an committat furtum. dum tenet q̄ recipiens fructus beneficij qui priuatus est iure, committit furtum. Crederem præterea in hoc proposito posse dici (saluo meliori

iudicio) quòd quando clericus propter crimen damnatur ad restitutionem fructuum quòd damnabitur solùm ex quadam æquitate ad restitutionem perceptorum, non autem eorum qui percipi potuerunt: satis est enim, si ecclesiæ cui applicandi sunt, clericus restituat fructus quos percepit, quamuis illos consumpserit, sine eo quòd tam stricta exactio fiat ab eo, sicut si spoliasset aliquem illo beneficio, & essent restituendi fructus spoliato in simul cum beneficio. Item nota in materia huius capituli. quòd inferior à Papa vt legatus vel episcopus potest cum causa inhabilitare aliquem ad beneficia, etiam in perpetuum per statutum vel sententiam, vt not. gloss. quam ad hoc ibi dicit singularem Ioan. de Imol. in Clemen. 2. de vi. & honest. clement. in verbo inhabilis. qui etiam refert Anton. dicentem quòd tunc ipse inferior posset cum tali irregularitate ad beneficia dispensare. Vide tamen Felin. in capitul. Postulasti. colum. 2. versicul. Et adde. de foro compet. vbi intelligit prædictam gloss. tali modo quòd legatus vel episcopus non potest inhabilitare ita vt operetur alibi: ex quo videtur quòd illa inhabilitas non nocebit clerico extra prouinciam legati vel diocesium episcopi: quod subintelligit idem Felin. vbi inhabilitas fuit posita in materia arbitraria vltra ius, secus si iuris auctoritate, quod non habet in se dubium: quia tunc non est legatus vel episcopus qui inhabilitat, sed declarat illum incurrisse inhabilitatem iuris, & tunc sicut ius ligat vbique, ita declaratio nocebit vbique.

Bonorum publicatione puniri. Cap. CXXIIII.

PRæmissis prius quòd bonorum publicatio est duplex, vt placet Oldra. in consil. 17. incip. Thema tale est, quidam clericus, sub tit. de foro compet. in colum. 3. nam quædam est extraordinaria, id est in casu non expresso in iure, sed ex iudicis potestate: & ista conceditur illustribus in summa potestate positis, & de hac loquitur lex C. ne sine iussu princ. liceat consil. l. 1. Alia est ordinaria, id est in casu à lege permissio, vel ex regni consuetudine generaliter: & ista fit per quemcunque iudicem habentem merum imperium ratione territorij, & non per alium: quia confiscatio fit ratione iurisdictionis, & iurisdictionis territorio adhæret, vt C. Vbi & apud quem. l. fin. Pœna publicationis bonorum rarissimè legitur statuta in sacris canonibus contra clericos: quia forsan conditores canonum cupientes magis emendare clericorum personas, quàm in eorum bona sequi, habebant præ oculis verba illa Iustiniani quæ ad Tribonianum scripsit in Auct. de mandatis principum, dicens: Oporteret autem te in hoc omnem ponere prouidentiam cum aliquis dignus apparuerit pœna, illum quidem punire, at res eius non contingere, sed sine eas generi & legi, secundum illum ordinem. Non enim res sunt quæ delinquunt, sed qui res possident. Possent præterea alia ratio ad hoc assignari: quia cum considerarent antiqui illi patres bona clericorum intuitu ecclesiæ acquirentium ad easdem ecclesias pertinere, aded quod de illis testari non licebat clericis, superfluum existimabant

bona clericorum propter scelera proscribere, cum essent applicanda ecclesijs ad quas iam prædicta ratione pertinebant. Nunc autem postquam inualuit consuetudo testandi, creuitque clericorum insolentia simul cum diuitijs & copia bonorum, adeò vt non satis videatur solis canonicis pœnis corrigere eos, merito possit dubium referri, an Iudices ecclesiastici imitando legis ciuiles possint clericos punire pœna amissionis bonorum pro delicto, pro quo laicus esset puniendus eadem. Et in hoc Anton. in cap. Quia diuersitatem. de concess. præbend. ex glo. notat q̄ vbicumque ex aliquo delicto laici veniunt confiscanda bona ipsius, videtur q̄ ex delicto clerici tunc fiet confiscatio cameræ diocœsani, non autem ad cameram fiscalem laicorum, quem refert Imol. ibi. in col. 4. dicens q̄ in hoc videtur considerandum an ius ciuile astringat clericum, vel eius dispositio generalis extendatur ad eum, de quo dicit recurrendum ad ea quæ consueuerunt dici in cap. Ecclesia sanctæ Mariæ. de constit. & in cap. quod clericis. de for. compe. quem Felin. refert in cap. Irrefragabili. §. Cæterum. de offic. ord. Quod si solum considerandum est, videretur dicendum aliquibus q̄ cum leges priuantes aliquos hereditate sibi delata comprehendant clericos in aliquibus casibus: vt supra probauimus in verbo, Instituti hæredes. Sic etiam leges priuantes delinquentes suis bonis comprehendant eosdem: cum non videatur ratio diuersa in utroque casu. Sed in hac quæstione ego aliter dicendum crederem, imò q̄ leges inferentes pœnam publicationis bonorum clericos non comprehendant: quia non sequitur, lex quæ priuat accomodantem tacitam fidem,

vel non adimplentem voluntatem defuncti, vel non petentem tutorem pupillo hæreditate vel successione comprehendit clericos: ergo eodem modo ligabitur lex inducens publicationem bonorum. Nam in primo casu leges illæ sicuti clericis detulerunt hæreditatem aliorum, ita potuerunt imponere ei conditiones & solemnitates ad quas tenerentur, & quibus per eos non seruatis hæreditatibus à legibus sibi delatis priuarentur. In nostro verò casu cum leges disponant, puniendo, & earum censura non cõprehendat nisi sibi subditos, meritò videtur quod clericorum bona non sint comprehensa, sicuti sunt exemptæ dominorum personæ. Et quamuis articulus iste egere videatur declaratione Pontificia, posset tamen dici (saluo meliori iudicio) quod liceret iudicibus ecclesiasticis ad imitationem legum punire clericos publicatione bonorum in casibus in quibus laici puniendi essent: quia sicut leges non dedignantur sacros canones imitari, ita & sacrorum statuta canonum principum constitutionibus addiuuantur, vt sunt verba text. in cap. I. de not. ope. nun. Vbi etiam glo. dicit quod legibus vtendum est in causis ecclesiasticis, nisi canonibus contradicant: & licet non inueniamus in iure decissum quod clerici puniantur pœna amissionis bonorum in eisdem casibus in quibus & laici, sufficere posset quod canones hoc non reprobant neque fieri prohibent: & sicut quotidie in curijs ecclesiasticis bona ecclesiarum & patrimonialia clericorum quantumcunque sint virtutibus præditi, subsunt censuris legum, & virtute earum in defectum canonum auferuntur ab vno, & adiudicantur alteri etiam laico: quid mirum erit si sic bona clericorum flagitia com-

mittentium, imitatione legum seruata ab ipsis auferantur, & ecclesijs seu alijs pijs operibus applicentur. Quando verò alicui iudici longiori examinatione præmissa, & vrgentioribus fundamentis persuaso, visum fuerit in aliquo casu hanc esse sequendam opinionem, si clericus damnatus filios legitimos habuerit, vt in eorum præiudicium eam non seruet consulo, vt quid enim ecclesia ditanda est, vel alij vsus pij quærendi sunt, esurientibus filijs etiam parentis iniqui, quando non dispositione canonica, sed imitatione legali, paterna bona publicanda videntur? Possset etiam secundò quæri in hoc proposito, an in casibus in quibus bona clericorum confiscanda sunt, veniant omnia pariformiter, & sine aliqua distinctione publicanda? In quo videtur dicendum quod bona clericorum siue sint mobilia vel immobilia publicari possunt, quia in hoc nullum solet adhiberi discrimen, vt per Hieronymum Pauli, in libro prouinciali omnium ecclesiarum, fol. 44. vers. quid si presbyter. Si verò clericus damnatus haberet vsufructum alicuius rei, tunc ius talis vsufructus non confiscatur et naturaliter viuente vsufructuario, ex sententia Bal. & Sal. in l. 1. C. de bo. liber. quos refert Alex. in 1. vol. cons. 23. incip. prima consideratione. Bona præterea & iura quæ non transeunt in extraneum hæredem non poterunt publicari confiscatis bonis clerici damnati: quia fiscus habetur loco extranei successoris, vt probatur in l. Iura libertorum. & ibi not. Barto. ff. de iure pat. & notat etiam Bal. in d. l. 1. & Alex. in l. In insulam. ff. sol. matr. in prin. & in l. Si finita. §. Si de vestigalibus. in col. 11. ff. de dam. infect. ex quo venit quod si clericus damnatus haberet emphyteosim

sim ecclesiasticam, vel feudum ecclesiæ, tunc illa non venirent in confiscationem, per ea quæ notant Bald. in dict. l. j. & Alexand. in dict. consil. per text. in Authen. de alie. & emphy. §. Illo. & in capitul. Felicis. §. Si qua verò. de pœn. in 6. & per alia relata per Alexandr. ibi, quem etiam vide asserentem quòd concluditur communiter quòd emphyteosis concessa à priuato ea conditione & lege quòd non transeat ad hæredem extraneum non confiscatur, dato quòd sint confiscata bona emphyteotæ. quòd dicit teneri communiter per Bartol. & Docto. in dict. §. Si de vestigalibus, & alios quos ipse refert, & not. etiam Ioan. de Imol. in capitul. 2. de feu. in 5. colum. versic. Sed aduerte. Si verò clericus haberet emphyteosim à priuato quæ posset ad extraneos hæredes transire, tunc bene veniret in confiscationem bonorum clerici, & sine præiudicio domini: quia erit sibi obnoxia quòd ad hoc quòd ei debeat sua pensio. ita notat Card. qui sic videri meo est intelligendus in Clement. Nolentes. de hære. in versicul. Inquisitoribus. in penult. colum. quem primò vide in hac materia volentem colum. præcedenti quòd quando non posset emphyteosis confiscari, tunc ius meliorationum posset confiscari. pro quo refert Spec. & Ioan. Andr. quòd est vtile ad declarationem supradictæ conclusionis de emphyteosi ecclesiastica, & priuati in casu in quo non potest confiscari. An autem si clericus haberet feudum non ecclesiasticum veniet in confiscationem, vide Alex. in d. consil. 23. in 2. col. versic. Idem videmus. vbi concludit quòd feudum quòd non transit ad hæredes extraneos non confiscatur. & vide etiam Paul. de Castr. in l.

In insulam. ff. solu. matr. vbi notat quod in fiscum non transit feudum vel emphyteosis quæ post mortem confiscati deuentura sunt ad filios vt filios: ex quo sequitur q̄ si clericus habet tale feudum quod p̄t transire ad suos extraneos hæredes, confiscabitur simul cum alijs bonis. Pro quò vide quod not. Alex. in d. §. Si de vectigalibus. in l. 2. col. versic. Item addit, seruato tamen indemni domino feudi, cui post confiscationē soluetur pensio, & exhibuntur alia obsequia quæ per possessorem feudi præstari debent. Quod videtur tenere Cardi. in d. versic. Inquisitoribus. vbi æquiparat in hac materia res feudales, & res emphyteoticas, dicens, q̄ quando crimen non est tale quod puniatur per leges feudales, q̄ nihil speciale inuenit in feudis: & q̄ generaliter dici potest q̄ res feudales & emphyteoticæ confiscabuntur illi fisco cui confiscantur alia bona damnari, semper tamen sine præiudicio domini: quod etiam not. Bald. in l. Si quis presbyter. C. de episc. & clem. Aduertendum tamen esset in hoc quod licet feudum, vel emphyteosis ex lege inuestituræ vel cōtractus posset transire ad extraneos hæredes, si prohibitum esset q̄ ad ecclesiam deueniret, tunc seruanda erit lex inuestituræ vel cōtractus, & non applicabitur ecclesiæ, cui alia bona clerici damnati applicantur. Si autem clericus sic damnatus haberet bona subiecta restitutioni, tunc dicendum est q̄ confiscabuntur bona illa cum sua causa, scilicet q̄ adueniente conditione fideicommissi, fiet restitutio per fiscum. ita decidit Ang. in l. Papinianus. §. Meminisse. ff. de inoff. testa. per l. ex facto. ff. ad Trebel. & per alia de quibus ibi, quod etiam probat text. in l. Staius florus. in §.

Cornelio felici. ff. de iur. fit. quod tamen intelligit Alexander. in d. consil. in pen. col. in casu in quo simpliciter sunt bona subiecta restitutioni, secus autem dicit quādo expressè esset prohibita alienatio à testatore: quia tunc etiam pendente conditione non possunt transire in fiscum: ex quo videtur quod in casu nostro bona quæ clericus damnatus tenerentur restituere simpliciter post mortem, manerent in confiscatione eius vita durante, secus si fuit in eis prohibita alienatio à testatore, quia tunc non confiscabuntur. Potest præterea & non impertinenter dubitari, an publicatis bonis alicuius clerici veniat in confiscatione ius patronatus? & omissis quæ à doctoribus in varijs locis & cum varijs opinionibus traduntur in hoc dubio, quando Iudex laicus est qui condemnat patronum, vt per doct. vbi glo. in clem. pastoralis. de re iudic. & in cap. filijs. vbi etiam gloss. quam dicunt præcedenti fore contrariam. 16. quæst. 7. & in clem. 2. de iure patron. & in c. quantò. de iud. & per Imol. & alios in l. In insulam. ff. sol. matr. & per Floriā. in l. Via. §. si fundus. ff. de serui. rust. prædio. in casu nostro non est aliqua controuersia inter doct. quāuis nullus eorum quos ipse vidi quæstionem mouerit in specie, videlicet quando clerici patroni publicantur bona: sed ex his quæ doct. aliqui tradunt facillè quæstio deciditur. Primò ex his quæ notat Firmianus in tractatu de episcopo; in 4. libro, in 4. parte, in 3. quæst. in fin. primæ col. versic. Sed quæro vtrum, vbi tenet ius patronatus non transire in confiscationem iudicis secularis; sed iudicis ecclesiastici sic. Secundò ex conclusione quam facit Cæsar Lambertinus in elegantissimo suo tract. de iure patronatus,

tus, in tertio libro, articulo 8. octauæ quæstionis principalis, in col. 6. vbi tenet q̄ si iudex ecclesiasticus procederet propter aliquod delictum casu quo posset ad publicationem bonorum alicuius patroni, sine dubio includeretur ius patronatus, vt in clemen. Pastoralis à contrario. §. Rursus. de re iud. quia non dicerentur mittere falcem in messem alienam: & q̄ tunc non erit considerandum an veniat principaliter vel accessoriè, vel an exprimat in tali publicatione vel non ius patronatus: cum simus in casu in quo Iudex habet iurisdictionem cognoscendi de ipso iure patronatus etiam principaliter, in quo dicit concordare omnes doctores. Si igitur nullus doctorum dubitat q̄ in publicatione bonorum, contra laicum patronum facta per Iudicem ecclesiasticum venit ius patronatus, non distinguendo an sit facta publicatio simpliciter omnium bonorum, an alicuius castri, in cuius vniuersitatem transeat, meritò ergo firmare audebimus q̄ publicatis bonis clerici comprehendetur ius patronatus. Nec in hoc curandum existimo an ille habeat filios legitimos, vel non, ex conclusione Cæsaris Lambertini in fi. verbis dicti octauæ articuli, dum tenet q̄ in casu confiscationis bonorum patroni ius patronatus nullo modo transit ad filios, sed vel ad ecclesiam vel ad fiscum, sicut potest transire ad extraneos. Ex quibus vltimis suis verbis, & ex his quæ suprâ etiam diximus venit hæc mea sententia moderanda, nisi ex constitutione iurispatronatus autoritate illius ad quem spectat dispositum esset q̄ ius illud patronatus non posset transire nisi ad agnatos, vel ad aliquos homines habentes certas qualitates vel condiciones: quia tunc

non comprehenderetur ius patronatus in publicatione bonorum clerici, sed seruaretur dispositio concessionis vel institutionis illius. Sed hac sit questione sine aliqua difficultate decisa, restat nunc aliud dubium eneruandum: cum enim ex infra dicendis appareat quod bona clerici publicata applicari debeant ecclesiae à qua recipiebat stipendia, vel episcopo ut in pios usus distribuat, merito dubitari poterit, quid tunc faciendum est de iure patronatus quod perdidit clericus. Et in hoc crederem (saluo meliori iudicio) posse dici quod cum ecclesia cui applicantur bona ratione beneficij vel stipendij non indigeat iure patronatus, neque illud possit facere eam ditiozem, quod iustius erit quod episcopus decernat ecclesiam esse liberam in qua erat constitutum ius patronatus, & quod idem faciat & fortiori ratione quando bona debent distribui in pios usus: cum non debeat vendi ius patronatus ut pretium distribuatur in eis, nec deceat, nec liceat quod ipse sibi retineat, nisi in casu quo tale ius patronatus clerici esset annexum alicui castro, vel rei vniuersali: quia tunc iustum est ut sequatur castri vel rei possessorem. Quæri etiam potest, an publicatis bonis clerici filijfamilias veniat peculium castrense. aut aduentitium vel profectitium publicandum? Et in hoc dubio si sequamur iura ciuilia & doctrinam doctorum loquentium generaliter, dicendum est quantum ad peculium castrense quod non. casus est in l. Si filius. C. de bonis damna. & notat glo. quam ibi sequitur Barto. in l. j. ff. de bonis dam. & idem tenet Bart. in l. Si finita. §. Si de vectigalibus. versicul. Sextò quæro. penult. col. ff. de damno infect. Idem videtur velle Bald. in l. filius. ff.

de his qui sunt sui vel alieni iuris. per d.l. Si filius. C. de bonis damnatorum. Vbi etiam dicit q̄ aliqui dixerunt q̄ illa lex erat correcta, sed non rectè considerata. & vide eundem Bald. in d.l. Si filius. vbi dicit q̄ hoc est in solatium filij amissi, vt damnato filio pater retineat peculium castrense, & quasi castrense, qui præterea intelligit l. illam in filio in potestate. & quòd secus esset in emancipato, cum non habeat peculium, vt l. fin. in fine. C. de inoffic. testamen. & hanc etiam opinionem videlicet q̄ peculium castrense non publicatur: sequuntur Imol. & Paul. de Castr. in d. §. Si de vectigalibus, prout refert ibi Alexan. in col. 21. & 22. vbi defendit hanc opinionem ab Angel. tenente contrarium. Quantum verò ad aduentitium idem concludit Barto. in d. §. Si de vectigalibus, allegato versic. Sextò quæro. & seq. videlicet q̄ etiam proprietates aduentitiorum bonorum quæ est filij non publicatur ea ratione: quia filio est interdicta omnis alienatio sine patris consensu, vt C. de bon. quæ liber. l. Cum non solum. [§. filijs autem.] ergo delinquendo non alienabit, mouetur etiam per text. in l. 3. §. Sed vtrum. ff. de mino. Idem tenet Bal. in l. 2. §. Si filius. ff. quod quisque iuris. & in l. Executorem. in princ. in vltima charta. C. de executio. rei iudic. & in d. §. Sed vtrum. & Angel. & Imol. in l. Si filius. ff. de dam. infect. quos refert Alexan. in d. §. Si de vectigalibus. 19. col. versic. Adde primò. Præterea quantum ad peculium profectitium idem dicendum est, videlicet q̄ non veniat in publicatione bonorum filij, etiam si habuisset filius à patre expressè potestatem donandi & dissipandi, quia non ex potestate donandi: quia hæc nō est donatio, nec ex potesta-

potestate dissipandi : quia non intelligitur cogitatum de delicto. ita concludit Alexan. vbi suprà in 23. col. versic. Item adde. & dicit ita decidere eleganter Ang. in l. Si filius. ff. de dam. infect. & cum eo transire ibi simpliciter Imo. & idem videtur colligere Bart. ex glo. in d. l. 1. ff. de bon. damna. notando verba glo. ibi dum dicit, etiam castrense. ex quibus verbis innuit glos. q̄ nec aduentitium, nec profectitium. Cùm ergo in iure canonico & civili non sit aliter in hac materia dispositum circa hæc peculia in clericis, meritò videtur concludendum q̄ publicatis bonis clerici filij familias nullum prædictorū peculiorum publicabitur: cùm sacri ordines et presbyteratus non liberent filium à potestate patris, vt est text. & ibi Abb. in cap. Constitutus. de in inte. rest. & in cap. Si annum. de iudi. in 6. & in athen. Presbyteros. C. de episc. & cler. & per Docto. reprobata glo. ibi in cap. Cum voluntate. de senten. excommuni. Nec in hoc aliquid immutat conclusio Doctorum quæ habet, q̄ in bonis aduentitijs clericorum, etiam primæ tonsuræ acquisite eis, post clericatum, non queritur patri vsusfructus, quia reputantur bona quasi castrensia: vt probatur in cap. Quia nos. de testa. & ibi notant Abb. Hostien. & Barb. & ponit latius doctor noster Hispauus Rodericus Suares in quæstio. Vtrum in bonis maioratus pater habeat vsum fructum, in fol. penult. col. 4. vsque ad finem: quia licet per hoc videatur q̄ talia aduentitia clericorum nõ habeant naturam aliorum aduentitiorum laicorum, satis est q̄ assimilentur bonis quasi castrensibus, quæ etiam vt suprà dictum est, non publicantur. Vltimò autem pro pleniori examinatione huius cap. opere

precium

precium est quærere in casibus in quibus dispositione canonica, aut imitatione legali bona clerici publicari possint cui tandem applicari debeant. & in hoc dicendum videtur quod seruanda sit dispositio text. in c. excommunicamus. el. I. de hæret. §. I. in qua cauetur quod bona clericorum damnatorum de hæresi applicantur ecclesijs à quibus stipendia receperunt. Et si clericus recepit stipendia à pluribus ecclesijs, tunc inter eas diuidentur bona pro rata, vt per gloss. ibi, in verbo, Stipendia. Vnde hæc videtur practica seruanda in omnibus casibus in quibus bona clerici habentis beneficium vel plura beneficia publicantur. Erit ergo curæ iudici qui bona clerici publicari mandauit, diuidere ea iustè inter ecclesias in quibus beneficia habuit: & si aliqua ecclesiarum sita fuerit extra suam dioccesim, & omnia bona clerici fuerint in eius potestate, tunc debet mittere illi portionem sibi contingentem. At si in loco beneficij extra dioccesim constituti, fuerint aliqua bona clerici quæ pertineant ad illam ecclesiam, tunc eius erit officij intimare iudici illius diocesis sententiam à se latam, vt illam in prædictis bonis exequatur: in casibus in quibus sententia lata super confiscatione bonorum extenditur ad bona sita extra iurisdictionem pronunciantis, de quo per Domi. in c. Cum secundum. ad fi. de hæreti. in 6. & per Anch. in cap. Postulasti. 8. quæstio. de foro compet. & per bonam additionem Fel. in d. cap. Postulasti. in 3. col. Et quia tex. non distinguit an bona damnati clerici recipientis stipendium ab ecclesijs fuerint patrimonialia vel ne, acquisita intuitu ecclesiæ vel non, videtur velle quod omnia bona indistinctè clerici habent.

habentis beneficium applicentur ecclesiæ in qua illud habebat, quod videtur magni effectus: nam posset contingere quod ratione alicuius tenuis beneficii possessi à clerico posset ecclesia patrimonium pingue clerici, vel alia plura bona eius industria seu arte quaesita sibi acquirere. In casu verò in quo clericus damnatus non haberet beneficium, & sic non esset aliqua ecclesia cui applicanda essent eius bona, tunc credit Abb. in d. c. excommunicamus. in 1. col. debere ea applicari episcopo loci qui distribuatur in pios usus: cuius opinioni adhæret ibi Ana. in 2. col. Nec curandum est in hoc de eo quod scripsit Oldra. in consil. supra allegato, videlicet quod episcopus non habet confiscationem bonorum, cum non habeat territorium: nam ut inferius latius scribimus, in verbo pœnisve alijs pecuniarijs, verior opinio est & consuetudine roborata quod episcopus habet fiscum. Episcopum autem loci in hoc casu esse credo, qui est episcopus diœcesis in qua fertur sententia publicationis bonorum, dum tamen aliàs sit Iudex competens, in cuius curia de delicto clerici tractari poterat. Caueat præterea episcopus cui prædicta bona applicantur, ne ea conuertat in suos usus: quia præter id quod sacri canones nullibi bona sic confiscata episcopis applicant, doctores qui ea illis applicanda scripserunt, tali tamen onere hoc describunt, ut illa in pios usus consumant. [De quo scripsit Felin. in capitul. irrefragabili. §. Cæterum. de offic. ordin.] Crederem præterea in hoc iudicandum esse non solum pium, sed debitum usum, in quo dicta bona expendi possint & deberent, in alimentis videlicet clerici damnati, dum viueret, ne aliàs fame mori

290 IO. BERNAR. DIAZ. HISP.
cogeretur, aut esset aliunde mendicandum pro eius
sustentatione.

Verberari. Cap. CXXV.

POena verberum in clericorum personis à sacris
canonibus recepta est. Et hoc forsàn q̄ cum do-
lore & citra vitæ ac membrorum periculum corrigat,
de eaque mentio fit in cap. [1. 5. quæst. 1. & in cap. nul-
lus clericus. 11. quæst. 1. & in cap.] Cum beatus. 45.
distinct. quod est concilium Bracarense. [tertium in
cano. 6.] & in cap. fin. 35. distinct. quod est concilium
Agathense. & in cap. 1. fin. verbis, de calumnia. Ex quo
ibi notat Abb. in vlt. not. q̄ ecclesia potest clericum pu-
blicè verberare. Cùmque cessent in illis cæteræ pœnæ
mortis, ac membrorum mutilationis, nimirum si hâc
tanquam paternam correctionem antiqui illi patres
sacrorum canonum conditores admiserint. Vide ta-
men in hoc distinctionem quam facit text. & gloss. in
d. cap. Cum beatus. videlicet q̄ presbyteri, Abbates,
& leuitæ nullis debent verberibus subiacere, exceptis
grauibus & mortalibus culpis, minores tamen clerici
verberantur pro minoribus culpis. & idē not. Præpo.
in d. cap. fi. 35. distin. In qua tamen imponenda iudi-
ces ecclesiastici aduertere debent semper, quòd in ca-
su quo clericus venit verberandus, non potest nec de-
bet verberari per laicum etiam de mandato suo, vt in
cap. Vniuersitatis. de sent. excommun. & per gloss. in
cap. Si clericos. eod. tit. libr. 6. & ita etiam disponitur
in l. 56 tit. 5. parti. 1. vbi dicit lex q̄ tam prælatus man-
dans, quàm laicus obtemperans in hoc excommuni-
catus

catus est, sed debet per ministrum ecclesiæ verberari, vt not. Cardin. de Turre cremata post Hugo. in cap. Illi qui. 5. quæst. 5. & secundum eos constitutus in minori ordine poterit etiam presbyterum verberare. Imò plus voluit Abb. in cap. Inter alia. in col. 4 de immun. eccle. q̄ pro honestate ecclesiæ clericus debet verberari in ecclesia, & per clericum, & non per laicum, allegando d. cap. Vniuersitatis. [Quando verò clericus est incorrigibilis, potest per laicum verberari, vt not. glo. in summa 45. distin. allegando text. in cap. vt famæ. ne senten. excom. Tu tamen lector aduerte an text. ille probet hanc conclusionem, cùm nihil de verberibus disponat: sed de captura facienda per laicum, & inter hos duos actus, non paruum videtur esse discrimen. Nam difficilior capitur clericus nisi per laicos. Captum tamen clericum verberare per alium clericum in minoribus saltem, non sic difficile est: præmaximè quia in quavis republica ministri deputati ad capturam delinquentium laici sunt. ideo videndum est an sola autoritas glos. sufficeret ad veritatem huius conclusionis. quam tamen simpliciter sequutus fuit Bertachi. in tract. de episcopo. 3. part. 4. lib. de potestate & autoritate episcopi in temporalibus circa personas. versic. quarto quæro an episcopus.] Et aduerte q̄ iudex ecclesiasticus habet iurisdictionem fustigandi & verberandi, & sententiam suam potest super his mandare executioni absque scrupulo irregularitatis, licet in fustigatione vt in plurimum interueniat aliqualis effusio sanguinis: quia illa qualis qualis effusio nō consideratur, cum non veniat principaliter ex sententia, sed accidat ex post facto: & satis est q̄ in

sententia clerici non infertur pœna, ex qua principali-
 ter & immediatè veniat sanguis. ita Paul. Grillan. in
 tract. de relaxat. carcerat. in 5. quæst. & licet huic con-
 clusioni videatur refragari text. in cap. in Archiepisco-
 patu. de rapt. & gloss. ibi. & in cap. his à quibus. 23.
 quæst. vlt. tamen crederem saluari posse dictum hu-
 ius doctoris, quando illa sanguinis effusio esset, vt ipse
 dicit aliqualis: nam text. in dict. cap. in Archiepisco-
 patu. non reprobatur, si aliquis sanguis ex flagellis pro-
 filiat, sed quòd flagella in vindictam sanguinis tran-
 sfire videantur: vnde prohibet vindictam sanguinis,
 non verò accidentalem effusionem. Vnde nec existi-
 mo necessarium fore vt audiui, facere aliquos iudi-
 ces quòd flagellandos induunt lineis vestibus intin-
 ctis cæra, vt de super flagerentur, dum enim scrupu-
 lis consulunt, correctionem inutilem & parum ti-
 mendam efficiunt. [Vel verius in hoc dici posset,
 quòd etiam si iudex pœtenderet in pœna verberum
 vel fustigationis effusionem sanguinis, & verè succe-
 deret, & in magna quantitate, non propter hoc incur-
 reret irregularitatem: cum hæc non contrahatur nisi
 sola morte, vel membri mutilatione, vt notat Abb. in
 capitul. 1. nume. 8. qui cleri. vel vouem. & Cardin. in
 clemen. si furiosus. per text. ibi de homic. colum. vlti.
 quæstio. 31. & per text. in capitul. in Archiepiscopa-
 tu. de rapt. quem pro hac conclusione ponderat, &
 respondet ad text. in capitul. cum illorum de senten.
 excommu. Et vide Sylue. qui refert Abb. vbi suprà in
 sua summa, verbo, homicidium. 3. §. Tertio quæ-
 ritur.]

In exilium mitti. Cap. CXXVI.

Ecclēstastici iudices possunt imponere pœnam exilij, vt probatur in cap. I. de calum. & in cap. penult. de pœn. & in cap. Hi qui. 3. quæst. 4. & in cap. Cum beatus. 45. distin. Et norant doct. in cap. Cum non ab homine. de iud. licet ibi Ant. nitatur colligere arg. ex illo text. q̄ ecclesia non habet pœnam exilij, cui in hoc aduersatur Barb. ibi, in col. c. versicul. Et dicit hoc. Vbi namque pœna certa non imposita à iure, & delictum quod venit puniendum in clerico, videtur quadammodo, cohærere alicui loco, prudenter se habent iudices ecclesiastici, si delinquentibus clericis pœnam inferant exilij. Sicut enim occasio delinquendi facilè præcipitat etiam eos qui aliquam virtutis curam habere solent, sic eadem occasione sublata, facilis est à difficili & asperrima viciorū semita, ad amœnissimam virtutis viam reuocari. Quod bene comprobant verba illa singularia sanctissimi Hispaniæ nostræ doctoris carissimi Isidori, insignisq̄e vr̄bis Hispaniæ. Præfulis præfulgidi, quæ Gratianus intexuit in cap. Valet. § I. dist. Valet (inquit ille) interdum conuersis pro salute animæ suæ mutatio loci. Plerunq; enim dum mutatur locus, mutatur mentis affectus. Congrū est ergo & inde etiam corporaliter euelli, vbi quisque illecebris deseruiuit. Nam locus vbi quisque prauè vixerit, in aspectu mentis apponit, quod sepe ibi cogitauit vel gessit. Aduertat tamen in hac materia episcopus vel eius vicarius, quòd postquam clericus propter crimen est damnatus ad pœnā exilij legitima causa, &

probatione subsistente, non potest ab exilio reuocari, & sic non poterit clericum exilio damnatum reban-
nire. ita notat Præpo. arg. text. ibi in cap. In primis. 2.
quæst. 1. Ratio est secundum eum, quia ex quo legi-
timè est missus in exilium, inferior non potest super
istis gratiam facere: vt habetur in cap. Cum tex. de re
iud. Facit etiam text. in l. Relegati. ff. de pœn. Ex quo
ibi not. Batt. q̄ misso in exilium solus princeps & non
alius potest dare licentiam veniendi, & q̄ reuertatur,
quem vide vltèrius etiam dicentem q̄ quilibet iudex
potest dare licentiam exuli reuertendi ex iusta causa:
quod est notandum in nostro proposito, quia per hoc
videtur q̄ episcopus vel eius vicarius posset idem fa-
cere ex causa iusta. Si tamen clericus esset de facto in
exilium missus, tunc bene potest per eundem iudicè
reuocari secundum Præpo. vbi suprà, arg. text. & quæ
ibi notat Bald. in cap. Ab excommunicato. de rescript.
Idem Bal. & Ias. in l. Si pacto quo pœnam. C. de pact.
de quo ego latius scripsi in meis doctrinis magistrali-
bus, in doctrina incipienti, factum de facto.

Deponi. Cap. CXXXVII.

Depositio est perpetua remotio ab altaris ministe-
rio, notat Abb. in cap. At si clerici. de iud. col. 1.
& refert ibi Decius col. 4. versic. quintò nota: & depo-
situs simpliciter intelligitur depositus perpetuò, licet
non exprimat, vt per glo. not. in cap. 1. in glof. fin. l.
distin. vbi Domi. & tenet Decius vbi suprà. & vide gl.
not. quæ probat istam conclusionem in cap. Accedens.
l. distin. vbi tamen vide sing. distin. Præpo. in hoc art.
& nota

& nota q̄ regulariter pro nullo crimine potest deponi clericus, nisi de iure aliud exprimat, not. Dom. in §. de his. l. distin. & in cap. 1. 3 §. distin. nisi in grauibus, vt ibi per eum: quod refert Dec. in d. cap. At si clerici. in princ. in col. pen. de Iud. item pro delicto enormi potest fieri depositio. ita dicit Abb. in cap. fin. de cele. miss. allegat text. in cap. Tuæ. de pœnis. qui text. dicit, magnis sceleribus: quod verbum magnis plura delicta comprehendere videtur, quàm verbum enorme. & vide Anton. in cap. Cum dilectus. de purg. cano. colum. 6. ver. Caue quia illud. qui ex verbis Innoc. ibi colligit vnã theoreticã, quam dicit tenendam pro vera, q̄ vbicunq̄ pro aliquo delicto venit imponenda pœna mortis, tunc de iure canonico in locum ipsius intelligitur subrogata pœna depositionis, quod refert & sequitur Fel. in cap. qualiter. el 2. §. Ad corrigendos. 4. col. de accu. limitando nisi de iure canonico alia pœna tanquam ordinaria imponatur. Aduerte tamen in ista materia q̄ Decius in cap. At si clerici. in col. 20. de iudi. versicul. De secundo. colligit duas conclusiones ex Abb. ibi. Prima quòd pœna depositionis nõ imponitur nisi pro graui crimine. Secunda q̄ quæ dicantur crimina graua relinquitur arbitrio iudicis, ex quo postea, in eadem col. versicul. Secunda conclusio, dicit q̄ erit in arbitrio iudicis quæ crimina dicantur requirere depositionem. Et vide etiam quòd notat Abb. in cap. Laiores. de cleri. excom. minis. de quo suprã memini in parte suspensionis, excommunicationi &c Item nota q̄ ad depositionem presbyteri non semper requiritur dolus, sed supina ignorantia equiparatur dolo, quo ad hoc. ita notat Abb. ex text.

ibi, quem dicit valde notabilem in cap. fin. de celebra-
 missa. Et aduerte quòd si depositus ab officio celebra-
 rat, priuatur participatione corporis & sanguinis
 domini, & permanet in hac excommunicatione vsq;
 ad diem vltimum, ita vt viaticum tantummodo exitus
 sui tempore percipiat: vt habetur in capitu. Accedens.
 l. distin. & ibi notat Præpo. & in ista materia de-
 positionis vide Archid. in cap. Presbyteri. el. 2. §. quæ-
 stio. 6. vbi tradit nimis generalem & dubiam doctri-
 nam videri meo, videlicet quòd si clericus deponitur
 pro aliquo crimine, potest à iudice seculari adhuc pu-
 niri pro eodem: sicut enim accidit quem diuersis le-
 gibus teneri pro eodem crimine, sic eodem modo le-
 ge & canone. Nam clericus depositus non efficitur
 de foro iudicis secularis propter solam depositionem,
 quomodo ergo poterit per ipsum puniri? Præterea
 non sequitur: potest quis teneri diuersis legibus pro
 eodem crimine: ergo clericus potest puniri pœna cano-
 nica per episcopum, & legali per iudicem seculari-
 rem, non præmissa degradatione & traditione: [An
 autem clericus depositus possit restitui per Episcopum,
 vide Gondi. Villadie. in tract. de legato, part. 1. q. 14.
 num. 63. Tomo 2. tracta. diuersorum Docto. fol. 292.
 Et vide in pontificali, fol. 204. col. 1.]

In arctum monasterium detrudi.

Cap. CXXXVIII.

ANtiquis illis ac venerandis patribus qui futuro
 vniuersalis ecclesiæ statui nedum claritate, ac
 sanctimonia vitæ suæ, sed pijs sanctionibus consul-
 uerunt,

uerunt, non minus fuit curæ delinquentium penas de-
cernere, quàm eorum futuræ emendæ providere: non
fatis suo animarum zelo mirabili esse censentes, si fa-
cinorosis inflicta pœna (quæ alijs similia perpetrandi
metum ingessit) ipsismet admissa deplorandi nô præ-
staret opportunitatem. Ac ideo post depositionis pœ-
nam statutam vel depositi ad agendam pœnitentiam
in monasterium aliquod detruderentur, ordinarunt:
vt sic eos monachorum integritas ac venustas confun-
derent, & vitæ austeritas ad amplectendam volunta-
riè pro suis excessibus pœnitentiam suaderet, ac cha-
ritas (quæ dum verior est, in vitijs prolapsos magis
subleuat quàm impropere) ad agnitionem culpæ, &
spem veniæ commoneret. Vnde regulare est quòd epi-
scopus debet assignare clerico, quem deponit, mona-
sterium, vbi peccata lugeat, & illa vltèrius non com-
mittat, vt in cap. Sacerdos. 8. 1. distin. Sed hoc vt vide-
mus recessit ab vsu. Item & ex alio capite, quia om-
nia monasteria iam sunt ab episcoporum iurisdic-
tione exempta: & ideo non sic iudicibus datur facultas
assignandi monasterium: vnde Alex. tertius reputans
hanc detrusionem non ita facilem dum illam fieri præ-
cipit in c. Sicut dignum. in §. Clericos. de homic. addit
conditionem, si fieri pòt, forsan de possibilitate dubi-
tans, non tam propter penuriam monasteriorum, quàm
pp voluntatem recipiendi detrudendos in eis. Aduer-
te tamen q̄ Præpo. in c. Si euangelica. 5. 5. distin. notat
ex text. ibi, quòd clericus qui non est sufficienter puni-
tus pro gravitate delicti cum sola depositione potest
detrudi in monasterium: ex quo videtur, q̄ non indiffa-
renter post depositionem debet succedere inclusio,

[quomodo autem alimenta ministranda sunt ijs, qui in monasterio ad pœnitentiam deputantur, vide bonum text. Greg. in cap. de lapsis, 16. quæst. 6. vbi vide Archid. dicentem q̄ pauperes clerici ponendi sunt in monasterijs à diuitibus, aut alendi ab Episcopo.] & de materia huius cap. vide quod scribitur in seq.

Ac in perpetuum carcerem damnari.

Cap. CXXIX.

Huius pœnæ fit mentio in cap. pen. de hæret. & in cap. Nouimus. de verb. sign. & in extrauag. Diuinis exemplis, quæ est sub tit. de pœnis in extrauagantibus communibus. dicitur autem hæc pœna perpetui carceris capitalis secundum Bald. in l. Reos. in princ. col. 1. de accusat. quem refert Fel. in cap. Qualiter. el 2. §. Ad corrigendos. in col. 4. de accusa. Quæ quidem pœna si ab ecclesiasticis iudicibus imponeretur, vbi delictorum qualitas exigit, custodia tali, vt reuera perpetua esset, longè leuius censerentur punita laicorum delicta naturali morte, quàm clericorum perpetuo carcere. Nam vt Cardin. scripsit in cap. Cum non ab homine. de iudi. longè minor pœna est statim mori, quàm diu affligi sine salutis spe. Quando autem ista pœna vel præcedens imponi debeat, Innoc. in cap. qualiter. el 2. de accusa. in colum. penult. versic. & sunt. videtur velle quòd hæc pœna carceris æquiparatur pœnæ damnationis in metallum iuris ciuilis. Vnde secundum hoc videretur imponenda in casibus quibus iure ciuili quis punitur pœna tali, & ad hoc refert eundem Innoc. Ioan. de Ana. in consil. 1. in col. 2. Abb. tamen in cap. Tuæ. de pœnis. tradit

tradit talem doctrinam, q̄ ubi pro delicto imponitur pœna mortis de iure ciuili, tunc depositus detruditur in carcerem perpetuum: quando verò imponitur pœna alia citra mortem, tunc detruditur in monasteriũ. Contra quem instat Philip. Decius in cap. Cum non ab homine. in col. 6. versic. Sed ista doctrina de iud. dicendo q̄ hoc non est verum, quia in casu cap. Clerici. de exceſ. præla. & in cap. Tuæ de pœnis, fit detructio: licet de iure ciuili imponatur pœna mortis, & refert Aret. latè scribentem in hoc, in col. 9. qui concludit secundùm eum, quòd debet quis detrudi in monasterium ad agendam pœnitentiam, & si non velit agere, ponitur in perpetuis carceribus, allegat d. cap. Ut famæ. de senten. excom. & c. A nobis. de apostã. Sed contra hoc arguit Dec. de text. in c. Nouimus. de verb. signifi. & in cap. penult. de hæret. Vnde videtur sibi q̄ in carcerem detrudatur quis, quando insurgit maior suspitio fugæ pro maiori securitate. sed ista distinctio Decij non placet, quia pœna perpetui carceris, tunc non ratione pœnæ sed securitatis daretur: vnde non consideretur delicti qualitas, sed fugæ timor. Vnde melior est sententia. Aret. ubi suprã, quam ipse Decius non integrè refert: nam concludit ipse Aretin. q̄ quàmuis pœna mortis imponatur de iure ciuili, non tamen debet imponi de iure canonico pœna perpetui carceris: quod ipse limitat dupliciter, Primò in casibus exceptis, in quibus expressè cauetur de pœna carceris, in cap. penult. & fin. de hæreti. Secundò ubi propter immanitatem delicti non esset imponenda laico simpliciter pœna mortis, sed cum aliqua qualitate atroci, vt puta ignis, traditionis ad bestia, lacerationis membro-

membrorum, & huiusmodi: tunc enim videtur sibi imponenda pœna perpetui carceris: quod intelligit verum, siue illa pœna sit naturalis criminis siue Iudex illam imponat, augendo illam propter aliquam qualitatem animo inhærentem: & sic dicit intelligendum cap. Nouimus suprâ alleg. de quo arguit contra illum Dec. Et aduerte q̄ Bald. in l. pen. C. ad l. Aquil. dicit q̄ si episcopi imponerēt aliquem in ita arcto loco quòd non haberet aerem sufficientem, vel darent sic parum comedere q̄ de facili moretetur, quòd essent irregulares. Vnde prouidere deberent ecclesiastici iudices, quando alicui carcerem perpetuum assignant, ne ex defectu aeris vel cibi moriatur. Idem not. Abb. in cap. A nobis de Aposta referendo Ioan. Andr. Et vide Ioan. de Ana in cap. 1. de collu. detegen. & in capitul. qualiter & quando. el. 2. §. si. vers. Nunquid autem episcopus. de accusa. & Matth. de Afflictis in 1. lib. Constit. Siliç, in fol. 129. colum. 3. & Marian. in repet. cap. Ad audientiam. de homic. in col. 31. versic. quinquagesimo octauò quæro, vbi referunt Bal. vbi suprâ, & alios idem tenentes. Et vide etiam Cardin. in Clement. 1. de pœnit. & remis. in quæst. 7. vbi referendo Laurent. dicit quòd ponentes aliquem in tali carcere in quo propter eius arctionem incarcerati non viuunt vltra sex vel octo dies reputat homicidas, vel irregulares: quia illa pœna est magis afflictiva, quàm si ponerentur in patibulo. Aliàs autem si damnatus ad perpetuum carcerem moriatur, dicitur naturaliter mori, vt notat Bald. in l. 1. C. de his qui ad liber. peruen. non pos. quem refert Ioan. de Ana. in cap. si. de homic. num. 8. vide Fel. in cap. Qualiter. el. 2. de accus. §.

Ad corrigendos.col. 5. in princ. Et q̄ licet aliàs damnato ad perpetuum carcerem ex forma statuti, vel de iure cōmuni, non possit aliquid relinqui vltra alimenta, dicit Marian. in cap. Veniens de accusa. in col. 28. in versic. Vndecimò quęro, quòd de iure canonico videtur posse attentari quòd taliter damnato non possent relinqui alimenta, cū sibi deputatur panis angustię & aqua doloris. De quo tamen articulo vide latius Corsetum in repertorio Abb. in verbo carcer. in versic. An valeat. & Fel. in c. Qualiter. el 2. in §. Ad corrigendos.col. 4. in fi. de accusa. Præterea in hac materia poterit meritò dubitari, an valeat testamentum clerici damnati ad perpetuum carcerem, qui ibi finaliter decessit? Quod examinat Bal. in 1. vol. conf. 448. quæritur in primis. vbi tandem concludit quòd non, & quòd talis nec actiue, nec passiuè sit testabilis. Et quia principale fundamentum suum est, quia tali pœna damnatus continetur sub condemnatis ad mortem: quia licet non sit condemnatus ad mortem subitanam, est condemnatus ad breuitatem vitæ. Posses tu regnorum Castellę & Legionis. incola non immeritò inferre q̄ hodie attento iure eorum secus esset, cū per l. 4. in legibus Tauri editis disponatur q̄ damnatus ad mortem ciuilem siue naturalem possit testari, nisi damnetur propter crimen inducens confiscationem bonorum. An autem episcopus qui condemnat clericum ad perpetuum carcerem possit in sententia reseruare sibi potestatem minuendi pœnam suo arbitrio, vide Bald. in auct. Interdicimus. C. de episc. & cleri. referentem Guliel. disputasse hoc, & finaliter tenuisse quòd sic. Sed dicit Bald. contra naturam

pœnæ declarandæ in sententia non potest fieri reseruationis: quia esset implicare contraria, sed asserit tandē quòd forte fallit in sententia episcopi: quia mitius debet agi cum eo quàm cum alio, arg. d. aucten. Interdicimus. secundùm vnum intellectum: cuius verba ferè ad literam refert Felin. in cap. Qualiter. el 2. in §. Ad corrigendos. in col. 6. de accusat. & nihil in hoc.

Exigentibus culpis. Cap. CXXX.

Quæ sint culpæ propter quas quis debeat tradi curiæ seculari, ex his quæ suprâ tradidimus facile quis dignoscere potest. Causa autem facilioris inuentionis volo hic saltē summarie referre: habes enim hoc examinatum suprâ in verbo Sortilegi, & in verbo hæretici, & in verbo falsarij, & in verbo conspiratores. & in verbo, & per assassinos, & in verbo læsæ maiestatis. Et an propter delictum grauissimum perpetratum à clericis tradi debeant curiæ seculari, vltra casus expressos in iure, habes plenè suprâ in verbo paricidæ.

Data incorrigibilitate. Cap. CXXXI.

Cùm Ecclesia nunquam intenderit priuilegijs suis clericos fouere proteruos atque incorrigibiles, statuit Celestinus tertius, in cap. Cum non ab homine de iudic. clericum ab ecclesiastico iudice depositum, si adhuc incorrigibilis fuerit, excommunicari debere, deinde contumacia crescente anathematis mucrone feriri. Tandem si in profundum malorum veniens contem-

contempserit, cùm ecclesia: non habeat vltra quid faciat, per secularem potestatem esse comprimendum, ita quòd ei deputetur exilium, vel alia legitima pœna inferatur. Noluit tamen quòd sola incorrigibilitas sufficeret vt comprimeretur clericus depositus à seculari iudice: nisi excommunicatio & anathema subsequerentur, & insuper vtriusque contemptus: vt patet ex verbis illius textus. Dicitur autem clericus depositus incorrigibilis secundùm Abb. ibi, colum. penult. versic. quæro qualiter. post Ant. si reuertitur ad priora delicta, vel in illis perseuerat. & idem est secundùm eum (licet aliud voluerit Ant.) si committat alia delicta, etiam si non sint similia, vel si sint minorâ, ex rationibus de quibus per eum, quem sequitur Decius ibi col. fin. Dicitur etiam incorrigibilis, si cùm detrunderetur in monasterium ad pœnitentiam peragendâ, ea non peracta capit fugam & occultat se, vel aliter de facto impedit, vt non possit eum iudex arctare, licet non reperiatur in nouo delicto, quia tunc post excommunicationem, & anathema comprimendus est per iudicem secularem, vt in text. secundùm Abbat. vbi suprâ, in col. fin. Sequitur Decius, vbi suprâ. Item aduerte quòd Decius ibi ponit alium casum incorrigibilitatis tanquam diuersum ab alijs, quem dicit ex Abbate colligere, videlicet quando clericus ter monitus non desistit, qui iudicio meo sub primo comprehenditur: nam si non desistit, ergo perseuerat in crimine, & tunc sola perseuerantia sine monitione reddit eum incorrigibilem: nisi dicamus, quòd sentiat Decius quando mouetur vt desistat à nouis criminibus quibus inuoluitur post depositionem. Quod adhuc
etiam

etiam non videtur iuuare opinionem suam, quia tunc etiam commissio nouorum criminum etiam minorum redderet eum incorrigibilem sine monitione per supradicta. Addit etiam quartum casum incorrigibilitatis Decius allegando Domini. videlicet quando semel correctus verbis non se emendat, qui etiam in proposito nostro videtur impertinens: nam si post depositionem non se emendat etiam correctione verbali non præmissa, dicitur incorrigibilis vt excommunicari valeat. Sit autem in hac materia vera resolutio, quòd nullus casus datur à doctoribus qui succedat post depositionem, qui solus sufficiat vt tradatur curiæ seculari: nisi præcedat contemptus excommunicationis vel anathematis. Et cum clericus depositus sit de iurisdictione ecclesiæ, vt per Abb. in cap. Ioannes. & in cap. ex parte. de cler. coniug. Iudex ecclesiasticus debet declarare eum incorrigibilem, ipso tamen non citato, ne fugiat, vt Abb. Post Card. in d. cap. Cum non ab homine. & Inno. in cap. I. de homic. lib. 4. quos refert Aret. dict. cap. Cum non ab homine. col. 5. & vide Fel. ibi. 4. col. qui dicit q̄ ex omnibus dictis doctorum communiter ibi colligitur, q̄ potestas quæ datur iudici seculari super deposito incorrigibili non exercetur, nisi declaretur qualitas incorrigibilitatis ipsam conferens. Et not. q̄ clericus incorrigibilis, qui non potest puniri ab ecclesia, potest ipso iure comprimi à iudice seculari absque alia degradatione. Hac est communis opinio modernorum post Ioan. Andr. & Ant. vt firmiter Aret. in d. cap. Cum non ab homine. col. 5. versic. Tertia fuit opinio. & vide Domi. in cap. Nec licuit. I 7. distinct. qui not. ibi glo. pro isto dicto Ioan.

Andr. Clericus autem sic propter incorrigibilitatem effectus de foro seculari puniri debet, non ad voluntatem ecclesiæ, sed prout iudici seculari videbitur. Ita not. Abb. in d. c. Cum non ab homine. in ult. not. qui illum puniet pœna imposita per leges ciuiles laicis p̄ illo delicto à clerico perpetrato, vt probat text. in c. Ad falsariorum. de cri. fal. Præterea in ista materia vide notabilia verba Card. in quodam cōsilio, quæ refert Fel. in c. Rodolphus. de rescript. in col. 35. quæ dicit non legisse alibi, dum scripsit q̄ in modo confitendi delictum potest reus talia verba dicere, q̄ ex illis appareat reum esse incorrigibilem: quia ostendit non solum non pœnitere de delicto commisso, sed dolere q̄ delictum non fuerit ita plenè perpetratum & consummatum sicut ipse attentauit, & intendebat committere, vt patet in facti contingentia super quo Cardin. scripserat consilium, de quo meminit Felin.

Degradari. Cap. CXXXII.

DE hac pœna degradationis mentio fit in cap. qualiter. el. 2. de accus. & in cap. Tuq̄. de pœn. In cuius impositione notandū est quod voluit Ana. in c. 1. de cle. pugnā. in duel. quasi in fi. post An. quem ibi refert quod pro nullo crimine quantumcunque graui imponitur clerico pœna degradationis, nisi reperiat iure expressum. Ex quo sunt restringenda iura in d. c. qualiter. & c. Tuq̄. qđ est notandum secundū eū. Et aduertendum est etiam q̄ sine accusatione nemo degradandus est, licet aliàs sit puniendus, vt in c. Dilectus filius. de simo. secundū Hostien. in summa, tit. de accus.

SActorum canonum censura mirabilis ideo forsitan noluit clericos membrorum mutilatione aut ultimo puniri supplicio, quia cum eos bonis imbutos moribus eligendos præceperit, si deliquissent minori castigatione eos emendari posse, ac cæteros ab illorum imitatione prohiberi confidit. Si tamen pietate hac canonica abutentes incorrigibiles efficiantur, statuit tradi eos seculari curiæ legali animadversione puniendos, ut supra dictum est. In casibus autem certis qui ex supra dictis colligi valent, nulla amplius incorrigibilitate spectata ut statim eidem curiæ traderentur clerici in eis delinquentes ordinavit. Quos sic sibi traditos Iudex secularis punire potest pœna laicis imposita per leges civiles, ut supra notauimus in verbo data. Possunt etiam tunc nisi in crimine hæresis iudices seculares petere ut sibi fiat fides de processu facto contra tales clericos, cum enim illos punire debeant tanquam subditos, iustum est ut constet sibi illos deliquisse, ut notant Docto. in cap. 1. de offic. ordin. & in cap. At si clerici. de iud. Ut autem ipsam degradationem actualem, & traditionem curiæ sequatur realis pœnæ executio, solent seculares iudices ante actum illum degradationis habere iam notitiam processus, & incontinenti degradatum clericum sibi traditum ad pœnam ordinariam damnare, & statim executionem faciendam præcipere: quod ideo introductum est, ut cum maiori exemplo ab omni populo qui ad actum degradationis accessit pœna infligi videatur.

Crederem tamen q̄ si depositus sic traditus appella-
 ret à sententia iudicis. secularis eum tanquam laicum
 condemnantis, & esset in casu in quo secundum ius
 appellationi esset deferendum, q̄ iudex deberet defer-
 re, aliàs nec diuinam nec humanam p̄nam euade-
 ret: non enim debet esse ille deterioris conditionis,
 quàm quilibet alius laicus pro simili delicto damna-
 tus. & hoc præcipuè quando Iudex ecclesiasticus fecit
 traditionem denegata etiam appella. condemnato.
 Bene tamen credo quòd quando iudex secularis parat
 executionem faciendam in persona clerici sibi traden-
 di: q̄ cum ipse viderit processum, iam certus [fuerit
 effectus] q̄ potest denegare ei appellationem sicut de-
 negaret in illo casu cuicumque laico. Præterea quàm-
 uis in omnibus suprà scriptis p̄nis dici possit operari
 consensum clerici condemnati, ne aliquis eo inuito
 pro eo appellare possit: in hac tamen sententia tradi-
 tionis curiæ, cum ex ea solet mors regulariter sequi,
 crederem quemlibet etiam extraneum hoc facere pos-
 se, iuxta l. Non tantum. ff. de appel. licet quis dicat q̄
 cum sententia traditionis non est illa quæ mortem in-
 fert, sed iudicis secularis quæ postea pronounciatur:
 nam sufficit q̄ illa est quæ causam præstat sententiæ,
 quæ subsequitur: & cuius consensus & executio dam-
 nationem sequentem operatur. Pro quo facit quod
 notat Inno. in c. qualiter. el. 2. de accus. in p̄n. col. dum
 dicit q̄ secundum canones nunquam imponitur p̄-
 na corporalis mortis, sed quòd est quædam quæ quasi
 similis ei habetur, scilicet q̄ relinquitur seculari Iudi-
 ci puniendus. Facit etiam in confirmatione huius
 quod not. Felin. in cap. Cum super. de re iud. in col. 2.

vbi ampliando d.l. non tantum, dicit eam procedere, etiam si agatur de morte ciuili, vt de deportatione, motus per ea quę notat Barto. in l. Stichus. ff. de pec. leg. Et Bald. in l. fin. C. de neg. gest. ex quibus duabus doctrinis Innoc. & Felin. posset etiam dici vt eodem modo habeat locum dispositio dict. l. Non tantum. quando clericus damnatur ad pęnam perpetui carceris: quia talis pęna satis videtur esse similis pęnę mortis, & posset meritò iudicari mors ciuilis: quamuis ego soleo dubitare de pędicta ampliatione Feli. quia dict. l. Non tantum. multum considerat quòd ibi ille pro quo permittitur extraneo appellare, ducitur ad supplicium, & tunc etiam si resistat, nec velit admitti appellationem perire festinans, lex illa disponit appellationem admittendam. Quando autem quis solummodo deportatur, cum non amittat vitam, vel membrum, nimirum si acquiescendo sententię impediatur appellationem extranei in eius fauorem volentis appellare, pęcipuè quia doctores quos allegat Felin. in eo quòd suę opinioni fauere videntur, nihil tractant de materia dict. l. Non tantum. sed de actione negotiorum gestorum, quam tribuunt soluenti pro aliquo inuito; quia erat in periculo perdendi personam, in quo casu loquitur Bald. & sententia Bartol. quę videtur magis vrgere, solum loquitur in eo qui soluit pro eo qui aliàs erat passurus damnum in personam libertate vel ciuitate vt possit repetere: licet alter dicat quòd ipse mallet pati illud damnum, quam quod tanta pecunia solueretur. Non tamen facit mentionem quod eo inuito hoc esset solutum, & quamuis ita posset intelligi doctrina Bartol. longè diuersum

est posse repetere pecuniam solutam pro eo, qui alius perditurus erat ciuitatem, quam posse appellare pro eo qui deportatur, si ipse acquieuit sententiæ.

Pœnisve alijs pecuniarijs. Cap. CXXIII.

Pecuniarias pœnas inferre subditis ex cap. Dilectus. *de offic. ordin.* videtur licere ecclesiasticis iudicibus. Pro corrigendis autem excessibus & puniendis criminibus exigere illas prohibet text. in cap. licet. *de pœnis.* Et quia in hoc iura aliqua inuicem aduersari videntur, Card. post Hostien. in cap. Vt clericorum. *de vi. & honest. cler.* sic inter ea pacem componere nititur, q̄ delinquentes non sunt in pecunia puniendi, quando hoc fit ad imburseandum: quia tunc illud præsumitur emanare ex fonte auaritiæ; secus si causa correctionis fiat & ex fonte charitatis procedat q̄ præsumitur iustè fieri dum Iudex non imburseat, sed pauperibus erogat. Facit etiam quod not. Bal. in auct. bona damnatorum. *C. de bonis damnata.* videlicet q̄ episcopi de iure deberent condemnare ad pœnam criminalem soluendam cameræ Romanæ; non suæ, licet de consuetudine contrarium seruent, quod refert & sequitur Ana. in cap. excommunicamus. *el. 1. in princ. si. col. in si. de hæret.* & idem Bal. in rub. *C. de priuil. fisc.* dum firmat q̄ episcopus non habet fiscum, & quod Ang. notat in auct. vt nulli iudicium. §. quoniam. in si. colla. 9. dum dicit q̄ videtur ibi casus q̄ episcopus qui punit aliquem clericum, non potest in sententia dicere q̄ pœna sibi detur. faciunt etiam nota. per Barba. in consil. 23. A Ioue principium. in 3. vol. in fin. vbi post

post alia dicit q̄ nec glo. nec text. nec docto. dicunt q̄ episcopus habeat fiscum: licet aliter loquantur Anto. & Abbi in capitul. quia diuersitatem, de concess. præbend. de quo tamen vide latius per Felin. in capitul. irrefragabili. §. ceterum. versicul. quarta conclusio. de offic. ordin. vbi refert plura ex prædictis. & tandem concludit q̄ verior opinio videtur q̄ episcopus habet fiscum, & inter alia allegat Francisc. de Pauinis dicentem q̄ quicquid sit. de iure, hodie de consuetudine generali episcopus habet fiscum. Et vide doctorem nostrum Hispanum Ioan. Lupum in repeti. Rub. de dona. inter. vir. & vxo. fol. 22. col. 2. versic. Secundum dictum: vbi in hoc articulo cogitat ipse dicendum q̄ episcopus non habet fiscum proprie, improprie tamen sic. & q̄ bona confiscanda clerici non beneficiati applicentur episcopo, beneficiati verò ecclesie in qua habuit beneficium. Quando verò per statutum imponit iudex ecclesiasticus pœnam pœcuniariam, tunc potest illam sibi retinere. ita tenent Hostien. Abb. & Archid. in locis per Felin. relatis in d. §. ceterum. col. penult. versic. Secunda conclusio. Si autem ipsemet [iudex ecclesiasticus vellet per sententiam pœnam pœcuniariam sibi retinere, licet id facere possit: honestius tamen aget, si in pium vsum pœnam deputauerit secundum Fel. ibi,] ver. Tertia conclusio. Quando verò episcopus indigeret euidenter, posset retinere, etiam in casu quo per sententiam imponeretur pœna, vt ibi per eum. [de quo vide nota. per Henricum Boetium, in tract. de Syno. Episcopi. 3. par. decimatertia conclusio. nume. 123. Carta 326. Tomo 2. tracta. diuerfor. doctor.] Vnum insuper propter clericorum

dignitatem existimo debere fieri, q̄ licet aliàs damna-
 ti propter crimen ad pecuniariam p̄nam, si non ha-
 bent in bonis, luere debent in corpore, vt in l. si. ff. de
 in ius vocando. vbi Bal. & in l. I. in si. ff. de p̄nis. clerici
 tamen in sacris constituti, si inopes sint, in defectum
 pecuniæ non punientur corporaliter, tum propter
 personarum dignitatem, tum etiam quia leuia sunt
 delicta propter quæ clericis inferant constitutiones
 synodales vel consuetudo pecuniariam tantum p̄nã:
 fateor tamen q̄ tunc licebit iudici in aliam suspensio-
 nis, exilij, vel aliàs pro arbitrio consideratis circum-
 stantijs debitis commutare, aut in aliqua spiritualia
 opera celebrationis officiorum, aut orationis seu ieiu-
 niorum conuertere.

Corporalibus. Cap. CXXXV.

CVM priscis illis venerandis patribus qui ecclesiæ
 regimini tantum insudarunt, summa fuerit cu-
 ra, vt tales essent in suis moribus clerici, q̄ vitæ suæ
 splendor ad eos honorandos alliceret, elegerunt po-
 tius etiam propter leuia delicta eos statim ab ecclesia-
 stico gradu repellere quàm in suo gradu manentes
 (p̄nis corporalibus inflictis) infames ac paruipenden-
 dos efficere. Hinc etenim experimur q̄ in cunctis anti-
 quis canonibus, ac sacris concilijs rarissimè corpora-
 lis p̄na clericis imposita est. Vnde prudentiã eorum
 non zelo vacuam imitantes debent ecclesiastici iudi-
 ces (sacerdotum saltem crimina) p̄nis corporalibus
 publicis rarissimè cohibere. laudo tamen (quia plu-
 res vilissimi homines, moribusq; perniciosissimi ad sa-
 cerdo-

sacerdotium admissi sunt non sine magna dignitatis
 sacerdotalis deformatione, animarumque iactura) &
 ecclesiastici iudices tales de criminibus conuictos pri-
 uatim alicuius clerici manu, aut propria (parentum
 more) verberibus affligant. Quid enim frenare, va-
 lebit plurimum clericorum sæpius iterata flagitia, qui
 carceres contemnentes, ac de pœna mortis securi, non
 nisi vitijs delectantur: cum eos passim deponere, aut
 de honestate nec liceat, nec expediat: illi insuper qui
 ab exercitiis, stabulis, scortis ad sacros ordines ascē-
 derunt, ab ipsis incunabulis prauissimi imbuti mo-
 ribus quo pacto à tam inueterata nequitiae consuetu-
 dine auerti possunt? nisi in chamo & freno maxillæ
 eorum confringantur, virgaque regantur ferrea? In-
 ter alias autem pœnas corporales quæ clericis inferri
 solent, pœna mithrationis annumeratur, qua etiam
 aliquando vtuntur ecclesiastici iudices: hanc quidem
 corporalem esse dicit Cardin. consil. 94. incip. hæc est
 quædam inquisitio, quia continet corporis coercionē,
 asseritq; ad illam incurrendam dolum requiri, sicut
 in alijs corporalibus pœnis. Et vidē Ioan. de Ana. in c.
 Inquisitionis. col. 2. de accus. vbi dicit q̄ isti qui fusti-
 gantur, mithrantur, vel ponuntur ad cathenam, vel
 quid simile, sunt infames. Venit insuper in vsum (in
 Italia præcipuè) alia quædam corporalis pœna, qua so-
 lent puniri clerici, videlicet damnationis ad triremes,
 cuius pœnæ impositio forsan fundari cœpit ex his quæ
 notat Inno. in cap. Qualiter. el 2. de accus. in pen. col.
 versicul. & sunt. vbi scripsit quòd pœna damnationis
 in metallum non inuenitur sæpe in canonibus posita,
 sed si imponeretur non retractaretur. Cuius forsan
 doctri-

doctrinam sequentes iudices ecclesiastici & illam pœnam damnationis in metallum imitantes imponunt hanc, ea præcipuè ducti ratione, quia certi sunt quòd trirremium duces traditos sibi ad eorum ministerium non patiuntur fugere. Potest præterea & hæc pœna fundari in verbis Augustini quæ ad Marcellianum Comitem scripsit, de quibus in cap. 1723. questio. 5. ubi intercedendo pro quibusdam clericis qui presbyteros interfecerant & alia gravia commiserant, ne eos mortis supplicio puniret, inquit, hoc magis sufficere volumus, ut vivii & nulla parte corporis truncati, vel ab inquietudine insana ad sanitatis otium legum coercionem dirigantur, vel à malignis operibus alicui utili operi deputentur. Quam equidem in clericis, non sacerdotibus, practicandam admitterem, dum excessus gravitas postulasset, postquam numerum & temeritatem clericorum tantum crevisse constat, & detrusio- nis in monasterio pœna (quæ ad eorum emendationem salubrior esset, ac dignitati ordinis honestior) imponi non potest, propter monasteriorum exemptiones. In sacerdotibus autem nec faciendum approbo: & quod factum fuerit, aliquando reprobare compellor. Quis enim merito non iudicabit indecens sacerdotes Dei (quibus maior dignitas est collata quàm Angelis) quantamcunque facinorosos, tam perpetuò ac infami punitiois generi tradi: ubi tanta est sceleratorum hominum copia, tantus squalor, tantus denique omnium ærumnarum, ac immundiciarum aceruus, ubi insuper passim damnatos homines, & nudari, & flagella laicorum manibus pati, quotidianum est: nisi in casu quo post degradationem sacerdos

terdos tradendus esset ad vltimū supplicium subeundum seculari curiæ. Et tunc etiam tolerabilius crederem sacerdotem quemquam post traditionem curiæ, turpissimo quouis mortis genere (dum tamen momentaneo) vitam finire, quam ipsum longo vite intervallo cum tot facinorosis hominibus, ac infidelibus sæpius tali quotidiana pœna, torqueri: quod forsitan illius anime salubrius esset, quia in brevi ille vltimo supplicio de commissis dolens deuotius, (atque ob id securus) moreretur. In trireribus autem vitam agendo non solum de præteritis non est spectandus dolor, sed deteriores mores eos ibidem acquiruturos, & cum illis morituros verisimilius timeri potest.

Canonicis vel synodalibus. Cap. CXXV I.

IN corrigendis enim excessibus clericorum debent ecclesiastici iudices, episcopi maxime aduertere, quod sacrorum canonum censura disponat, pœnasque iuxta illorum irrogare decreta. Iurant namque episcopi seruare canones, & periuri sunt, si eos ex contemptu non seruant, vt tradit Pan. in cap. Cum non liceat colum. 1. de præscrip. & ibi Fel. in cap. Ego de iureiur. Quando autem aliqua iusta subest ex his quas doctores scribunt, propter quas pœnæ de iure ciuili etiam ordinariè moderari possunt. non dubitandum est iudicem ecclesiasticum posse etiam canonicas pœnas moderari, dum tamen hoc faciant in ipsa sententia, propter id quod notanter scripsit Innoc. in cap. Qualiter. el. 2. in col. fin. de accusa. versiculi. Item nota, quòd

quando Iudex non exprimit pœnam in sententia, sed tantum condemnat de crimine, puta condemno te de adulterio, tunc non est illius iam pœnam moderari: sed pœna in lege expressa infligitur, vt 2. q. 3. §. Notandum. licet antè moderari posset, vt in cap. Omnis 45. dist. Et per glos. in l. quid ergo. §. pœna grauior. ff. his qui not. infam. in verbo onerasset. Aduertat etiam in hoc iudex, q̄ quando ex causa recesserit à pœnis in iure statutis, debet causam exprimere propter magistralem doctrinam doctorum, quam scripsi in meis doctrinis, nu. 41. in doctrina incip. causa exprimenda est, in impressione illarum parua Lugdunensi, quæ secunda & plenior fuit. Si verò occurrenti delicto nulla reperitur à iure pœna descripta, tunc ad statuta synodalia propriæ diœcesis recorrendum est. Solent namque boni præsules aut ius commune. supplendo delictis pluribus specialem pœnam imponere statutis suis synodalibus, aut idem ius adiuuando (quando sic expedit) pœnam à iure impositam aggrauare, quod possunt facere licitè, vt latissimè per Henricum de Bottis in tract. de synodo episcopi. in 3. parte, art. 1. in conclusione 13. Deficientibus præterea propriæ diœcesis synodalibus statutis, ad statuta prouincialia recurrendum est. Quando verò & illa deessent, aliarum diœcesum imitari statuta æquissimum iudico, potius quàm proprio duci sensu vel arbitrio, nisi qualitas temporis, locorum, vel personarum aliud suadeat. Si enim alicuius doctoris (quàm tumuis remotis partibus scribentis) opinionem sequi laudabile iudicatur, quantò magis synodalem imitari sententiam, vbi tot sana solent interesse concilia? At verò vbi canonica vel synodalis

censura non adest, ad ciuiliū legum imitationem
 descendere censeo laudabile: quando tamen legalis
 dispositio clericorum statui, personis ac rebus propor-
 tionabilis est. Illud præterea considerate debent Hispa-
 nię nostrę ecclesiastici iudices, vt primū leges re-
 gias, quā ius ciuile imitentur. Quandoquidem in
 his regnis Romanorum Imperatorum antiquę san-
 ctiones rationis solū, non verò legum sibi vendicāt
 auctoritatem. Vnde meritò ab ipsis etiam ecclesię iudi-
 cibus legibus patrijs post ponendę sunt, vt fuit senten-
 tia doctoris de Villadiego in c. Constitutus. de rest. in
 integrum. quem refert Ioan. Lupus in repetitio. Rub.
 de dona. inter vir. & vxor. fol. 2. col. 1. in fin. licet con-
 trarium teneat Petrus de Rauenna in Alphabeto au-
 reo, in allegationibus, in materia consuetudinum. in
 col. 5. versic. Deficiente verò, motus solum per glos.
 in cap. Consuetudo. 1. dist. quę quidem hoc non pro-
 bat: asserit enim gloss. illa præferendas leges in defe-
 ctum canonum generali vel particulari consuetudini,
 non verò Imperiales præferri legibus regni non reco-
 gnoscentis Imperatorem. Nec verò quòd iudex eccle-
 siasticus imitetur pœnas legales in defectum cano-
 num iuri canonico aduersari videtur: cū liceat Epi-
 scōpis imponere per statutum suum easdem pœnas
 clericis, quas leges vel principum seu populōrum sta-
 tuta imponunt laicis tale delictum committentibus,
 dummodo tales pœnę non sint contra ius canonicum,
 vt placuit Ancha. consil. 18. in quęst col. 1. & fin. Ge-
 minia. & Alex. in cap. Synodum. 5. Neque vllam. per
 illum text. 17. distinct. idem Alexan. in cap. Dignum.
 3. quęstio. 9. & in cap. Quia iuxta. 5. quęstio. 6. Card.
 de

de Turrecremata. in d. cap. Dignum. per illum text.
 Fel. in cap. Ecclesia sanctæ Mariæ. in col. 46. versic. Ex
 hoc nota. de constit. Henrici ubi supra. in d. decimater-
 tia conclusione. versic. Amplia septimò.

Consuetudinarijs. Cap. CXXXVII.

Cum iuris appellatione consuetudines etiam legi-
 timas comprehendi nemo ambigat, facile erit
 ecclesiasticis Iudicibus persuadere, quod in ferendis pœ-
 nis delinquentibus non modò iura, verùm etiam con-
 suetudines debeant obseruare. Quæ quidem etiam
 in pœnalibus considerandæ sunt, vbi non est pœna
 decreta, sed arbitrio iudicis relicta, vt placuit glo. in l.
 quid ergo. §. pœna grauior. ff. de his qui not. infam.
 Vnde dicit Bal. in l. quicumque. C. de ser. fugit. quòd
 id quod est in pœnis consuetum dicitur necessarium,
 & non arbitrarium. Et vide Fel. in cap. De causis. de
 offic. deleg. I. col. allegantem text. in l. Si quis reum. ff.
 de custod. reor. ad hoc quod consuetudo tollit pœnam ar-
 bitrariam, vbi per ipsam est limitata pœna, & refert
 Anto. & Abb. idem tenentes. & allegat glo. in l. Si Bar-
 fatoram. C. de fideiuf. Per hoc tamen non est iudici-
 bus indulgendum, vt neglectis ordinarijs pœnis, & à
 iure statutis, quibusdam prauis consuetudinibus, (à
 negligentibus, & iustitiæ zelo carentibus iudicibus in-
 troductis) adhæreant, quibus quidẽ quæ grauia sunt
 delicta leuiter puniri solent, quasi iam factorum Ca-
 nonum disciplina, contraria quauis consuetudine ab-
 rogata sit.

Arbitrarijs puniri. Cap. CXXVIII.

Cum generaliter ubi p̄na à iure statuta non est, iudex possit illam ex arbitrio imponere; hoc præcipue in p̄nis in ferendis clericis, locum sibi vindicare debet; cum non tam specificè omnibus clericorum excessibus statuta p̄næ legantur. Vnde tunc dicit Innoc. in cap. Qualiter. el. 2. in col. si. versic. Item not. de accus. quòd est procedendum de similibus ad similia; vel q̄ imponeretur minor p̄na. In arbitrandis tamen huiusmodi p̄nis discretus iudex plura debet considerare, videlicet delinquentis conditionem; & an soleat delicta sæpius perpetrare; an casu ceciderit, vilis, an honesta persona sit doctus an indoctus, sacerdos, an alterius ordinis, lubens an coactus, lacesitus, vel non deliquerit. Et an fuerit scandalum ortu ex delicto vel ne. Attendere præterea debet qualitatem loci delicti, grauius ne iudicetur delictum in regno vel loco illo, quàm alibi; in foro, Ecclesia; aut loco deserto, priuata via siue domo. Delicti insuper diuturnitatem seu grauitatem, ac irrogatæ iniuriæ modum & atrocitatem, aut damni dati magnitudinem examinare conueniet, nocte aut die, armis aut sine eis, præcedentibus insidijs, aut aperto Marte commissum fuerit delictum. Personæ insuper offensæ qualitates nimium ponderandæ sunt, cum ipsæ sint: quæ augere vel minuere soleant quodcunque facinus: videlicet an vilis fuerit offensus, vel dignitate præditus, æqualis conditionis, an potestate & autoritate superior, laicus an cle-

an clericus, siue religiosus, senex an iuuenis, amicus
 an inimicus, necessarius an extraneus, vir aut femina.
 Nec indecens præterea erit temporis commissi crimi-
 nis habere rationem: sacris videlicet an festis diebus,
 an alijs, indicijs stantibus, aut non scelus fuerit admis-
 sum. [Quotiens præterea per ecclesiasticum iudicem
 taxandū venerit damnū illatum alicui ictu vel vul-
 nere per clericum, vt debita satisfactio fiat, in memo-
 riam iudicis obsecro veniant verba notanda Iuriscon-
 sulti in l. si. ff. de his qui deiece. vel effude. quæ quidem
 tanquam in proposito satis vtilia transcribere libuit.
 Cum liberi hominis corpus læsum fuerit, iudex com-
 putat mercedes medicis præstitas, ceteraque impendia
 quæ in curatione facta sunt. Præterea operarum qui-
 bus caruit, aut cariturus est, ob id quod inutilis fa-
 ctus est. Cicatricum autem aut deformitatis nulla
 fit æstimation, quia liberum corpus nullam recipit æsti-
 mationem: Quamuis hoc quod de cicatricibus lex
 statuit limitandum crederem, nisi illæ in facie vulne-
 rati remaneant: quia tunc de illis considerationem
 existimo maximam habendam esse. Quis enim du-
 bitat maiorem iniuriam intulisse clericum, læso, si ex
 vulnere cicatrix magna in facie remaneat, quam si le-
 uis aut nulla? meritoque ob id ad pleniorē satisfa-
 ctionem vulnerantem compellendum. Neque aliud
 arbitror sensisse Iurisconsultum in d. l. cum ille æsti-
 mationem cicatricum aut deformitatis: faciendam
 prohibere videtur, quia si membrum est saluum, cica-
 trices damnū non inferunt. non verò vetat quin ex
 hoc iniuria possit atrocior iudicari & maior iniungi
 satisfactio delinquenti:] Quibus omnibus liberrimo

animo per iudicem circumspectis, quantum doli seu malitiæ fuerit in crimine facile erit intelligere, & sic condigna pœna punire nocentes debet, vt nec ipsi rei qui iustitiæ seueritatē experiuntur, de eius excessu possint iuste conqueri, nec alij qui zelo æstuant, ac iustitiam esuriunt, tenuitatem pœnæ reprehendant, eiusque timore neminem à similibus criminibus arceri audeant proclamare. Vnum insuper in hac materia inferri posse (& non temerariè) censerem, videlicet quod cum civilis magistratus in casu quo pœna committitur arbitrio suo posset mortis etiam pœnam infligere: vt vult glo. singularis in §. in summa. inst. de iniuria quam dicit sing. Abb. in cap. Cum tit. de re iud. in 1. colum. & quam sequitur Bald. in cap. 1. in §. iniuria: de pa. iu. firm. & in l. 1. C. de his qui latro. occul. & Io. de Ana. in cap. Inquisitionis. in fin. de accu. quod parimodo & ecclesiæ censes poterunt præmissis consideratis ad depositionis & carceris perpetui pœnam procedere ex arbitrio.

Aliquo lapsu temporis non obstante. *Cap. CXXXIX.*

A Nectericorum delicta præscribantur terminis in legibus præfixis, vt lapsis illis non possint accusari, vel puniri? Dicendum est quod secundum canones tempore non tolluntur crimina, vt probatur ex glo. in cap. Admonere. 33. q. 2. in verbo pœnitentiæ. not. Specul. in tit. de sent. §. quoniam. col. 4. verli. & notat secundum canones. qui declarat hoc procedere in matrimonio & alijs spiritualibus, in quibus periculum animæ

vertitur, & præscriptio locum habere non potest: quod dictum pro singula. ponit Roman. singula. 182. Tu scis. ubi hoc simpliciter sequitur. Idem notat Bald. in l. 1. in 17. col. versic. Nota tamen. C. qui accus. ubi dicit quod in pœnis spiritualibus nulla cadit præscriptio. Idem Ang. in l. Diuus. ff. de re iud. & secundum Abb. post Anto. in cap. licet. de probationi. illud procedit generaliter in foro pœnitentiæ. Idem dicit Abb. in cap. Cum haberet. col. 1. de eo qui duxit in matrimonium. vide tamen distinctio. Abb. in cap. fin. in princ. de purgatio. canoni. videlicet quod quo ad indicendam purgationem, vel quo ad procedendum contra infamatum per inquisitionem non habetur respectus ad tempora præfixa de iure ciuili: accusatio verò directa quæ instituitur ad pœnam infligendam restringitur ad terminos iuris ciuilis, cum contrarium non reperiatur de iure canonico. cuius distinctionem videtur sequi Decius in d. cap. licet. in col. 15. versic. postremò notandum. dum simpliciter se remittit ad suam distinctionem. Aduerte tamen quod aliter distinguit idem Abb. in cap. licet. de probatio. in col. 10. versic. Quo ad secundum. videlicet quod in criminibus impediens tibus ordinis executionem, vel retentionem beneficij etiam post peractam pœnitentiam non obstat præscriptio temporis: quia in accusationibus talium delictorum deuiamus à regulis iuris. In alijs verò non sic impediens tollitur directa accusatio tempore præfixo à iure ciuili, quod sequitur ibi Fel. col. 19. versic. Et aduerte, referendo etiam Ant. & Imol. Quam etiam distinctionem refert & sequitur Stepha. Aufre. in additionibus ad Decisiones Cappellæ Tholosanæ,

in quæstion. 188. incip. Item fuit quæsitum. qui solum refert Siculum in d. cap. licet, eam facientem.

Deficiente verò legitima probatione, ob vulgatam infamiam, graue scandalum, vehementem suspicionem, ex testium dictis obortam, purgationem iudici. Cap. CXL.

IN priscis illis ecclesiæ catholicæ temporibus tanta erat sanctis patribus honestatis cura, vt nedum in clericis aperta crimina non tolerabant, sed neque suspicionem, seu infamiam criminis sustinere volebant. Vnde sicut sacris sanctionibus, delinquentibus (quorum crimina probari poterant) pœnas statuerunt, sic illis, contra quos de crimine infamia, aut graue scandalum, seu vehemens suspitio surgebat, purgationem canonicam indicendam decreuerunt. Cuius quidem diffinitiones varias quia Holtien. scribit in sua summa, de purga. cano. in §. 1. ideo illas transcribere nolo. In qua quidem aduertendum est q̄ licet verum sit q̄ accusatore apparente non debet iudici purgatio infamato, vt probat text. & ibi notat Abb. in cap. 2. de purgatio. cano. quia ista purgatio est subsidiaria, tamen in casu nostro quando fiscalis accusat, qui succedit in loco iudicis, vt suprâ tradidimus, crederem posse iudici purgationem infamato ad eius petitionem. Quæ quidem purgatio canonica arbitrio iudicis relicta est, vt in cap. Significasti. de adult. & in cap. Inquisitionis. §. quæsiuisti. de accusat. facienda tamen cum personis eiusdem ordinis quem purgandus habet, vt in cap. ex tuarum. & in c. Inter sollicitudines. de purg.

cano. Compurgatores autem debent esse fide catholici, vita purgati, & qui conuersationem purgandi clerici non tam moderno tempore quam transacto nouerint, vt in d. c. Inter sollicitudines. Qui tamen compurgatores intrare debent de credulitate, vt in c. De testibus. eo. tit. Qualiter insuper iurare debeant purgandus & compurgatores, vide Host. vbi supra in §. qualiter fieri debeat. per quem etiam vide quous debet esse numerus compurgatorum, & quales illi in duobus. §. sequentibus. Si verò illi qui sunt eiusdem ordinis, fuerint inimici infamati, admittuntur alij, vt in c. Cum inuentute. de purg. cano. Imò propter hanc causam potest reus cum laicis & fœminis purgari, vt in glo. si. illius text. & probat etiam glo. in c. clerici 81. distin. & in c. In decima. 18. quæst. quæst. 2. Et vide Abb. in c. Inter. de purg. cano. fin. verbis. Vbi etiam dicit q̄ si purgandus est pauper seu extraneus, ita q̄ non habeat notos in ciuitate, & ideo de sunt compurgatores clerici, quòd tunc admittuntur laici & etiam fœminæ: & quòd si etiam laici deficerent ex hac causa, q̄ credendum est soli suo iuramento, & ultra supra dicta allegat glo. nota. in c. Cum P. de accus. Aduerte tamen quòd in quantum dicit quòd paupertas facit admitti laicos & fœminas, quòd hoc non videtur iure procedere: quid enim nocet clerico paupertas vt sit notus in propria patria, & sit bonæ opinionis penes suos conclericos, si ille suis operibus aliud non promereret? Infamatus verò ille iudicandus non est, quæ dicta paucorum infamant, si eius opinio apud bonos & graues læsa non existit, vt in dict. §. quæsiuisti. vbi Abb. bene distinguit quando requiratur maior pars

ciuitati vel viciniae ad hoc vt aliquis dicatur infamatus, inspecta qualitate loci & personarum: cuius verba transcribere nolo. Infamia autem si sit simplex absque scandalo, & originem habuit à maliuolis hoc procurantibus, tunc purgatio canonica non indicitur, vt in c. Cum in iuuentute. §. Nos autem. de purg. cano. & ita concludit Aret. in c. At si clerici. de iud. cuius conclusionem sequitur Dec. ibi, in 6. col. versiculi. Secunda conclusio. Si verò infamia sit orta, à maliuolis hoc non procurantibus, purgatio potest dici. ita concludit Aret. vbi supra per text. in cap. Presbyter si à plebe. 2. q. 5. & in d. c. Inter solitudines: Sed Decius in d. col. 6. dicit quòd moder. tenent contra Aret. & respondet ad dicta duo iura in quibus se fundat Aret. Postea tamen pro opinione Aret. allegat text. in cap. Accedens. de purg. cano. & respondet ad cap. Qualiter & quando. el. 2. qui text. allegatur contra Aret. & tandem dicit concludendo quòd hoc est in facultate superioris. Aduerte præterea ultra eos, quòd licet sit orta à maliuolis si est scandalosa, & potest sedari per purgationem, tunc indicenda est purgatio. ita concludit Abb. sic intelligendo glo. ibi, in cap. Qualiter & quando. el. 2. de accusa. in penult. col. Quando verò quis esset suspectus soli episcopo vel alteri superiori suo, & suspitio est probabilis, poterit dici purgatio: & idem est, si est suspectus alijs, & suspitio est probabilis & tanta, vt inducat scandalum, vt per Abb. ibi. An autem possit quis accusari de eodem crimine de quo fuit purgatus, vide Hostien. vbi supra. §. An purgatus singularius per Abb. in capit. ex tuarum. in fin. de purg. cano. vbi facit notabil. distinctio. capiendo

veriores opiniones. Item nota in isto proposito quòd
 vbi aliquis est diffamatus de delicto propter aliquos
 actus extrinsecos, q̄ tali non indicitur purgatio cano-
 nica, sed monetur vt ab aliis actibus desistat, quando
 pro diffamato est aliqua p̄sumptio q̄ non versatur
 in delicto propter fœdus naturale: probat istam con-
 clusionem tex. in c. quorundam 34. dist. quem ibi ad
 hoc notat P̄po. ad limitationem tex. in c. presbyter.
 2. quæst. 5. & c. Si malæ famæ. In ista tamen materia in
 famiæ summè debent aduertere Iudices: nam infamia
 sèpe fallax est, ut inquit Pannor. in c. Cum super. in fi.
 de confes. Cùm iuxta sententiam diui Bernardi in epi-
 stola de perfectione vitæ, sèpe fallitur humana suspi-
 tio. Accidit namq. sèpissimè q̄ temerarij quidam ho-
 mines, ac ab omni pietate & religione Christiana alie-
 ni, ex leuibus coniecturis seu signis grauia quidem &
 enormia scelera suspicari, ac asseuerare audent, in ma-
 gnum suarum animarum, ac alieni honoris & famæ
 dispendium. Est præterea aliud sceleratissimorum ho-
 minum genus, quorum (ad virtutis exterminium) Sa-
 than ipse vtitur ministerio, qui virtuti inuident ac insi-
 dianur, quando in claris viris illam intuentur, & qua-
 si eius splendore excæcati, dum suis noctuarum ocu-
 lis mederi deberent, virtutis lucem potius obnubilant
 falsorum criminum puluerem ac nebulam spargen-
 do, dumque bonorum hominum splendorem obtene-
 brant, illos suæ veræ ac apertæ nequitiae quasi iam pa-
 res fecisse lætantur. Vulgus autem reliquum ignobile,
 rumorum auditor labens, ac suscitator & conseruator
 strenuus, non modò similia credit, sed multiplicat: vn-
 de sèpius quos imitari deberet ac venerari, nedum

contemnit, sed persequitur, ipsiq. insensati vitam illorum existimant insaniam, & finem illorum sine honore. Hac igitur dæmonum & prauorum hominum intellecta versutia (quam sæpius experiri contingit) curare debent semper prudentes iudices, vt de prauatæ alicuius (in reliquis maximè rebus probi viri) famæ originem quærant, ac inuestigent: ne veluti infelix ille præfectus Pilatus, populi clamoribus permoti innocentem virum carceribus affligant, aut pœnis afficiant. Si enim innocentis viri sanguis a priuato homine ne quodammodo prouocato effusus clamare solet ad Deum, quid non etiam innocentis hominis honor (ipso sanguine preciosior) contra incautum & temerariû iudicem, qui potestate diuina abutens, quos tueri debebat, viros innocuos lædit, omnibus horis proclamabit. Vnum insuper non omittendum est in proposito, quòd licet iudex quando ex officio procedit, & crimè non probatur, si infamia remanet possit indicere purgationem, hoc tamen non teneatur facere ad petitionè promotoris inquisitionis. ita notat Præpo. in capitul. De accusatione. 2. quæst. 8. colum. 39. versic. Sexta differentia. quod ego intelligerem in promotore qui se obtulit sponte, non verò in promotore dato ab ipso iudice, qualis est

fundator huius nostræ denunciationis: & hæc differentia probatur optimè ex his quæ suprà dixi in parte pro promotore seu fiscalis.

In qua si defecerint vii conuictos puniri.

Cap. CXL I.

VT autem curæ sit clericis providere bona coram Deo & hominibus, & habere bonum testimonium ab his qui foris sunt, statuerunt canonica iura hac lege indicendam purgationem, q̄ si quis in illa defecerit, puniatur vt conuictus: vt probatur in c. De hoc de simon. quod intellige secundum modum agendi qui præcessit, probat text. & ibi notat Abb. in 3. nota. in cap. Accedens. de accus. cuius bonam distinctionem vide ad intellectum huius conclusionis, licet sic deficiens dicatur interpresatiuè nõ verè & conuictus, vt est glo. notabilis in cap. Inter sollicitudines. de purgat. cano. Nota insuper in hoc proposito quòd si infamatus non potest habere compurgatores, quia testes non confidunt de eo, seu quia fides non in alijs de eo, quòd tunc habetur pro conuicto & deficiente in purgatione notat Abb. referendo Hostien. in dict. cap. Inter. quasi in fin. de purg. cano. Et adde alium singularem casum, in quo quis habetur pro conuicto, propter non præstitam purgationem, videlicet quando aliquis absens est infamatus de crimine, vel vehementer suspectus, & citatur peremptorio præfixo ad se purgandum: quia si non præstiterit purgationem intra illum terminum, habetur pro conuicto, notat Abba. in cap. Cum P. versic. & ex hoc. de purga. cano. Rationem autem quare deficiens in purgatione puniatur vt conuictus, colligit Abb. ex gloss. ibi in cap. Insinuatum. de simon. quam etiam allegat ad id in dict.

dict. cap. Accedens. de accus. in col. 2. videlicet quod
 præsumptio probabilis orta ex infamia transit in vio-
 lentam, cum reus deficit in se purgando; & violenta
 sufficit ad condemnationem, vt in cap. Afferre. de præ-
 sumptio. & in l. Indicia. de rei vend. C. Sed salua tanti
 patris pace, hæc ratio non videtur bona: quia violenta
 præsumptio non sufficit ad imponendam pœnam
 ordinariam delicti: nec hoc probant iura per eum
 adducta. Vnde crederem quod ratio vera est, quia
 conditores canonum voluerunt hunc rigorem serua-
 re, vt clerici non minus studerent in vitanda infamia,
 & suspitione vehementi, quam culpa propter salutem
 Christiani populi, qui nimis inficitur ex pernicioso
 exemplo à clericis habito, considerantes quod cum
 pœna ordinaria canonis contra conuictum legitima
 probatione non sit pœna mortis vel mutilationis mem-
 bri, nõ erat tanti rigoris clericum deficientem in pur-
 gatione haberi pro conuicto, & æquali pœna puniri.
 Ex qua ratione pro vera recepta, crederem vnum sin-
 gulare & non participandum posse inferri, q̄ in de-
 lictis quibus clericus venit degradatus, & curiæ se-
 culari tradendus, si Iudex secularis videat clericum
 fuisse degradatum, & sibi traditum propter defectum
 in purgatione, q̄ non potest eum punire pœna ordi-
 naria, qua laicus conuictus de illo delicto puniretur,
 cum sit verum q̄ sibi traditur non verè, sed interpre-
 tatiuè conuictus de delicto, & non liceat iure civili
 vel regio aliquem pœna ordinaria punire, nisi claris
 probationibus seu confessione propria conuincatur,
 nisi in casu hæresis, in quo non licet Iudici seculari
 examinare processum inquisitorum, vt in c. Vt inqui-
 sitio.

alijs criminibus veram existimo. Hodie tamen sicut rarò indicitur ab ecclesiasticis iudicibus purgatio canonica, sic rarò accidit q̄ iuxta rigorem canonicum deficiens, vt conuictus damnetur. At quòd iudices temporibus istis rarissimè purgationē indicent, quàm uis partim hoc referri possit ad eorum tepiditatem (quibus minima cura est purgare clericos ab infamijs & suspicionibus vehementibus, & satagere vt Christi bonus odor sint) non nihil tamen prudentis considerationis habere videtur, si perpendūt facilitatem qua vulgus hodie infamiam suscitatur & sustinet: & quàm difficilè hodiernis temporibus compurgatores inueniantur, hac vt existimo ratione: quia si nominati ad alios compurgandum peccatores & fragiles sunt, facilliter credunt infamatos commisisse crimina quorum inculpantur eadem fragilitate qua ipsi solent in alia vel similia labi crimina. Si verò probi viri sunt, cum videant corruptionem morum huius tempestatis nisi bene notam habeant vitam purgandi clerici, compurgatorum onus refugiunt. Vnde ne antiquus ille & pius patrum zelus omnino pereat, aut si his temporibus seruetur ad vnguem, innocentes lædat, consulerem omnibus prælatis, ac eorum vicarijs, quòd synodali constitutione, siue publicis edictis moneant clericos suæ diœcesis, vt non solum puritatis curæ vacarent: sed in quantum vires sufficiant, infamiæ aut suspicioni vehementi ansam non præberent, scituri pro certo q̄ post monitionis tempora, in omnibus de nouo emergentibus casibus iuris ordo, & rigor seruari debet: postquam monitionem à iuris dispositione nõ debent iudices recedere, dum tamen semper adsit

Epicheia virtus, qua qualitatem personæ purgandæ, & scandali, aut suspicionis, & defectus in purgatione, & alia considerantes, rigorem antiquorum canonum temperent.

Si verò capi non potuerint absentes, eos pœnis damnari condignis. Cap. CXLII.

Quando clericus delinquens est absens, & remissio de eo petita per Iudicem diœcesis vbi est, non fit, vel allas latet, tunc videtur q̄ positis edictis in ecclesia cathedrali, aut suæ parochiæ, vel beneficij, cum assignatione competentis termini ad comparendum procedi possit ad ferendam sententiam diffinitivam, si constat de delicto per eum commisso. Quod probatur ex his quæ notat Io. Andr. in cap. Degradatio. de pœnis. vbi scripsit q̄ contra clericum absentem contumaciter potest ferri sententia verbalis de positionis, qui allegat c. Veritatis. de do. & contu. & quæ ibi notantur. & 3. quæst. 9. in summa. quod ibi refert Dominus. in princ. qui dicit bene notandum ex dictis per eundem Ioan. Andr. q̄ in causa degradationis actualis non posset procedi in absentem, etiam procuratore præsentem, per regulam de qua in cap. Veniens. de accusa. q̄ vbi pœna non potest imponi absenti, non potest procedi per procuratorem. facit etiam ad probandum q̄ contra absentem clericum possit procedi, quod expressè voluit Ioan. Lupus doctor Hispanus in tract. de liber. eccle. in 9. quæst. vbi tradit q̄ in quocumque delicto propter quod clericus degradari meruisset si absens citatur, & non comparet, condemnatur

in absentia, si testibus conuincitur, & datur facultas ab ecclesiastico iudice seculari capiendi eum, & secundum suas leges iudicandi, ita quod sola sententia sine alia actuali degradatione, talis clericus habetur pro realiter degradato ad hoc ut non gaudeat privilegio clericali, allegat ad hoc text. in cap. Cum non ab homine. de iudic. quem bene inducit, & dicit quod est necesse quod intelligamus dictum text. in casu absentia, & hanc degradationem vocat ipse fictam à iure & ab homine. Aduerte tamen quod huic sententiae multum refragatur doctrina Inno. in c. qualiter. el. 2. de accusa. in col. penult. versic. Item ad predictas, ubi postquam refert aliquas pœnas canonicas, dicit quod ad predictas pœnas præterquam ad depositionem proceditur contra absentem etiam contumacem, sed ad depositionem & alias pœnas quæ sunt usque ad relegationem non proceditur contra absentem, allegat l. Absentem. ff. de pœnis. & text. in c. Decernimus. 3. quæst. 9. potest etiam dari alius singularissimus modus conuincendi clericum absentem de crimine lite non contestata, secundum Abb. in cap. Cum P. in fin. de purga. cano. videlicet quod si est infamatus vel vehementer suspectus de crimine, citetur peremptorio præfixo ad se purgandum intra illum terminum, non autem ad comparandum tantum, & tunc si non præstiterit purgationem intra terminum præfixum habebitur pro conuicto, quod dicit perpetuo menti tenendum: quia limitat text. in capitul. Veritatis. de do. & contum. & quod est modus non exquisitus de iure civili. Datur præterea alius modus conuincendi absentem clericum, per eundem Abb. ibi, videli-

videlicet quòd contumax excommunicetur, & si steterit in excommunicatione per annum, tunc habetur pro conuicto super illo crimine, & potest puniri, ac si verè fuisset conuictus, vt in cap. Rursus. & in cap. quicunque. 11 quæst. 3 quæ sic debent intelligi, vt plenè simè tangit in cap. 1. de iud. Vnum tamen crederem in ista materia, iudicem ecclesiasticum non posse imitari legem & stylum huius regni, dum disponitur, & practicatur quòd stantibus indijs contra reum absentem sufficientibus ad torturam potest Iudex eum damnare de delicto: hoc enim ad clericorum personas nò liceret extendere, cùm lex regia hoc disponens eos nò comprehendat, nec imitatione digna sit. Quis enim iustum decernat solis indicijs probatis damnari quemquam vt reum criminis, etiam si executioni non sit demandanda sententia? Id namque solùm iustè pronuciari videtur, quod iustè potest executioni mandari.

Pro quibus omnibus ac in necessarijs eorum vestrum imploro officium. Cap. CXLIII.

SI enim officium Iudicis amplissimum est, multaq; operari potest in omnibus indicijs, quantò magis vires habebit in his criminalibus causis à suis officialibus motis, quos in eius locum succedere superius declarauimus? meritò ergo in simili denunciatione quicunque promotor seu fiscalis iudicis officium implorare debet, exuberat enim plurimum in his causis: potest namque Iudex ex officio suo in qualibet causa criminali etiam post aperturam testium, testes
de

de nouo recipere, etiam ad offensam rei: vt not. Bart. in l. 1. §. Si publico. in col. 5. ff. ad l. Iul. de adult. versic. Vltorius quæro. quem refert Præpo. in cap. de accusatione. 2. quæst. 8. in col. 49. versic. quarta differentia. & notat Maria. in cap. fraternitatis. de testi. col. 3 5. versic. Trigessimustertius. ex quo sequi posset notabilis effectus, quod licet ipse fiscalis in dilationibus sibi datis non probauisset delictum, facta etiam publicatione testium: si Iudex repererit testes contra reum, poterit eos examinare; prius tamen citato reo ad videndum illos iurare debet etiam sibi dari postea attestatorum copia; & noua dilatio, ad opponendum contra illas. Aduerte tamen ne in hoc decipiari: quia illa doctrina Barto. declaratur notabiliter per Sal. in l. fin. in fin. C. de quæstionibus videlicet quod tunc possint testes recipi ad offensam post publicationem, quando illa receptio fieret super nouo capitulo, non autem super antiquo: cuius sententiam sequitur Felin. in cap. Cum clamor. fin. colum. de testibus. post Aret. in cap. fraternitatis. in 8. charta eod. tit. ex quo videtur multum restricta dicta conclusio Barto. quod etiam sequitur Hippoly. in l. 1. §. Si quis vltro. ff. de quæstio. & dicit esse menti tenendum. Item etiam aduerte quod ex officio suo Iudex poterit in his causis habere rationem damnorum, & partis læsæ, per ea quæ notat Præpo. in cap. libellorum. in secunda colum. 2. q. 8. vbi referendo plures doctores in varijs locis concludit quod communiter firmatur per eos ibi, quod siue iudex procedat per accusationem, siue per inquisitionem poterit habere rationem damnorum & interesse partis læsæ: laudabiliter ergo & iuste facit iudex ecclesiasticus,

cui

cui magis incumbit exonerare conscientias suorum clericorum, si constito de damno partis, per processum, reum clericum cogat ad satisfaciendum, etiam illa non petente, præmaximè quia sæpissimè læsi & offensi à clericis, non audent eos accusare coram suis iudicibus, tum quia desperant non posse iustitiam sibi plènè satisfacièntem consequi, propter leuitatem pœnarum quas inferunt ecclesiastici iudices, tum propter tardam expeditionem negotiorum in curijs ecclesiasticis, & sumptus qui in illis prosequendis fiunt, maximè in Romana curia, tum etiam ob illatas sibi minas ab eisdem clericis facinorosis, aut suis famulis vel amicis. Vnde meritorie, & magna cum utilitate Republicæ faciunt ecclesiastici iudices, qui ex officio descendunt ad satisfactionem partium læsarum à clericis, etiam illis non instantibus. Sed sicut annotauimus, ea quæ contra reos potest iudex ex officio facere, iustum est vt eorum quæ in suum fauorem potest non obliuiscamur. Et primo ad eorum defensam poterit recipere testes publicatis attestationibus, vt notat etiam Bartl. in d. §. Si publico. Quod dicit Hippoly. in d. §. Si quis ultro. posse fieri etiam super eisdem capitulis: & allegat Sal. vbi supra licet ipse hoc non dicat, sed solum quòd ad defensam quocunque tempore ante sententiam produci possunt testes, allegando text. in l. Vnius. §. Cogniturum. ff. de quæst. ex quo ibi hoc notat Bart. Secundò potest Iudex minuire pœnam etiam si non sit imploratum eius officium, vt not. Barto. in l. quid ergo. §. pœna grauior. ff. de his qui not. infra. col. 3. versic. quæro vtrum, per l. Si non defendatur. ff. de pœnis. & per l. 1. in fin. ff. de quæstio.

Tertio quod iudex inquirat veritatem pro absente si potest suo officio, vt not. Bart. in l. Seruum. §. Publicæ. 2. col. ff. de procur. latius in l. 4. §. hoc autem iudicium: in col. 4. ff. de damn. infe. vbi dicit q̄ quando reus est absens in delictis in quibus imponitur pœna vsque ad relegationem (quia tunc potest procedi contra absentem vsque ad definitiuâ sententiam) potest iudex pro absente probationes inducere. Quarto Iudex ex officio potest repellere accusatorem criminofum, & qui aliàs non est legitimus. Notat Inno. in cap. Nulli. de accusa. quod procedit etiam si accusatus velit illum admitti, vt notat Archid. in cap. Quærendum. 2. quæstio. 7.

Ac expensas protestor & peto. Cap. CXLIIII.

Quamuis episcoporum redditus pro sustentandis oneribus ecclesiæ suæ assignati censeantur, inter quæ non minimum reputandum est, vt diocesim suam malis purgent hominibus, & clericos facinorosos emendent: non tamen iniustum reputo q̄ damnatus reus, si bona habeat, expensas soluat promotori seu fiscali, vt vulgus appellat. Cùm etiam in criminalibus victus victori condemnari debeat in expensis, vt probat text. secundum vnam lecturam in l. si. C. de fruct. & lit. expen. voluit gloss. in cap. finem litibus. de dol. & contu. Bart. in l. 1. in princ. ff. ad Turpil. & in l. Si postulauerit. in princ. & in §. si. ff. de adult. Abb. post alios in d. cap. finem litibus. Canonist. in cap. Calumniam. de pœn. & hæc est cõmunior opinio secundum Hippolytum in l. patre vel marito. ff. de quæst. in col. 3.

in si. licet Fel. in cap. Accedens. in col. penult. de accus. quem ipse non refert propter varietatem opinionum huius articuli se remittat ad alios docto. Hoc tamen adhibito moderamine, ut ille solum solvantur, quas verè expendisse constiterit in substituendis procuratoribus loco sui, in euocandis testibus, & ministrandis illis pro itinere sumptibus, ac in solutione tabellionum, & similibus rerum, in quibus certum erit eum aliquid consumpsisse. Pro soluendo autem salario quod illi episcopus assignauerit, aut suo aduocato, seu satisfactione notariorum curiæ episcopalis, qui ex more gratis debent ac solent facere omnia quæ promotoris concernunt officium: & si bona damnatorum suppetant, posse eos damnari in aliquo (meliori iudicio saluo) non crederem, cum ad salaria ipsius & aduocati teneatur episcopus, & ad alia gratis facienda sui videantur obnoxij notarij. Quamuis non iudicarem indecens quod episcopus ex communi bursa pœnatum cameræ posset prædicta salaria soluere, & ipsis notarijs (si laboris magnitudo exegerit) aliquid præstare, dum tamen ex hoc non detur occasio promotori vexandi reos, notarijsque longos describendi processus sine vlla necessitate. Hortor autem sub obtestatione extremi iudicij præsules omnes, ut officialibus suis ad insequendos malefactores sumptus necessarios præstent, ne ob eorum defectum in Romana & metropolitanijs curijs prosecutio criminalium litium deferatur, ex quo malefactores insolentiores reddantur, solasque ab ipsis appellatione interposita, ac obtentâ inhibitione per diocesium sicuti ceteri probi & innocui homines liberè discurrant videntibus superioribus

& con-

& contemptis. Quod nempe audacius & liberius faciunt delinquentes, quando perpendunt tantam esse suorum superiorum auaritiam, & appellantes ab eis solent negligere, ne quicquam sibi ex hoc sumptus accrescat. Debent præterea aduertere iudices, & si promotor calumniosam instituerit accusationem, in expensis damnari debet, vt cauetur in decisione Capelle Tholosanæ, in quæst. 6. vbi etiam videnda est bona additio Stephani, quæ dicit, & quando accusauit nulla infamia, vel iudicijs præcedentibus, dicitur iniuste accusasse, & merito quidem in expensis damnandus est tunc. Nam qui positus est vt sua diligentia sceleratos clericos insequatur (vt boni manifesti fiant & ab alijs discernantur) non debet infantes & bonos clericos infamare neque vexare.

L A V S D E O.

Finis excellens opus, cuius inscriptio est, Practica Criminalis Canonica eruditissimi viri D. Ioannis Bernardi Diaz à Luco Hispani, Decretorum Doctoris celeberrimi.

I N D E X

O M N I V M C A P I T V L O R V M

In hoc volumine contentorum, alpha-
betico ordine descriptus.

<p>A ecclesiis ad quas confugerunt extrahi. cap. cxv. pagina 245</p> <p>Ab ingressu ecclesie interdicti. c. cxxi. 267</p> <p>A collatione ordinum suspensio. cap. xxvi. 58</p> <p>Adulterii. cap. lxxix. 164</p> <p>Aliquoties in super celebrando corpus & sanguine Dni non percipiebant. cap. xxxviii. 71</p> <p>Aleatores. cap. lxxiii. 118</p> <p>Aliquo lapsu temporis non obstante. cap. c. xxxix. 321</p> <p>A manifestis usurariis oblationes recipientes, eosque ecclesiasticę sepulture tradentes. cap. lxxxiii. 174</p> <p>Apostata. cap. ciiii. 220</p> <p>Arbitrariis puniri. capitulo cxxxviii. 319</p> <p>Beneficia plura possident. cap. x lii. 74</p> <p>Benefic. priuari. c. cxxiii. 271</p> <p>Beneficia. c. x. 35</p> <p>Bigami. c. xvi. 42</p> <p>Blasphemi. c. ciii. 215</p> <p>Bona ecclesie dilapidantes. c. lxxv. 122</p> <p>Bonorum publicatione puniri. c. cxxiiii. 277</p>	<p>Capi. c. cxliii. 249</p> <p>Calumniatores. c. lix. 102</p> <p>Clandestinis nuptiis interestes. c. lxxvii. 129</p> <p>Carnificum seu macellariorum, aut tabernariorum officium publice & personaliter exercentes. c. lxxiii. 115</p> <p>Canonicis vel synodalibus. c. cxxxvi. 315</p> <p>Coluberias & Serpelio. capit. vii. 30</p> <p>Concubinarii. c. lxxiii. 138</p> <p>Coram vobis domino N. capit. ii. 17</p> <p>Comam nutriendas siue relaxantes. c. lxx. 134</p> <p>Commendatumque. sibi infirmum baptizare noluerunt. c. xli. 73</p> <p>Contra ecclesias a quibus beneficia obtinent, advocati vel procuratores extiterunt. cap. lvii. 99</p> <p>Consultentesque. aruspices, incantatores, ariolos, augures, sortilegos, ac eos qui arte magicam profitentur. c. ci. 211</p> <p>Conspiratores. c. cix. 232</p> <p>Confessionibus propriis. cap. cxix. 261</p> <p>Corporalibus. c. cxxxv. 312</p>
--	--

Consuetudinarius. c. cxxxvii.	318	Extra tempora, & ante aetate legitimam, & ab alieno epi- scopo. cap. xxii.	51
Cum laici essent, sine ordi- bus ministrare ac celebrare sunt ausi. cap. xii.	37	F alsi testimonii rei. cap.	187
Cum parochiales ecclesias ha- beant intra annu non fue- runt promoti. c. xlvi.	86	Falsarii. c. cviii.	229
D ata incorrigibilitate. c.	302	Fornicarii. c. lxxii.	197
Denunciatio. cap. i.	13	Furtive. c. xxi.	51
Denuntio. cap. vi.	24	Fures. c. lxxxiii.	179
Deponi. c. cxxxvii.	294	G raui & plura perpetra- runt facinora. c. xi.	36
Degradari. c. cxxxii.	305	H abita informatione sum- maria. c. cxii.	239
Deficiente vero legitima proba- tione ob vulgatam infamia graue scandalum, vehemen- tem suspicionem ex testi- dictis obortam purgatione Indici. c. xli.	323	Heretico. c. xxv.	58
Duellum aliis sponte offeren- tes, seu oblatum suspicien- tes. c. xciii.	202	Heretici. c. cvi.	223
E brui. cap. lxxi.	135	Hereticis, receptatorib ⁹ defen- soribus & fautoribus eoru ecclesiastica adhibentes sa- cramenta, ac eos Christiane sepulture tradentes, & eoru elemosynas ac oblationes recipientes. c. cvii.	228
Ecclesiasticos viros vt sua resignent beneficia, ac ne ci- tati ad curiam accedant ca- pientes. c. xcvii.	107	Homicida. c. lxxxviii.	186
Ego N. presbyter. c. iiii.	22	Huius diocesis originarii. c. viii.	91
Eos citari personaliter. cap.	242	I llegitimi. c. xiiii.	39
Eucharistiamq. ob ebrietatem ac voracitatem euouerunt. cap. xxvi.	70	Illiterati. c. xviii.	44
Excommunicato. c. xxiiii.	57	In ea domicilium habentes. cap. ix.	38
Exigentibus culpis. cap. cxxx.	302	In custodia Eucharistiae desi- des. cap. xl.	73
Expensas protestor & peto. c. cxliiii.	337	Incendiarum. c. xcviii.	107
Excommunicati. c. xlii.	39	In nullo beneficiorum resi- dent. c. xlvi.	85
		Instituti haeredes de restitu- endo hereditatem incapaci ta- citam fidem dederunt. cap. lviii.	100
		Incestus. c. lxxviii.	162
		Incarcerari. c. cxvi.	247
		In	

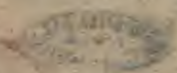
In die sæpius. cap. xxx.	62	Nefandi criminis rei. c. lxxx.	169
In priuatis locis sine episcopi licentia celebrarunt, capitul. xxiiii.	65	Negotiatores ac alienę rei conductores. c. l.	89
In perpetuum carcerem damnari. cap. cxxix.	208	Non ieiuni. c. xxix.	60
In exilium mitti. c. cxxvi.	293	Nuptias secundas benedicentes. c. lxxviii.	131
In arctum monasterium detrudi. cap. cxxviii.	296	O B negligentiam ipsorum aliquid sanguinis stillauit in terra & in altari.	
In pluribus eorum intrusi sunt cap. xliiii.	82	cap. xxxvii.	71
In qua si defecerint uti cõuictos puniri. cap. cxli.	328	Officium insuper diuinum ut tenentur non recitarunt.	
Ioculatores, goliardi, seu buffones. cap. lxii.	113	cap. xlix.	88
Iuramento præmissis interrogari. cap. cxviii.	259	Officiali ac vicario generali.	
L eges & physicã audientes. cap. liiii.	94	cap. iii.	18
Lesę maiestatis rei. c. cx.	234	Occasione laicę recognitionis non requisita episcopi audientia beneficia e ecclesiastica sibi præsumpserunt vendicare. cap. xlvi.	84
Litteras ad alios directas apertientes, & aduersariis ostendentes. cap. xcvi.	206	P arricidęq. c. xc.	191
M atrimoniu de facto cõtrahentes. c. lxxiiii.	144	Per saltum. c. xx.	49
Maledici. cap. lx.	105	Periuri. cap. lxxxvi.	182
Missa굃que pro requie defunctorum promulgatam, pro uiuis celebrarunt hominibus, ut illi mortis incurrerēt periculum: c. xxv.	69	Peccatores qui sibi confessi sũt signis aut verbis prodetes.	
Monialibus. cap. lxxv.	150	cap. cii.	212
Ministri laicorum, ac in rebus eorum procuratores existentes. cap. lii.	91	Per assassinos alios interfici mandantes. c. xci.	199
N aves ad pugnam gubernantes, & conflictum personaliter exercentes, ac alios ad pugnam incitantes. cap. xciiii.	203	Pennisve aliis pecuniariis. cap. cxxxiiii.	310
		Post peractam penitentiam solennem. cap. xix.	47
		Principum & secularium uirorum iustitiarum. c. lvi.	96
		Promotor seu fiscalis curię uestrę. cap. v.	23
		Pro quibus omnibus, ac in necessariis eorum uestrum imploro officiu. c. cxliiii.	334

Proxenetę illicitorum contra- ctuum. c. li. 90	Spiritualibus filiabus se com- mifcentes. c. lxxvi. 152
Publicis ſpectaculis. c. lxxv. 127	Stupri. c. lxxvii. 156
Q ui epifcopatui renuntia- uerat. c. xxviii. 59	Suſpenſionis, excommunica- tionis, ac interdicti cenſura nodati. c. xxviii. 60
Quorum aliqua patres eorum nullo mediãte poſſederunt. c. xlii. 80	Super altari non conſecra- cap. xxxii. 63
R aptorum & eccleſiarum violatorum non ſatisfa- cientium ſepulturis inter- eſſentes, eorumq. elemoſy- nas recipiẽtes, ac de eorum rapina participant. cap. xcix. 608	Suſpendi. c. cxxii. 68
Rebaptizati. c. xv. 41	Super rebus aptis ad facien- dum ſortilegia, & ad illum effectum vnam vel plures miſſas ſcienter celebrarũ, adhibitis nefariis precib⁹, & verbis ſuperſtitioſis. c. xxxix. 72
S acrilegi. c. lxxx. 170	T abellionatus officii exer- centes. c. llii. 93
S chiſmatici. c. cv. 222	Teſtibus conuictos. cap. cxx. 263
S erui ſe ſuis criminibus glo- riantes. cap. cx. 238	Torturę. c. cxvii. 250
Seculari curię tradi. c. cxxxii. 307	Truncationes membrorum p ſe facientes, aut faciendas iu- dicantes. c. xcii. 201
S erui ſine dominorum ſu- licentia. c. xvi. 43	V enatores. c. lxi. 109
Simoniaco. c. xxiii. 56	Venefici. c. lxxxix. 189
Simoniaci. c. lxxxv. 179	Verberari. c. cxxv. 250
S anguis & igne, vel in pane metato, & calice ligneo. cap. xxxi. 63	Villarum procutationes fuſci- pientes. c. lv. 95
Sine orario ſeu ſtola, & aliis veſtib⁹ ſacris. c. xxxiii. 64	Virgata ac partita veſte publi- ce vtentes. c. lxx. 132
S i vero capi non potuerint ab- ſentes, eos pœnis damnari condignis. c. cxli. 332	Violentięque illatores. cap. xcv. 203
Sortilegi. cap. c. 209	Uſurarii. c. lxxxii. 371
	Viuis poſſeſſoribus eorum. cap. xlv. 82

F I N I S

[Faint, illegible handwritten text, likely bleed-through from the reverse side of the page.]

DITTA VALLETTA CAV, UMBERTO
LABATORIA DI LIBRI E AFFINI
Via Monti di Creta n° 53
ROMA - Tel. 02.24.013

